tel.: +48 22 543 16 00
fax: +48 22 543 16 01
e-mail: office@bdo.pl
www.bdo.pl

BDO spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k.
ul. Postępu 12
02-676 Warszawa
Polska

Sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta z badania dla Walnego Zgromadzenia oraz Rady Nadzorczej Comarch S.A.

Sprawozdanie z badania rocznego sprawozdania finansowego

Opinia

Przeprowadziliśmy badanie rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. („Spółka"), które zawiera bilans na dzień 31 grudnia 2018 roku oraz rachunek zysków i strat, zestawienie zmian w kapitale własnym, rachunek przepływów pieniężnych za rok zakończony w tym dniu oraz wprowadzenie do sprawozdania finansowego zawierające opis przyjętych zasad rachunkowości i dodatkowe informacje i objaśnienia („sprawozdanie finansowe").

Naszym zdaniem, załączone sprawozdanie finansowe:

- przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej Spółki na 31 grudnia 2018 roku oraz jej wyniku finansowego i przepływów pieniężnych za rok obrotowy zakończony w tym dniu, zgodnie z mającymi zastosowanie przepisami ustawy o rachunkowości i przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości;
- jest zgodne co do formy i treści z obowiązującymi Spółkę przepisami prawa oraz statutem Spółki,
- zostało sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych, zgodnie z przepisami rozdziału 2 ustawy z dn. 29 września 1994 r. o rachunkowości („Ustawa o rachunkowości" - Dz.U. z 2019 r., poz.351).

Niniejsza opinia jest spójna ze sprawozdaniem dodatkowym dla Komitetu Audytu, które wydaliśmy z dniem niniejszego sprawozdania.

Podstawa opinii

Nasze badanie przeprowadziliśmy zgodnie z Międzynarodowymi Standardami Badania w wersji przyjętej jako Krajowe Standardy Badania przez Krajową Radę Biegłych Rewidentów („KSB") oraz stosownie do ustawy z 11 maja 2017 roku o biegłych rewidentach, firmach audytorskich i nadzorze publicznym („Ustawa o biegłych rewidentach" – Dz.U. z 2017 roku, poz. 1089 z poźn.zm) oraz rozporządzenia UE nr 537/2014 z 16 kwietnia 2014 roku w sprawie szczegółowych wymogów dotyczących ustawowych badań sprawozdań finansowych jednostek interesu publicznego („rozporządzenie UE" – Dz.U. UE L158). Nasza odpowiedzialność zgodnie z tymi standardami została opisana dalej, w sekcji *„Odpowiedzialność biegłego rewidenta za badanie sprawozdania finansowego"*.

Jesteśmy niezależni od Spółki zgodnie z Kodeksem etyki zawodowych księgowych Międzynarodowej Federacji Księgowych („Kodeks IFAC"), przyjętym uchwałami Krajowej Rady Biegłych Rewidentów oraz z innymi wymogami etycznymi, które mają zastosowanie do badania sprawozdań finansowych w Polsce. Wypełniliśmy nasze inne obowiązki etyczne zgodnie z tymi wymogami i Kodeksem IFAC. W trakcie przeprowadzania badania kluczowy biegły rewident oraz firma audytorska pozostali niezależni od Spółki zgodnie z wymogami niezależności określonymi w ustawie o biegłych rewidentach oraz w rozporządzeniu UE.

Uważamy, że dowody badania, które uzyskaliśmy są wystarczające i odpowiednie, aby stanowić podstawę dla naszej opinii.

Kluczowe sprawy badania

Kluczowe sprawy badania są to sprawy, które według naszego zawodowego osądu były najbardziej znaczące podczas badania sprawozdania finansowego za bieżący okres sprawozdawczy. Obejmują one najbardziej znaczące ocenione rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia, w tym ocenione rodzaje ryzyka istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem. Do spraw tych odnieśliśmy się w kontekście naszego badania sprawozdania finansowego jako całości oraz przy formułowaniu naszej opinii oraz podsumowaliśmy naszą reakcję na te rodzaje ryzyka, a w przypadkach, w których uznaliśmy za stosowne przedstawiliśmy najważniejsze spostrzeżenia związane z tymi rodzajami ryzyka. Nie wyrażamy osobnej opinii na temat tych spraw.

1. Ryzyko utraty wartości inwestycji netto w jednostkach zależnych

Kluczowa sprawa badania

Spółka posiada udziały lub akcje w jednostkach powiązanych. Ich wartość wykazana w sprawozdaniu finansowym wynosi 324.023 tys. złotych (na wartość tę składają się udziały lub akcje w spółkach zależnych: 204.977 tys. złotych oraz certyfikaty inwestycyjne w Comarch Corporate FIZ: 119.046 tys. złotych), co stanowi 24,3% sumy bilansowej.

Zagadnienie zostało zidentyfikowane jako ryzyko istotnego zniekształcenia ze względu na istotną wartość udziałów oraz potencjalny istotny wpływ na wynik finansowy Spółki w przypadku wystąpienia przesłanek utraty wartości, o których mowa w art. 28 ust. 7 ustawy o rachunkowości.

Ujawnienia w sprawozdaniu finansowym

Stosowana polityka rachunkowości w zakresie wyceny udziałów w jednostkach zależnych została ujawniona przez Spółkę we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego.

Dodatkowe informacje zamieszczono w nocie 3b, 3c oraz dalszych raportu rocznego SA-R.

Procedury biegłego rewidenta w odpowiedzi na zidentyfikowane ryzyko

W ramach procedur badania jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki:

1. Przeprowadzono analizę stosowanej przez Spółkę polityki rachunkowości w zakresie dotyczącym wyceny udziałów,
2. Przeprowadzono analizę sprawozdań jednostek zależnych, w tym w szczególności ich wyników finansowych, wartości oraz struktury kapitałów, zadłużenia oraz płynności pod kątem wystąpienia przesłanek utraty wartości,
3. Oceniono wpływ zdarzeń po dniu bilansowym na ewentualną utratę wartości,
4. Pozyskano wyjaśnienia zarządu w zakresie czynników powodujących wystąpienie przesłanek utraty wartości, w tym ujemnych wyników finansowych, a także planów i perspektyw dotyczących działalności poszczególnych spółek,
5. W zakresie przeprowadzonych przez Spółkę testów na utratę wartości:
   - dokonaliśmy krytycznej oceny procesu przeprowadzania testów,
   - oceniliśmy kluczowe założenia testu,
   - zweryfikowaliśmy ich matematyczną poprawność i spójność metodologiczną
6. Dokonano oceny poprawności i kompletności wymaganych ujawnień w sprawozdaniu finansowym.

2. Ryzyko związane z produkcją w toku

Kluczowa sprawa badania

Produkcję w toku stanowią skapitalizowane koszty związane z tworzeniem nowych lub ulepszaniem już istniejącego oprogramowania. Wartość produkcji w toku według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku wynosi 56.925 tys. złotych, co stanowi 4,3% sumy bilansowej.

Zgodnie z polityką rachunkowości skapitalizowane koszty powinny zostać ujęte w wyniku finansowym w okresie nie dłuższym niż 36 miesięcy od daty ich poniesienia w postaci bądź kosztu sprzedaży bądź odpisu aktualizującego.

Traktujemy w związku z powyższym oraz z przyjętymi przez Zarząd Spółki założeniami, co do możliwości przyszłego wykorzystania efektów produkcji w toku, jako kluczowy obszar badania.

W obszarze tym identyfikujemy ryzyko związane z nie ujęciem skapitalizowanych kosztów w wymaganym polityką rachunkowości okresie oraz kapitalizacją kosztów związanych z oprogramowaniem, które mogą nie generować korzyści ekonomicznych.

Ujawnienia w sprawozdaniu finansowym

Stosowana polityka rachunkowości w zakresie wyceny udziałów w jednostkach zależnych została ujawniona przez Spółkę we wprowadzeniu do sprawozdania finansowego.

Dodatkowe informacje zamieszczono w nocie 5a raportu rocznego SA-R.

Procedury biegłego rewidenta w odpowiedzi na zidentyfikowane ryzyko

W ramach procedur badania jednostkowego sprawozdania finansowego Spółki:

1. Zweryfikowano zapisy polityki rachunkowości,
2. Pozyskano listę pozycji traktowanych jako produkcja toku, z podaniem okresów ponoszenia kapitalizowanych kosztów,
3. Oceniono prawidłowość stosowania przyjętych zasad rachunkowości w zakresie:
   - ujmowania kosztu własnego sprzedaży skapitalizowanych kosztów w innych całkowitych dochodach w związku z uzyskiwaniem przychodów ze sprzedaży oprogramowania,
   - zgodności, z przyjętą polityką rachunkowości, ujmowania w innych całkowitych dochodach skapitalizowanych kosztów w przypadku gdy oprogramowanie jest w fazie tworzenia (planowane odpisy aktualizujące),
   - wyjaśnień zarządu w zakresie czynników powodujących opóźnienia w rozliczeniu poszczególnych pozycji, a także planów i perspektyw dotyczących rozliczenia tych pozycji w przyszłości.
4. Oceniono dla istotnych pozycji produkcji w toku zdolności do generowania korzyści ekonomicznych.

3. Ryzyko zniekształcenia wyniku finansowego w związku z ujmowaniem przychodów odpowiednio do stopnia zawansowania kontraktów długoterminowych niezakończonych na dzień bilansowy

Kluczowa sprawa badania

Przychody ze sprzedaży za rok zakończony 31 grudnia 2018 wyniosły 966.100 tys. złotych.

Istotną częścią zrealizowanych przez Spółkę przychodów stanowiły przychody z realizacji kontraktów wdrożeniowych IT, które ujmowane są przez Spółkę zgodnie z Art. 34a ust. 1 i ust. 2 pkt 2 ustawy o rachunkowości. Do rozliczania kontraktów wdrożeniowych Spółka przyjmuje metodę procentowego zaangażowania kosztów oraz przychodów.

Kwestia została uznana za kluczowy obszar ryzyka z uwagi na istotność przychodów z tytułu sprzedaży usług wdrożeniowych oraz złożony charakter procesu wyceny bilansowej bazujący na istotnych szacunkach Zarządu w zakresie:

- ustalenia budżetowanego kosztu wykonania, oraz jego aktualizacji w trakcie wykonywania usługi, oraz
- prawidłowego przypisania kosztów do odpowiedniego projektu i odpowiedniego okresu, co może mieć istotny wpływ na wartość rozpoznanego przychodu w okresie.

Ujawnienia w sprawozdaniu finansowym

Szczegóły stosowanej przez Spółkę polityki rachunkowości w zakresie rozpoznania przychodów zostały ujawnione w nocie 7.1. wprowadzenia do sprawozdania finansowego SA-R.

Dodatkowe informacje zamieszczono w nocie 9a, 14b, 20 raportu rocznego SA-R.

Procedury biegłego rewidenta w odpowiedzi na zidentyfikowane ryzyko

W ramach badania jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. dokonaliśmy przeglądu przyjętej polityki rachunkowości w zakresie rozpoznawania i ujmowania przychodów ze sprzedaży pod kątem zgodności z regulacjami ustawy o rachunkowości.

W szczególności wykonywaliśmy procedury mające na celu zrozumienie i ocenę kontroli wewnętrznych, które Spółka wdrożyła w odniesieniu do wyceny kontraktów długoterminowych.

W trakcie badania przeprowadziliśmy również poniżej wymienione procedury odnoszące się do zidentyfikowanego ryzyka:

- dokonaliśmy oceny, w jaki sposób budżety wykorzystane do kalkulacji przychodów są analizowane i aktualizowane, a także ostatecznie akceptowane;
- uzgodniliśmy dane rzeczywiste z ksiąg do ostatniego dnia badanego okresu ze zaktualizowanymi danymi w budżetach na dzień wyceny;
- przeanalizowaliśmy spójność konstrukcji budżetów poprzez wzajemne porównania oraz uzgodnienia do rzeczywistych kontraktów na podwykonawstwo;
- wykonaliśmy analizę matematycznej poprawności kalkulacji wszystkich kontraktów długoterminowych pod kątem ich wzajemnej spójności praz oceny wystąpienia ryzyka utworzenia rezerwy na stratę na kontrakcie;
- w przypadku kontraktów realizowanych w okresie dłuższym niż rok porównano budżety przychodów i kosztów w tych okresach oraz oceniono dla wybranej próby zgodnoś zmian w kwocie budżetu z dokumentacją źródłową, oraz wyjaśniono zmiany w wartości zakładanej marży na kontrakcie;
- dla kontraktów o wysokim stopniu zaangażowania kosztowego pozyskano informacje na temat

3.	Ryzyko zniekształcenia wyniku finansowego w związku z ujmowaniem przychodów odpowiednio do stopnia zawansowania kontraktów długoterminowych niezakończonych na dzień bilansowy

stopnia zaawansowania prac;

- dla wybranej próby kontraktów (w tym największych kontraktów) wykonano szczegółowe procedury mające na celu porównanie danych pochodzących z arkusza z danymi pochodzącymi z umów z Klientem;

Odpowiedzialność Zarządu i Rady Nadzorczej za sprawozdanie finansowe

Zarząd Spółki jest odpowiedzialny za sporządzenie, na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych, sprawozdania finansowego, które przedstawia rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej i wyniku finansowego Spółki zgodnie z ustawą o rachunkowości, przyjętymi zasadami (polityką) rachunkowości oraz obowiązującymi Spółkę przepisami prawa i statutem, a także za kontrolę wewnętrzną, którą Zarząd uznaje za niezbędną aby umożliwić sporządzenie sprawozdania finansowego niezawierającego istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem.

Sporządzając sprawozdanie finansowe Zarząd Spółki jest odpowiedzialny za ocenę zdolności Spółki do kontynuowania działalności, ujawnienie, jeżeli ma to zastosowanie, spraw związanych z kontynuacją działalności oraz za przyjęcie zasady kontynuacji działalności jako podstawy rachunkowości, z wyjątkiem sytuacji kiedy Zarząd albo zamierza dokonać likwidacji Spółki, albo zaniechać prowadzenia działalności albo nie ma żadnej realnej alternatywy dla likwidacji lub zaniechania działalności.

Zarząd oraz członkowie Rady Nadzorczej Spółki są zobowiązani do zapewnienia, aby sprawozdanie finansowe spełniało wymagania przewidziane w ustawie o rachunkowości. Członkowie Rady Nadzorczej są odpowiedzialni za nadzorowanie procesu sprawozdawczości finansowej Spółki.

Odpowiedzialność biegłego rewidenta za badanie sprawozdania finansowego

Naszymi celami są uzyskanie racjonalnej pewności czy sprawozdanie finansowe jako całość nie zawiera istotnego zniekształcenia spowodowanego oszustwem lub błędem oraz wydanie sprawozdania z badania zawierającego naszą opinię. Racjonalna pewność jest wysokim poziomem pewności ale nie gwarantuje, że badanie przeprowadzone zgodnie z KSB zawsze wykryje istniejące istotne zniekształcenie. Zniekształcenia mogą powstawać na skutek oszustwa lub błędu i są uważane za istotne, jeżeli można racjonalnie oczekiwać, że pojedynczo lub łącznie mogłyby wpłynąć na decyzje gospodarcze użytkowników podjęte na podstawie tego sprawozdania finansowego.

Koncepcja istotności stosowana jest przez biegłego rewidenta zarówno przy planowaniu i przeprowadzaniu badania jak i przy ocenie wpływu rozpoznanych podczas badania zniekształceń oraz nieskorygowanych zniekształceń, jeśli występują, na sprawozdanie finansowe, a także przy formułowaniu opinii biegłego rewidenta. W związku z powyższym wszystkie opinie i stwierdzenia zawarte w sprawozdaniu z badania są wyrażane z uwzględnieniem jakościowego i wartościowego poziomu istotności ustalonego zgodnie ze standardami badania i zawodowym osądem biegłego rewidenta.

Zakres badania nie obejmuje zapewnienia co do przyszłej rentowności Spółki ani efektywności lub skuteczności prowadzenia jej spraw przez Zarząd Spółki obecnie lub w przyszłości.

Podczas badania zgodnego z KSB stosujemy zawodowy osąd i zachowujemy zawodowy sceptycyzm, a także:

- identyfikujemy i oceniamy ryzyka istotnego zniekształcenia sprawozdania finansowego spowodowanego oszustwem lub błędem, projektujemy i przeprowadzamy procedury badania odpowiadające tym ryzykom i uzyskujemy dowody badania, które są wystarczające i odpowiednie, aby stanowić podstawę dla naszej opinii. Ryzyko niewykrycia istotnego zniekształcenia wynikającego z oszustwa jest większe niż tego wynikającego z błędu, ponieważ oszustwo może dotyczyć zmowy, fałszerstwa, celowych pominięć, wprowadzenia w błąd lub obejścia kontroli wewnętrznej;
- uzyskujemy zrozumienie kontroli wewnętrznej stosownej dla badania w celu zaprojektowania procedur badania, które są odpowiednie w danych okolicznościach, ale nie w celu wyrażenia opinii na temat skuteczności kontroli wewnętrznej Spółki;
- oceniamy odpowiedniość zastosowanych zasad (polityki) rachunkowości oraz zasadność szacunków księgowych oraz powiązanych ujawnień dokonanych przez Zarząd Spółki;
- wyciągamy wniosek na temat odpowiedniości zastosowania przez Zarząd Spółki zasady kontynuacji działalności jako podstawy rachunkowości oraz na podstawie uzyskanych dowodów badania, czy istnieje istotna niepewność związana ze zdarzeniami lub warunkami, która może poddawać w znaczącą wątpliwość zdolność Spółki do kontynuacji działalności. Jeżeli dochodzimy do wniosku, że istnieje istotna niepewność, wymagane jest od nas zwrócenie uwagi w naszym sprawozdaniu biegłego rewidenta na powiązane ujawnienia w sprawozdaniu finansowym lub jeżeli takie ujawnienia są nieadekwatne, modyfikujemy naszą opinię. Nasze wnioski są oparte na dowodach badania uzyskanych do dnia sporządzenia naszego sprawozdania z badania, jednakże przyszłe zdarzenia lub warunki mogą spowodować, że Spółka zaprzestanie kontynuacji działalności;
- oceniamy ogólną prezentację, strukturę i zawartość sprawozdania finansowego, w tym ujawnienia, oraz czy sprawozdanie finansowe przedstawia będące ich podstawą transakcje i zdarzenia w sposób zapewniający rzetelną prezentację.

Przekazujemy Radzie Nadzorczej informacje o, między innymi, planowanym zakresie i czasie przeprowadzenia badania oraz znaczących ustaleniach badania, w tym wszelkich znaczących słabościach kontroli wewnętrznej, które zidentyfikujemy podczas badania.

Składamy Radzie Nadzorczej oświadczenie, że przestrzegaliśmy stosownych wymogów etycznych dotyczących niezależności oraz że będziemy informować ich o wszystkich powiązaniach i innych sprawach, które mogłyby być racjonalnie uznane za stanowiące zagrożenie dla naszej niezależności, a tam gdzie ma to zastosowanie, informujemy o zastosowanych zabezpieczeniach.

Spośród spraw przekazywanych Radzie Nadzorczej ustaliliśmy te sprawy, które były najbardziej znaczące podczas badania sprawozdania finansowego za bieżący okres sprawozdawczy i dlatego uznaliśmy je za kluczowe sprawy badania. Opisujemy te sprawy w naszym sprawozdaniu biegłego rewidenta, chyba że przepisy prawa lub regulacje zabraniają publicznego ich ujawnienia lub gdy, w wyjątkowych okolicznościach, ustalimy, że kwestia nie powinna być przedstawiona w naszym sprawozdaniu, ponieważ można byłoby racjonalnie oczekiwać, że negatywne konsekwencje przeważyłyby korzyści takiej informacji dla interesu publicznego.

Inne informacje, w tym sprawozdanie z działalności

Na inne informacje składa się sprawozdanie z działalności Spółki za rok obrotowy zakończony 31 grudnia 2018 r. („Sprawozdanie z działalności") wraz z oświadczeniem o stosowaniu ładu korporacyjnego i oświadczeniem na temat informacji niefinansowych, o którym mowa w art. 49b ust 1 Ustawy o rachunkowości, które są wyodrębnionymi częściami tego Sprawozdania (razem „Inne informacje").

Odpowiedzialność Zarządu i Rady Nadzorczej

Zarząd Spółki jest odpowiedzialny za sporządzenie Innych informacji zgodnie z przepisami prawa.

Zarząd Spółki oraz członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do zapewnienia, aby Sprawozdanie z działalności Spółki wraz z wyodrębnionymi częściami spełniało wymagania przewidziane w Ustawie o rachunkowości.

Odpowiedzialność biegłego rewidenta

Nasza opinia z badania sprawozdania finansowego nie obejmuje Innych informacji. W związku z badaniem sprawozdania finansowego naszym obowiązkiem jest zapoznanie się z Innymi informacjami, i czyniąc to, rozpatrzenie, czy inne informacje nie są istotnie niespójne ze sprawozdaniem finansowym lub naszą wiedzą uzyskaną podczas badania, lub w inny sposób wydają się istotnie zniekształcone. Jeśli na podstawie wykonanej pracy, stwierdzimy istotne zniekształcenia w Innych informacjach, jesteśmy zobowiązani poinformować o tym w naszym sprawozdaniu z badania. Naszym obowiązkiem zgodnie z wymogami ustawy o biegłych rewidentach jest również wydanie opinii czy sprawozdanie z działalności zostało sporządzone zgodnie z przepisami oraz czy jest zgodne z informacjami zawartymi w sprawozdaniu finansowym. Ponadto jesteśmy zobowiązani do poinformowania, czy Spółka sporządziła oświadczenie na temat informacji niefinansowych oraz wydania opinii, czy Spółka w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego zawarła wymagane informacje.

Sprawozdanie z działalności Spółki uzyskaliśmy przed datą niniejszego sprawozdania z badania, a Raport Roczny będzie dostępny po tej dacie. W przypadku, kiedy stwierdzimy istotne zniekształcenie w Raporcie Rocznym jesteśmy zobowiązani poinformować o tym Radę Nadzorczą Spółki.

Opinia o Sprawozdaniu z działalności

Na podstawie wykonanej w trakcie badania pracy, naszym zdaniem, Sprawozdanie z działalności Spółki:

- zostało sporządzone zgodnie z art. 49 Ustawy o rachunkowości oraz paragrafem 70 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim („Rozporządzenie o informacjach bieżących" – Dz. U. z 2018 r., poz. 757);
- jest zgodne z informacjami zawartymi w sprawozdaniu finansowym.

Ponadto, w świetle wiedzy o Spółce i jej otoczeniu uzyskanej podczas naszego badania oświadczamy, że nie stwierdziliśmy w Sprawozdaniu z działalności Spółki istotnych zniekształceń.

Opinia o oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego

Naszym zdaniem w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego Spółka zawarła informacje określone w paragrafie 70 ust. 6 punkt 5 Rozporządzenia o informacjach bieżących. Ponadto, naszym zdaniem, informacje wskazane w paragrafie 70 ust. 6 punkt 5lit. c-f, h oraz lit. i tego Rozporządzenia zawarte w oświadczeniu o stosowaniu ładu korporacyjnego są zgodne z mającymi zastosowanie przepisami oraz informacjami zawartymi w sprawozdaniu finansowym.

Informacja na temat informacji niefinansowych

Zgodnie z wymogami Ustawy o biegłych rewidentach potwierdzamy, że Spółka sporządziła oświadczenie na temat informacji niefinansowych, o którym mowa w art. 49b ust. 1 Ustawy o rachunkowości jako wyodrębnioną część Sprawozdania z działalności.

Nie wykonaliśmy żadnych prac atestacyjnych dotyczących oświadczenia na temat informacji niefinansowych i nie wyrażamy jakiegokolwiek zapewnienia na jego temat.

Sprawozdanie na temat innych wymogów prawa i regulacji

Oświadczenie na temat świadczonych usług niebędących badaniem sprawozdań finansowych

Zgodnie z naszą najlepszą wiedzą i przekonaniem oświadczamy, że usługi niebędące badaniem sprawozdań finansowych, które świadczyliśmy na rzecz podmiotów Grupy są zgodne z prawem i przepisami obowiązującymi w Polsce oraz że nie świadczyliśmy usług niebędących badaniem, które są zakazane na mocy art. 5 ust.1 rozporządzenia UE oraz art.136 ustawy o biegłych rewidentach.

Wybór firmy audytorskiej

Zostaliśmy wybrani do badania sprawozdania finansowego uchwałą Rady Nadzorczej Spółki z 29 maja 2017 roku. Sprawozdania finansowe Spółki badamy nieprzerwanie począwszy od roku obrotowego zakończonego 31 grudnia 2017 roku, to jest przez 2 kolejne lata.

Kluczowym biegłym rewidentem odpowiedzialnym za badanie, którego rezultatem jest niniejsze sprawozdanie niezależnego biegłego rewidenta, jest Marcin Krupa.

BDO spółka z ograniczoną odpowiedzialnością sp.k. z siedzibą w Warszawie
wpisana na listę firm audytorskich pod numerem **3355**

w imieniu której działa kluczowy biegły rewident

Podpisano kwalifikowanym
podpisem elektronicznym

Marcin Krupa
Biegły rewident
nr w rejestrze 11142

Kraków, 29 kwietnia 2019

WPROWADZENIE DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO SA-R 2018 COMARCH S.A.

I. Informacja ogólna o Comarch S.A. („Spółka")

Podstawowym przedmiotem działalności firmy Comarch S.A. z siedzibą w Krakowie przy Al. Jana Pawła II 39 A jest działalność związana z oprogramowaniem - PKD 62.01.Z. Oznaczenie sądu: Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie, XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Numer KRS: 0000057567. Czas trwania Spółki nie jest ograniczony.

W tabelach raportu:

- okres poprzedni oznacza okres 01.01.2017 - 31.12.2017 i obejmuje 12 miesięcy,
- okres bieżący oznacza okres 01.01.2018 - 31.12.2018 i obejmuje 12 miesięcy.

W dniu 31 grudnia 2018 roku w skład Rady Nadzorczej Comarch S.A. wchodzili:

- Elżbieta Filipiak - Przewodnicząca Rady,
- Maciej Brzeziński - Wiceprzewodniczący Rady,
- Robert Bednarski - Członek Rady,
- Danuta Drobniak - Członek Rady,
- Wojciech Kucharzyk - Członek Rady,
- Anna Ławrynowicz- Członek Rady,
- Anna Pruska - Członek Rady.

W dniu 31 grudnia 2018 roku w skład Zarządu Comarch S.A. wchodzili:

- Janusz Filipiak - Prezes Zarządu,
- Marcin Dąbrowski - Wiceprezes Zarządu,
- Paweł Prokop - Wiceprezes Zarządu,
- Andrzej Przewięźlikowski - Wiceprezes Zarządu,
- Zbigniew Rymarczyk - Wiceprezes Zarządu,
- Konrad Tarański - Wiceprezes Zarządu,
- Marcin Warwas - Wiceprezes Zarządu.

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone przy założeniu kontynuowania działalności gospodarczej przez Comarch S.A. w dającej się przewidzieć przyszłości. Według Zarządu Spółki nie istnieją okoliczności wskazujące na zagrożenie kontynuowania działalności. Niniejsze sprawozdanie obejmuje również dane finansowe oddziału Comarch S.A. w Albanii.

Comarch S.A. jest podmiotem dominującym w Grupie Kapitałowej. Oprócz sprawozdania jednostkowego sporządzanego zgodnie z ustawą o rachunkowości Spółka sporządza również skonsolidowane sprawozdanie finansowe według Międzynarodowych Standardów Sprawozdawczości Finansowej w kształcie zatwierdzonym przez Unię Europejską.

II. Opinia wydana przez podmiot uprawniony do badania sprawozdań finansowych Comarch S.A. za 2017 rok nie zawierała zastrzeżeń

III. Zasady wyceny aktywów i pasywów oraz pomiaru wyniku finansowego

Sprawozdanie finansowe zostało sporządzone zgodnie z ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. („ustawa o rachunkowości") oraz Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 18 października

2005 r. w sprawie zakresu informacji wykazywanych w sprawozdaniach finansowych i skonsolidowanych sprawozdaniach finansowych, wymaganych w prospekcie emisyjnym dla emitentów z siedzibą na terytorium Rzeczypospolitej Polskiej, dla których właściwe są polskie zasady rachunkowości i zgodnie z Rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim.

1. Aktywa trwałe

1.1. Wartości niematerialne i prawne

Wartości niematerialne i prawne ujmowane są w ewidencji według cen nabycia z uwzględnieniem ich umorzenia. Spółka dokonuje odpisów amortyzacyjnych metodą liniową. Przyjęto następujące stawki amortyzacyjne:

- oprogramowanie komputerowe 30%
- licencje 30%
- prawa autorskie 30%
- pozostałe prawa 10-20%

Przyjęte stawki amortyzacyjne odpowiadają ekonomicznej użyteczności wartości niematerialnych i prawnych. Jeżeli wynikający z umowy okres używania praw majątkowych jest krótszy niż wynika z okresów zdefiniowanych powyżej, odpisów amortyzacyjnych dokonuje się w okresie wynikającym z umowy. W przypadku wartości niematerialnych i prawnych nabytych w celu wykorzystania w konkretnym projekcie okres amortyzacji ustala się jako okres trwania projektu.

1.2. Rzeczowe aktywa trwałe

a) Środki trwałe własne

Wycenione zostały według cen nabycia lub kosztów wytworzenia po pomniejszeniu o odpisy amortyzacyjne proporcjonalnie do okresów ich użytkowania oraz odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

Szczegółowe zasady amortyzowania środków trwałych przyjętych przez Spółkę są następujące:

Środki amortyzowane są metodą liniową przy zastosowaniu stawek amortyzacyjnych odpowiadających okresowi ich ekonomicznej użyteczności. W szczególności stawki amortyzacyjne wynoszą: 2,5% (gr. I), 30% (gr. IV), 15% (gr. VII) i 20% (gr. VIII). W przypadku środków trwałych nabytych w celu wykorzystania w konkretnym projekcie okres amortyzacji ustala się jako okres trwania projektu.

Grunty oraz prawo wieczystego użytkowania nie podlegają amortyzacji.

b) Środki trwałe w budowie - wycenione według ceny nabycia pomniejszone o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

c) Ulepszenia w obcych środkach trwałych wycenione są według ceny nabycia z uwzględnieniem ich pomniejszenia o amortyzację. Dotyczą one budynków i budowli i amortyzowane są metodą liniową w okresie ich ekonomicznego użytkowania.

d) Środki trwałe użytkowane na podstawie umów leasingu zawartych po 1 stycznia 2002 r. zalicza się do aktywów trwałych Spółki, jeżeli spełnione są warunki wynikające z art. 3 ust 4 Ustawy o rachunkowości i wycenia się je według wartości godziwej ustalonej na dzień rozpoczęcia umowy lub przyjęcia przedmiotu leasingu do używania, bądź w wartości bieżącej minimalnych opłat leasingowych, jeżeli jest ona niższa od wartości godziwej.

1.3. Inwestycje długoterminowe

a) Nieruchomości

Wyceniane są według cen nabycia lub kosztów wytworzenia po pomniejszeniu o odpisy amortyzacyjne, proporcjonalnie do okresów ich użytkowania oraz o odpisy z tytułu trwałej utraty ich wartości oraz zasad określonych w art. 31, art. 32 ust. 1-5 i art. 33 ust. 1 Ustawy.

Koszty i przychody związane z utrzymaniem nieruchomości inwestycyjnych, ich aktualizacją lub przekwalifikowaniem ujmuje się jako pozostałe przychody/koszty operacyjne (zgodnie z art. 3 ust. 1, pkt. 32 Ustawy).

b) Długoterminowe aktywa finansowe

Na dzień bilansowy aktywa finansowe prezentowane są w sprawozdaniu finansowym jako długoterminowe, jeżeli przewidywany okres ich dalszego posiadania wynosi ponad 12 miesięcy liczony od dnia bilansowego.

Udziały wyceniane są w księgach rachunkowych na dzień ich nabycia lub powstania według cen nabycia, a na dzień bilansowy wg cen nabycia pomniejszonych o odpisy z tytułu trwałej utraty wartości.

W przypadku wystąpienia trwałej utraty wartości dokonuje się odpisu aktualizującego nie później niż na dzień bilansowy.

Wartość jednostek uczestnictwa w Comarch Corporate Finance Fundusz Inwestycyjny Zamknięty („CCF FIZ") wyceniana jest w wartości godziwej a skutki wyceny rozliczane są z kapitałem z aktualizacji.

Pożyczki udzielone wycenia się w wysokości zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, w przypadku braku istotnych różnic dla wyceny ujmuje się według wartości nominalnej powiększonej o naliczane memoriałowo odsetki w oparciu o stopę procentową wynikającą z umów.

2. Aktywa obrotowe

2.1. Zapasy (materiały, produkty w toku, produkty gotowe oraz towary)

Materiały wycenione są wg rzeczywistych cen zakupu. W przypadku utraty wartości użytkowej nie później niż na dzień bilansowy dokonuje się odpisów aktualizujących ich wartość.

Nabyte w związku z zobowiązaniami gwarancyjnymi dotyczącymi realizowanych kontraktów, jako zapasowe, części i sprzęt serwisowy ujmowane są według rzeczywistych cen zakupu a następnie rozliczane wartościowo w proporcji do okresu trwania gwarancji. Wykazywana w sprawozdaniu produkcja w toku dotyczy wytwarzanego przez Comarch S.A. i przeznaczonego do wielokrotnej sprzedaży oprogramowania. Produkcja w toku jest wyceniana według technicznych bezpośrednich kosztów wytworzenia.

Wytworzone przez Comarch S.A. i przeznaczone do wielokrotnej sprzedaży oprogramowanie użytkowe wyceniane jest w okresie przynoszenia przez nie korzyści ekonomicznych, nie dłuższym niż 36 miesięcy, jakie następują od rozpoczęcia sprzedaży, w wysokości nadwyżki kosztów ich wytworzenia nad przychodami netto uzyskanymi ze sprzedaży tych produktów w ciągu kolejnych 36 miesięcy.

W zależności od charakteru wytworzonego oprogramowania i oceny możliwości jego sprzedaży stosuje się zasadę odpisywania w koszt własny poniesionych na jego wytworzenie nakładów w wysokości od

50% do 100% zafakturowanej w powyższym okresie sprzedaży. Jeżeli Spółka posiada wcześniej informacje o ograniczeniu możliwości dalszej sprzedaży, niezwłocznie dokonuje odpisu aktualizującego wartość produkcji w toku w wysokości nakładów, w stosunku do których występuje prawdopodobieństwo nie odzyskania, bądź też dokonuje jednorazowo odpisania całości nierozliczonych nakładów (w zależności od stopnia oceny ryzyka) w ciężar kosztu własnego sprzedaży.

Towary wyceniane są według rzeczywistych cen zakupu nie wyższych od cen sprzedaży netto.

Produkty gotowe wyceniane są wg. technicznych bezpośrednich kosztów wytworzenia nie wyższych od ich cen sprzedaży netto.

2.2. Należności

Na dzień powstania ujmuje się je w księgach według wartości nominalnej a na dzień bilansowy w kwocie wymaganej zapłaty. Należności z tytułu dostaw i usług zaliczane są do należności krótkoterminowych. Pozostałe należności w zależności od terminu wymagalności (do lub powyżej 12 miesięcy) od dnia bilansowego wykazywane są jako krótko- lub długoterminowe.

W celu urealnienia wartości należności zostały pomniejszone o odpisy aktualizujące wartość należności wątpliwych.

Należności w walutach obcych zostały na dzień bilansowy wycenione według kursu średniego NBP. Zrealizowane i wynikające z wyceny bilansowej różnice kursowe po ich skompensowaniu zostają odniesione odpowiednio na przychody bądź koszty finansowe.

2.3. Krótkoterminowe aktywa finansowe

Aktywa wykazane w sprawozdaniu obejmują aktywa pieniężne, udzielone pozostałym jednostkom pożyczki oraz krótkoterminowe papiery wartościowe. Aktywa pieniężne obejmują środki pieniężne w kasie i na rachunkach bankowych oraz naliczone memoriałowo odsetki od aktywów finansowych. Środki pieniężne w walucie krajowej wycenione zostały w wartości nominalnej, natomiast środki pieniężne w walutach obcych zostały wycenione według kursów średnich NBP.

Pożyczki udzielone wycenia się w wysokości zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, w przypadku braku istotnych różnic dla wyceny ujmuje się według wartości nominalnej powiększonej o naliczane memoriałowo odsetki w oparciu o stopę procentową wynikającą z umów.

Papiery wartościowe wyceniane są według ceny nabycia lub wartości rynkowej, zależnie od tego która z nich jest niższa.

2.4. Rozliczenia międzyokresowe kosztów

Poprzez czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów rozliczane są wydatki poniesione z góry, a dotyczące przyszłych okresów sprawozdawczych. Rozliczenia kosztów trwające dłużej niż 12 miesięcy od dnia bilansowego traktowane są jako długoterminowe.

Rozliczenia międzyokresowe czynne obejmują także nadwyżkę wielkości sprzedaży na kontraktach długoterminowych ustalonych według art. 34 a ust.1 i ust.2 pkt.2 Ustawy o rachunkowości nad wartością sprzedaży zafakturowaną do kontrahentów.

3. Kapitał własny

Kapitał własny obejmuje między innymi:

- kapitał zakładowy Spółki wykazany w wartości nominalnej,
- kapitał zapasowy utworzony z podziału zysku z zachowaniem zasad i limitów określonych w Kodeksie Spółek Handlowych oraz z nadwyżki sprzedaży akcji ponad wartość nominalną,
- pozostałe kapitały rezerwowe utworzone z podziału zysku przeznaczone na cele inwestycyjne oraz inne określone w statucie - wycenione według ceny nominalnej,
- zysk nie podzielony wynikający z korekt z tytułu zmiany zasad rachunkowości w 2002 roku w związku z nowelizacją Ustawy o rachunkowości oraz korekt związanych ze zmianą zasad rozpoznawania wbudowanych instrumentów pochodnych,

- kapitał z aktualizacji dotyczący wyceny certyfikatów w CCF FIZ oraz rozliczenia podatku odroczonego od wyceny.

4. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania

4.1. Rezerwy na zobowiązania

Tworzone są na pewne i prawdopodobne straty z tytułu prowadzonej działalności gospodarczej oraz prawdopodobne przyszłe zobowiązania dotyczące bieżącego okresu sprawozdawczego. W szczególności dotyczą:

- przewidywanych nakładów na wydatki, które będą poniesione w następnym okresie sprawozdawczym z tytułu kosztów, które dotyczą bieżącego okresu,
- rezerw na przewidywane do poniesienia dodatkowe koszty dokończenia kontraktów, przewyższających wysokość możliwych do uzyskania przychodów i na prace gwarancyjne,
- rezerw z tytułu nagród (premii) przewidywanych do wypłaty w następnym okresie sprawozdawczym, dotyczących okresu poprzedniego,
- rezerwy na urlopy.

Obejmują też rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

4.2. Zobowiązania

Na dzień powstania ujmuje się je w księgach według wartości nominalnej, a na dzień bilansowy w kwocie wymagającej zapłaty. Zobowiązania z tytułu dostaw i usług traktowane są jako krótkoterminowe, natomiast pozostałe zobowiązania w zależności od okresu wymagalności (do lub ponad 12 miesięcy od dnia bilansowego) jako krótko- lub długoterminowe. Zobowiązania w walutach obcych wycenione zostały na dzień bilansowy po kursach średnich NBP.

4.3. Fundusze specjalne

Fundusze specjalne obejmują w całości Zakładowy Fundusz Świadczeń Socjalnych oraz utworzony z podziału zysku za lata 1998 i 1999 Fundusz Mieszkaniowy

4.4. Rozliczenia międzyokresowe przychodów

Rozliczenia międzyokresowe przychodów obejmują otrzymane ze środków unijnych oraz środków krajowych na naukę dotacje na dofinansowanie prac badawczych i związanych z ich prowadzeniem środków trwałych.

Rozliczenia międzyokresowe przychodów obejmują także nadwyżkę sprzedaży zafakturowanej do kontrahentów nad wielkością przychodów ze sprzedaży na kontraktach długoterminowych ustalonych wg Art. 34a ust. 1 i ust. 2 pkt 2 Ustawy o rachunkowości.

5. Wycena aktywów i pasywów bilansu wyrażonych w walutach obcych oraz zasady ustalania różnic kursowych

5.1. W trakcie okresu sprawozdawczego (roku)

Wyrażone w walutach obcych operacje gospodarcze ujmuje się w księgach rachunkowych na dzień ich przeprowadzenia odpowiednio po kursie:

- Operacje zakupu i sprzedaży towarów i usług - po kursie średnim ogłoszonym przez NBP na dzień poprzedzający przeprowadzenie operacji, z tym, że wymagające odprawy celnej zakupy importowe oraz sprzedaż eksportowa towarów wyceniane są wg kursów wyznaczonych w dowodach odprawy celnej.

- Operacje wpływu na rachunek walutowy waluty obcej z tytułu spłaty należności za sprzedaż towarów i usług, papierów wartościowych, dopisania odsetek przez bank - kurs średni ogłoszony przez NBP na dzień poprzedzający dzień operacji.
- Zaciągnięcie w walucie obcej kredytów i pożyczek, z chwilą ich wpływu na rachunek walutowy a także dopisanych od nich odsetek - kurs średni NBP na dzień poprzedzający dzień operacji.
- Zakup i sprzedaż udziałów, akcji, papierów wartościowych opiewających na walutę obcą- kurs średni ogłoszony przez NBP na dzień poprzedzający operację.
- Operacje dotyczące sprzedaży i kupna walut – po kursie faktycznie zastosowanym w danym dniu przez bank (odpowiednio kurs zakupu bądź sprzedaży zastosowany przez bank).
- Zapłata należności w walucie obcej (łącznie z pożyczkami), jeżeli waluta nie wpływa bezpośrednio na rachunek walutowy - kurs zakupu, po którym bank te waluty przeliczył (nabył).
- Zapłata zobowiązań, kredytu, pożyczek walutą obcą zakupioną w banku (czyli nie bezpośrednio z rachunku walutowego) - kurs sprzedaży zastosowany przez bank.
- Pozostałe operacje - po kursie średnim NBP na dzień poprzedzający dzień operacji lub kurs faktycznie zastosowany (w zależności od charakteru operacji).

5.2. Na dzień bilansowy

Składniki aktywów i pasywów po obowiązujących na ten dzień kursach średnich walut ustalonych przez NBP.

5.3. Zasady ustalania różnic kursowych

- Różnice kursowe dotyczące inwestycji długoterminowych rozlicza się odpowiednio z kapitałem z aktualizacji wyceny bądź przychodami i kosztami finansowymi (stosownie z Art. 35 ust, 2 i 4 Ustawy o rachunkowości)
- Różnice kursowe dotyczące pozostałych aktywów i pasywów oraz powstałe przy zapłacie należności i zobowiązań zalicza się odpowiednio do przychodów i kosztów finansowych.
- Różnice kursowe zrealizowane dotyczące należności, zobowiązań i środków pieniężnych wycenia się na bieżąco, natomiast różnice kursowe niezrealizowane dotyczące należności i zobowiązań oraz dotyczące środków pieniężnych na rachunkach bankowych wycenia się na koniec każdego kwartału (z zachowaniem zasady istotności).

6. Instrumenty finansowe

Instrumenty pochodne stanowiące instrument zabezpieczający w rozumieniu §27-30 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych, będące zabezpieczeniem wartości godziwej wycenia się w wartości godziwej, a zmianę w wycenie odnosi na wynik z operacji finansowych.

Instrumenty pochodne stanowiące instrument zabezpieczający w rozumieniu §27-30 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych, będące zabezpieczeniem przepływów pieniężnych wycenia się w wartości godziwej, a zmianę w wycenie odnosi:

- na kapitał z aktualizacji wyceny (w części stanowiącej efektywne zabezpieczenie),
- na wynik z operacji finansowych (w części nie stanowiącej efektywnego zabezpieczenia).

Instrumenty pochodne nie stanowiące instrumentu zabezpieczającego w rozumieniu §27-30 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 12 grudnia 2001 r. w sprawie szczegółowych zasad uznawania, metod wyceny, zakresu ujawniania i sposobu prezentacji instrumentów finansowych, wycenia się w wartości godziwej, a zmianę w wycenie odnosi na wynik z operacji finansowych.

7. Wynik finansowy

Comarch S.A. sporządza rachunek zysków i strat w wersji kalkulacyjnej z zachowaniem zasady współmierności przychodów i kosztów.

Prowadzona przez Comarch S.A. działalność w zdecydowanej większości polega na wytwarzaniu oprogramowania do wielokrotnej sprzedaży oraz na realizacji informatycznych kontraktów integracyjnych. W ramach kontraktów integracyjnych Comarch oferuje wykonanie systemów informatycznych "pod klucz" składających się z: oprogramowania (własnego i obcego) i/lub sprzętu komputerowego (własnego i obcego) i/lub świadczeniu usług takich jak:

- usługi wdrożeniowe,
- usługi instalacyjne,
- serwis gwarancyjny i pogwarancyjny,
- usługi asysty technicznej,
- usługi customizacji (dostosowania) oprogramowania,
- inne usługi informatyczne i nieinformatyczne niezbędne do realizacji systemu.

Realizowane przez Comarch S.A. kontrakty integracyjne ujmuje się w księgach zgodnie z art. 34 a-d Ustawy o rachunkowości, przy czym stopień zaawansowania kontraktu mierzy się udziałem kosztów poniesionych w stosunku do całkowitych kosztów wykonania usługi.

Przy ustalaniu całkowitych przychodów z kontraktu uwzględnia się:

- przychody z oprogramowania własnego (niezależnie od formy, w jakiej oprogramowanie to jest udostępniane, czyli: licencje, prawa majątkowe, itp.),
- przychody z usług, o których mowa w poprzednim akapicie.

Kierownik jednostki może podjąć decyzję o zaliczeniu do całkowitych przychodów z kontraktu szacowanych przychodów, dla których istnieje duże prawdopodobieństwo, że zostaną zrealizowane (np. w trakcie realizacji kontraktu z przyczyn technicznych następuje modyfikacja projektu i istnieje uzasadnione prawdopodobieństwo, że zamawiający zaakceptuje modyfikację i wysokość przychodów wynikających z tej modyfikacji).

Dla kontraktów integracyjnych, w ramach których dostarczane jest oprogramowanie autorstwa Grupy Comarch przeznaczone do wielokrotnej sprzedaży, osobno ujmuje się w księgach przychody i koszty związane z tym oprogramowaniem oraz przychody i koszty związane z pozostałą częścią kontraktu integracyjnego.

Różne kontrakty integracyjne łączy się i ujmuje w księgach razem jako jeden kontrakt, jeżeli:

- umowy są realizowane jednocześnie lub w ciągłej sekwencji czasowej i precyzyjne rozdzielenie kosztów ich realizacji jest niemożliwe lub
- umowy są tak ściśle powiązane ze sobą, że w rzeczywistości są one częścią pojedynczego projektu ze wspólną dla całego projektu marżą zysku.

7.1. Przychody są ujmowane wg zasady memoriałowej

Przychody z wykonania niezakończonych usług (kontraktów) długoterminowych ustalane są proporcjonalnie do stopnia zaawansowania usługi zgodnie z art. 34a ust. 2 pkt 1 Ustawy o rachunkowości.

Przychody ze sprzedaży pozostałych usług, produktów, towarów i innych składników majątkowych są uznawane w momencie dostarczenia produktów, towarów i innych składników majątkowych, jeżeli jednostka przekazała znaczące ryzyko i korzyści wynikające z praw własności do tych produktów, towarów i innych składników majątkowych, lub w momencie wykonania usługi. Sprzedaż wykazuje się w wartości netto, tj. bez uwzględnienia podatku od towarów i usług oraz po uwzględnieniu wszelkich udzielonych rabatów.

7.2. Koszty obejmują:

- W odniesieniu do kontraktów długoterminowych - całość nakładów poniesionych w danym okresie na realizacje kontraktów wycenionych według kosztu wytworzenia.
- W odniesieniu do pozostałych usług, towarów i innych składników majątku - wartość sprzedanych (zafakturowanych) produktów, towarów i pozostałych składników wycenionych w koszcie wytworzenia lub cenach nabycia.
- Całość poniesionych w danym okresie kosztów ogólnego zarządu oraz kosztów sprzedaży.

W pozycji "Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów od jednostek powiązanych" w rachunku zysków i strat Spółka prezentuje wartość zakupionych od jednostek powiązanych produktów, towarów i materiałów, z wyjątkiem tych które są zaliczane do kosztów ogólnych, sprzedaży lub pozostałych kosztów operacyjnych.

Koszty sprzedaży obejmują koszty marketingu oraz koszty pozyskania nowych zleceń przez centra (działy) sprzedaży Comarch S.A.

Koszty ogólne obejmują koszty funkcjonowania Comarch S.A. jako całości i zalicza się do nich w szczególności koszty zarządu oraz koszty działów administracyjnych i wsparcia pracujących na potrzeby Spółki.

7.3. Pozostałe przychody i koszty operacyjne

Obejmują przychody i koszty nie związane bezpośrednio ze zwykłą działalnością jednostki i obejmują głównie: wynik na sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych oraz wartości niematerialnych i prawnych, darowizny, utworzone rezerwy, skutki aktualizacji wartości aktywów oraz wynik prac badawczo-rozwojowych dofinansowywanych ze środków obcych.

Zgodnie z zasadą istotności dokonuje się kompensaty pozycji o analogicznym charakterze merytorycznym i prezentuje się je wynikowo, odpowiednio w przychodach bądź kosztach operacyjnych. W szczególności dotyczy to:

- wyniku na sprzedaży i likwidacji środków trwałych, otrzymanych odszkodowań komunikacyjnych i kosztów napraw powypadkowych,
- otrzymanych i zapłaconych kar,
- utworzonych i rozwiązanych odpisów aktualizacyjnych na należności,
- dotacji i kosztów realizacji sfinansowanych nimi prac badawczo-rozwojowych.

7.4. Przychody i koszty finansowe

Obejmują głównie przychody i koszty z tytułu odsetek, wynik osiągnięty z tytułu różnic kursowych, ze zbycia aktywów finansowych, skutki aktualizacji wartości inwestycji.

7.5. Podatek dochodowy odroczony

W związku z przejściowymi różnicami między wykazywaną w księgach rachunkowych wartością aktywów i pasywów, a ich wartością podatkową oraz stratą podatkową możliwą do odliczenia w przyszłości, tworzona jest rezerwa i ustalane aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się w wysokości kwoty przewidzianej w przyszłości do odliczenia od podatku dochodowego, w związku z ujemnymi różnicami przejściowymi, które spowodują w przyszłości zmniejszenie podstawy obliczenia podatku dochodowego oraz straty podatkowej możliwej do odliczenia, ustalonej przy uwzględnieniu zasady ostrożności.

Rezerwę z tytułu odroczonego podatku dochodowego tworzy się w wysokości kwoty podatku dochodowego, wymagającej w przyszłości zapłaty, w związku z występowaniem dodatnich różnic

przejściowych, to jest różnic, które spowodują zwiększenie podstawy obliczenia podatku dochodowego w przyszłości.

Wysokość rezerwy i aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego ustala się przy uwzględnieniu stawek podatku dochodowego obowiązujących w roku powstania obowiązku podatkowego.

Różnica pomiędzy stanem rezerwy i aktywów z tytułu podatku odroczonego na koniec i początek okresu sprawozdawczego wpływa na wynik finansowy, przy czym rezerwę i aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego dotyczące operacji rozliczanych z kapitałem własnym, odnoszone są również na kapitał własny.

Z uwagi na fakt, iż Spółka prowadzi zarówno działalność opodatkowaną na zasadach ogólnych jak i zwolnioną, przejściowe różnice w dochodzie podatkowym mogą realizować się w ramach obu tych działalności. Jednocześnie ostateczne ustalenie, w ramach której z działalności (opodatkowanej czy zwolnionej) różnice przejściowe zostaną zrealizowane, jest dokonywane na bazie rocznego rozliczenia podatku dochodowego po zakończeniu roku obrotowego. Dlatego też Spółka na dzień bilansowy ustala aktywa i rezerwę na odroczony podatek jedynie w odniesieniu do rodzajów działalności, które zgodnie z przyjętymi przez Spółkę zasadami zawsze podlegają opodatkowaniu, tj. działalności finansowej i pozostałej działalności operacyjnej.

W dniu 22 marca 1999 r. Comarch S.A. uzyskała zezwolenie na prowadzenie działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie. Zgodnie z rozporządzeniem Rady Ministrów z dnia 14 października 1997 r. w sprawie ustanowienia Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Krakowie (Dz. U. Nr 135, poz. 912 z późn. zm.) jako podmiot, który zainwestował w krakowskiej specjalnej strefie ekonomicznej co najmniej 2 mln EURO, uzyskała ulgi podatkowe dotyczące zwolnienia z podatku dochodowego od osób prawnych od dochodu uzyskanego z działalności określonej w zezwoleniu. W związku z wejściem Polski do Unii Europejskiej została uchwalona Ustawa z dnia 2 października 2003 r. o zmianie ustawy o specjalnych strefach ekonomicznych i niektórych ustaw (Dz. U. Nr 188, poz. 1840), która zmieniła warunki zwolnień podatkowych dla podmiotów działających w specjalnych strefach ekonomicznych. Oznacza to zmianę dotychczasowego sposobu funkcjonowania ulgi podatkowej z tytułu podatku dochodowego od osób prawnych, z ulgi nieograniczonej wartościowo, na ulgę ograniczoną wartościowo i zależną od wartości dokonanych inwestycji. Na mocy uchwały maksymalna wartość pomocy publicznej przyznanej Comarch S.A. nie może przekroczyć 75% wartości nakładów inwestycyjnych, które Spółka poniosła w okresie od uzyskania zezwolenia tj. od dnia 22 marca 1999 r. do dnia 31 grudnia 2006 r. Spółka Comarch S.A. wystąpiła do Ministra Gospodarki o zmianę warunków zezwolenia i w dniu 1 lipca 2004 r. otrzymała decyzję Ministra Gospodarki z dnia 24 czerwca 2004 r. dotyczącą zmiany warunków zezwolenia na określone powyżej i zgodne z Ustawą. Równocześnie w zmienionym zezwoleniu wydłużony został do 31 grudnia 2017 r. okres, na jaki zostało wydane zezwolenie dla Comarch S.A.

Comarch S.A. posiada aktualnie cztery zezwolenia na prowadzenie działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie:

- uzyskane w roku 2007, pierwotnie z okresem ważności do 31 grudnia 2017 roku, aktualnie zgodnie z Decyzją Ministerstwa Rozwoju i Finansów z dnia 18 października 2017 roku, zmienione na nieokreślony termin obowiązywania;
- uzyskane w roku 2013, w zezwoleniu tym nie został określony termin jego obowiązywania;
- uzyskane w lutym 2016 roku, w zezwoleniu tym nie został określony termin jego obowiązywania;
- uzyskane w marcu 2016 roku, w zezwoleniu tym nie został określony termin jego obowiązywania;

Jednocześnie, Spółka zwraca uwagę, że w dniu 23 lipca 2013 roku Rada Ministrów przyjęła rozporządzenia wydłużające do 2026 roku termin funkcjonowania specjalnych stref ekonomicznych na terenie Polski.

Ulga inwestycyjna z tytułu zezwolenia uzyskanego w roku 1999 została w całości wykorzystana (jego okres ważności upłynął 31 grudnia 2017 r.). Wartość ulgi inwestycyjnej z tytułu zezwolenia uzyskanego w 2007 roku wynosi na dzień 31 grudnia 2018 roku 7 873 tys. PLN (po zdyskontowaniu na dzień przyznania zezwolenia). Wartość ulgi inwestycyjnej z tytułu zezwolenia uzyskanego w 2013 roku wynosi na dzień 31 grudnia 2018 roku 28 929 tys. PLN (po zdyskontowaniu na dzień przyznania zezwolenia).

Wartość ulgi inwestycyjnej z tytułu zezwolenia uzyskanego w marcu 2016 roku dotyczącego inwestycji w budynek biurowy SSE7 w Krakowie wynosi na dzień 31 grudnia 2018 roku 22 759 tys. PLN (po zdyskontowaniu na dzień przyznania zezwolenia).
Dodatkowe informacje na temat sposobu rozpoznawania aktywa z tytułu podatku odroczonego oraz ulgi związanej z działalnością w Specjalnej Strefie Ekonomicznej zawarto w Nocie 4a dodatkowych informacji i objaśnień do sprawozdania finansowego.

Wynik finansowy ustalony jest zgodnie z art. 42 Ustawy o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r. Rachunek przepływów pieniężnych sporządzany jest metodą pośrednią.

IV. Zasady przeliczania złotych na EURO i wybrane waluty

Kursy EURO użyte do przeliczania danych finansowych	
Średni kurs NBP	
z dnia 31.12.2018 r.	4,3000
z dnia 31.12.2017 r.	4,1709
Średnia arytmetyczna średnich kursów NBP na koniec każdego miesiąca	
za okres 1.01 - 31.12.2018 r.	4,2669
za okres 1.01 - 31.12.2017 r.	4,2447
Minimalny kurs NBP	
w okresie 1.01 - 31.12.2018 r.	4,1423
w okresie 1.01 - 31.12.2017 r.	4,1709
Maksymalny kurs NBP	
w okresie 1.01 - 31.12.2018 r.	4,3978
w okresie 1.01 - 31.12.2017 r.	4,1709

W tabeli "Wybrane dane finansowe" punkt I-VIII oraz XVI-XVII wycenione są według średniej arytmetycznej kursów ogłaszanych przez NBP obowiązujących na ostatni dzień każdego miesiąca w danym okresie, natomiast punkty IX-XIV oraz XVIII-XX według kursu NBP obowiązującego na koniec okresu.

Kursy wybranych walut użyte do przeliczania danych bilansowych	
Średni kurs NBP dla USD	
z dnia 31.12.2018 r.	3,7597
z dnia 31.12.2017 r.	3,4813
Średni kurs NBP dla CHF	
z dnia 31.12.2018 r.	3,8166
z dnia 31.12.2017 r.	3,5672
Średni kurs NBP dla GBP	
z dnia 31.12.2018 r.	4,7895

z dnia 31.12.2017 r.	4,7001
Średni kurs NBP dla DKK	
z dnia 31.12.2018 r.	0,5759
z dnia 31.12.2017 r.	0,5602
Średni kurs NBP dla CAD	
z dnia 31.12.2018 r.	2,7620
z dnia 31.12.2017 r.	2,7765

V. Różnice pomiędzy Polskimi Zasadami Rachunkowości a Międzynarodowymi Standardami Sprawozdawczości Finansowej

Specyfikacja różnic:

1. Prawo wieczystego użytkowania gruntów

Sposób ujęcia prawa wieczystego użytkowania gruntów w MSSF nie jest jednoznacznie określony i istnieją w tym względzie rozbieżne opinie. Comarch S.A. będąc jednostką dominującą sporządzającą sprawozdania skonsolidowane wg MSSF prezentuje prawo wieczystego użytkowania gruntów jako wartości niematerialne. Według ustawy o rachunkowości prawo wieczystego użytkowania gruntów ujmowane jest jako pozycja „grunty" w rzeczowych aktywach trwałych i nie podlega amortyzacji.

2. Prowadzenie działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (SSE)

Po wejściu Polski do Unii Europejskiej nastąpiła zmiana charakteru zwolnienia w zakresie podatku dochodowego od osób prawnych z ulgi nieograniczonej wartościowo na ulgę ograniczoną wartościowo i zależną od wartości dokonanych inwestycji.

Na dzień bilansowy ulga inwestycyjna stanowi aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego.

Na dzień 31 grudnia 2017 r. Spółka ustaliła te aktywa w wysokości 8 863 tys. zł i ujęła je w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym sporządzonym wg MSSF. Na przestrzeni roku 2018 aktywa te zostały rozwiązane, natomiast na 31 grudnia 2018 r. utworzono aktywo w wysokości 11 162 tys. zł.

Łączny wpływ na wynik wyniósłby plus 2 299 tys. zł.

3. Program opcji menedżerskich

Nie dotyczy.

4. Korekta przychodów z tytułu zastosowania MSSF 15

W 2018 roku dokonano po raz pierwszy korekty przychodów zgodnie z MSSF 15. Po zastosowaniu zasad wynikających z MSSF 15 wynik uległby zmniejszeniu o 30 573 tys. PLN.

5. Zestawienie zbiorcze różnic w stosunku do MSSF (w tys. zł)

Pozycja	Kapitał własny na dzień 31 grudnia 2018 r.	Wynik netto za 2018 rok
Wg polskich zasad rachunkowości	834 190	49 649
korekty:		
■ ujęcie opcji menedżerskiej (pkt V 3)	0	0
■ aktywa z tytułu ulgi w SSE (pkt V 2)	11 162	2 299
■ naliczenie amortyzacji od prawa wieczystego użytkowania (pkt V 1)	-1 366	-93
■ korekta przychodów z tytułu MSSF 15	-30 573	-30 573
Kapitał własny i wynik netto po uwzględnieniu powyżej określonych różnic:	813 413	21 282

☐ skorygowany

KOMISJA NADZORU FINANSOWEGO

Raport roczny SA-R 2018

(zgodnie z § 60 ust. 1 pkt 3 Rozporządzenia w sprawie informacji bieżących i okresowych)

(dla emitentów papierów wartościowych prowadzących działalność wytwórczą, budowlaną, handlową lub usługową)

Za rok obrotowy 2018 obejmujący okres od 2018-01-01 do 2018-12-31
oraz za poprzedni rok obrotowy 2017 obejmujący okres od 2017-01-01 do 2017-12-31

data przekazania: 2019-04-29

COMARCH SA
(pełna nazwa emitenta)

COMARCH (skrócona nazwa emitenta)
Informatyka (inf) (sektor wg klasyfikacji GPW w Warszawie)

31-864 (kod pocztowy) **Kraków** (miejscowość)

Al. Jana Pawła II (ulica) **39A** (numer)

012 646 10 00 (telefon) **012 646 11 00** (fax)

IR@comarch.pl (e-mail) **www.comarch.pl** (www)

677-00-65-406 (NIP) **350527377** (REGON)

BDO Sp. z o.o. sp. k.
(firma audytorska)

Raport roczny zawiera:

☑ Sprawozdanie firmy audytorskiej z badania rocznego sprawozdania finansowego

☐ Stanowisko organu zarządzającego wraz z opinią organu nadzorującego odnoszące się do wydanego przez firmę audytorską sprawozdania z badania rocznego sprawozdania finansowego zawierającego opinię z zastrzeżeniami, opinię negatywną lub odmowę wyrażenia opinii

☑ Oświadczenie zarządu w sprawie rzetelności sporządzenia sprawozdania finansowego

☑ Informacja zarządu dotycząca wyboru firmy audytorskiej

☑ Oświadczenie rady nadzorczej w sprawie komitetu audytu

☑ Pismo Prezesa Zarządu

☑ Roczne sprawozdanie finansowe

- ☑ Wprowadzenie
- ☑ Bilans
- ☑ Rachunek zysków i strat
- ☑ Zestawienie zmian w kapitale własnym
- ☑ Rachunek przepływów pieniężnych
- ☑ Dodatkowe informacje i objaśnienia

☑ Sprawozdanie zarządu (sprawozdanie z działalności emitenta)

- ☑ Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego
- ☐ Oświadczenie na temat informacji niefinansowych

☑ Sprawozdanie na temat informacji niefinansowych

☑ Ocena rady nadzorczej dotycząca sprawozdania z działalności i sprawozdania finansowego

☐ Inne informacje przekazywane przez ASI

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. zł		w tys. EUR	
	2018	2017	2018	2017
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	966 100	755 517	226 416	177 992
II. Zysk (strata) z działalności operacyjnej	89 389	40 533	20 949	9 549
III. Zysk (strata) brutto	57 075	44 244	13 376	10 423
IV. Zysk (strata) netto	49 649	39 338	11 636	9 268
V. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej	82 817	46 990	19 409	11 070
VI. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej	-57 442	-87 423	-13 462	-20 596
VII. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej	-7 205	35 473	-1 689	8 357
VIII. Przepływy pieniężne netto, razem	18 170	-4 960	4 258	-1 169
IX. Aktywa, razem	1 334 900	1 247 206	310 442	299 026
X. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	500 711	450 222	116 444	107 944
XI. Zobowiązania długoterminowe	152 343	154 762	35 429	37 105
XII. Zobowiązania krótkoterminowe	157 089	155 174	36 532	37 204

WYBRANE DANE FINANSOWE	w tys. zł		w tys. EUR	
	2018	2017	2018	2017
XIII. Kapitał własny	834 190	796 984	193 998	191 082
XIV. Kapitał zakładowy	8 133	8 133	1 891	1 950
XV. Liczba akcji (w szt.)	8 133 349	8 133 349	8 133 349	8 133 349
XVI. Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł/ EUR)	6,10	4,84	1,43	1,14
XVII. Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł/EUR)	6,10	4,84	1,43	1,14
XVIII. Wartość księgowa na jedną akcję (w zł/EUR)	102,56	97,99	23,85	23,49
XIX. Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w zł/EUR)	102,56	97,99	23,85	23,49
XX. Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję (w zł/EUR)	1,50	1,50	0,40	0,40

SPRAWOZDANIE FIRMY AUDYTORSKIEJ Z BADANIA ROCZNEGO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Plik	Opis
	Sprawozdanie firmy audytorskiej z badania rocznego sprawozdania finansowego.

OŚWIADCZENIE ZARZĄDU W SPRAWIE RZETELNOŚCI SPORZĄDZENIA SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Plik	Opis
SAR 2018 Oświadczenie Zarządu w sprawie rzetelności sporządzen	Oświadczenie Zarządu w sprawie rzetelności sporządzenia sprawozdania finansowego.

INFORMACJA ZARZĄDU DOTYCZĄCA WYBORU FIRMY AUDYTORSKIEJ

Plik	Opis
SAR 2018 Informacja Zarządu w sprawie wyboru firmy audytorskiej	Informacja Zarządu dotycząca wyboru firmy audytorskiej.

OŚWIADCZENIE RADY NADZORCZEJ W SPRAWIE KOMITETU AUDYTU

Plik	Opis
SAR 2018 Oświadczenie Rady Nadzorczej w sprawie komitetu aud	Oświadczenie Rady Nadzorczej w sprawie Komitetu Audytu.

PISMO PREZESA ZARZĄDU

Plik	Opis
SAR 2018 Pismo Prezesa Zarządu.pdf	Pismo Prezesa Zarządu.

ROCZNESPRAWOZDANIEFINANSOWE

WPROWADZENIE DO SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Plik	Opis
SAR 2018 Wprowadzenie do sprawozdania finansowego.pdf	Wprowadzenie do sprawozdania finansowego.

BILANS

	Noty	w tys. zł	
		2018	2017
AKTYWA			
I. Aktywa trwałe		736 083	756 155
1. Wartości niematerialne i prawne	1	11 048	14 628
2. Rzeczowe aktywa trwałe	2	332 185	346 398
3. Inwestycje długoterminowe	3	383 826	386 122
3.1. Długoterminowe aktywa finansowe		343 518	359 299
a) w jednostkach powiązanych		342 583	356 182
b) w pozostałych jednostkach		0	280
c) w pozostałych jednostkach		935	2 837
3.2. Nieruchomości		40 265	26 780
3.3. Inne inwestycje długoterminowe		43	43
4. Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	4	9 024	9 007
4.1. Aktywa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		6 204	5 816
4.2. Inne rozliczenia międzyokresowe		2 820	3 191
II. Aktywa obrotowe		598 817	491 051
1. Zapasy	5	61 435	78 120
2. Należności krótkoterminowe	6 7	376 939	312 373
2.1. Od jednostek powiązanych		227 173	184 106
2.2. Od pozostałych jednostek, w których emitent posada zaangażowanie w kapitale		151	560
2.3. Od pozostałych jednostek		149 615	127 707
3. Inwestycje krótkoterminowe	8	70 762	57 670
3.1. Krótkoterminowe aktywa finansowe	8	70 762	57 670
a) w jednostkach powiązanych		508	322
b) w pozostałych jednostkach, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale		0	303
c) w pozostałych jednostkach		3 264	8 516
- udzielone pożyczki		0	0
- udziały lub akcje		0	0
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe		3 264	8 516
d) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne		66 990	48 529
4. Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	9	89 681	42 888
A k t y w a r a z e m		1 334 900	1 247 206
PASYWA			
I. Kapitał własny		834 190	796 984
1. Kapitał zakładowy		8 133	8 133
2. Kapitał z rozliczenia fuzji		0	0
3. Kapitał zapasowy	11	680 501	653 363
4. Kapitał z aktualizacji wyceny	12	95 162	95 405
5. Pozostałe kapitały rezerwowe	13	745	745
6. Zysk (strata) z lat ubiegłych		0	0
7. Zysk (strata) netto		49 649	39 338
II. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania		500 711	450 222
1. Rezerwy na zobowiązania	14	144 309	122 701
1.1. Rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego		23 732	25 255
1.2. Pozostałe rezerwy		120 577	97 446
a) krótkoterminowe		120 577	97 446
2. Zobowiązania długoterminowe	15	152 343	154 762
2.1. Wobec jednostek powiązanych		28 240	22 472
2.2. Wobec pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale		0	0
2.3. Wobec pozostałych jednostek		124 103	132 290
3. Zobowiązania krótkoterminowe	16	157 089	155 174
3.1. Wobec jednostek powiązanych		28 541	26 901
3.2. Wobec pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale		0	894
3.3. Wobec pozostałych jednostek		127 135	125 780
3.4. Fundusze specjalne		1 413	1 599

	Noty	w tys. zł	
		2018	2017
4. Rozliczenia międzyokresowe	17	46 970	17 585
4.1. Inne rozliczenia międzyokresowe		46 970	17 585
a) krótkoterminowe		46 970	17 585
P a s y w a r a z e m		1 334 901	1 247 206

Wartość księgowa		834 190	796 984
Liczba akcji (w szt.)		8 133 349	8 133 349
Wartość księgowa na jedną akcję (w zł)	18	102,56	97,99
Rozwodniona liczba akcji (w szt.)		8 133 349	8 133 349
Rozwodniona wartość księgowa na jedną akcję (w zł)	18	102,56	97,99

POZYCJE POZABILANSOWE

	Nota	w tys. zł	
		2018	2017
Od pozostałych jednostek (z tytułu)			
otrzymanych gwarancji i poręczeń			
1. Zobowiązania warunkowe na rzecz jednostek powiązanych (z tytułu)	19	55 390	113 854
- udzielonych gwarancji i poręczeń		55 390	113 854
2. Zobowiązania warunkowe na rzecz pozostałych jednostek (z tytułu)	33	81 163	65 876
- otrzymanych gwarancji i poręczeń		81 163	65 876
Na rzecz pozostałych jednostek (z tytułu) wraz z podpozycją:			
udzielonych gwarancji i poręczeń			
P o z y c j e p o z a b i l a n s o w e, r a z e m		136 553	179 730

RACHUNEK ZYSKÓW I STRAT

	Noty	w tys. zł	
		2018	2017
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów, w tym:		966 100	755 517
- od jednostek powiązanych		419 431	248 831
1. Przychody netto ze sprzedaży produktów	20	874 509	713 775
2. Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów	21	91 591	41 742
II. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów, w tym:		719 140	576 096
- jednostkom powiązanym		36 130	32 887
1. Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	22	633 882	538 736
2. Wartość sprzedanych towarów i materiałów		85 258	37 360
III. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży		246 960	179 421
IV. Koszty sprzedaży	22	73 067	72 449
V. Koszty ogólnego zarządu	22	55 517	53 971
VI. Zysk (strata) ze sprzedaży		118 376	53 001
VII. Pozostałe przychody operacyjne		1 972	1 280
1. Zysk z tytułu rozchodu niefinansowych aktywów trwałych		687	444
2. Inne przychody operacyjne	23	1 285	836
VIII. Pozostałe koszty operacyjne		30 959	13 748
1. Inne koszty operacyjne	24	30 959	13 748
IX. Zysk (strata) z działalności operacyjnej		89 389	40 533
X. Przychody finansowe	25	10 845	26 971
1. Dywidendy i udziały w zyskach, w tym:		3 070	107
- od jednostek powiązanych		3 070	107
2. Zysk ze zbycia inwestycji		6 485	13 081
3. Aktualizacja wartości aktywów finansowych		0	-57
4. Odsetki, w tym:		491	451
- od jednostek powiązanych		334	176
5. Inne		799	13 389
XI. Koszty finansowe	26	43 159	23 260
1. Odsetki w tym:		3 631	2 796
- dla jednostek powiązanych		675	736

	Noty	w tys. zł	
		2018	2017
2. Strata z tytułu rozchodu aktywów finansowych		0	0
3. Aktualizacja wartości aktywów finansowych		30 826	7 564
4. Inne		8 702	12 900
XII. Zysk (strata) brutto		57 075	44 244
XIII. Podatek dochodowy	27	7 426	4 906
a) część bieżąca		9 280	2 342
b) część odroczona		-1 854	2 564
XIV. Zysk (strata) netto		49 649	39 338

Zysk (strata) netto (zannualizowany)		49 649	39 338
Średnia ważona liczba akcji zwykłych (w szt.)		8 133 349	8 133 349
Zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)	29	6,10	4,84
Średnia ważona rozwodniona liczba akcji zwykłych (w szt.)		8 133 349	8 133 349
Rozwodniony zysk (strata) na jedną akcję zwykłą (w zł)	29	6,10	4,84

ZESTAWIENIE ZMIAN W KAPITALE WŁASNYM

	w tys. zł	
	2018	2017
I. Kapitał własny na początek okresu (BO)	796 984	771 742
I.a. Kapitał własny na początek okresu (BO), po uzgodnieniu do danych porównywalnych	796 984	771 742
1. Kapitał zakładowy na początek okresu	8 133	8 133
1.1. Zmiany kapitału zakładowego	0	0
a) zwiększenia (z tytułu)	0	0
- emisji akcji (wydania udziałów)	0	0
1.2. Kapitał zakładowy na koniec okresu	8 133	8 133
2. Kapitał zapasowy na początek okresu	653 363	619 975
2.1. Zmiany kapitału zapasowego	27 138	33 388
a) zwiększenia (z tytułu)	27 138	33 388
- z podziału zysku za lata poprzednie	27 138	33 388
2.2. Kapitał zapasowy na koniec okresu	680 501	653 363
3. Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	95 405	97 301
- zmiany przyjętych zasad (polityki) rachunkowości	0	0
3.1. Zmiany kapitału z aktualizacji wyceny	-243	-1 896
a) zwiększenia (z tytułu)	58	445
- rezerwa na podatek odroczony w związku z wyceną certyfikatów	0	445
b) zmniejszenia (z tytułu)	301	2 341
- wycena bilansowa certyfikatów inwestycyjnych		2 341
3.2. Kapitał z aktualizacji wyceny na koniec okresu	95 162	95 405
4. Kapitał z fuzji na początek okresu	0	0
4.1. Kapitał z fuzji na koniec okresu	0	0
5. Pozostałe kapitały rezerwowe na początek okresu	745	745
5.1. Pozostałe kapitały rezerwowe na koniec okresu	745	745
6. Zysk (strata) z lat ubiegłych na początek okresu	39 338	45 588
6.1. Zysk z lat ubiegłych na początek okresu	39 338	45 588
a) zmniejszenia (z tytułu)	39 338	45 588
- przeniesienie zysku z lat poprzednich na kapitał zapasowy	27 138	33 388
- wypłata dywidendy	12 200	12 200
6.2. Zysk (strata) z lat ubiegłych na koniec okresu	0	0
7. Wynik netto	49 649	39 338
a) zysk netto	49 649	39 338
II. Kapitał własny na koniec okresu (BZ)	834 190	796 984
III. Kapitał własny, po uwzględnieniu proponowanego podziału zysku (pokrycia straty)	834 190	796 984

RACHUNEK PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

	w tys. zł	
	2018	2017
A. Przepływy środków pieniężnych z działalności operacyjnej		
I. Zysk (strata) netto	49 649	39 338
II. Korekty razem	33 168	7 652
1. Amortyzacja	43 436	38 052
2. (Zyski) straty z tytułu różnic kursowych	-227	243
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	205	2 917
4. (Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	31 582	7 152
5. Zmiana stanu rezerw	20 110	55
6. Zmiana stanu zapasów	16 937	-34 848
7. Zmiana stanu należności	-63 367	-9 528
8. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych, z wyjątkiem pożyczek i kredytów	363	17 775
9. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych	-15 871	-14 166
10. Inne korekty	0	0
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I+/-II) - metoda pośrednia	82 817	46 990
B. Przepływy środków pieniężnych z działalności inwestycyjnej		
I. Wpływy	14 765	22 006
1. Zbycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	4 777	2 759
2. Z aktywów finansowych, w tym:	9 988	19 247
a) w jednostkach powiązanych	3 504	6 165
- otrzymane pożyczki	0	0
- dywidendy i udziały w zyskach	3 070	107
- spłacone pożyczki	112	5 886
- spłacone odsetki od pożyczek	322	172
b) w pozostałych jednostkach	6 484	13 082
- inne wpływy z aktywów finansowych	6 484	13 082
II. Wydatki	-72 207	-109 429
1. Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych	-54 780	-96 533
2. Wydatki na inwestycje w nieruchomości	-2	0
3. Na aktywa finansowe, w tym:	-17 425	-12 896
a) w jednostkach powiązanych	-17 425	-12 896
- nabycie aktywów finansowych	-1 783	-12 129
- udzielone pożyczki	-15 642	-767
- spłata pożyczek	0	0
- spłata odsetek	0	0
b) w pozostałych jednostkach	0	0
- nabycie aktywów finansowych	0	0
- strata na forwardzie	0	0
4. Inne wydatki inwestycyjne	0	0
III. Przepływy pieniężne netto z działalności inwestycyjnej (I-II)	-57 442	-87 423
C. Przepływy środków pieniężnych z działalności finansowej		
I. Wpływy	55 730	98 874
1. Wpływy netto z emisji akcji (wydania udziałów) i innych instrumentów kapitałowych oraz dopłat do kapitału	0	0
2. Kredyty i pożyczki	54 928	96 244
3. Pożyczki spłacone	774	0
4. Otrzymane odsetki od spłaconych pożyczek	28	0
5. Inne wpływy finansowe	0	2 630
II. Wydatki	-62 935	-63 401
1. Inne, niż wypłaty na rzecz właścicieli, wydatki z tytułu podziału zysku	-12 200	-12 200
2. Spłaty kredytów i pożyczek	-46 288	-48 005
3. Odsetki	-3 414	-3 196
4. Pożyczki udzielone	-353	0
5. Nabycie udziałów (akcji) własnych, dopłaty do kapitałów	-680	0
III. Przepływy pieniężne netto z działalności finansowej (I-II)	-7 205	35 473
D. Przepływy pieniężne netto, razem (A.III+/-B.III+/-C.III)	18 170	-4 960
E. Bilansowa zmiana stanu środków pieniężnych, w tym:	18 469	-5 261
- zmiana stanu środków pieniężnych z tytułu różnic kursowych	299	-301
F. Środki pieniężne na początek okresu	48 520	53 781
G. Środki pieniężne na koniec okresu (F+/- E), w tym:	66 989	48 520
- o ograniczonej możliwości dysponowania	1 341	1 686

DODATKOWE INFORMACJE I OBJAŚNIENIA
A. NOTY OBJAŚNIAJĄCE
NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO BILANSU
Nota 1 a

WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE	w tys. zł	
	2018	2017
a) koszty zakończonych prac rozwojowych	0	0
b) wartość firmy	0	0
c) koncesje, patenty, licencje i podobne wartości, w tym:	11 048	14 174
- oprogramowanie komputerowe	0	0
d) inne wartości niematerialne i prawne	0	454
e) zaliczki na wartości niematerialne i prawne	0	0
Wartości niematerialne i prawne, razem	11 048	14 628

Należy wskazać i wyjaśnić okres dokonywania odpisów zakończonych prac rozwojowych oraz odpisów amortyzacyjnych od wartości firmy

Nota 1 b

ZMIANY WARTOŚCI NIEMATERIALNYCH I PRAWNYCH (WG GRUP RODZAJOWYCH)							
w tys. zł							
	a	b	c		d	e	
	koszty zakończonych prac rozwojowych	wartość firmy	koncesje, patenty, licencje i podobne wartości, w tym:	- oprogramowanie komputerowe	inne wartości niematerialne i prawne	zaliczki na wartości niematerialne i prawne	Wartości niematerialne i prawne, razem
a) wartość brutto wartości niematerialnych i prawnych na początek okresu	0	0	43 079	1 275	6 551	0	49 630
b) zwiększenia (z tytułu)			2 356				2 356
- nabycie			2 356				2 356
c) zmniejszenia (z tytułu)			18				18
- likwidacja			15				15
- sprzedaż			3				3
d) wartość brutto wartości niematerialnych i prawnych na koniec okresu			45 417	1 275	6 551		51 968
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	0	0	28 905	1 275	6 097	0	35 002
f) amortyzacja za okres (z tytułu)			5 918				5 918
- zwiększenia (amortyzacja kosztowa)			5 935				5 935
- zmniejszenia			17				17
g) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu			34 823	1 275	6 097		40 920
h) wartość netto wartości niematerialnych i prawnych na koniec okresu			10 594	0	454		11 048

Nota 1 c

WARTOŚCI NIEMATERIALNE I PRAWNE (STRUKTURA WŁASNOŚCIOWA)	w tys. zł	
	2018	2017
a) własne	11 048	14 628
Wartości niematerialne i prawne, razem	11 048	14 628

Nota 2 a

RZECZOWE AKTYWA TRWAŁE	w tys. zł	
	2018	2017
a) środki trwałe, w tym:	330 851	276 507
- grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)	32 003	32 003
- budynki, lokale, prawa do lokali i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	195 052	159 228
- urządzenia techniczne i maszyny	81 138	66 312
- środki transportu	16 652	13 934
- inne środki trwałe	6 006	5 030
b) środki trwałe w budowie	1 313	69 711
c) zaliczki na środki trwałe w budowie	21	180
Rzeczowe aktywa trwałe, razem	332 185	346 398

Nota 2 b

ZMIANY ŚRODKÓW TRWAŁYCH (WG GRUP RODZAJOWYCH)						
w tys. zł						
	- grunty (w tym prawo użytkowania wieczystego gruntu)	- budynki, lokale i obiekty inżynierii lądowej i wodnej	- urządzenia techniczne i maszyny	- środki transportu	- inne środki trwałe	Środki trwałe, razem
a) wartość brutto środków trwałych na początek okresu	32 135	208 042	211 138	23 129	18 710	493 154
b) zwiększenia (z tytułu)		56 837	40 403	10 691	2 480	110 411
- nabycie		56 837	40 403	10 691	2 480	110 411
c) zmniejszenia (z tytułu)		27 683	6 232	6 706	78	40 699
- likwidacja			5 666	385	54	6 105
- sprzedaż			566	6 321	24	6 911
- przeniesienie budynku na wynajem do nieruchomości inwestycyjnych		27 683				27 683
d) wartość brutto środków trwałych na koniec okresu	32 135	237 196	245 309	27 114	21 112	562 866
e) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na początek okresu	132	48 814	144 826	9 195	13 680	216 647
f) zmniejszenie (przeniesienie budynku na wynajem do nieruchomości inwestycyjnych)		12 401				12 401
g) amortyzacja za okres (z tytułu)		5 731	19 345	1 267	1 426	27 769
- zwiększenia (amortyzacja kosztowa za okres)		5 731	25 467	3 106	1 503	35 807
- zmniejszenia (likwidacja)			5 629	289	54	5 972
- zmniejszenia (sprzedaż)			493	1 550	23	2 066
h) skumulowana amortyzacja (umorzenie) na koniec okresu	132	42 144	164 171	10 462	15 106	232 015
i) wartość netto środków trwałych na koniec okresu	32 003	195 052	81 138	16 652	6 006	330 851

Nota 2 c

ŚRODKI TRWAŁE BILANSOWE (STRUKTURA WŁASNOŚCIOWA)	w tys. zł	
	2018	2017
a) własne	330 838	276 301
- używane na podstawie umowy najmu, dzierżawy lub innej umowy, w tym umowy leasingu	13	206
Środki trwałe bilansowe, razem	330 851	276 507

Nota 3 a

ZMIANA STANU NIERUCHOMOŚCI (WG GRUP RODZAJOWYCH)	w tys. zł	
	2018	2017
a) stan na początek okresu	26 780	28 172
b) zwiększenia (z tytułu)	15 179	0
- doposażenie budynku przeznaczonego na wynajem	0	0
- przyjęcie budynku wraz z gruntem z przeznaczeniem na wynajem	15 179	0
c) zmniejszenia (z tytułu)	1 694	1 392
- amortyzacja za okres	1 694	1 392
d) stan na koniec okresu	40 265	26 780

Nota 3 b

DŁUGOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE	w tys. zł	
	2018	2017
a) w jednostach powiązanych	342 583	356 182
- udziały lub akcje	204 977	233 622
- udzielone pożyczki	18 560	3 242
- inne papiery wartościowe	119 046	119 347
- odsetki od udzielonych pożyczek	0	-29
b) w pozostałych jednostkach, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	280
- udziały lub akcje	0	150
- udzielone pożyczki	0	130
c) w innych jednostkach	935	2 837
- inne długoterminowe aktywa finansowe (wg rodzaju)	935	2 837
- forwardy	935	2 837
Długoterminowe aktywa finansowe, razem	343 518	359 299

Nota 3 c

ZMIANA STANU DŁUGOTERMINOWYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH (WG GRUP RODZAJOWYCH)	w tys. zł	
	2018	2017
a) stan na początek okresu	359 299	360 783
Udziały i akcje		
b) stan na początek okresu	233 772	229 861
c) zwiększenia (z tytułu)	2 031	12 129
- nabycie akcji w jednostkach zależnych	1 783	12 129
- wycena bilansowa udziałów	248	0
d) zmniejszenia (z tytułu)	30 826	8 218
- aktualizacja wartości udziałów	30 826	7 597
- wycena bilansowa udziałów	0	621
e) stan na koniec okresu	204 977	233 772
Inne papiery wartościowe		
f) stan na początek okresu	119 347	121 688
g) zwiększenia	0	0
- nabycie certyfikatów inwestycyjnych FIZ	0	0
h) zmniejszenia (z tytułu)	301	2 341
- wycena jednostek uczestnictwa w CCF FIZ	301	2 341
i) stan na koniec okresu	119 046	119 347
Pożyczki długoterminowe oraz inne aktywa długoterminowe w jednostkach powiązanych		
j) stan na początek okresu	3 343	8 742
k) zwiększenia (z tytułu)	15 707	131
- udzielone pożyczki jednostkom zależnym	15 642	0
- udzielone pożyczki jednostkom pozostałym	0	0
- odsetki należne od pożyczek długoterminowych	0	131

ZMIANA STANU DŁUGOTERMINOWYCH AKTYWÓW FINANSOWYCH (WG GRUP RODZAJOWYCH)	w tys. zł	
	2018	2017
- wycena bilansowa pożyczek w jednostkach zależnych	65	0
- rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość pożyczek w jednostkach zależnych	0	0
- rozwiązanie odpisu aktualizującego wartość odsetek	0	0
- wycena bilansowa i skorygowana odsetek od pożyczek	0	0
l) zmniejszenia (z tytułu)	490	5 530
- spłata pożyczek jednostek zależnych	321	5 120
- spłata pożyczek do jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	80
- spłata odsetek od pożyczek jednostek zależnych	0	109
- spłata pożyczek do jednostek pozostałych	130	0
- objęcie odsetek od pożyczek odpisem aktualizacyjnym	0	-34
- wycena bilansowa pożyczek oraz różnice kursowe zrealizowane od spłaconych pożyczek oraz z wyceny bilansowej	0	191
- zmiana charekteru pożyczek na krótkoterminowe w jednostkach zależnych	0	0
- zmiana charekteru pożyczek na krótkoterminowe w jednostkach, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
- umorzenie pożyczek w jednostkach zależnych	0	0
- umorzenie odsetek od pożyczek w jednostkach zależnych	0	0
- objęcie odpisem aktualizującym pożyczek dla jednostek zależnych	39	0
- kapitalizacja odsetek	0	54
- wycena bilansowa i skorygowana odsetek od pożyczek	0	10
m) stan na koniec okresu	18 560	3 343
Inne długoterminowe aktywa		
n) stan na początek okresu	2 837	492
o) zwiększenia (z tytułu)	0	2 345
- wycena forwardów i IRS	0	2 345
p) zmniejszenia (z tytułu)	1 902	0
- wycena forwardów i IRS	1 902	0
q) Stan na koniec okresu	935	2 837
r) Stan na koniec okresu	343 518	359 299

Nota 3 d

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metodą proporcjonalną	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
1.	Comarch AG	Drezno	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek europejski oraz Ameryki Południowej	zależna	konsolidowana	13.09.1999	154 456	-1 320	153 136	100,00	100,00	
2.	Comarch Software und Beratung AG	Monachium	producent oprogramowania (zwłaszcza klasy ERP) oraz integrator systemów informatycznych	zależna II stopnia (zależna od Comarch AG)	konsolidowana	18.11.2008	109 382	-38 485	70 897	100,00	100,00	100% zależna od Comarch AG
3.	Comarch Solutions GmbH	Innsbruck	producent oprogramowania (zwłaszcza klasy ERP) oraz integrator systemów informatycznych	zależna III stopnia (zależna od Comarch Software und Beratung AG)	konsolidowana	18.11.2008	6 286	-4 960	1 326	100,00	100,00	100 % zależna od Comarch Software und Beratung AG
4.	Comarch Sistemas LTDA	Sao Paulo	sprzedaż systemów informatycznych na rynku Ameryki Środkowej i Południowej oraz support dostarczonych systemów IT	zależna II stopnia (zależna od Comarch AG)	konsolidowana	02.09.2014	1 208	0	1 208	100,00	100,00	80% zależna od Comarch AG, 20% w posiadaniu Comarch SuB AG

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metoda	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
5.	Comarch Peru S.A.C.	Lima	sprzedaż systemów informatycznych na rynku Ameryki Środkowej i Południowej oraz support dostarczonych systemów IT	zależna II stopnia (zależna od Comarch AG)	konsolidowana	14.12.2016	196	0	196	100,00	100,00	95% zależna od Comarch AG, 5% w posiadaniu Comarch SA
6.	Comarch S.A.S.	Lezennes	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek europejski oraz Ameryki Północnej	zależna	konsolidowana	14.09.2007	37 114	-37 114	0	100,00	100,00	
7.	Comarch R&D S.a r.l.	Montbonnot-Saint-Martin	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek europejski oraz Ameryki Północnej	zależna	konsolidowana	16.09.2008	714	-714	0	100,00	100,00	
8.	Comarch Luxembourg S.a r.l.	Luksemburg	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek europejski	zależna	konsolidowana	21.04.2011	1 981		1 981	100,00	100,00	
9.	Comarch, Inc.	Rosemont	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek amerykański	zależna	konsolidowana	24.06.1999	991	-991	0	100,00	100,00	
10.	Comarch Panama, Inc.	Panama	sprzedaż i produkcja systemów informatycznych na rynek Ameryki Środkowej i Południowej oraz Europy	zależna II stopnia (zależna od Comarch, Inc.)	konsolidowana	22.11.2004	914	0	914	100,00	100,00	100% zależna od Comarch Inc.

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metoda	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
11.	Comarch Canada Corp.	New Brunswick	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek kanadyjski oraz Ameryki Południowej	zależna	konsolidowana	01.06.2011	162	-21	141	100,00	100,00	
12.	Comarch Espace Connecte Inc.	Montreal	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek kanadyjski	zależna	konsolidowana	16.04.2015	1 164	-54	1 110	100,00	100,00	
13.	Comarch Middle East FZ-LLC	Dubaj	sprzedaż systemów informatycznych na Bliskim Wschodzie oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	08.04.2004	203	-203	0	100,00	100,00	
14.	Comarch LLC	Kijów	sprzedaż systemów informatycznych na Ukrainie oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	01.06.2004	34	-34	0	100,00	100,00	
15.	OOO Comarch	Moskwa	sprzedaż systemów informatycznych w Rosji oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	26.01.2005	147	-147	0	100,00	100,00	
16.	Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	Szanghaj	sprzedaż systemów informatycznych w Chinach oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	q3 2009	597	-597	0	100,00	100,00	

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metoda	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
17.	Comarch Technologies Oy	Espoo	sprzedaż systemów informatycznych w Skandynawii oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	16.12.2010	198	-198	0	100,00	100,00	
18.	Comarch UK Ltd.	Londyn	sprzedaż systemów informatycznych w Wielkiej Brytanii, Polsce i Irlandii oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	20.03.2012	271	-36	235	100,00	100,00	
19.	Comarch Japan KK	Tokio	sprzedaż systemów informatycznych w Japonii oraz support dostarczonych systemów IT	zależna II stopnia	konsolidowana	07.07.2017	490	0	490	100,00	100,00	100% w posiadaniu Comarch UK
20.	Comarch Chile SpA	Santiago	sprzedaż systemów informatycznych w Chile oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	23.05.2013	920	-920	0	100,00	100,00	
21.	Comarch Software Spain S.L.U.	Madryt	sprzedaż systemów informatycznych w Europie i Ameryce Południowej oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	11.11.2014	4 641	-4 641	0	100,00	100,00	

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metoda	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
22.	Comarch Colombia S.A.S.	Bogota	sprzedaż systemów informatycznych w Ameryce Południowej oraz support dostarczonych systemów IT	zależna II stopnia (zależna od Comarch Software Spain S.L.U.)	konsolidowana	04.05.2016	3 860	0	3 860	100,00	100,00	100% w posiadaniu Comarch Software Spain S.L.U.
23.	Comarch Yazilim A.S.	Stambuł	sprzedaż systemów informatycznych na rynku tureckim oraz support dostarczonych systemów IT	zależna	konsolidowana	18.12.2014	825	-825	0	100,00	100,00	
24.	Comarch SRL	Mediolan	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek europejski	zależna	konsolidowana	05.02.2015	7 441	-5 206	2 235	100,00	100,00	
25.	Comarch Malaysia SDN. BHD.	Kuala Lumpur	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek azjatycki	zależna	konsolidowana	02.04.2015	517	-517	0	100,00	100,00	
26.	Comarch s.r.o.	Bratysława	działalność ograniczana	zależna	konsolidowana	31.08.2004	494	-494	0	100,00	100,00	
27.	Comarch Pointshub Inc.	Rosemont	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek amerykański	zależna	konsolidowana	24.08.2015	32 876	-32 876	0	100,00	100,00	
28.	Comarch AB	Sztokholm	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek europejski	zależna	konsolidowana	18.08.2015	22	0	22	100,00	100,00	

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metoda	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
29.	Comarch Argentina S.A.	Buenos Aires	sprzedaż oprogramowania i usług na rynek Ameryki Środkowej i Południowej	zależna	konsolidowana	11.11.2015	929	-882	47	100,00	100,00	95% w posiadaniu Comarch SA, 5% w posiadaniu Comarch AG
30.	Comarch Saudi Arabia Co.	Rijad	sprzedaż oprogramowania i usług w Arabii Saudyjskiej	zależna	konsolidowana	19.03.2017	1 016	-9	1 007	100,00	100,00	95% w posiadaniu Comarch SA, 5% w posiadaniu Comarch Infrastruktura SA
31.	Comarch Mexico S.A. de C.V.	Meksyk	sprzedaż oprogramowania i usług w Meksyku	zależna	konsolidowana	13.04.2018	102	0	102	100,00	100,00	99% w posiadaniu Comarch S.A., 1% w posiadaniu CA Consulting S.A.
32.	Comarch Yuhan Hoesa (Comarch Ltd.)	Seul	sprzedaż oprogramowania i usług na terenie Korei Południowej	zależna	konsolidowana	11.09.2018	340	0	340	100,00	100,00	
33.	Comarch (Thailand) Limited	Bangkok	sprzedaż oprogramowania i usług na terenie Tajlandii	zależna	konsolidowana	01.10.2018	927	0	927	100,00	100,00	98% w posiadaniu Comarch S.A., 1% w posiadaniu CA Consulting S.A., 1% w posiadaniu Comarch Technologies Sp. z o.o.
34.	Comarch BV	Rotterdam	sprzedaż oprogramowania i usług na terenie Holandii	zależna	konsolidowana	23.11.2018	433	0	433	100,00	100,00	

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metoda	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
35.	Comarch Technologies sp. z o.o.	Kraków	odpowiada za rozwój technologii związanych z projektowaniem i produkcją urządzeń elektronicznych oraz związanego z nimi oprogramowania	zależna	konsolidowana	18.11.2008	298	0	298	100,00	100,00	
36.	CA Consulting SA	Warszawa	dostarczenie łącz teleinformatycznych oraz świadczenie usług outsourcingowych	zależna	konsolidowana	18.06.2004	1 053	0	1 053	100,00	100,00	
37.	Comarch Management Sp. z o.o	Kraków	działalność związana z informatyką	zależna	konsolidowana	19.10.2007	400	-300	100	100,00	100,00	
38.	Comarch Corporate Finance FIZ	Kraków	prowadzenie działalności inwestycyjnej w zakresie nowych technologii i usług internetowych	zależna	konsolidowana	24.10.2007	1 060	117 986	119 046	100,00	100,00	100,0 % certyfikatów inwestycyjnych w posiadaniu Comarch S.A.

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metoda	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
39.	Comarch Management Sp z o.o. SK-A	Kraków	działalność związana z informatyką	zależna II stopnia	konsolidowana	21.11.2007	11 275	-11 223	52	100,00	100,00	25,00% głosów przypada na CCF FIZ; 75,00% głosów przypada na Comarch S.A.; z akcji nabytych przez Comarch Management sp. z o.o. SK-A celem umorzenia Spółka nie wykonuje prawa głosu
40.	Bonus Management Sp. z o.o. SK-A	Kraków	działalność inwestycyjna na rynku kapitałowym oraz związana z informatyką	zależna II stopnia	konsolidowana	24.02.2011	28 344	-451	27 893	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
41.	Bonus MANAGEMENT spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Cracovia Park SK-A	Kraków	działalność inwestycyjna w zakresie sportu	zależna II stopnia	konsolidowana	25.03.2014	2 400	0	2 400	100,00	100,00	33,33% głosów w posiadaniu MKS Cracovia SSA, 66,67% w posiadaniu Bonus Management spółka z ograniczoną odpowiedzialnością SK-A

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metoda	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
42.	Bonus Development Sp. z o.o. SK-A	Kraków	działalność developerska oraz inwestycyjna na rynku nieruchomości	zależna II stopnia	konsolidowana	24.02.2011	55 950	-25 334	30 616	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
43.	Bonus Management Sp. z o.o. II Activia SK-A	Kraków	działalność inwestycyjna na rynku kapitałowym oraz związana z informatyką	zależna II stopnia	konsolidowana	07.10.2010	15 552	-2 521	13 031	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
44.	Bonus Development Sp. z o.o. II Koncept SK-A	Kraków	działalność developerska oraz inwestycyjna na rynku nieruchomości	zależna II stopnia	konsolidowana	25.10.2010	8 933	622	9 555	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
45.	Comarch Healthcare S.A.	Kraków	produkcja i dostawa kompleksowych rozwiązań informatycznych dla sektora zdrowia oraz centrum diagnostyki medycznej w Krakowie iMed24	zależna II stopnia	konsolidowana	08.04.2008	120	-74	46	100,00	100,00	38,27% w posiadaniu CCF FIZ, 17,33% w posiadaniu Comarch S.A., 33,02% w posiadaniu Comarch Software und Beratung AG, 11,38% w posiadaniu CASA Management and Consulting sp. z o.o. SKA

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metoda	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
46.	Comarch Polska S.A.	Kraków	pozyskuje kontrakty informatyczne na rynku krajowym i realizuje je w całości lub w części	zależna II stopnia	konsolidowana	09.06.2008	10 000	-8 411	1 589	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
47.	Comarch Pointshub S.A.	Kraków	działalność polegająca na wytwarzaniu i wdrażaniu oprogramowania lojalnościowego nowej generacji	zależna II stopnia	konsolidowana	21.10.2008	3 000	-447	2 553	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
48.	Comarch Infrastruktura S.A.	Kraków	działalność polegająca na oferowaniu usług data center oraz outsourcingu usług informatycznych	zależna II stopnia	konsolidowana	09.12.2008	1 150	5 723	6 873	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
49.	iComarch24 S.A.	Kraków	świadczy usługi księgowe dla krajowych podmiotów zależnych z Grupy Comarch oraz prowadzi	zależna II stopnia	konsolidowana	04.05.2009	2 500	434	2 934	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metodą	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
			projekty informatyczne z zakresu e-księgowości i handlu elektronicznego									Corporate Finance FIZ
50.	Geopolis sp. z o.o.	Toruń	tworzy i wdraża zintegrowane rejestry i ewidencje o charakterze przestrzennym, systemów zarządzania państwowym zasobem geodezyjnym i kartograficznym oraz geoportali	zależna	konsolidowana	03.04.2017	4 050	-2 105	1 945	100,00	100,00	

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metodą	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
51.	CASA Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A	Kraków	prowadzi działalność inwestycyjną na rynku kapitałowym	zależna II stopnia	konsolidowana	12.10.2009	31 140	-11 024	20 116	100,00	100,00	zależność poprzez Comarch Corporate Finance FIZ
52.	Comarch Swiss AG	Luzern	sprzedaż i wdrażenie oprogramowania ERP	zależna III stopnia	konsolidowana	18.11.2008	12 198	0	12 198	100,00	100,00	zależność poprzez CASA Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A
53.	CAMS AG	Luzern	działalność inwestycyjna na rynku kapitałowym oraz związana z informatyką	zależna III stopnia	konsolidowana	21.01.2013	175	0	175	51,00	51,00	51% głosów przypada na CASA Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A
54.	Opso Sp. z o.o.	Kraków	działalność gastronomiczna	zależna	konsolidowana	20.12.2011	205	0	205	100,00	100,00	
55.	MKS Cracovia SSA	Kraków	działalność w zakresie kultury fizycznej i sportu	zależna	konsolidowana	29.09.2003	37 209	-3 341	33 868	66,11	66,11	

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	b	c	d	e	f	g	h	i	j	k	l
	nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	siedziba	przedmiot przedsiębiorstwa	charakter powiązania (jednostka zależna, jednostka współzależna, jednostka stowarzyszona, z wyszczególnieniem powiązań bezpośrednich i pośrednich)	zastosowana metoda konsolidacji/wycena metodą praw własności/wycena metodą proporcjonalną, bądź wskazanie, że jednostka nie podlega konsolidacji/wycenie metodą praw własności/wycenie metoda	data objęcia kontroli / współkontroli / uzyskania znaczącego wpływu	wartość udziałów / akcji według ceny nabycia	korekty aktualizujące wartość (razem)	wartość bilansowa udziałów / akcji	procent posiadanego kapitału zakładowego	udział w ogólnej liczbie głosów na walnym zgromadzeniu	wskazanie, innej niż określona pod lit j) lub k), podstawy kontroli / współkontroli / znaczącego wpływu
56.	SoInteractive S.A.**	Kraków	działalność w zakresie interaktywnych technologii internetowych	stowarzyszona	wycena metodą praw własności	29.09.2008	5 400	-5 400	0	42,98	27,37	16,10% głosów w posiadaniu CCF FIZ, 11,27% w posiadaniu Bonus Management Sp. z o.o. II Activia SK-A
57.	Metrum Capital S.A. **	Kraków	realizacja oprogramowania inwestycyjnego	stowarzyszona	wycena metodą praw własności	06.02.2014	450	-450	0	64,29	47,37	15,79% głosów w posiadaniu Comarch S.A., 31,58% w posiadaniu CAMS AG
58.	Thanks Again LLC**	Tyrone	operator programów lojalnościowych w Ameryce Północnej	stowarzyszona	wycena metodą praw własności	24.08.2015	30 884	-30 884	0	42,50	42,50	42,5% w posiadaniu Comarch Pointshub Inc.

W nocie zaprezentowano udziały lub akcje posiadane przez Comarch S.A. jak również przez pozostałe jednostki z Grupy Kapitałowej Comarch.
Bilansowa wartość udziałów lub akcji posiadanych przez Comarch S.A. wynosi 204 977 tys. zł, wartość papierów wartościowych wynosi 119 046 tys. zł, natomiast bilansowa wartość udziałów spółek zależnych wynosi 281 206 tys. zł.
**) Wartość bilansową udziałów jednostek stowarzyszonych zaprezentowano w wartości odpowiadającej wycenie według metody praw własności (analogicznie jak w skonsolidowanym sprawozdaniu finansowym Comarch S.A.)

Nota 3 e

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	nazwa jednostki	m						n			o			p	r	s	t
		kapitał własny jednostki, w tym:						zobowiązania i rezerwy na zobowiązania jednostki, w tym:			należności jednostki, w tym:			aktywa jednostki, razem	przychody ze sprzedaży	nieopłacona przez emitenta wartość udziałów / akcji w jednostce	otrzymane lub należne dywidendy od jednostki za ostatni rok obrotowy
			- kapitał zakładowy	- kapitał zapasowy	- pozostały kapitał własny, w tym:				- zobowiązania długoterminowe	- zobowiązania krótkoterminowe		- należności długoterminowe	- należności krótkoterminowe				
						zysk (strata) z lat ubiegłych	zysk (strata) netto										
1.	Comarch AG	132 623	61 888	90 973	-20 238	-31 858	8 475	91 961	18 481	73 480	74 358	0	74 358	224 584	145 933	0	1 051
2.	Grupa Comarch Software und Beratung AG	111 936	24 590	62 947	24 399	17 633	15 099	41 160	10 771	30 389	45 765	0	45 765	153 096	152 420	0	263
3.	Comarch Sistemas LTDA	-651	1 208	0	-1 859	-5 121	687	28 299	5 497	22 802	24 138	47	24 091	27 645	12 189	0	0
4.	Comarch Peru S.A.C.	-316	196	0	-512	-259	-239	1 512	0	1 512	868	0	868	1 195	2 282	0	0
5.	Comarch S.A.S.	2 469	34 752	0	-32 283	-32 143	-2 198	77 753	22 645	55 108	14 868	0	14 868	80 222	39 535	0	0
6.	Comarch R&D S.a.r.l	1 094	26	0	1 068	-1 588	2 419	6 399	4 268	2 131	5 091	60	5 031	7 493	13 334	0	0
7.	Comarch Luxembourg S.a.r.l.	4 107	1 981	0	2 126	1 227	751	5 726	906	4 820	3 684	0	3 684	9 833	13 671	0	0
8.	Comarch, Inc.	17 185	154	853	16 178	19 534	-3 512	11 579	0	11 579	17 452	3 286	14 166	28 764	53 338	0	0
9.	Comarch Panama, Inc.	10 021	914	0	9 107	7 431	961	1 797	0	1 797	7 472	0	7 472	11 817	4 884	0	0
10.	Comarch Canada Corp.	10 000	162	0	9 838	10 660	303	5 313	167	5 146	7 822	56	7 766	15 313	11 700	0	0
11.	Comarch Espace Connecte Inc.	1 135	1 164	0	-29	-67	94	2	0	2	2	0	2	1 137	0	0	0
12.	Comarch Middle East FZ-LLC	-20 450	200	0	-20 650	-5 283	-16 788	28 165	860	27 305	5 825	0	5 825	7 714	22 847	0	0
13.	Comarch LLC	-4 731	15	0	-4 746	-4 766	-2 080	10 639	0	10 639	5 381	0	5 381	5 908	4 597	0	0
14.	OOO Comarch	7 213	140	585	6 488	4 455	4 503	2 348	109	2 239	5 618	0	5 618	9 560	19 067	0	0
15.	Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	-241	597	0	-838	-635	27	422	0	422	86	0	86	182	578	0	0

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	m						n			o			p	r	s	t
		kapitał własny jednostki, w tym:						zobowiązania i rezerwy na zobowiązania jednostki, w tym:			należności jednostki, w tym:			aktywa	przychody	nieopłacona przez emitenta	otrzymane lub należne
					- pozostały kapitał własny, w tym:												
16.	Comarch Technologies Oy	343	198	0	145	-7	128	1 249	0	1 249	918	0	918	1 592	4 885	0	0
17.	Comarch UK LTD	17 573	271	0	17 302	12 603	5 226	36 388	94	36 294	22 057	0	22 057	53 961	39 471	0	0
18.	Comarch Japan KK	-380	490	0	-870	-289	-919	3 959	1 075	2 884	2 748	0	2 748	3 579	1 802	0	0
19.	Comarch Chile SpA	-9 258	920	0	-10 178	-7 223	-2 777	15 692	2 533	13 159	4 556	0	4 556	6 434	10 335	0	0
20.	Comarch Software Spain S.L.U.	-2 246	4 641	0	-6 887	-6 391	-250	24 900	42	24 858	15 588	4 202	11 386	22 654	17 669	0	0
21.	Comarch Colombia S.A.S.	2 928	3 857	3	-932	-398	-460	2 009	98	1 911	3 638	0	3 638	4 937	6 361	0	0
22.	Comarch Yazilim A.S.	-477	825	0	-1 302	-588	-719	1 782	1 136	646	10	0	10	1 306	729	0	0
23.	Comarch SRL	-1 444	3 820	0	-5 264	-1 532	-3 874	9 682	1 075	8 607	5 343	0	5 343	8 238	6 052	0	0
24.	Comarch Malaysia SDN. BHD.	-3 735	517	0	-4 252	-3 039	-1 169	6 098	4 515	1 583	1 234	0	1 234	2 362	1 178	0	0
25.	Comarch s.r.o.	531	487	0	44	-84	-7	5	0	5	0	0	0	536	0	0	0
26.	Comarch Pointshub Inc.	22 498	32 876	0	-10 378	-6 317	-665	5 454	0	5 454	0	0	0	27 952	0	0	0
27.	Comarch AB	1 415	22	0	1 393	1 362	172	1 979	109	1 870	2 098	0	2 098	3 394	4 795	0	0
28.	Comarch Argentina S.A.	-3 879	929	0	-4 808	-748	-6 195	10 926	765	10 161	4 175	0	4 175	7 047	1 397	0	0
29.	Comarch Saudi Arabia Co.	-830	1 016	0	-1 846	-253	-1 500	1 290	564	726	270	0	270	460	183	0	0
30.	Comarch Mexico S.A. de C.V.	56	102	0	-46	0	-39	42	0	42	0	0	0	98	0	0	0
31.	Comarch Yuhan Hoesa (Comarch Ltd.)	867	340	0	527	0	2 050	22 786	13	22 773	5 951	0	5 951	23 653	62 872	0	0
32.	Comarch (Thailand) Limited	452	927	0	-475	0	-470	196	0	196	148	0	148	648	114	0	0
33.	Comarch BV	279	433	0	-154	0	-151	180	0	180	459	23	436	459	0	0	0

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	m						n			o			p	r	s	t
		kapitał własny jednostki, w tym:						zobowiązania i rezerwy na zobowiązania jednostki, w tym:			należności jednostki, w tym:			aktywa	przychody	nieopłacona przez emitenta	otrzymane lub należne
					- pozostały kapitał własny, w tym:												
34.	Comarch Technologies sp. z o.o.	12 057	50	1 646	10 361	9 267	857	1 757	31	1 726	2 471	0	2 471	13 814	7 336	0	0
35.	CA Consulting S.A.	14 212	1 050	14 025	-863	-3 639	2 779	7 479	471	7 008	8 359	0	8 359	21 692	28 081	0	0
36.	Comarch Management Sp. z o.o	74	400	0	-326	-294	-32	7	0	7	6	0	6	81	17	0	0
37.	Comarch Corporate Finance FIZ	119 046	1 503	0	117 543	117 843	-300	116	0	116	0	0	0	119 162	0	0	0
38.	Comarch Management Sp. z o.o. SK-A	201	170	6 634	-6 603	2 591	-37	12	0	12	8	0	8	213	8	0	0
39.	Bonus Management Sp. z o.o. SK-A	29 017	2 879	22 498	3 640	1 740	563	168	53	115	14 240	10 582	3 658	29 187	4 808	0	0
40.	Bonus MANAGEMENT spółka z ograniczoną odpowiedzialnością Cracovia Park SK-A	1 511	800	1 601	-890	-731	-159	34	9	25	1 468	1 240	228	1 546	25	0	0
41.	Bonus Development Sp. z o.o. SK-A	39 003	5 640	42 401	-9 038	-8 610	-438	38 295	34 415	3 880	464	0	464	77 298	7 003	0	0
42.	Bonus Management Sp. z o.o. II Activia SK-A	13 908	1 555	13 998	-1 645	-345	-1 299	483	16	467	4 347	2 828	1 519	14 391	273	0	0
43.	Bonus Development Sp. z o.o. II Koncept SK-A	9 689	101	8 832	756	517	238	91	2	89	2 507	1 013	1 494	9 780	951	0	0

UDZIAŁY LUB AKCJE W JEDNOSTKACH PODPORZĄDKOWANYCH

w tys. zł

Lp.	a	m						n			o			p	r	s	t
		kapitał własny jednostki, w tym:						zobowiązania i rezerwy na zobowiązania jednostki, w tym:			należności jednostki, w tym:			aktywa	przychody	nieopłacona przez emitenta	otrzymane lub należne
					- pozostały kapitał własny, w tym:												
44.	Comarch Healthcare S.A.	-1 278	12 115	109 124	-122 517	-108 775	-21 642	43 869	22 779	21 090	8 918	9	8 909	42 592	34 812	0	0
45.	Comarch Polska S.A.	-11 652	500	9 500	-21 652	-9 042	-12 610	62 102	11 360	50 742	17 064	0	17 064	50 450	144 543	0	0
46.	Comarch Pointshub S.A.	2 546	750	2 250	-454	-165	-289	21	2	19	220	0	220	2 567	35	0	0
47.	Comarch Infrastruktura S.A.	7 024	575	575	5 874	5 474	400	994	11	983	3 474	0	3 474	8 018	4 281	0	0
48.	iComarch24 S.A.	3 091	500	2 000	591	-335	926	554	0	554	953	0	953	3 645	2 842	0	0
49.	Geopolis sp. z o.o.	858	450	5 108	-4 700	-3 980	-719	498	0	498	650	61	589	1 357	335	0	0
50.	CASA Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A	18 659	3 114	28 027	-12 482	-12 468	-14	15	1	14	185	0	185	18 674	0	0	0
51.	Comarch Swiss AG	16 129	1 016	508	14 605	5 462	3 655	4 382	521	3 861	4 143	0	4 143	20 511	25 398	0	0
52.	CAMS AG	258	343	0	-85	-102	-15	61	0	61	0	0	0	318	0	0	0
53.	Opso Sp. z o.o.	499	205	0	294	37	257	160	0	160	50	0	50	659	2 896	0	0
54.	MKS Cracovia S.A.	52 628	21 840	22 728	8 060	-20 525	5 436	20 206	6 937	13 269	18 700	0	18 700	72 834	29 875	0	0
55.	SoInteractive S.A.	-2 232	791	1 260	-4 283	-1 521	-2 762	4 346	1 527	2 819	678	0	678	2 114	3 293	0	0
56.	Metrum Capital S.A.	-7	700	0	-707	-696	-11	14	0	14	7	0	7	7	0	0	0
57.	Thanks Again LLC	-17 615	12 430	0	-30 045	-22 197	-7 848	22 036	0	22 036	4 282	3 466	816	4 421	2 994	0	0

Transakcje z podmiotami stowarzyszonymi i z podmiotami powiązanymi osobowo:

- zakupy od podmiotów powiązanych osobowo: 4 414 tys. zł,

- sprzedaż do podmiotów powiązanych osobowo: 4 998 tys. zł

- sprzedaż do podmiotów powiązanych osobowo: 4 998 tys. zł,

- zakupy od podmiotów stowarzyszonych: 2 814 tys. zł,

- sprzedaż do podmiotów stowarzyszonych: 1 326 tys. zł.

W nocie zaprezentowano wybrane dane finansowe pochodzące ze sprawozdań spółek zależnych sporządzonych na potrzeby sprawozdania skonsolidowanego (według zasad wynikających z MSSF).

Nota 3 f

PAPIERY WARTOŚCIOWE, UDZIAŁY I INNE DŁUGOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2018	2017
a) w walucie polskiej			145 051	163 176
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			179 907	192 751
b1. w walucie	w tys.	USD	4 697	7 081
po przeliczeniu na tys. zł			18 080	27 093
b2. w walucie	w tys.	EUR	38 849	41 164
po przeliczeniu na tys. zł			160 685	164 339
pozostałe waluty w tys. zł			1 142	1 319
Papiery wartościowe, udziały i inne długoterminowe aktywa finansowe, razem			324 958	355 927

Nota 3 g

PAPIERY WARTOŚCIOWE, UDZIAŁY I INNE DŁUGOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE (WG ZBYWALNOŚCI)	w tys. zł	
	2018	2017
A. Papiery wartościowe, udziały i inne długoterminowe aktywa finansowe, razem	324 958	355 927
a. akcje (wartość bilansowa):	0	0
- wartość na początek okresu	0	0
- wartość według cen nabycia	0	0
b. akcje (wartość bilansowa) - pozostałe	194 982	194 258
- wartość na początek okresu	194 258	194 258
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-150	0
- zwiększenie wartości - nabycie akcji	874	0
- wartość według cen nabycia	263 289	262 415
c. jednostki uczestnictwa	119 046	119 347
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-301	-2 341
- wartość na początek okresu	119 347	121 688
- wartość według cen nabycia	1 563	1 563
d.udziały w spółkach z.o.o.	9 995	39 514
- wartość na początek okresu	39 514	35 603
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	-30 428	-7 596
- zwiększenie wartości - nabycie udziałów	909	11 507
- wartość według cen nabycia	61 957	61 048
e. inne - odsetki od pożyczek długoterminowych i wycena forwardów (wartość bilansowa)	935	2 808
- wartość na początek okresu	2 808	471
- korekty aktualizujące wartość (za okres)	1 873	2 337
Wartość według cen nabycia, razem	326 809	325 026
Wartość na początek okresu, razem	355 927	352 020
Korekty aktualizujące wartość, razem	261 179	232 173
Wartość bilansowa, razem	324 958	355 927

Nota 3 h

UDZIELONE POŻYCZKI DŁUGOTERMINOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2018	2017
a) w walucie polskiej			16 921	3 372
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			1 639	0
b1. w walucie	w tys.	EUR	250	0
po przeliczeniu na tys. zł			1 075	0
b2. w walucie	w tys.	USD	150	0
po przeliczeniu na tys. zł			564	0
Długoterminowe pożyczki, razem			18 560	3 372

Nota 3 i

INNE INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE (WG RODZAJU)	w tys. zł	
	2018	2017
- dzieła sztuki	43	43
Inne inwestycje długoterminowe, razem	43	43

Nota 3 j

ZMIANA STANU INNYCH INWESTYCJI DŁUGOTERMINOWYCH (WG GRUP RODZAJOWYCH)	w tys. zł	
	2018	2017
a) stan na początek okresu	43	43
b) stan na koniec okresu	43	43

Nota 3 k

INNE INWESTYCJE DŁUGOTERMINOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2018	2017
a) w walucie polskiej			43	43
Inne inwestycje długoterminowe, razem			43	43

Nota 4 a

ZMIANA STANU AKTYWÓW Z TYTUŁU ODROCZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO	w tys. zł	
	2018	2017
1. Stan aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego na początek okresu	5 816	6 510
2. Zwiększenia	388	744
- odniesione na wynik finansowy okresu	388	744
3. Zmniejszenia	0	1 438
- odniesione na wynik finansowy okresu	0	1 438
4. Stan aktywów z tytułu odroczonego podatku dochodowego na koniec okresu, razem, w tym:	6 204	5 816
a) odniesionych na wynik finansowy	6 204	5 816

Nota 4 b

INNE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE	w tys. zł	
	2018	2017
a) czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów, w tym:	2 820	3 191
- długoterminowe rozliczenia międzyokresowe kosztów	2 820	3 191
Inne rozliczenia międzyokresowe, razem	2 820	3 191

Nota 5 a

ZAPASY	w tys. zł	
	2018	2017
a) materiały	1 861	1 192
b) półprodukty i produkty w toku	56 925	58 138
c) produkty gotowe	95	79
d) towary	2 302	18 545
e) zaliczki na dostawy i usługi	252	166
Zapasy, razem	61 435	78 120

Nota 6 a

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE	w tys. zł	
	2018	2017
a) od jednostek powiązanych	227 173	184 106
- z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	226 713	183 025
- do 12 miesięcy	226 713	183 025
- inne	460	1 080
b) od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	151	560
- z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	151	560
c) należności od pozostałych jednostek	149 615	127 707
- z tytułu dostaw i usług, o okresie spłaty:	146 458	125 716
- do 12 miesięcy	146 459	125 716

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE	w tys. zł	
	2018	2017
- powyżej 12 miesięcy	0	0
- inne, w tym:	3 157	1 991
- rozrachunki z pracownikami z tytułu zaliczek i pożyczek	541	310
- wadia, kaucje, nadpłaty	335	241
- należne dotacje	1 135	686
- pozostałe	1 146	754
Należności krótkoterminowe netto, razem	376 939	312 373
d) odpisy aktualizujące wartość należności	25 341	18 611
Należności krótkoterminowe brutto, razem	402 280	330 984

Nota 6 b

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE OD JEDNOSTEK POWIĄZANYCH	w tys. zł	
	2018	2017
a) z tytułu dostaw i usług, w tym:	226 713	183 026
- od jednostek zależnych	226 713	183 026
b) inne, w tym:	460	1 080
- od jednostek zależnych	460	1 080
Należności krótkoterminowe od jednostek powiązanych netto, razem	227 173	184 106
c) odpisy aktualizujące wartość należności od jednostek powiązanych	13 551	12 251
Należności krótkoterminowe od jednostek powiązanych brutto, razem	240 724	196 357

Nota 6 c

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE OD POZOSTAŁYCH JEDNOSTEK, W KTÓRYCH EMITENT POSIADA ZAANGAŻOWANIE W KAPITALE	w tys. zł	
	2018	2017
a) z tytułu dostaw i usług, w tym:	151	560
- od jednostkek stowarzyszonych	151	560
Należności krótkoterminowe od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale netto, razem	151	560
b) odpisy aktualizujące wartość należności od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	1 024	229
Należności krótkoterminowe od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale brutto, razem	1 175	789

Nota 6 d

ZMIANA STANU ODPISÓW AKTUALIZUJĄCYCH WARTOŚĆ NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWYCH	w tys. zł	
	2018	2017
Stan na początek okresu	18 611	17 294
a) zwiększenia (z tytułu)	15 043	6 327
- utworzenie odpisów na należności wątpliwe	15 043	6 327
b) zmniejszenia (z tytułu)	8 313	5 010
- rozwiązanie odpisów aktualizujących wartość należności	4 045	3 442
- wykorzystanie odpisów aktualizujących wartość należności - spisanie należności przedawnionych	4 268	1 568
Stan odpisów aktualizujących wartość należności krótkoterminowych na koniec okresu	25 341	18 611

Nota 6 e

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE BRUTTO (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2018	2017
a) w walucie polskiej			149 020	112 793
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			253 260	218 191
b1. w walucie	w tys.	EUR	39 824	32 662
po przeliczeniu na tys. zł			171 237	136 342
b2. w walucie	w tys.	USD	17 006	20 796
po przeliczeniu na tys. zł	w tys.	zł	63 915	72 590
b3. w walucie	w tys.	CHF	1	1
po przeliczeniu na tys. zł	w tys.	zł	4	4
b4. w walucie	w tys.	GBP	2 927	637
po przeliczeniu na tys. zł	w tys.	zł	14 021	2 995

NALEŻNOŚCI KRÓTKOTERMINOWE BRUTTO (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2018	2017
pozostałe waluty w tys. zł			4 083	6 260
Należności krótkoterminowe, razem			402 280	330 984

Nota 6 f

NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU DOSTAW I USŁUG (BRUTTO) - O POZOSTAŁYM OD DNIA BILANSOWEGO OKRESIE SPŁATY:	w tys. zł	
	2018	2017
a) do 1 miesiąca	125 937	117 658
b) powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	48 666	39 907
c) powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	1 483	1 241
d) powyżej 6 miesięcy do 1 roku	95	740
e) powyżej 1 roku	0	0
f) należności przeterminowane	222 482	168 366
Należności z tytułu dostaw i usług, razem (brutto)	398 663	327 912
g) odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu dostaw i usług	25 341	18 611
Należności z tytułu dostaw i usług, razem (netto)	373 322	309 301

Nota 6 g

NALEŻNOŚCI Z TYTUŁU DOSTAW I USŁUG, PRZETERMINOWANE (BRUTTO) - Z PODZIAŁEM NA NALEŻNOŚCI NIESPŁACONE W OKRESIE:	w tys. zł	
	2018	2017
a) do 1 miesiąca	44 896	36 782
b) powyżej 1 miesiąca do 3 miesięcy	46 344	33 506
c) powyżej 3 miesięcy do 6 miesięcy	18 059	14 748
d) powyżej 6 miesięcy do 1 roku	44 986	29 886
e) powyżej 1 roku	68 197	53 444
Należności z tytułu dostaw i usług, przeterminowane, razem (brutto)	222 482	168 366
f) odpisy aktualizujące wartość należności z tytułu dostaw i usług, przeterminowane	25 341	18 611
Należności z tytułu dostaw i usług, przeterminowane, razem (netto)	197 141	149 755

Nota 7 a

Należności sporne oraz należności przeterminowane w tys. zł (z podziałem wg tytułów) na dzień	31 grudnia 2018r.	31 grudnia 2017 r.
a) należności sporne − objęte odpisami aktualizacyjnymi:	1 388	1 128
b) należności przeterminowane brutto, w tym:	222 482	168 366
- z tytułu dostaw towarów i usług	222 482	168 366
Należności przeterminowane, od których nie dokonano odpisów aktualizacyjnych:	197 141	149 755
Należności przeterminowane objęte odpisami aktualizacyjnymi:	25 341	18 611
W tym należności dochodzone na drodze sądowej − objęte odpisami aktualizacyjnymi:	1 491	1 496

Plik	Opis

Nota 8 a

KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE	w tys. zł	
	2018	2017
a) w jednostkach powiązanych	508	322

KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE	w tys. zł	
- udzielone pożyczki	322	322
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe	186	0
b) w pozostałych jednostkach, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	303
- udzielone pożyczki	0	280
- inne aktywa finansowe	0	23
c) w pozostałych jednostkach	3 264	8 516
- udziały lub akcje	0	0
- inne krótkoterminowe aktywa finansowe	3 264	8 516
- kontrakty forward	3 264	8 516
d) środki pieniężne i inne aktywa pieniężne	66 990	48 529
- środki pieniężne w kasie i na rachunkach	66 989	48 520
- inne aktywa pieniężne	1	9
Krótkoterminowe aktywa finansowe, razem	70 762	57 670

Nota 8 b

PAPIERY WARTOŚCIOWE, UDZIAŁY I INNE KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2018	2017
a) w walucie polskiej			3 264	8 539
Papiery wartościowe, udziały i inne krótkoterminowe aktywa finansowe, razem			3 264	8 539

Nota 8 c

PAPIERY WARTOŚCIOWE, UDZIAŁY I INNE KRÓTKOTERMINOWE AKTYWA FINANSOWE (WG ZBYWALNOŚCI)	w tys. zł	
	2018	2017
A. Udziały notowane na rynku regulowanym (wartość bilansowa)	0	0
- wartość rynkowa	0	0
- wartość według ceny nabycia	0	0
B. Instrumenty pochodne (wartość bilansowa)	3 264	8 539
- wartość rynkowa	3 264	8 539
Wartość bilansowa, razem	3 264	8 539

Nota 8 d

UDZIELONE POŻYCZKI KRÓTKOTERMINOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2018	2017
a) w walucie polskiej			322	602
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			0	0
pozostałe waluty w tys. zł		zł	0	0
Udzielone pożyczki krótkoterminowe, razem			322	602

Nota 8 e

ŚRODKI PIENIĘŻNE I INNE AKTYWA PIENIĘŻNE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2018	2017
a) w walucie polskiej			59 117	36 448
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			7 873	12 081
b1. w walucie	w tys.	EUR	1 222	958
po przeliczeniu na tys. zł			5 256	3 993
b2. w walucie	w tys.	USD	117	991
po przeliczeniu na tys. zł	w tys.	zł	441	3 448
b3. w walucie	w tys.	GBP	423	249
po przeliczeniu na tys. zł	w tys.	zł	2 025	1 173
b4. w walucie	w tys.	DKK	12	9
po przeliczeniu na tys. zł	w tys.	zł	7	5
b5. w walucie	w tys.	CHF	13	14
po przeliczeniu na tys. zł	w tys.	zł	51	49
b6. w walucie	w tys.	CAD	0	2
po przeliczeniu na tys. zł	w tys.	zł	0	9
pozostałe waluty w tys. zł			93	3 404
Środki pieniężne i inne aktywa pieniężne, razem			66 990	48 529

Nota 9 a

KRÓTKOTERMINOWE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE	w tys. zł	
	2018	2017
a) czynne rozliczenia międzyokresowe kosztów, w tym:	7 555	9 564
- koszty dotyczące sprzedaży lat następnych	6 612	8 482
- ubezpieczenia majątkowe i komunikacyjne	943	1 082
- inne	0	0
b) pozostałe rozliczenia międzyokresowe, w tym:	82 126	33 324
- rozliczenia międzyokresowe z tytułu ustalania przychodów dot. kontraktów długoterminowych	82 126	33 324
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe, razem	89 681	42 888

Nota 10 a

KAPITAŁ ZAKŁADOWY (STRUKTURA)								
w tys. zł								
Seria / emisja	Rodzaj akcji	Rodzaj uprzywilejowania akcji	Rodzaj ograniczenia praw do akcji	Liczba akcji	Wartość serii/ emisji wg wartości nominalnej	Sposób pokrycia kapitału	Data rejestracji	Prawo do dywidendy (od daty)
A	Imienne uprzywilejowane	co do głosu 5:1	nie ograniczono	864 800	865	przekształcenie spółki z o.o.	1994-12-20	1994-12-20
A	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	75 200	75	przekształcenie spółki z o.o.	1994-12-20	1994-12-20
B	Imienne uprzywilejowane	co do głosu 5:1	nie ograniczono	883 600	884	gotówka	1995-03-24	1994-12-20
B	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	56 400	56	gotówka	1995-03-24	1994-12-20
C	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	3 008 000	3 008	gotówka	1997-06-20	1996-11-01
D	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	1 200 000	1 200	gotówka	1999-03-01	1997-11-01
E	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	638 600	638	gotówka	2000-03-08	1999-01-01
G	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	125 787	126	gotówka	2004-06-29	2004-01-01
G3	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	102 708	103	gotówka	2005-06-23	2005-01-01
H	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	543 025	543	zamiana obligacji zamiennych na akcje	2006-03-20	2006-01-01
H	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	20 650	21	zamiana obligacji zamiennych na akcje	2006-03-31	2006-01-01
I2	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	441 826	442	realizacja opcji menedżerskiej	2007-04-20	2007-01-01
J2	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	91 041	91	realizacja opcji menedżerskiej	2010-03-31	2010-01-01
K3	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	73 953	74	realizacja opcji menedżerskiej	2014-03-31	2013-01-01
L1	zwykłe na okaziciela		nie ograniczono	7 759	8	realizacja opcji menedżerskiej	2015-05-14	2014-01-01
Liczba akcji, razem				8 133 349				
Kapitał zakładowy, razem					8 133			
Wartość nominalna jednej akcji (w zł)		1,00						

I. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Comarch S.A. Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 roku akcjonariuszami posiadającymi bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Comarch S.A. byli:

-Janusz Filipiak posiadał 1 997 027 akcji (24,55% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 5 569 027 głosów na WZA, co stanowiło 36,82% wszystkich głosów na WZA;

-Elżbieta Filipiak posiadała 1 323 461 akcji (16,27% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 4 707 461 głosów na WZA, co stanowiło 31,12% wszystkich głosów na WZA;

-MetLife Otwarty Fundusz Emerytalny zarządzany przez MetLife PTE S.A. posiadał 841 097 akcji (10,34% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 841 097 głosów na WZA, co stanowiło 5,56% wszystkich głosów na WZA.,

PODACIEBILANSU:

Nie wystąpiły.

W rezultacie na dzień publikacji raportu akcjonariuszami posiadającymi bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Comarch S.A. byli:

-Janusz Filipiak posiadał 1 997 027 akcji (24,55% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 5 569 027 głosów na WZA, co stanowiło 36,82% wszystkich głosów na WZA;

-Elżbieta Filipiak posiadała 1 323 461 akcji (16,27% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 4 707 461 głosów na WZA, co stanowiło 31,12% wszystkich głosów na WZA;

-MetLife Otwarty Fundusz Emerytalny zarządzany przez MetLife PTE S.A. posiadał 841 097 akcji (10,34% w kapitale zakładowym Spółki), które uprawniały do 841 097 głosów na WZA, co stanowiło 5,56% wszystkich głosów na WZA.

Nota 11 a

KAPITAŁ ZAPASOWY	w tys. zł	
	2018	2017
a) ze sprzedaży akcji powyżej ich wartości nominalnej	84 448	84 448
b) utworzony ustawowo	2 711	2 711
c) utworzony zgodnie ze statutem / umową, ponad wymaganą ustawowo (minimalną) wartość	593 342	566 204
Kapitał zapasowy, razem	680 501	653 363

Nota 12 a

KAPITAŁ Z AKTUALIZACJI WYCENY	w tys. zł	
	2018	2017
a) Kapitał z aktualizacji wyceny na początek okresu	95 405	97 301
b) zwiększenia	57	445
- rezerwa na podatek odroczony w związku z wyceną certyfikatów	57	445
c) zmniejszenia	300	2 341
- wycena bilansowa certyfikatów inwestycyjnych	300	2 341
Kapitał z aktualizacji wyceny, razem	95 162	95 405

Nota 13 a

POZOSTAŁE KAPITAŁY REZERWOWE (WEDŁUG CELU PRZEZNACZENIA)	w tys. zł	
	2018	2017
- kapitał inwestycyjny	79	79
- kapitał zapasowy na pokrycie zobowiązań podatkowych	666	666
Pozostałe kapitały rezerwowe, razem	745	745

Nota 14 a

ZMIANA STANU REZERWY Z TYTUŁU ODROCZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO	w tys. zł	
	2018	2017
1. Stan rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego na początek okresu	25 255	23 830
2. Zwiększenia	14	1 921
- odniesione na wynik finansowy okresu z tytułu dodatnich różnic przejściowych	14	1 921
3. Zmniejszenia	1 537	496

ZMIANA STANU REZERWY Z TYTUŁU ODROCZONEGO PODATKU DOCHODOWEGO	w tys. zł	
- odniesione na kapitał z aktualizacji wyceny w związku z wyceną certyfikatów inwestycyjnych CCF FIZ	57	445
- odniesione na wynik finansowy	1 480	51
4. Stan rezerwy z tytułu odroczonego podatku dochodowego na koniec okresu, razem	23 732	25 255
a) odniesionej na wynik finansowy	1 410	2 876
b) odniesionej na kapitał własny	22 322	22 379

Nota 14 b

ZMIANA STANU POZOSTAŁYCH REZERW KRÓTKOTERMINOWYCH (WG TYTUŁÓW)	w tys. zł	
	2018	2017
a) stan na początek okresu	97 446	100 816
b) zwiększenia (z tytułu)	115 908	93 001
- utworzenie rezerw z tytułu kar umownych i odszkodowań związanych z nieterminowym wykonaniem kontraktów i odstąpieniem przez kontrahentów od realizacji	15 503	1 148
- utworzenie rezerw na urlopy	12 772	11 892
- rezerwy na koszty kontraktów	10 947	10 410
- rezerwy na nagrody	76 686	69 551
c) zmniejszenia (z tytułu)	92 777	96 371
- rozwiązanie rezerw na urlopy	12 944	10 973
- rozwiązanie rezerw z tytułu kar umownych w związku z ustaniem przyczyn uzasadniających ich utworzenie	3 473	696
- rezerwy na koszty kontraktów	8 773	11 509
- rezerwy na nagrody	67 587	73 193
- pozostałe rezerwy	0	0
d) stan na koniec okresu	120 577	97 446

Nota 15 a

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE	w tys. zł	
	2018	2017
a) wobec jednostek powiązanych, w tym:	28 240	22 473
aa) wobec jednostek zależnych	28 240	22 473
- inne (wg rodzaju)	28 240	22 473
- zobowiązanie z tytułu leasingu	0	72
- pożyczki otrzymane	28 240	22 401
b) wobec pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
c) wobec innych jednostek	124 103	132 289
- kredyty i pożyczki	122 939	131 553
- inne	1 164	736
Zobowiązania długoterminowe, razem	152 343	154 762

Nota 15 b

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE, O POZOSTAŁYM OD DNIA BILANSOWEGO OKRESIE SPŁATY	w tys. zł	
	2018	2017
a) powyżej 1 roku do 3 lat	61 517	57 764
b) powyżej 3 do 5 lat	54 146	54 352
c) powyżej 5 lat	36 680	42 646
Zobowiązania długoterminowe, razem	152 343	154 762

Nota 15 c

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2018	2017
a) w walucie polskiej			20 147	18 508
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			132 196	136 254
b1. w walucie	w tys.	EUR	30 743	32 667
po przeliczeniu na tys. zł			132 196	136 254
Zobowiązania długoterminowe, razem			152 343	154 762

Nota 15 d

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK

w tys. zł

Nazwa (firma) jednostki, ze wskazaniem formy prawnej	Siedziba	Kwota kredytu / pożyczki wg umowy				Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty				Warunki oprocentowania	Termin spłaty	Zabezpieczenia	Inne
		w tys. zł	w walucie	jednostka	waluta	w tys. zł	w walucie	jednostka	waluta				
BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A.	Warszawa	44 000		w tys.	zł	12 656	2 943	w tys.	EUR	EURIBOR1M+0,95%; IRS na poziomie 0,77% do 29.07.2024	2024-07-29	weksel in blanco, hipoteka umowna do kwoty 53 815 tys. zł na kredytowanej nieruchomości, cesja polisy ubezpieczeniowej, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE4 w Krakowie, kredyt przewalutowany na euro w październiku 2011 roku
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA	Warszawa	17 396	4 126	w tys.	EUR	3 881	903	w tys.	EUR	EURIBOR1M+1,2%	2021-09-29	hipoteka umowna w kwocie 6 189 tys. euro, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE5 w Krakowie
Santander Bank Polska S.A. (dawniej Bank Zachodni WBK S.A.)	Warszawa	30 925	7 400	w tys.	EUR	4 106	955	w tys.	EUR	EURIBOR1M+1,3%; IRS na poziomie 0,354% do 28.06.2019	2020-12-31	hipoteka w wysokości 11 100 tys. euro, cesja polisy ubezpieczeniowej, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE3 w Krakowie
										EURIBOR1M+1,		hipoteka umowna do kwoty 84 000 tys. zł, cesja praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości,	dotyczy budynku

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK

w tys. zł

Nazwa (firma)		Kwota kredytu / pożyczki wg umowy				Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty							
Bank Polska Kasa Opieki S.A.	Warszawa	56 000	13 323	w tys.	EUR	28 048	6 523	w tys.	EUR	4%; IRS na poziomie 0,2% do 30.11.2023	2023-11-30	cesja praw z gwarancji należytego wykonania oraz z gwarancji rękojmi, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	biurowego SSE6 w Krakowie
Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Warszawa	58 144	13 333	w tys.	EUR	55 627	12 937	w tys.	EUR	EURIBOR1M+1, 32%; IRS na poziomie 0,385% do 29.02.2028	2028-02-29	hipoteka umowna w kwocie 16 666 tys. euro, cesja praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE7 w Krakowie
Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Warszawa	10 938	2 508	w tys.	EUR			w tys.	EUR	EURIBOR1M+1, 32%; IRS na poziomie -0,265% do 30.09.2019.	2019-09-30	oświadczenie o poddaniu się egzekucji	długoterminowy kredyt nieodnawialny na finansowanie działalności gospodarczej
DNB Bank Polska S.A.	Warszawa	10 854	2 531	w tys.	EUR	6 023	1 401	w tys.	EUR	EURIBOR1M+1, 25%	2023-12-30	zastaw rejestrowy na urządzeniach będących przedmiotem finansowania, cesja praw z umowy ubezpieczenia urządzeń, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy środków trwałych - wyposażenia Laboratorium Internet of Things w Krakowie
CaixaBank S.A. Oddział w Polsce	Warszawa	14 980	3 500	w tys.	EUR	5 515	1 282	w tys.	EUR	EURIBOR1M+0, 70%	2023-08-23	oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy programu modernizacyjnego infrastruktury Comarch

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK

w tys. zł

Nazwa (firma)		Kwota kredytu / pożyczki wg umowy				Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty							
IBM Global Financing Polska Sp. z o o.	Warszawa	12 980	12 980	w tys.	zł	5 072	5 072	w tys.	zł	oprocentowanie stałe	2022-03-01	brak	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym
IBM Global Financing Polska Sp. z o o.	Warszawa	17 691	17 691	w tys.	zł			w tys.	zł	oprocentowanie stałe	2019-01-31	brak	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym
IBM Global Financing Polska Sp. z o o.	Warszawa	1 474	1 474	w tys.	zł			w tys.	zł	oprocentowanie stałe	2019-07-01	brak	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym
IBM Global Financing Polska Sp. z o o.	Warszawa	3 139	3 139	w tys.	zł	2 011	2 011	w tys.	zł	oprocentowanie stałe	2022-05-01	brak	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym
IBM Global Financing Polska Sp. z o o.	Warszawa	999	999	w tys.	zł			w tys.	zł	oprocentowanie stałe	2019-12-01	brak	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę

ZOBOWIĄZANIA DŁUGOTERMINOWE Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK

w tys. zł

Nazwa (firma)		Kwota kredytu / pożyczki wg umowy				Kwota kredytu / pożyczki pozostała do spłaty							
													Comarch projektem informatycznym

Część długoterminowa kapitału pozostającego do spłaty z tytułu kredytów i pożyczek wynosi na dzień bilansowy 122 939 tys. zł.

Powyższe zobowiązania długoterminowe z tytułu kredytów i pożyczek obejmuja wyłącznie zobowiązania od jednostek pozostałych.

Nota 16 a

ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE	w tys. zł	
	2018	2017
a)) wobec jednostek powiązanych, w tym:	28 541	26 901
aa) wobec jednostek zależnych	28 541	26 901
- z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	15 048	21 152
- do 12 miesięcy	15 048	21 152
- inne (wg rodzaju)	13 493	5 749
- pożyczki otrzymane	9 460	0
- zobowiązania z tytułu leasingu	16	224
- zobowiązania inwestycyjne	56	1 376
- zobowiązania z tytułu wpłat na kapitał	3 346	3 098
- inne	615	1 051
b) wobec pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	894
c) wobec pozostałych jednostek, w tym:	127 135	125 781
- kredyty i pożyczki	30 254	23 557
- inne zobowiązania finansowe	479	509
- z tytułu dostaw i usług, o okresie wymagalności:	35 600	46 274
- do 12 miesięcy	35 600	46 274
- powyżej 12 miesięcy	0	0
- zaliczki otrzymane na dostawy i usługi	160	55
- z tytułu podatków, ceł, ubezpieczeń społecznych i zdrowotnych oraz innych tytułów publicznoprawnych	32 459	21 682
- z tytułu wynagrodzeń	24 687	21 826
- inne (wg tytułów)	3 496	11 878
- zobowiązania inwestycyjne	2 459	11 401
- zobowiązania wobec pracowników	586	470
- inne	451	7
d) fundusze specjalne (wg tytułów)	1 413	1 598
- ZFŚŚ i ZFM	1 413	1 598
Zobowiązania krótkoterminowe, razem	157 089	155 174

Nota 16 b

ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE (STRUKTURA WALUTOWA)	jednostka	waluta	w tys. zł	
			2018	2017
a) w walucie polskiej			111 319	115 269
b) w walutach obcych (wg walut i po przeliczeniu na zł)			45 770	39 905
b1. w walucie	w tys.	EUR	10 130	8 982
po przeliczeniu na tys. zł			43 547	37 461
b1. w walucie	w tys.	USD	550	299
po przeliczeniu na tys. zł			2 067	1 043
b1. w walucie	w tys.	GBP	13	20
po przeliczeniu na tys. zł			64	93
b1. w walucie	w tys.	CHF	2	1
po przeliczeniu na tys. zł			8	5
pozostałe waluty w tys. zł			84	1 303
Zobowiązania krótkoterminowe, razem			157 089	155 174

Nota 16 c

ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE Z TUTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK

w tys. zł

Nazwa (firma) jednostki	Siedziba	Kwota kredytu/ pożyczki wg umowy				Kwota kredytu/ pożyczki pozostała do spłaty				Warunki oprocentowania	Termin spłaty	Zabezpieczenia	Inne
		w tys. zł	w walucie	jednostka	waluta	w tys. zł	w walucie	jednostka	waluta				
BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A.	Warszawa	44 000		w tys.	zł	2 664	620	w tys.	EUR	EURIBOR1M+0,95% IRS na poziomie 0,77% do 29.07.2024	2024-07-29	weksel in blanco, hipoteka umowna do kwoty 53 815 tys. zł na kredytowanej nieruchomości, cesja polisy ubezpieczeniowej, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE4 w Krakowie, kredyt przewalutowany na euro w październiku 2011 roku
Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski SA	Warszawa	17 396	4 126	w tys.	EUR	2 218	516	w tys.	EUR	EURIBOR1M+1,2%	2021-09-29	hipoteka umowna w kwocie 6 189 tys. euro, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE5 w Krakowie
Santander Bank Polska S.A. (dawniej Bank Zachodni WBK S.A.)	Warszawa	30 925	7 400	w tys.	EUR	4 106	955	w tys.	EUR	EURIBOR1M+1,3% IRS na poziomie 0,354% do 28.06.2019	2020-12-31	hipoteka w wysokości 11 100 tys. euro, cesja polisy ubezpieczeniowej, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE3 w Krakowie
Bank Polska Kasa Opieki S.A.	Warszawa	56 000	13 323	w tys.	EUR	7 161	1 665	w tys.	EUR	EURIBOR1M+1,4% IRS na poziomie 0,2% do 30.11.2023	2023-11-30	hipoteka umowna do kwoty 84 000 tys. zł, cesja praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości, cesja praw z gwarancji należytego wykonania oraz z gwarancji rękojmi, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE6 w Krakowie

ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE Z TUTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK

w tys. zł

Nazwa (firma)	Siedziba	Kwota kredytu/ pożyczki wg umowy				Kwota kredytu/ pożyczki pozostała do spłaty				Warunki	Termin spłaty	Zabezpieczenia	Inne
Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Warszawa	58 144	13 333	w tys.	EUR	1 703	396	w tys.	EUR	EURIBOR1M+1,32% IRS na poziomie 0,385% do 29.02.2028	2028-02-29	hipoteka umowna w kwocie 16 666 tys. euro, cesja praw z umowy ubezpieczenia nieruchomości, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy budynku biurowego SSE7 w Krakowie
Bank Handlowy w Warszawie S.A.	Warszawa	10 938	2 508	w tys.	EUR	5 109	1 188	w tys.	EUR	EURIBOR1M+1,32% IRS na poziomie minus 0,265% do 30.09.2019.	2019-09-30	oświadczenie o poddaniu się egzekucji	długoterminowy kredyt nieodnawialny na finansowanie działalności gospodarczej
DNB Bank Polska S.A.	Warszawa	10 854	2 531	w tys.	EUR	1 506	350	w tys.	EUR	EURIBOR1M+1,25%	2023-12-30	zastaw rejestrowy na urządzeniach będących przedmiotem finansowania, cesja praw z umowy ubezpieczenia urządzeń, oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy środków trwałych - wyposażenia Laboratorium Internet of Things w Krakowie
CaixaBank S.A. Oddział w Polsce	Warszawa	14 980	3 500	w tys.	EUR	501	117	w tys.	EUR	EURIBOR1M+0,70%	2023-08-23	oświadczenie o poddaniu się egzekucji	dotyczy programu modernizacyjnego infrastruktury Comarch
IBM Global Financing Polska Sp. z o o.	Warszawa	12 980	12 980	w tys.	zł	2 391	2 391	w tys.	zł	oprocentowanie stałe	2022-03-01	brak	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym

ZOBOWIĄZANIA KRÓTKOTERMINOWE Z TUTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK

w tys. zł

Nazwa (firma)	Siedziba	Kwota kredytu/ pożyczki wg umowy				Kwota kredytu/ pożyczki pozostała do spłaty				Warunki	Termin spłaty	Zabezpieczenia	Inne
IBM Global Financing Polska Sp. z o o.	Warszawa	17 691	17 691	w tys.	zł	765	765	w tys.	zł	oprocentowanie stałe	2019-01-31	brak	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym
IBM Global Financing Polska Sp. z o o.	Warszawa	1 474	1 474	w tys.	zł	737	737	w tys.	zł	oprocentowanie stałe	2019-07-01	brak	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym
IBM Global Financing Polska Sp. z o o.	Warszawa	3 139	3 139	w tys.	zł	734	734	w tys.	zł	oprocentowanie stałe	2022-05-01	brak	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym
IBM Global Financing Polska Sp. z o o.	Warszawa	999	999	w tys.	zł	999	999	w tys.	zł	oprocentowanie stałe	2019-12-01	brak	dotyczy zakupów produktów informatycznych w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym

Część krótkoterminowa kapitału pozostającego do spłaty z tytułu kredytów i pożyczek wynosi na dzień bilansowy 30 594 tys. zł. (kwota ta nie uwzględnia wyceny odsetek na dzień bilansowy). Powyższe zobowiązania krótkoterminowe z tytułu kredytów i pożyczek obejmuja wyłącznie zobowiązania od jednostek pozostałych.

Nota 17 a

INNE ROZLICZENIA MIĘDZYOKRESOWE	w tys. zł	
	2018	2017
a) koszty dotyczące okresu bieżącego, które zostaną poniesione w przyszłości	1 018	1 776
b) rozliczenia międzyokresowe przychodów	45 952	15 809
- krótkoterminowe (wg tytułów)	45 952	15 809
- rozliczenie dotacji otrzymanych	2 573	2 592
- rozliczenia międzyokresowe z tytułu kontraktów długoterminowych	43 379	13 217
Inne rozliczenia międzyokresowe, razem	46 970	17 585

Nota 18 a

Wartość księgowa na 1 akcję w kolumnie "2018" została obliczona jako iloraz wartości księgowej Comarch S.A (kapitałów własnych Spółki) i ilości akcji według stanu na 31 grudnia 2018 roku. Wartość księgowa na 1 akcję w kolumnie "2017" została obliczona jako iloraz wartości księgowej Comarch S.A. (kapitałów własnych Spółki) i ilości akcji według stanu na 31 grudnia 2017 roku.

Rozwodniona wartość księgowa na 1 akcję w kolumnie "2018" została obliczona jako iloraz wartości księgowej Comarch S.A. w dniu 31 grudnia 2018 roku i rozwodnionej ilości akcji według stanu na 31 grudnia 2018 roku obliczonej zgodnie z MSR 33. Rozwodniona wartość księgowa na 1 akcję w kolumnie "2017" została obliczona jako iloraz wartości księgowej Comarch S.A. w dniu 31 grudnia 2017 roku i rozwodnionej ilości akcji według stanu na 31 grudnia 2017 roku obliczonej zgodnie z MSR 33. Zgodnie z MSR 33 przy obliczaniu rozwodnionego zysku na 1 akcję (rozwodnionej wartości księgowej na 1 akcję) akcje zwykłe powinny być traktowane jak rozwadniające, wtedy i tylko wtedy, gdy ich konwersja na akcje zwykłe obniżyłaby zysk netto (wartość księgową przypadającą na 1 akcję).

Plik	Opis

NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO POZYCJI POZABILANSOWYCH

Nota 19 a

ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE (Z TYTUŁU)	w tys. zł	
	2018	2017
a) udzielonych gwarancji i poręczeń	55 390	113 854
- na rzecz jednostek powiązanych, w tym:	55 390	113 854
- na rzecz jednostek zależnych	55 390	113 854
Zobowiązania warunkowe, razem	55 390	113 854

Należy wskazać zobowiązania warunkowe zabezpieczone na majątku emitenta/jednostek powiązanych/pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale/wspólnika jednostki współzależnej/znaczącego inwestora (ze wskazaniem rodzaju zabezpieczeń)

NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO RACHUNIKU ZYSKÓW I STRAT

Nota 20 a

PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW (STRUKTURA RZECZOWA-RODZAJE DZIAŁALNOŚCI)	w tys. zł	
	2018	2017
- sprzedaż usług informatycznych	632 049	576 731
- od jednostek powiązanych, w tym:	242 167	213 006
- od jednostek zależnych	242 167	213 006
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	1	17
- od jednostek stowarzyszonych	1	17
- sprzedaż licencji i oprogramowania własnego	203 323	130 237
- w tym: od jednostek powiązanych	86 770	25 247
- sprzedaż wyrobów gotowych	33 337	1 165
- w tym: od jednostek powiązanych	32 423	625
- w tym: od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
- sprzedaż pozostała	5 800	5 642
- w tym: od jednostek powiązanych	3 443	2 729
- w tym: do jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	225	744
Przychody netto ze sprzedaży produktów, razem	874 509	713 775
- od jednostek powiązanych, w tym:	364 803	241 607

- od jednostek zależnych	364 803	241 607
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	226	761
- od jednostek stowarzyszonych	226	761

Nota 20 b

PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY PRODUKTÓW (STRUKTURA TERYTORIALNA)	w tys. zł	
	2018	2017
a) kraj	452 528	365 244
- od jednostek powiązanych, w tym:	79 195	19 035
- od jednostek zależnych	79 195	19 035
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	218	751
- od jednostek stowarzyszonych	218	751
b) eksport	421 981	348 531
- od jednostek powiązanych, w tym:	285 608	222 572
- od jednostek zależnych	285 608	222 572
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	8	10
- od jednostek stowarzyszonych	8	10
Przychody netto ze sprzedaży produktów, razem	874 509	713 775
- od jednostek powiązanych, w tym:	364 803	241 607
- od jednostek zależnych	364 803	241 607
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	226	761
- od jednostek stowarzyszonych	226	761

Nota 21 a

PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY TOWARÓW I MATERIAŁÓW (STRUKTURA RZECZOWA - RODZAJE DZIAŁALNOŚCI)	w tys. zł	
	2018	2017
- sprzęt komputerowy	44 189	6 808
- od jednostek powiązanych, w tym:	38 353	858
- od jednostek zależnych	38 353	858
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
- oprogramowanie i licencje obce	14 850	11 311
- w tym: od jednostek powiązanych	5 294	2 073
- w tym: od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale:	0	0
- pozostałe	32 552	23 623
- w tym: od jednostek powiązanych	10 755	3 532
- w tym: od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangazowanie w kapitale	0	0
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, razem	91 591	41 742
- od jednostek powiązanych, w tym:	54 402	6 463
- od jednostek zależnych	54 402	6 463
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0

Nota 21 b

PRZYCHODY NETTO ZE SPRZEDAŻY TOWARÓW I MATERIAŁÓW (STRUKTURA TERYTORIALNA)	w tys. zł	
	2018	2017
a) kraj	84 738	39 681
- od jednostek powiązanych, w tym:	47 834	4 750
- od jednostek zależnych	47 834	4 750
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
b) eksport	6 853	2 061
- od jednostek powiązanych, w tym:	6 568	1 713
- od jednostek zależnych	6 568	1 713
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0
Przychody netto ze sprzedaży towarów i materiałów, razem	91 591	41 742
- od jednostek powiązanych, w tym:	54 402	6 463
- od jednostek zależnych	54 402	6 463
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale	0	0

Nota 22 a

KOSZTY WEDŁUG RODZAJU	w tys. zł	
	2018	2017
a) amortyzacja	43 436	38 052
b) zużycie materiałów i energii	23 936	14 077
c) usługi obce	156 545	158 862
d) podatki i opłaty	7 132	6 085
e) wynagrodzenia	421 606	384 720
f) ubezpieczenia społeczne i inne świadczenia, w tym emerytalne	75 811	70 599
g) pozostałe koszty rodzajowe (z tytułu)	28 651	27 360
Koszty według rodzaju, razem	757 117	699 755
Zmiana stanu zapasów, produktów i rozliczeń międzyokresowych	5 349	-34 600
Koszty sprzedaży (wielkość ujemna)	-73 067	-72 448
Koszty ogólnego zarządu (wielkość ujemna)	-55 517	-53 971
Koszt wytworzenia sprzedanych produktów	633 882	538 736

Nota 23 a

INNE PRZYCHODY OPERACYJNE	w tys. zł	
	2018	2017
a) rozwiązane rezerwy (z tytułu)	108	0
- na odpisy aktualizujące mat. i towary	108	0
b) pozostałe, w tym:	1 177	836
- otrzymane odszkodowania komunikacyjne	156	37
- zobowiązania przedawnione	151	57
- zwrot VAT zapłaconego za granicą	134	333
- otrzymane kary umowne, odszkodowania	138	0
- wynagrodzenie płatnika, zwroty z ZUS	114	106
- zwrócone umowy szkoleniowe	57	58
- premie pieniężne	96	8
- inne	331	237
Inne przychody operacyjne, razem	1 285	836

Nota 24 a

INNE KOSZTY OPERACYJNE	w tys. zł	
	2018	2017
a) pozostałe, w tym:	30 959	13 748
- składki członkowskie	953	732
- darowizny	97	1 722
- kary i odszkodowania poniesione, rezerwy na kary, odszkodowania,roszczenia	15 179	2 052
- umorzenie należności	0	0
- koszty projektów częściowo finansowanych dotacjami	2 257	5 285
- działalność bytowa	94	39
- utworzenie-rozwiązanie odpisów na należności	11 037	2 840
- koszty utrzymania nieruchomości	1 303	1 049
- inne	39	29
Inne koszty operacyjne, razem	30 959	13 748

Nota 25 a

PRZYCHODY FINANSOWE Z TYTUŁU DYWIDEND I UDZIAŁÓW W ZYSKACH	w tys. zł	
	2018	2017
a) dywidendy od jednostek powiązanych, w tym:	3 070	107
- od jednostek zależnych	3 070	107
Przychody finansowe z tytułu dywidend i udziałów w zyskach, razem	3 070	107

Nota 25 b

PRZYCHODY FINANSOWE Z TYTUŁU ODSETEK	w tys. zł	
	2018	2017
a) z tytułu udzielonych pożyczek	334	176
- od jednostek powiązanych, w tym:	333	157
- od jednostek zależnych	333	157
- od pozostałych jednostek, w których emitent posiada zaangażowanie w kapitale, w tym:	1	19
- od jednostek stowarzyszonych	1	19
b) pozostałe odsetki	157	275
od pozostałych jednostek, w tym:	157	275
- od innych jednostek	157	275
Przychody finansowe z tytułu odsetek, razem	491	451

Nota 25 c

INNE PRZYCHODY FINANSOWE	w tys. zł	
	2018	2017
a) pozostałe, w tym:	799	13 389
- różnice kursowe	799	0
- wycena forward	0	13 328
- inne	0	61
Inne przychody finansowe, razem	799	13 389

Nota 26 a

KOSZTY FINANSOWE Z TYTUŁU ODSETEK	w tys. zł	
	2018	2017
a) pozostałe odsetki	3 631	2 796
- dla jednostek powiązanych, w tym:	675	736
- dla jednostek zależnych	675	736
- dla pozostałych jednostek, w tym:	2 956	2 060
- dla innych jednostek	2 956	2 060
Koszty finansowe z tytułu odsetek, razem	3 631	2 796

Nota 26 b

INNE KOSZTY FINANSOWE	w tys. zł	
	2018	2017
a) pozostałe, w tym:	8 702	12 900
- prowizje od gwarancji	367	225
- wycena instrumentów finansowych	7 572	0
- różnice kursowe	0	12 526
- inne	763	149
Inne koszty finansowe, razem	8 702	12 900

Nota 27 a

PODATEK DOCHODOWY BIEŻĄCY	w tys. zł	
	2018	2017
1. Zysk (strata) brutto	57 075	44 244
2. Trwałe różnice pomiędzy zyskiem (stratą) brutto a podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym	78 024	8 000
3. Przejściowe różnice pomiędzy zyskiem (stratą) brutto a podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym	-5 921	-24 751
4. Inne różnice pomiędzy zyskiem (stratą) brutto a podstawą opodatkowania podatkiem dochodowym, w tym:	-80 336	-15 057
- dochód zwolniony z tytułu działalności w Specjalnej Strefie Ekonomicznej	-78 710	-15 057
5. Podstawa opodatkowania podatkiem dochodowym	48 842	12 436
6. Podatek dochodowy według stawki 19%, oddział w Albanii według stawki 10%	9 280	2 342
7. Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat	7 426	4 906
- ujęty w deklaracji podatkowej (podatek bieżący do zapłaty)	9 280	2 342
- podatek odroczony	-1 854	2 564

Nota 27 b

PODATEK DOCHODOWY ODROCZONY WYKAZANY W RACHUNKU ZYSKÓW I STRAT:	w tys. zł	
	2018	2017
- podatek dochodowy odroczony z tytułu różnic przejściowych	-1 854	2 564
Podatek dochodowy odroczony, razem	-1 854	2 564

Nota 28 a

"W dniu 27 czerwca 2018 roku Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki podjęło Uchwałę nr 9 w sprawie podziału zysku netto za rok obrotowy 1.01.2017 - 31.12.2017. Walne Zgromadzenie postanowiło, że wypracowany w roku obrotowym od 1 stycznia 2017 do 31 grudnia 2017 zysk netto w kwocie 39 338 096,57 zł (słownie: trzydzieści dziewięć milionów trzysta trzydzieści osiem tysięcy dziewięćdziesiąt sześć złotych 57/100) zostaje podzielony w ten sposób, że:
1. część zysku netto w kwocie 12 200 023,50 zł (słownie: dwanaście milionów dwieście tysięcy dwadzieścia trzy złote i 50/100) zostaje przeznaczona na wypłatę dywidendy. Dywidendę w kwocie 1,50 zł (słownie: jeden złoty pięćdziesiąt groszy) za jedną akcję otrzymają osoby będące akcjonariuszami Spółki w dniu 10 sierpnia 2018 roku (dzień dywidendy). Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 8 133 349 sztuk. Dywidenda zostanie wypłacona w dniu 31 sierpnia 2018 roku
2. pozostała część zysku netto w kwocie 27 138 073,07 zł (dwadzieścia siedem milionów sto trzydzieści osiem tysięcy siedemdziesiąt trzy złote i 07/100) zostaje przekazana na kapitał zapasowy Zarząd Comarch S.A. do dnia publikacji niniejszego raportu nie podjął decyzji odnośnie propozycji podziału zysku za 2018 rok.

Plik	Opis

Nota 29 a

Zysk netto na 1 akcję w kolumnie ""2018"" został obliczony jako iloraz zysku netto osiągniętego w okresie 1.01.2018-31.12.2018 roku oraz średniej ważonej ilości akcji w okresie 1.01.2018-31.12.2018 roku, gdzie wagą jest ilość dni.

Zysk netto na 1 akcję w kolumnie "2017" został obliczony jako iloraz zysku netto osiągniętego w okresie 1.01.2017-31.12.2017 roku oraz średniej ważonej ilości akcji w okresie 1.01.2017-31.12.2017 roku, gdzie wagą jest ilość dni.

Rozwodniony zysk netto na 1 akcję w kolumnie "2018" został obliczony jako iloraz zysku netto osiągniętego w okresie 1.01.2018-31.12.2018 roku oraz średniej ważonej ilości akcji za okres 1.01.2018-31.12.2018 roku obliczonej wg MSR 33.

Rozwodniony zysk netto na 1 akcję w kolumnie "2017" został obliczony jako iloraz zysku netto osiągniętego w okresie 1.01.2017-31.12.2017 roku oraz średniej ważonej ilości akcji za okres 1.01.2017-31.12.2017 roku obliczonej wg MSR 33. Zgodnie z MSR 33 przy obliczaniu rozwodnionego zysku na 1 akcję (rozwodnionej wartości księgowej na 1 akcję) akcje zwykłe powinny być traktowane jak rozwadniające, wtedy i tylko wtedy, gdy ich konwersja na akcje zwykłe obniżyłaby zysk netto (wartość księgową).

Plik	Opis

NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO RACHUNKU PRZEPŁYWÓW PIENIĘŻNYCH

Plik	Opis
SAR 2018 Noty objaśniające do rachunku przepływów.pdf	Noty objaśniające do rachunku przepływów

PRZEPŁYWY ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH Z DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ (METODA POŚREDNIA)	w tys. zł	
	2018	2017
I. Zysk (strata) netto	49 649	39 338
II. Korekty razem	33 168	7 652
1. Amortyzacja	43 436	38 052
2. (Zyski) straty z tytułu różnic kursowych	-227	243
3. Odsetki i udziały w zyskach (dywidendy)	205	2 917
4. (Zysk) strata z działalności inwestycyjnej	31 582	7 152
5. Zmiana stanu rezerw	20 110	55
6. Zmiana stanu zapasów	16 937	-34 848
7. Zmiana stanu należności	-63 367	-9 528
8. Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych z wyjątkiem pożyczek i kredytów	363	17 775
9. Zmiana stanu rozliczeń międzyokresowych	-15 871	-14 166
III. Przepływy pieniężne netto z działalności operacyjnej (I+/-II)	82 817	46 990

B. DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE

Plik	Opis
SAR 2018 Dodatkowe noty objaśniające.pdf	Dodatkowe noty objaśniające.

PODPISY

PODPISY WSZYSTKICH CZŁONKÓW ZARZĄDU			
Data	Imię i Nazwisko	Stanowisko/Funkcja	Podpis
2019-04-29	Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	
2019-04-29	Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	
2019-04-29	Pawel Prokop	Wiceprezes Zarządu	
2019-04-29	Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu	
2019-04-29	Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	
2019-04-29	Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	
2019-04-29	Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	

PODPIS OSOBY, KTÓREJ POWIERZONO PROWADZENIE KSIĄG RACHUNKOWYCH			
Data	Imię i Nazwisko	Stanowisko/Funkcja	Podpis
2019-04-29	Maria Smolińska	Główny Księgowy	

SPRAWOZDANIE ZARZĄDU (SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI EMITENTA)

Plik	Opis
SAR 2018 Sprawozdanie Zarządu Comarch SA.pdf	Sprawozdanie Zarządu

OŚWIADCZENIE O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO

Plik	Opis
SAR 2018 Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego.pdf	Oświadczenie o stosowaniu ładu korporacyjnego.

SPRAWOZDANIE NA TEMAT INFORMACJI NIEFINANSOWYCH

Plik	Opis
SAR 2018 Raport danych niefinansowych.pdf	Raport danych niefinansowych.

OCENA RADY NADZORCZEJ DOTYCZĄCA SPRAWOZDANIA Z DZIAŁALNOŚCI I SPRAWOZDANIA FINANSOWEGO

Plik	Opis
SAR 2018 Ocena przez Radę Nadzorczą zgodności sprawozdania	Ocena Rady Nadzorczej dotycząca sprawozdania z działalności i sprawozdania finansowego.

W niniejszym raporcie nie wypełniono następujących not:
Środki trwałe wykazywane pozabilansowo
Należności długoterminowe, Zmiana stanu należności długoterminowych (wg tytułów), Zmiana stanu odpisów aktualizujących wartość należności długoterminowych, Należności długoterminowe (struktura walutowa)
Zmiana stanu wartości niematerialnych i prawnych (wg grup rodzajowych), Udziały lub akcje w jednostkach podporządkowanych wycenianych metodą praw własności, w tym:, Zmiana stanu wartości firmy - jednostki zależne, Zmiana wartości firmy - jednostki współzależne, Zmiana stanu wartości firmy - jednostki stowarzyszone, Zmiana stanu ujemnej wartości firmy - jednostki zależne, Zmiana stanu ujemnej wartości firmy - jednostki współzależne, Zmiana stanu ujemnej wartości firmy - jednostki stowarzyszone, Udziały lub akcje w pozostałych jednostkach
Należności krótkoterminowe od pozostałych jednostek
Inne inwestycje krótkoterminowe (wg rodzaju), Inne inwestycje krótkoterminowe (struktura walutowa)
Akcje (udziały) własne, Akcje (udziały) emitenta będące własnością jednostek podporządkowanych
Odpisy aktualizujące
Odpisy z zysku netto w ciągu roku obrotowego (z tytułu)
Zmiana stanu długoterminowej rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne (wg tytułów), Zmiana stanu krótkoterminowej rezerwy na świadczenia emerytalne i podobne (wg tytułów), Zmiana stanu pozostałych rezerw długoterminowych (wg tytułów)
Zobowiązania długoterminowe z tytułu wyemitowanych dłużnych instrumentów finansowych
Zobowiązania krótkoterminowe z tytułu wyemitowanych dłużnych instrumentów finansowych
Zmiana stanu ujemnej wartości firmy
Należności warunkowe (z tytułu)
Udział w zyskach (stratach) netto jednostek podporządkowanych wycenianych metodą praw własności
Zysk (strata) na sprzedaży całości lub części udziałów jednostek podporządkowanych
Łączna kwota podatku odroczonego, Podatek dochodowy wykazany w rachunku zysków i strat dotyczący
Pozostałe obowiązkowe zmniejszenia zysku (zwiększenia straty), z tytułu:

NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO RACHUNKU PRZEPŁYWÓW DO RAPORTU SA-R 2018 COMARCH S.A.

Nota 30
STRUKTURA ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH (ROK BIEŻĄCY)

	31 grudnia 2018 r.	31 grudnia 2017 r.	Zmiana stanu
Środki pieniężne w kasie	592	553	39
Środki pieniężne w banku	66 397	47 967	18 430
Razem	**66 989**	**48 520**	**18 469**
-w tym różnice kursowe	*299*	*-247*	*546*

Nota 31
SPECYFIKACJA WYLICZEŃ WYBRANYCH POZYCJI Z RACHUNKU PRZEPŁYWÓW ŚRODKÓW PIENIĘŻNYCH (ROK BIEŻĄCY)

Działalność operacyjna

Poz. A II 1 Amortyzacja	2018	2017
Amortyzacja wartości niematerialnych i prawnych	5 935	5 114
Amortyzacja rzeczowych aktywów trwałych	35 537	31 546
Amortyzacja nieruchomości inwestycyjnych	1 964	1 392
Razem	**43 436**	**38 052**

Poz. A II 3	2018	2017
Wypłacone odsetki od kredytu	2 515	2 146
Otrzymane i zapłacone odsetki od pożyczek	760	878
Otrzymana dywidenda	-3 070	-107
Razem	**205**	**2 917**

Poz. A II 4	2018	2017
Przychody ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	-5 317	-3 285
Koszt sprzedanych i zlikwidowanych środków trwałych	5 084	3 157
Dopłaty bezzwrotne do kapitału	680	-
Przychody z dotacji do środków trwałych	309	-316
Aktualizacja wartości udziałów	30 826	7 596
Razem	**31 582**	**7 152**

Poz. A II 7	2018	2017
Zmiana stanu należności handlowych	-81 461	12 373
Zmiana stanu pozostałych należności	132	5 304
Należności i zaliczki inwestycyjne	381	702
Pożyczki udzielone	15 996	767
Pożyczki spłacone (udzielone)	1 095	-5 886
Instrumenty pochodne	490	-22 788
Razem	**-63 367**	**-9 528**

Poz. A II 8	2018	2017
Zmiana stanu zobowiązań krótkoterminowych z wyjątkiem pożyczek, kredytów i innych zobowiązań finansowych	1 093	20 864
Zmiana zobowiązań inwestycyjnych	10 262	3 898
Zmiana zobowiązań finansowych	-10 558	-6 400
Zmiana zobowiązań (nieopłacone udziały)	-248	-621
Zmiana ZFŚS	-186	34
Razem	**363**	**17 775**

Poz. A II 9	2018	2017
Zmiana stanu rozliczeń czynnych	-46 422	-7 677
Zmiana stanu rozliczeń biernych	30 940	-1 664
Zmiana aktywa na podatek	-389	694
Dotacje otrzymane na środki trwałe	-	-2 890
Dotacje otrzymane na koszty	-	-2 629
Razem	**-15 871**	**-14 166**

Działalność inwestycyjna

Wpływy

Poz. B I 1	2018	2017
Przychody ze sprzedaży rzeczowych aktywów trwałych	5 317	3 285
Należności inwestycyjne	-540	-526
Razem	**4 777**	**2 759**

Poz. B I 2	2018	2017
Dywidendy i udziały w zyskach	3 070	107
Pożyczki spłacone	112	5 886
Pożyczki otrzymane	-	-
Odsetki od pożyczek	322	172
Inne wpływy	6 484	13 082
Razem	**9 988**	**19 247**

Wydatki

Poz. B II 1 i 2	2018	2017
Nabycie wartości niematerialnych i prawnych oraz rzeczowych aktywów trwałych i nieruchomości	-44 369	-95 665
Zmiana zobowiązań inwestycyjnych	-10 263	-3 898
Zmiana należności inwestycyjnych	159	-176
Dotacje otrzymane na środki trwałe	-309	2 890
Przychody z dotacji do środków	0	316
Zmiana zobowiązań inwestycyjnych	**-54 782**	**-96 533**

Poz. B II 3a	2018	2017
Nabycie aktywów finansowych	-2 031	-11 508
Zmiana zobowiązań (niepłacone udziały)	248	-621
Udzielone i spłacone pożyczki długoterminowe i odsetki	-15 642	-767
Razem	**-17 425**	**-12 896**

DODATKOWE NOTY OBJAŚNIAJĄCE DO RAPORTU SA-R 2018 COMARCH S.A.

Nota 32
INSTRUMENTY FINANSOWE

a) Zmiany instrumentów finansowych wg kategorii

Zmiany poszczególnych kategorii aktywów finansowych (z wyjątkiem środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych) w okresie 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r. przedstawiały się następująco:

Zmiany instrumentów finansowych wg kategorii	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	Pożyczki udzielone	Zobowiązania finansowe
1 stycznia 2017	**1 641**	**-**	**9 284**	**146 304**
+ zwiększenia	11 353	-	830	41 140
- zmniejszenia	1 641	-	6 140	5 281
31 grudnia 2017	**11 353**	**-**	**3 974**	**182 163**

Ujęcie bilansowe

Długoterminowe aktywa finansowe	**2 837**	**-**	**3 372**	**-**
w jednostkach powiązanych	-	-	3 242	-
-w pozostałych jednostkach	2 837	-	130	-
Krótkoterminowe aktywa finansowe	**8 516**	**-**	**602**	**-**
w jednostkach powiązanych	-	-	322	-
w pozostałych jednostkach	8 516	-	280	-
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe	**-**	**-**	**-**	**27 401**
do jednostek powiązanych	-	-	-	3 335
do pozostałych jednostek	-	-	-	24 066
Długoterminowe zobowiązania finansowe	**-**	**-**	**-**	**154 762**
do jednostek powiązanych	-	-	-	22 472
do pozostałych jednostek	-	-	-	132 290

Zmiany poszczególnych kategorii aktywów finansowych (z wyjątkiem środków pieniężnych i innych aktywów pieniężnych) w okresie 1 stycznia 2018 r. do 31 grudnia 2018 r. przedstawiały się następująco:

Zmiany instrumentów finansowych wg kategorii	Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu	Aktywa finansowe utrzymywane do terminu wymagalności	Pożyczki udzielone	Zobowiązania finansowe
1 stycznia 2018	**11 353**	**-**	**3 974**	**182 163**
+ zwiększenia	4 199	-	16 042	61 703
- zmniejszenia	11 353	-	1135	47 512
31 grudnia 2018	**4 199**	**-**	**18 881**	**196 354**
Ujęcie bilansowe				
Długoterminowe aktywa finansowe	**935**	**-**	**18 560**	**-**
w jednostkach powiązanych	-	-	18 560	-
-w pozostałych jednostkach	935	-	-	
Krótkoterminowe aktywa finansowe	**3 264**	**-**	**321**	**-**
w jednostkach powiązanych	-	-	321	-
w pozostałych jednostkach	3 264			
Krótkoterminowe zobowiązania finansowe	**-**	**-**	**-**	**44 011**
do jednostek powiązanych	-	-	-	13 278
do pozostałych jednostek	-	-	-	30 733
Długoterminowe zobowiązania finansowe	**-**	**-**	**-**	**152 343**
do jednostek powiązanych	-	-	-	28 240
do pozostałych jednostek	-	-	-	124 103

Aktywa finansowe przeznaczone do obrotu

Dotyczy kontraktów terminowych typu forward zawieranych w celu ograniczenia wpływu na wynik finansowy zmian w przepływach pieniężnych związanych z uprawdopodobnionymi planowanymi transakcjami, wynikających z ryzyka zmiany kursów walut.

Pożyczki udzielone i należności własne

Pożyczki udzielone wycenia się w wysokości zamortyzowanego kosztu przy zastosowaniu efektywnej stopy procentowej, w przypadku braku istotnych różnic dla wyceny ujmuje się według wartości nominalnej powiększonej o naliczane memoriałowo odsetki w oparciu o stopę procentową wynikającą z umów.

Zobowiązania finansowe

Zobowiązania finansowe dotyczą kredytu inwestycyjnego oraz zobowiązań z tytułu leasingu i otrzymanych pożyczek oraz kontraktów terminowych typu forward i IRS zawieranych w celu ograniczenia wpływu na wynik finansowy zmian w przepływach pieniężnych związanych z uprawdopodobnionymi planowanymi transakcjami, wynikających z ryzyka zmiany kursów walut.

b) Odsetki od zobowiązań finansowych za rok 2018

	Zrealizowane	Niezrealizowane, o terminie zapadalności			Razem	Odsetki
		Do 3 miesięcy	3-12 miesięcy	Powyżej 12 miesięcy		
Odsetki od zobowiązań finansowych przeznaczonych do obrotu (pożyczki)	901	-	455	-	**455**	**1 356**
Odsetki od pozostałych krótkoterminowych zobowiązań finansowych (leasing)	5	4	13	-	**17**	**22**
Odsetki od długoterminowych zobowiązań finansowych (kredyt)	2 514	-	-	-	**-**	**2 514**
Razem	**3 420**	**4**	**468**	**-**	**472**	**3 892**

c) Odsetki od udzielonych pożyczek i dłużnych instrumentów finansowych za rok 2018

	Zrealizowane	Niezrealizowane, o terminie zapadalności			Razem	Odsetki
		Do 3 miesięcy	3-12 miesięcy	Powyżej 12 miesięcy		
Odsetki od pożyczek udzielonych	141		186		**186**	**327**
Odsetki od dłużnych instrumentów finansowych	-		-		**-**	**-**
Razem	**141**		**186**		**186**	**327**

Nota 33
ZOBOWIĄZANIA WARUNKOWE

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość gwarancji i akredytyw wystawionych przez banki na zlecenie Comarch S.A. w związku z realizowanymi umowami oraz uczestnictwem w przetargach wynosiła 81 163 tys. PLN, podczas gdy na dzień 31 grudnia 2017 roku ich wartość wynosiła 65 876 tys. PLN.

Comarch S.A. udzieliła oświadczeń o możliwości udzielenia wsparcia finansowego („*letter of comfort*") dla spółek zależnych: Comarch Healthcare S.A. ważne do 30 czerwca 2019 roku, Comarch Malaysia SDN. BHD. bezterminowo, Comarch Argentina S.A. bezterminowo, Comarch R&D S.à r.l. bezterminowo oraz Comarch Polska S.A. do 30 czerwca 2020 r.

Comarch S.A. jest stroną pozywaną w postępowaniach sądowych, w których potencjalna, łączna kwota roszczeń stron trzecich wynosi 40 468 tys. PLN, z czego kwota 5 893 tys. PLN jest objęta rezerwami ujętymi w bilansie na 31 grudnia 2018 roku (w tym kwota utworzonych w roku 2018 rezerw na roszczenia objęte postępowaniami sądowymi wynosi 96 tys. PLN).

Comarch S.A. pozostaje w sprawach spornych, nieobjętych postępowaniami sądowymi, w których potencjalna, łączna kwota roszczeń stron trzecich wynosi 24 203 tys. PLN, z czego kwota 16 097 tys. PLN jest objęta rezerwami ujętymi w bilansie na 31 grudnia 2018 roku (w tym kwota utworzonych w roku 2018 rezerw wynosi 15 408 tys. PLN).

W związku z prowadzonymi postępowaniami sądowymi w 2018 roku Comarch S.A. nie tworzyła odpisów aktualizujących wartość należności. W związku z prowadzonymi sprawami spornymi, nieobjętymi postępowaniami sądowymi, Comarch S.A. utworzyła odpisy aktualizujące wartość należności na kwotę 698 tys. PLN.

Udzielone poręczenia:

- W związku z zawarciem przez Comarch Inc., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na wdrożenie, hosting i utrzymanie systemu lojalnościowego, w dniu 28 kwietnia 2011 roku zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za zobowiązania spółki Comarch Inc. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 3 000 tys. USD i jest ważne przez czas trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na sprzedaż licencji i wdrożenie Comarch Network & Service Inventory, Comarch Next Generation Service Assurance, Comarch OSS Mediations oraz sprzedaż licencji Comarch SLA Management, w dniu 11 sierpnia 2011 zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za zobowiązania Comarch AG wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do wysokości zobowiązań Comarch AG wynikających z umowy, tj. 5 495 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch Healthcare S.A, spółkę zależną Comarch S.A., umowy kredytu inwestycyjnego z Bankiem Pekao S.A., na podstawie której Bank Pekao S.A. udzielił spółce Comarch Healthcare S.A. finansowania w wysokości 15 889 tys. PLN, w dniu 1 września 2011 roku spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania spółki zależnej Comarch Healthcare S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do kwoty 23 833 tys. PLN i jest ważne maksymalnie do dnia 31 grudnia 2021 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i utrzymanie systemu BSS, spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania Comarch UK. Poręczenie zostało udzielone do wysokości zobowiązań Comarch UK wynikających z powyższej umowy, tj. do kwoty 808 tys. GBP oraz dodatkowo 86 tys. GBP rocznie za usługę SLA i jest ważne przez cały okres trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie Next Generation Performance Management Solution, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG wynikające z umowy. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 3 823 tys. EUR i jest ważne przez cały okres trwania umowy.

- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie Planning and Inventory Application (PIA), został podpisany przez Comarch S.A. list patronacki, w którym Comarch S.A. zobowiązuje się do zapewnienia należytego wykonania umowy przez Comarch AG. List patronacki jest ważny 24 miesiące od zakończenia umowy, wartość umowy wynosi 3 505 tys. EUR.
- W związku z otrzymaniem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., subwencji na budowę infrastruktury w Dreźnie od Sachsischse AufbauBank, Comarch S.A. przystąpiła do długu na wypadek powstania zobowiązania Comarch AG do zwrotu udzielonych środków. Maksymalna odpowiedzialność Comarch S.A. z tytułu przystąpienia do długu wynosi 263 tys. EUR plus odsetki za okres od momentu udzielenia subwencji do jej zwrotu.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A. umowy kredytu inwestycyjnego z BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A., na podstawie której bank udzielił spółce Comarch AG finansowania w wysokości 6 000 tys. EUR. W dniu 15 maja 2013 roku spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania Comarch AG wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do kwoty 9 000 tys. EUR i jest ważne maksymalnie do dnia 15 maja 2020 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na wdrożenie Comarch Loyalty Management, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za zobowiązania spółki Comarch UK. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 2 351 tys. GBP i jest ważne przez okres trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i licencję Comarch Loyalty Management, a także na usługi data center, Support & Maintenance zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości podpisanych przez Comarch S.A.S. umów, tj. 2 807 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG Oddział w Belgii, umowy z jednym z klientów na usługi data center, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości podpisanej przez Comarch AG umowy, tj. 236 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na zakup licencji na oprogramowanie oraz usługi utrzymania i wsparcia, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch UK wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 11 244 tys. GBP i jest ważne w okresie dwunastu lat od zakończenia kontraktu.
- W związku z zawarciem przez Comarch Healthcare S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umów na obsługę kart paliwowych, zostały udzielone przez Comarch S.A. poręczenia dla operatora kart paliwowych za zobowiązania Comarch Healthcare S.A. wynikające z powyższych umów. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 31 maja 2019 roku i zostało udzielone do kwoty 100 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów na wdrożenie Comarch ECM, a także dostarczenie usług utrzymania i zarządzania systemem (SaaS), zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S., wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 838 tys. EUR i jest ważne do momentu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez CA Consulting S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart paliwowych, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla operatora kart paliwowych za zobowiązania CA Consulting S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 31 maja 2019 roku i zostało udzielone do kwoty 50 tys. PLN.

- W związku z zawarciem przez Comarch AG Oddział w Belgii, umowy ramowej z jednym z klientów, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości umowy, tj. 3 241 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez Comarch Middle East FZ-LLC, spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów na wdrożenie Comarch Loyalty Management For Airlines, Comarch Smart Analytics oraz Comarch Customer Engagement Platform-Gamification, a także dostarczenie usług utrzymania i zarządzania systemem, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie ("Parent Guarantee") za zobowiązania spółki Comarch Middle East FZ-LLC wynikające z tego projektu. Poręczenie jest ważne do momentu wywiązania się przez Comarch Middle East FZ-LLC ze wszystkich obowiązków wynikających z umowy i zostało udzielone do wysokości maksymalnej odpowiedzialności z kontraktu, tj. do 5 000 tys. USD. Poręczenie zostało udzielone na okres 5 lat.
- W związku z zawarciem przez Comarch Middle East FZ-LLC, spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów, na wdrożenie Comarch Customer Engagement Platform, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie ("Parent Guarantee") za zobowiązania spółki Comarch Middle East FZ-LLC wynikające z tego projektu. Umowa została podpisana na okres 5 lat. Poręczenie jest ważne do momentu wywiązania się przez Comarch Middle East FZ-LLC ze wszystkich obowiązków wynikających z umowy i zostało udzielone do wysokości maksymalnej odpowiedzialności z kontraktu, tj. 10 000 tys. USD.
- W związku z zawarciem przez Bonus Development sp. z o.o. SK-A, spółkę zależną Comarch S.A., umowy kredytu inwestycyjnego z Bankiem Pekao S.A., na podstawie której bank udzielił spółce Bonus Development sp. z o.o. SK-A finansowania w EUR w wysokości 38 800 tys. PLN (co na dzień podpisania umowy kredytu stanowiło równowartość kwoty 9 262 tys. EUR) oraz w związku z zawarciem umowy na transakcje skarbowe związane z zabezpieczeniem ryzyka kursowego oraz stopy procentowej ww. kredytu, spółka Comarch S.A. udzieliła poręczeń za zobowiązania Bonus Development sp. z o.o. SK-A wynikające z powyższych umów. Poręczenia są ważne do momentu spłaty wszystkich zobowiązań wynikających z umowy kredytu, ostateczny termin spłaty kredytu przypada na dzień 28 czerwca 2030 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch Chile SpA, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na świadczenie usług IT Out-Tasking Services, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki zależnej Comarch Chile SpA wynikające z tej umowy. Poręczenie zostało udzielone do wysokości 200 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu, tj. do 31 października 2019 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch Polska S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart paliwowych, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla operatora kart paliwowych za zobowiązania Comarch Polska S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 14 września 2019 roku i zostało udzielone do kwoty 10 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch AB, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie systemu Loyalty Management Solutions i jego serwis, zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch AB. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 39 747 tys. SEK.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch AB, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Master Services Agreement zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch AB. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone na kwotę 3 827 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Comarch Loyalty Management, Comarch Campaign Management, Comarch Social Mining i Comarch Smart Analytics zostało udzielone

poręczenie dla spółki Comarch UK. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty wartości projektu tj. 3 318 tys. GBP.

- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch Healthcare S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart płatniczych z jednym z klientów zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch Healthcare S.A. Poręcznie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 450 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart płatniczych z jednym z klientów zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch UK. Poręcznie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 330 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch Software und Beratung AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Telco BSS i Telco OSS, zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch Software und Beratung AG. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do wartości kontraktu tj. 11 524 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez spółkę Thanks Again LLC, spółkę stowarzyszoną Comarch S.A., umowy na wynajęcie biura z jednym z klientów, zostało udzielone poręczenie dla spółki Thanks Again LLC. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 544 tys. USD.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usługi Comarch Loyalty Management zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. Poręczenie było ważne do maja 2018 roku i zostało udzielone do kwoty 2 414 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usług Comarch Retail, Comarch Mobile Sale i Comarch POS zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 1 444 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch Colombia S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usług Comarch Loyalty Management zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch Colombia S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 10 710 tys. USD.
- W związku z zawarciem przez Comarch Luxembourg S.a.R.L. , spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji przy realizacji projektu Billing System zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch Luxembourg S.a.R.L. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 7 240 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch Polska SA, spółkę zależną Comarch S.A., umowy zakupu sprzętu IT w celu realizacji kontraktu z jednym z klientów, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch Polska SA. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 3 660 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji do realizacji usługi e-invoicingu, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 2 095 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK Ltd, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji do usługi Comarch NRM zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch UK Ltd. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 9 966 tys. GBP.
- W związku z zawarciem przez Comarch Yuhan Hoesa, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji do usługi NW Next Generation zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki

Comarch Yuhan Hoesa. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 18 467 tys. EUR.

- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji do usług ERP, POS i MoS zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 1 254 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch AB, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji do usługi e-Care zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AB. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 1 151 tys. EUR.

W powyższej liście poręczeń znajdują się pozycje, których Spółka nie traktuje jako zobowiązania warunkowe.

Nota 34
PRZYCHODY I KOSZTY DZIAŁALNOŚCI ZANIECHANEJ - NIE DOTYCZY

Nota 35
PLANOWANE NAKŁADY INWESTYCYJNE

Wg stanu na dzień publikacji raportu Comarch S.A. nie planuje nowych inwestycji.

Nota 36
PRZYCHODY COMARCH S.A. Z TYTUŁU SPRZEDAŻY TOWARÓW I USŁUG NA RZECZ POZOSTAŁYCH JEDNOSTEK GRUPY KAPITAŁOWEJ ORAZ JEDNOSTEK STOWARZYSZONYCH (w tys. zł)

	2018	2017
Comarch AG	74 006	56 287
Grupa Comarch SuB	23 483	40 104
Comarch SAS	16 214	11 529
Comarch R&D S.à r.l.	72	58
Comarch, Inc.	29 804	32 996
Comarch Panama, Inc.	2 246	1 578
Comarch Canada, Corp.	2 393	3 298
Comarch Espace Connecté Inc. (Comarch Smart City) Kanada	-	-
Comarch LLC	2 838	2 797
Comarch Middle East FZ-LLC	9 558	21 694
OOO Comarch	11 778	14 039
Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	191	-
Comarch Vietnam Company Ltd.	-	-
Comarch Technologies Oy	4 441	2 662
UAB Comarch	-	-
Comarch s.r.o.	-	-
Comarch Pointshub Inc	-	-
Comarch Luxembourg S.à r.l.	4 443	1 657

Comarch UK Ltd.	24 847	12 158
Comarch Swiss AG	1 037	2 127
Comarch Chile SpA	2 897	2 708
Comarch Sistemas LTDA Brazylia	1 845	1 567
Comarch Software Spain S.L.U.	9 256	9 502
Comarch Yazilim A.S.	4	8
Comarch SRL Włochy	3 968	801
Comarch Malaysia SDN. BHD.	186	113
Comarch AB Szwecja	4 119	6 533
Comarch Argentina S.A.	14	52
Comarch Saudi Arabia Co.	-	-
Comarch Japan KK	1 477	-
CAMS AG	-	-
Comarch Colombia S.A.S	20	1
Comarch Peru S.A.C	2	1
Comarch Mexico S.A. de C.V.	-	-
Comarch Yuhan Hoesa (Comarch Ltd.)	61 036	-
Comarch (Thailand) Limited	-	-
Comarch BV	-	-
CA Consulting S.A.	10 053	2 693
Comarch Technologies sp. z o.o.	2 680	3 144
MKS Cracovia SSA	30	74
Comarch Management sp. z o.o.	1	11
Comarch Corporate Finance FIZ	-	-
Comarch Management sp. z o.o. SK-A	1	11
Comarch Healthcare S.A.	9 894	2 767
Comarch Polska S.A.	103 434	13 295
Comarch Pointshub S.A.	23	798
Comarch Infrastruktura S.A.	30	85
iComarch24 S.A.	275	217
Opso sp. z o.o.	248	247
Geopolis Sp. z o.o.	171	249
Bonus Development sp. z o.o. SK-A	185	195
Bonus Management sp. z o.o. SK-A	-	-
Bonus Development sp. z o.o. II Koncept SK-A	-	-
Bonus Management sp. z o.o. II Activia SK-A	-	-
Bonus MANAGEMENT Sp. z o.o. Cracovia Park SK-A	-	-
CASA Management and Consulting sp. z o.o. SK-A	-	-
SoInteractive S.A.	223	752
Metrum Capital S.A.	-	-

Thanks Again LLC	8	10
Oddział Comarch S.A. w Albanii	-	13
Razem	**419 431**	**248 831**

Należności handlowe Comarch S.A. w jednostkach zależnych i stowarzyszonych wynoszą:

	31 grudnia 2018 r.	31 grudnia 2017 r.
Comarch AG	35 474	43 177
Grupa Comarch SuB	4 058	12 793
Comarch SAS	32 867	18 383
Comarch R&D S.à r.l.	87	15
Comarch, Inc.	4 437	7 930
Comarch Panama, Inc.	621	1869
Comarch Canada, Corp.	1 119	3 000
Comarch Espace Connecté Inc. (Comarch Smart City)	-	1
Comarch LLC	4 514	3 666
Comarch Middle East FZ-LLC	23 204	23 678
OOO Comarch	1 498	4 517
Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	235	34
Comarch Vietnam Company Ltd.	-	-
Comarch Technologies Oy	986	317
UAB Comarch	-	-
Comarch s.r.o.	-	-
Comarch Pointshub Inc	-	-
Comarch Luxembourg S.à r.l.	119	644
Comarch UK Ltd.	14 494	3 046
Comarch Swiss AG	198	713
Comarch Chile SpA	4 963	7 140
Comarch Sistemas LTDA	21 419	18 897
Comarch Software Spain S.L.U.	18 843	16 755
Comarch Yazilim A.S.	-	-
Comarch SRL	4 108	131
Comarch Malaysia SDN. BHD.	410	202
Comarch AB	1 438	1 604
Comarch Argentina S.A.	90	53
Comarch Saudi Arabia Co.	-	-
Comarch Japan KK	1 479	-
CAMS AG	-	-

Comarch Colombia S.A.S	22	1
Comarch Peru S.A.C	3	1
Comarch Mexico S.A. de C.V.	-	-
Comarch Yuhan Hoesa (Comarch Ltd.)	15 318	-
Comarch (Thailand) Limited	-	-
Comarch BV	-	-
CA Consulting S.A.	552	415
Comarch Technologies sp. z o.o.	1 341	411
MKS Cracovia SSA	3	184
Comarch Management sp. z o.o.	-	1
Comarch Corporate Finance FIZ	-	-
Comarch Management sp. z o.o. SK-A	-	1
Comarch Healthcare S.A.	9 180	3 089
Comarch Polska S.A.	23 470	9 149
Comarch Pointshub S.A.	2	913
Comarch Infrastruktura S.A.	3	71
iComarch24 S.A.	67	63
Opso sp. z o.o.	37	29
Geopolis sp. z o.o.	9	73
Bonus Development sp. z o.o. SK-A	45	47
Bonus Management sp. z o.o. SK-A	-	-
Bonus Development sp. z o.o. II Koncept SK-A	-	-
Bonus Management sp. z o.o. II Activia SK-A	-	-
Bonus MANAGEMENT Sp. z o.o. Cracovia Park SK-A	-	-
CASA Management and Consulting sp. z o.o. SK-A	-	-
SoInteractive S.A.	149	529
Metrum Capital S.A.	-	-
Thanks Again LLC	2	31
Oddział Comarch S.A. w Albanii	-	12
Razem	**226 864**	**183 585**

Nota 37

ZAKUPY COMARCH S.A. OD POZOSTAŁYCH JEDNOSTEK GRUPY KAPITAŁOWEJ I JEDNOSTEK STOWARZYSZONYCH (towary i usługi podstawowe)

	2018	2017
Comarch AG	3 249	2 394
Grupa Comarch SuB	29	2
Comarch SAS	7 918	6 410
Comarch R&D S.à r.l.	4 347	48
Comarch, Inc.	2	1
Comarch Panama, Inc.	-	-
Comarch Canada, Corp.	-	-
Comarch Espace Connecté Inc. (Comarch Smart City)	-	-
Comarch LLC	858	957
Comarch Middle East FZ-LLC	445	-
OOO Comarch	-	-
Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	-	-
Comarch Vietnam Company Ltd.	-	-
Comarch Technologies Oy	273	-
UAB Comarch	-	-
Comarch s.r.o.	-	-
Comarch Pointshub Inc	-	-
Comarch Luxembourg S.à r.l.	149	149
Comarch UK Ltd.	-	14
Comarch Swiss AG	-	-
Comarch Chile SpA	-	-
Comarch Sistemas LTDA	-	-
Comarch Software Spain S.L.U.	232	171
Comarch Yazilim A.S.	-	-
Comarch SRL	72	1
Comarch Malaysia SDN. BHD.	-	-
Comarch AB	-	-
Comarch Argentina S.A.	-	-
Comarch Saudi Arabia Co.	46	-
Comarch Japan KK	-	-
CAMS AG	-	-
Comarch Colombia S.A.S	-	-
Comarch Peru S.A.C	-	-
Comarch Mexico S.A. de C.V.	-	-

Comarch Yuhan Hoesa (Comarch Ltd.)	-	-
Comarch (Thailand) Limited	122	-
Comarch BV	-	-
CA Consulting S.A.	4 844	3 023
Comarch Technologies sp. z o.o.	47	3 305
MKS Cracovia SSA	155	425
Comarch Management sp. z o.o.	17	-
Comarch Corporate Finance FIZ	-	-
Comarch Management sp. z o.o. SK-A	-	8
Comarch Healthcare S.A.	851	968
Comarch Polska S.A.	110	259
Comarch Pointshub S.A.	18	215
Comarch Infrastruktura S.A.	3 844	3 276
iComarch24 S.A.	880	679
Opso sp. z o.o.	151	130
Geopolis sp. z o.o.	-	208
Bonus Development sp. z o.o. SK-A	6 604	6 082
Bonus Management sp. z o.o. SK-A	8	-
Bonus Development sp. z o.o. II Koncept SK-A	-	-
Bonus Management sp. z o.o. II Activia SK-A	-	-
Bonus MANAGEMENT Sp. z o.o. Cracovia Park SK-A	-	-
CASA Management and Consulting sp. z o.o. SK-A	-	-
SoInteractive S.A.	860	4 149
Metrum Capital S.A.	-	-
Thanks Again LLC	-	-
Oddział Comarch S.A. w Albanii	-	-
Razem	**36 131**	**32 874**

Zobowiązania handlowe Comarch S.A. wobec jednostek zależnych i stowarzyszonych wynoszą:

	31 grudnia 2018 r.	31 grudnia 2017 r.
Comarch AG	2 693	4 747
Grupa Comarch SuB	300	111
Comarch SAS	609	7 238
Comarch R&D S.à r.l.	773	170
Comarch, Inc.	140	130
Comarch Panama, Inc.	-	-
Comarch Canada, Corp.	1	1
Comarch Espace Connecté Inc. (Comarch Smart City)	-	-
Comarch LLC	944	617
Comarch Middle East FZ-LLC	389	-
OOO Comarch	-	-
Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd.	-	-
Comarch Vietnam Company Ltd.	-	-
Comarch Technologies Oy	273	-
UAB Comarch	-	-
Comarch s.r.o.	-	-
Comarch Pointshub Inc	-	-
Comarch Luxembourg S.à r.l.	113	48
Comarch UK Ltd.	20	19
Comarch Swiss AG	-	-
Comarch Chile SpA	-	-
Comarch Sistemas LTDA	-	-
Comarch Software Spain S.L.U.	160	162
Comarch Yazilim A.S.	-	-
Comarch SRL	72	1
Comarch Malaysia SDN. BHD.	3	4
Comarch AB	-	-
Comarch Argentina S.A.	-	-
Comarch Saudi Arabia Co.	46	-
Comarch Japan KK	5	-
CAMS AG	-	-
Comarch Colombia S.A.S	-	-
Comarch Peru S.A.C	-	-
Comarch Mexico S.A. de C.V.	-	-
Comarch Yuhan Hoesa (Comarch Ltd.)	-	-

Comarch (Thailand) Limited	123	-
Comarch BV	-	-
CA Consulting S.A.	3 021	2 453
Comarch Technologies sp. z o.o.	-	1 730
MKS Cracovia SSA	805	17
Comarch Management sp. z o.o.	-	-
Comarch Corporate Finance FIZ	-	-
Comarch Management sp. z o.o. SK-A	-	-
Comarch Healthcare S.A.	619	492
Comarch Polska S.A.	292	88
Comarch Pointshub S.A.	-	265
Comarch Infrastruktura S.A.	3 136	2 397
iComarch24 S.A.	483	414
Opso sp. z o.o.	13	14
Geopolis sp. z o.o.	-	22
Bonus Development sp. z o.o. SK-A	-	-
Bonus Management sp. z o.o. SK-A	-	-
Bonus Development sp. z o.o. II Koncept SK-A	-	-
Bonus Management sp. z o.o. II Activia SK-A	-	-
Bonus MANAGEMENT Sp. z o.o. Cracovia Park SK-A	-	-
CASA Management and Consulting sp. z o.o. SK-A	-	-
SoInteractive S.A.	-	894
Metrum Capital S.A.	-	-
Thanks Again LLC	-	-
Oddział Comarch S.A. w Albanii	-	-
Razem	**15 033**	**22 034**

Nota 38
INFORMACJE O TRANSAKCJACH Z JEDNOSTKAMI POWIĄZANYMI ORAZ INNYMI OSOBAMI POWIĄZANYMI NA WARUNKACH ODMIENNYCH OD WARUNKÓW RYNKOWYCH – NIE WYSTĄPIŁY

Nota 39
PRZECIĘTNE ZATRUDNIENIE W COMARCH S.A.

Przeciętna liczba osób zatrudnionych	2018	2017
na stałe	3 753	3 492
jako współpracownicy	934	844
Razem	**4 687**	**4 336**

Przeciętna liczba pracowników	2018	2017
produkcyjnych oraz konsultantów technicznych	4 052	3 733
marketingu i sprzedaży	168	161
kierownictwa i administracji	407	372
pozostałych	60	70
Razem	**4 687**	**4 336**

Nota 40
WYNAGRODZENIA OSÓB ZARZĄDZAJĄCYCH I NADZORUJĄCYCH (OKRES BIEŻĄCY) W ZŁ

a) Zarząd Comarch S.A.

Lp.	Imię i nazwisko	Wypłacone przez Comarch S.A.	Wypłacone przez jednostki zależne i stowarzyszone	Razem
1	Janusz Filipiak	6 574 701,73	5 779 595,04	12 354 296,77
2	Marcin Dąbrowski	312 612,60	307 218,00	619 830,60
3	Paweł Prokop	264 420,38	158 920,73	423 341,11
4	Andrzej Przewięźlikowski	321 293,26	153 609,00	474 902,26
5	Zbigniew Rymarczyk	2 354 311,29	314 938,73	2 669 250,02
6	Konrad Tarański	705 404,15	312 499,42	1 017 903,57
7	Marcin Warwas	2 675 316,61	161 329,73	2 836 646,34
	Razem	**13 208 060,02**	**7 188 110,65**	**20 396 170,67**

b) Rada Nadzorcza Comarch S.A.

Lp.	Imię i nazwisko	Wypłacone przez Comarch S.A.	Wypłacone przez jednostki zależne i stowarzyszone	Razem
1	Elżbieta Filipiak	240 000,00	1 025 749,70	1 265 749,70
2	Maciej Brzeziński	60 000,00	0,00	60 000,00
3	Robert Bednarski	60 000,00	0,00	60 000,00
4	Danuta Drobniak	60 000,00	0,00	60 000,00
5	Wojciech Kucharzyk	60 000,00	0,00	60 000,00
6	Anna Ławrynowicz	60 000,00	0,00	60 000,00
7	Anna Pruska	60 000,00	19 282,03	79 282,03
	Razem	**600 000,00**	**1 045 031,73**	**1 645 031,73**

Wynagrodzenia podane w niniejszej nocie obejmują wynagrodzenia rzeczywiście wypłacone w 2018 roku (w tym wynagrodzenia premiowe za okresy wcześniejsze, objęte rezerwami na dzień 31 grudnia 2017 r.). Wynagrodzenia nie obejmują niewypłaconych premii za rok 2018 (objętych rezerwami na dzień 31 grudnia 2018 r.).

Na dzień 31 grudnia 2018 r. nie istnieją żadne niespłacone pożyczki jak również udzielone przez Comarch S.A. gwarancje i poręczenia na rzecz Członków Zarządu, Rady Nadzorczej Spółki oraz ich bliskich.

Program opcji menedżerskich dla Członków Zarządu oraz Kluczowych Pracowników Spółki

Nie dotyczy.

Nota 41
ZOBOWIĄZANIA Z TYTUŁU KREDYTÓW I POŻYCZEK OD PODMIOTÓW POZOSTAŁYCH

Comarch S.A. korzysta z następujących kredytów:

Kredytobiorca / Przedmiot finansowania	Instytucja finansująca	Kwota kredytu /pożyczki wg umowy		Kwota pozostała do spłaty (nie uwzględnia wyceny odsetek na dzień bilansowy)				Warunki oprocentowania	Termin ostatecznej spłaty	Zabezpieczenia
		Kwota	Wal	Kwota	Wal	Kwota	PLN			
Comarch S.A. budynek biurowy SSE4 w Krakowie	BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A	44 000	PLN	3 563 (wobec 4 182 na 31 grudnia 2017)	EUR	15 320 (wobec 17 444 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 29-07-2024	29.07.2024	hipoteka na budynku SSE4, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, weksel in blanco, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. budynek biurowy SSE5 w Krakowie - refinansowanie	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	4 126	EUR	1 418 (wobec 1 977 na 31 grudnia 2017)	EUR	6 099 (wobec 8 246 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku	29.09.2021	hipoteka na budynku SSE5, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. nieodnawialny kredyt obrotowy	Santander Bank Polska S.A. (dawniej Bank Zachodni WBK S.A.)	7 400	EUR	1 910 (wobec 2 944 na 31 grudnia 2017)	EUR	8 212 (wobec 12 280 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 28-06-2019	31.12.2020	hipoteka na budynku SSE3, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A.		13 323	EUR	8 188	EUR	35 209	PLN	EURIBOR1M + marża banku	30.11.2023	hipoteka na budynku SSE6, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, cesja

budynek biurowy SSE6 w Krakowie	Bank Polska Kasa Opieki S.A.			(wobec 9 854 na 31 grudnia 2017)		(wobec 41 098 na 31 grudnia 2017)		IRS do 30-11-2023		praw z gwarancji należytego wykonania oraz gwarancji rękojmi, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. budynek biurowy SSE7 w Krakowie	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	13 333	EUR	13 333 (wobec 11 286 na 31 grudnia 2017)	EUR	57 330 (wobec 47 075 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 29-02-2028	29.02.2028	hipoteka na budynku SSE7, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. długoterminowy kredyt nieodnawialny	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	2 508	EUR	1 188 (wobec 2 508 na 31 grudnia 2017)	EUR	5 109 (wobec 10 461 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 30-09-2019	30.09.2019	oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. środki trwałe - wyposażenie Laboratorium Internet of Things w Krakowie	DNB Bank Polska S.A.	2 531	EUR	1 751 (wobec 2 130 na 31 grudnia 2017)	EUR	7 529 (wobec 8 885 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku	30.12.2023	zastaw rejestrowy na środkach trwałych będących przedmiotem finansowania, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej finansowanych środków trwałych, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. Program modernizacyjny infrastruktury Comarch	CaixaBank S.A. Oddział w Polsce	3 500	EUR	1 399 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	EUR	6 016 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku	23.08.2023	Oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. dostawa sprzętu IT w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym	IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	12 980	PLN	7 463 (wobec 9 983 na 31 grudnia 2017)	PLN	7 463 (wobec 9 983 na 31 grudnia 2017)	PLN	stałe	01.03.2022	brak
Comarch S.A. dostawa sprzętu IT w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym	IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	17 691	PLN	765 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	765 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	stałe	31.01.2019	brak
Comarch S.A. dostawa sprzętu IT w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym	IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	1 474	PLN	737 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	737 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	stałe	01.07.2019	brak
Comarch S.A. dostawa sprzętu IT w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym	IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	3 139	PLN	2 745 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	2 745 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	stałe	01.05.2022	brak
Comarch S.A. dostawa sprzętu IT w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym	IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	999	PLN	999 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	999 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	stałe	01.12.2019	brak
Comarch S.A. Kredyt obrotowy na finansowanie bieżącej działalności	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	20 000	PLN	0	PLN	0	PLN	WIBOR1M + marża banku	20.12.2019	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Powszechnej Kasie Oszczędności Bank Polski S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. Kredyt obrotowy na finansowanie bieżącej działalności	Bank Polska Kasa Opieki S.A.	30 000	PLN	0	PLN	0	PLN	WIBOR1M + marża banku	30.06.2019	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Banku Polska Kasa Opieki S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. Kredyt obrotowy na finansowanie bieżącej działalności	mBank S.A.	10 000	PLN	0	PLN	0	PLN	WIBOR O/N + marża banku	14.03.2019	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w mBank S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji,

Nota 42.
ZNACZĄCE ZDARZENIA DOTYCZĄCE LAT UBIEGŁYCH - NIE DOTYCZY

Nota 43.
ZDARZENIA PO DACIE BILANSU

a) Daty przekazywania raportów okresowych w 2019 roku

W dniu 4 stycznia 2018 r. raportem bieżącym nr RB-1-2019 Zarząd Comarch S.A. określił następujące stałe daty przekazywania raportów okresowych w 2019 roku:

Skonsolidowane raporty kwartalne zawierające skrócone skonsolidowane sprawozdania finansowe i skrócone jednostkowe sprawozdania finansowe:

1) IV kwartał 2018 w dniu 01.03.2019 r.

2) I kwartał 2019 w dniu 17.05.2019 r.

3) II kwartał 2019 – Zgodnie z zasadami § 79 ust. 2 Rozporządzenia Ministra Finansów w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim, Comarch S.A. nie będzie publikować raportu kwartalnego i skonsolidowanego raportu kwartalnego za II kwartał 2019 r.

4) III kwartał 2019 w dniu 15.11.2019 r.

RAPORTY ROCZNE I PÓŁROCZNE:

1) Raport roczny za 2018 rok w dniu 29.04.2019 r.

2) Skonsolidowany raport roczny za 2018 rok w dniu 29.04.2019 r.
3) Skonsolidowany raport półroczny zawierający skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe za I półrocze 2019 roku w dniu 30.08.2019 r.

b) Oświadczenie ZUS o częściowym zakończeniu stosunku zobowiązaniowego powstałego na gruncie umowy na świadczenie usług utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr RB-4-2018 z dnia 2 marca 2018 r. o podpisaniu umowy przez konsorcjum firm Comarch Polska S.A. z siedzibą w Krakowie i Comarch S.A. z siedzibą w Krakowie (dalej: „Konsorcjum") z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w Warszawie (dalej „ZUS") na usługę wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS (dalej: „Umowa"), Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym nr RB-2-2019 w dniu 20 lutego 2019 r. o otrzymaniu oświadczenia ZUS informującego o definitywnym częściowym zakończeniu stosunku zobowiązaniowego powstałego na gruncie Umowy w zakresie Metryk Niezaliczonych oraz Metryk Powiązanych i Integratora, ze skutkiem natychmiastowym. W zakresie Metryk Niezaliczonych ZUS złożył oświadczenie o odstąpieniu od Umowy, w zakresie Metryk Powiązanych i Integratora, ZUS złożył oświadczenie o częściowym wypowiedzeniu Umowy.

Według oświadczenia ZUS w zakresie nieobjętym wypowiedzeniem lub odstąpieniem Umowa pozostaje w mocy. Jako powód odstąpienia od Umowy w zakresie Metryk Niezaliczonych oraz częściowego wypowiedzenia umowy ZUS wskazuje niepowodzenie w weryfikacji gotowości Comarch w zakresie 7 Metryk Niezaliczonych, co w opinii ZUS implikuje także konieczność wypowiedzenia Umowy w zakresie 23 Metryk Powiązanych oraz w zakresie pełnienia roli Integratora.

Ryczałtowa wartość wynagrodzenia należnego Konsorcjum z tytułu świadczenia usług objętych oświadczeniem ZUS wynosi 1 908 542 PLN netto miesięcznie.

W związku ze złożonym częściowym wypowiedzeniem Umowy ZUS wezwał Konsorcjum do zapłaty kary umownej w wysokości 10% wartości wynagrodzenia brutto, tj. do zapłaty kwoty 24 203 300,40 PLN w terminie 7 dni od dnia otrzymania oświadczenia ZUS.

W opinii Zarządu Comarch S.A. nie zaistniały przesłanki do odstąpienia od jakiejkolwiek części Umowy lub jej częściowego wypowiedzenia. Ponadto, naliczając karę umowną ZUS powołuje się na postanowienia umowy nie mające zastosowania do częściowego wypowiedzenia/odstąpienia od umowy na podstawach wskazanych w oświadczeniu ZUS. Comarch S.A. informuje również, że Konsorcjum

realizuje postanowienia Umowy i potwierdza gotowość do przejęcia 1 marca 2019 r. całości usług utrzymania ZUS KSI zgodnie z harmonogramem. W ramach sprawdzianów kompetencji wykonanych przez ZUS do dnia 30 stycznia 2019 potwierdzone zostało kompletne przygotowanie merytoryczne Konsorcjum w zakresie funkcji Integratora oraz w zakresie 67 metryk z 74 metryk ogółem. Częściowe wypowiedzenie Umowy przez ZUS nastąpiło przed zakończeniem okresu przejściowego, co do zasady pozbawiło Konsorcjum możliwości dowiedzenia swoich kompetencji w okresie przewidzianym Umową. W opinii zarządu Comarch S.A. działania podjęte przez ZUS stanowią istotne naruszenie warunków Umowy i prawa, w związku z tym Konsorcjum wezwie ZUS do respektowania jej zapisów i jest gotowe do dochodzenia swoich praw, w tym odszkodowania, na drodze sądowej. Zarząd Comarch S.A. stoi na stanowisku, że nie ma podstaw do żądania przez ZUS od Konsorcjum zapłaty kary umownej.

Zarząd Comarch S.A. uznał niniejszą informację za poufną z uwagi na jej potencjalnie cenotwórczy charakter i jednocześnie informuje, że w ocenie Zarządu opisana sytuacja nie będzie mieć istotnego negatywnego wpływu na sytuację finansową i gospodarczą Grupy Comarch.

c) Żądanie wypłaty z gwarancji dobrego wykonania dot. kontraktu ZUS KSI

W dniu 11 kwietnia 2019 roku Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym nr RB-5-2019, że otrzymał od banku CaixaBank S.A. oddział w Polsce informację o złożeniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) żądania wypłaty gwarancji bankowej należytego wykonania Umowy na usługę wsparcia eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS (Umowa KSI ZUS) w wysokości 24.203.300,40 PLN. Gwarancja bankowa została udzielona ZUS na zlecenie konsorcjum firm Comarch S.A. i Comarch Polska SA zgodnie z postanowieniami Umowy KSI ZUS, o zawarciu której Spółka informowała w raporcie bieżącym RB-4-2018 z dnia 2 marca 2018 roku. Termin wypłaty z gwarancji wynosi 14 dni od dnia otrzymania przez bank żądania wypłaty. W związku z wpłynięciem do banku żądania wypłaty z gwarancji bankowej Comarch S.A. utworzył rezerwę w wysokości 14,1 PLN, która została uwzględniona w sprawozdaniu finansowym Comarch S.A. za rok 2018, co spowodowało odpowiednie zmniejszenie wyniku operacyjnego i wyniku netto Comarch Comarch S.A. za rok 2018. Ewentualna wypłata gwarancji nie będzie miała istotnego wpływu na sytuację finansową Grupy Comarch oraz pozostaje bez wpływu na działalność operacyjną Grupy. W opinii Zarządu Comarch S.A. złożenie przez ZUS żądania wypłaty z gwarancji jest bezzasadne. Jeżeli gwarancja zostanie wypłacona, Zarząd Comarch S.A. podejmie kroki prawne zmierzające do jej zwrotu przez ZUS.

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr RB-5-2019 z dnia 11 kwietnia 2019 r. o otrzymaniu od banku CaixaBank S.A., oddział w Polsce informacji o wpłynięciu żądania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych („ZUS") dotyczącego wypłaty kwoty 24.203.300,40 PLN z wystawionej na zlecenie konsorcjum firm Comarch S.A. i Comarch Polska S.A. gwarancji bankowej należytego wykonania Umowy na usługę wsparcia eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS, Zarząd Comarch S.A. poinformował w dniu 23 kwietnia 2019 roku raportem bieżącym nr RB-6-2019 o otrzymaniu od banku CaixaBank S.A., oddział w Polsce, informacji o wpłynięciu oświadczenia od ZUS o odroczeniu wykonania powyższego żądania do 31 maja 2019 roku, na czas prowadzenia rozmów ugodowych. Pierwotny termin wypłaty z gwarancji wynosił 14 dni od dnia otrzymania przez bank żądania wypłaty, tj. upływał 25 kwietnia 2019 r.

d) Informacje o transakcji na akcjach Comarch S.A.

W dniu 4 marca 2019 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osób pełniących obowiązki zarządcze powiadomienia o transakcjach, o których mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku.

Paweł Prokop, Wiceprezes Zarządu Comarch S.A. poinformował o kupnie w dniu 4 marca 2019 r. na GPW w Warszawie 70 sztuk akcji Spółki Comarch S.A. po średniej cenie 157 PLN za 1 akcję. Zbigniew Rymarczyk, Wiceprezes Zarządu Comarch S.A. poinformował o kupnie w dniu 4 marca 2019 r. na GPW w Warszawie 308 sztuk akcji Spółki Comarch S.A. po cenie 156 PLN za 1 akcję. O szczegółach Spółka informowała raportami bieżącymi RB-3-2019 i RB-4-2019 z dnia 4 marca 2019 r.

e) Zawarte po dacie bilansu kontrakty forward

Comarch S.A. w okresie od 1 stycznia 2019 roku do dnia 29 kwietnia 2019 r. zawarła nowe kontrakty terminowe na wartość 2 500 tys. EUR. Wartość netto kontraktów forward nierozliczonych na dzień 29 kwietnia 2019 r. wynosiła 29 200 tys. EUR, oraz 3 300 tys. USD. Kontrakty forward zapadają w terminie do 24 miesięcy od dnia bilansowego. Wszystkie kontrakty terminowe typu forward zostały zawarte w celu ograniczenia wpływu zmian kursów walut na wynik finansowy związany z realizowanymi przez spółki Grupy Comarch kontraktami handlowymi, w których wynagrodzenie lub koszty ustalone są w walutach obcych.

f) Transakcje zamiany stopy procentowej IRS

Nie wystąpiły.

Nota 44.
ZMIANY ZASAD RACHUNKOWOŚCI

W 2018 roku Spółka nie dokonała istotnych zmian zasad rachunkowości w stosunku do poprzedniego roku obrotowego. Szczegółowy opis stosowanych zasad rachunkowości został opisany w wprowadzeniu do sprawozdania finansowego.

Nota 45.
CHARAKTER I CEL GOSPODARCZY NIEODZWIERCIEDLONYCH W BILANSIE UMÓW, W ZAKRESIE NIEZBĘDNYM DO OCENY ICH WPŁYWU NA SYTUACJĘ MAJĄTKOWĄ, FINANSOWĄ I WYNIK FINANSOWY JEDNOSTKI – NIE DOTYCZY

Nota 46.
INFORMACJE O WYNAGRODZENIU BIEGŁEGO REWIDENTA LUB PODMIOTU UPRAWNIONEGO DO BADANIA SPRAWOZDAŃ FINANSOWYCH, WYPŁACONYM LUB NALEŻNYM ZA ROK OBROTOWY

Lp.	Rodzaj usług	Wysokość wynagrodzenia (netto) – wypłacone	Wysokość wynagrodzenia (netto) - należne
	2018 rok		
	BDO sp. z o.o.		
	Obowiązkowe badanie rocznych sprawozdań finansowych za 2018 rok	40 000,00	60 000,00
	Przegląd sprawozdań półrocznych za I półrocze 2018 roku oraz uzgodnione koszty dodatkowe związane z procesem konsolidacji	50 000,00	-
	Inne usługi	-	-
	2017 rok		
	BDO sp. z o.o.		
1	Obowiązkowe badanie rocznych sprawozdań finansowych za 2017 rok	100 000,00	-
2	Przegląd sprawozdań półrocznych za I półrocze 2017 roku oraz uzgodnione koszty dodatkowe związane z procesem konsolidacji	50 000,00	-
3	Inne usługi	-	-

Nota 47.
POWIĄZANIE POMIĘDZY POZYCJAMI BILANSU, W PRZYPADKU GDY SKŁADNIK AKTYWÓW LUB PASYWÓW JEST WYKAZYWANY W WIĘCEJ NIŻ JEDNEJ POZYCJI BILANSU, JEGO POWIĄZANIE MIĘDZY TYMI POZYCJAMI. DOTYCZY PODZIAŁU NALEŻNOŚCI I ZOBOWIĄZAŃ NA CZĘŚĆ DŁUGOTERMINOWĄ I KRÓTKOTERMINOWĄ.

2018	krótkoterminowe	długoterminowe	Razem
Aktywa			
Pożyczki	322	18 560	18 882
Inne rozliczenia międzyokresowe	89 681	2 820	92 501
Inne aktywa finansowe	3 264	935	4 199
Pasywa			
Pożyczki	5 626	7 083	12 709
Kredyty	24 628	115 856	140 484
Zobowiązania finansowe	479	1 164	1 643

2017	krótkoterminowe	długoterminowe	Razem
Aktywa			
Pożyczki	602	3 372	3 974
Inne rozliczenia międzyokresowe	42 888	3 191	46 079
Inne aktywa finansowe	8 539	2 837	11 376
Pasywa			
Pożyczki	2 307	30 077	32 384
Kredyty	21 250	101 476	122 726
Zobowiązania finansowe	509	736	1 245

COMARCH

Prezes Zarządu: Prof. Janusz Filipiak
Wiceprezesi Zarządu: Marcin Dąbrowski, Paweł Prokop, Andrzej Przewięźlikowski, Zbigniew Rymarczyk, Konrad Tarański, Marcin Warwas

Kraków, 29 kwietnia 2019 roku

Szanowni Akcjonariusze,

W imieniu Zarządu Comarch S.A. mam zaszczyt przekazać Państwu sprawozdanie z kolejnego roku działalności Spółki. Spółka w 2018 roku znacznie zwiększyła skalę swojej działalności oraz poprawiła zyskowność. Przychody ze sprzedaży wzrosły o 27,9%, tj. o 210,6 mln zł w porównaniu do 2017 roku i osiągnęły wartość 966,1 mln zł. Zysk z działalności operacyjnej osiągnął wartość 89,4 mln zł, natomiast zysk netto 49,6 mln zł. Rentowność operacyjna w 2018 roku wyniosła 9,3%, natomiast rentowność netto 5,1%.

W minionym roku nastąpił dynamiczny wzrost sprzedaży oprogramowania produkcji Comarch, jak również usług z nim związanych. Szczególnym zainteresowaniem klientów cieszyły się produkty dla firm telekomunikacyjnych oraz systemy ERP. Dzięki szerokiej i kompleksowej ofercie nowoczesnych rozwiązań informatycznych oraz wysokiej jakości usług Comarch S.A. jest największym rodzimym producentem oprogramowania oraz jednym z wiodących dostawców informatyki w kraju oraz na rynkach międzynarodowych. W 2018 roku Spółka z sukcesem kontynuowała strategię wzrostu opartą na dywersyfikacji swojej działalności pomiędzy różne segmenty branżowe, rozwoju własnych produktów oraz sprzedaży ich na rynkach międzynarodowych. Zarząd Comarch S.A. podkreśla, że Spółka poprzez inwestycje w podmioty zależne od kilku lat ponosi znaczne nakłady w rozbudowę i utrzymanie globalnej sieci sprzedaży, dzięki czemu wzrasta międzynarodowa rozpoznawalność marki i oferty Comarch, co skutecznie wspiera sprzedaż rozwiązań Spółki na nowych rynkach. W minionym roku Comarch S.A. założyła nowe spółki zależne – Comarch Mexico S.A. de S.V. z siedzibą w Meksyku, Comarch Yuhan Hoesa (Comarch Ltd.) z siedzibą w Seulu i Comarch BV z siedzibą w Rotterdamie. W 2018 roku rozpoczęła działalność operacyjną spółka Comarch (Thailand) Limited z siedzibą w Bangkoku. Na 2019 rok Spółka planuje kontynuację swojej ekspansji, zarówno na rynku krajowym, jak i na rynkach zagranicznych.

W 2018 roku Spółka dokonała znacznych inwestycji w nowe i istniejące produkty informatyczne. Nakłady na prace badawcze przekroczyły 15,1% przychodów ze sprzedaży, były one finansowane przede wszystkim ze środków własnych. Spółka intensywnie rozwijała nową generację systemów lojalnościowych, telekomunikacyjnych oraz systemów ERP, a także w zakresie rozwiązań IT dla medycyny oraz internetu rzeczy (*Internet of Things*). Spółka kontynuowała również udoskonalanie pozostałych oferowanych produktów. W minionym roku Spółka szczególny nacisk kładła na rozwój sprzedaży rozwiązań informatycznych w modelu usługowym - Comarch jest jednym z liderów rynkowych w tym zakresie. Comarch S.A. intensywnie rozwija prywatną chmurę obliczeniową Comarch Enterprise Cloud Platform (*IaaS i PaaS*) o najwyższych standardach bezpieczeństwa, opartą o infrastrukturę Comarch Data Center. Dzięki temu rozwiązaniu produkty Comarch mogą być oferowane w optymalny dla klientów sposób, zapewniający korzyści z współdzielenia kosztów infrastruktury IT, zwiększoną wydajność, niezawodność i maksymalną elastyczność.

Spółka w minionym roku umocniła swoją pozycję jako jednego z największych pracodawców w sektorze IT w Polsce. Na koniec 2018 roku zatrudniała w Krakowie i pozostałych krajowych oddziałach 4 679 osób. Jak co roku pozytywne efekty przyniósł program staży studenckich, dzięki któremu Comarch S.A. jest postrzegany jako jeden z pracodawców pierwszego wyboru na krajowym rynku pracy w branży informatycznej.

Zarząd Spółki dokłada starań, aby z powodzeniem realizować misję rozpowszechniania na całym świecie tworzonej w Polsce innowacyjnej myśli technicznej. Poza działalnością biznesową Comarch S.A realizuje politykę społecznej odpowiedzialności biznesu i angażuje się w działalność na rzecz ochrony oraz odbudowy dziedzictwa narodowego, aktywnie wspiera organizacje pozarządowe oraz akcje charytatywne, jest mecenasem kultury, sztuki i sportu. W 2018 roku Comarch S.A. kontynuował wsparcie dla budowy nowych organów oraz projektu rewitalizacji przestrzeni muzycznej w Bazylice Mariackiej w Krakowie.

Jestem przekonany, że dzięki bardzo dobrej sytuacji finansowej Comarch S.A. będzie w kolejnych latach wzmacniać swoją pozycję rynkową jako globalnego dostawcy rozwiązań IT, tworząc wartość dodaną dla akcjonariuszy, klientów, pracowników i całego otoczenia społeczno-gospodarczego.

Profesor Janusz Filipiak,
Prezes Zarządu Comarch S.A.

Comarch SA
Al. Jana Pawła II 39 a
31-864 Kraków
tel.: +48 12 64 61 000
fax: +48 12 64 61 100
e-mail: info@comarch.pl

www.comarch.pl www.comarch.de www.comarch.ru comarch.com

Comarch Spółka Akcyjna z siedzibą w Krakowie, Aleja Jana Pawła II 39a, zarejestrowana w Krajowym Rejestrze Sądowym prowadzonym przez Sąd Rejonowy dla Krakowa-Śródmieścia w Krakowie XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego pod numerem KRS 0000057567. Wysokość kapitału zakładowego Spółki wynosi 8.133.349,00 zł. Kapitał zakładowy wpłacony w całości. NIP: 677-00-65-406

SPRAWOZDANIE Z DZIAŁALNOŚCI COMARCH S.A. W 2018 ROKU

Spis treści

1. Informacje o firmie ... 5
   1.1. Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% w ogólnej liczbie głosów na WZA Comarch S.A. ... 5
   1.2. Rada Nadzorcza i Zarząd Comarch S.A. ... 6
2. Podstawowe wielkości ekonomiczno-finansowe ... 7
   2.1. Wybrane dane finansowe ... 7
   2.2. Zatrudnienie i zdolności produkcyjne spółki ... 8
   2.3. Kurs akcji Comarch S.A. na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie ... 9
3. Produkty i usługi oferowane przez Comarch w 2018 roku ... 10
   3.1. Sektor Telekomunikacja ... 10
   3.2. Sektor Finanse, Bankowość i Ubezpieczenia ... 14
   3.3. Sektor ERP ... 15
   3.4. Sektor Administracji Publicznej ... 17
   3.5. Sektor Usługi ... 18
   3.6. e-Health ... 22
4. Pozycja Spółki na rynku IT oraz informacja o rynkach zbytu i o źródłach zaopatrzenia ... 22
5. Struktura sprzedaży ... 23
   5.1. Przychody ze sprzedaży - struktura geograficzna (w tys. PLN) ... 23
   5.2. Przychody ze sprzedaży - struktura wg odbiorców (w tys. PLN) ... 23
   5.3. Przychody ze sprzedaży - struktura wg rodzaju (tys. PLN) ... 24
6. Charakterystyka czynników istotnych dla rozwoju przedsiębiorstwa emitenta ... 25
   6.1. Czynniki wewnętrzne ... 25
   6.2. Czynniki zewnętrzne ... 25
7. Pozostałe istotne czynniki, w tym ryzyka i zagrożeń ... 26
   7.1. Ryzyko kredytowe ... 26
   7.2. Ryzyko zmiany stóp procentowych ... 26
   7.3. Ryzyko zmiany kursów walut ... 27
   7.4. Ryzyko płynności finansowej ... 27
8. Perspektywy rozwoju działalności Spółki oraz przewidywana sytuacja finansowa Spółki w 2019 roku ... 27
9. Analiza finansowa Spółki ... 28
10. Kredyty, pożyczki, poręczenia, gwarancje ... 32
   10.1. Nieodnawialne kredyty bankowe ... 32
   10.2. Kredyty odnawialne ... 33
   10.3. Pożyczki otrzymane ... 34
   10.4. Pożyczki udzielone ... 35
   10.5. Poręczenia ... 35
   10.6. Gwarancje bankowe ... 39
11. Najważniejsze wydarzenia w 2018 roku i po dacie bilansu ... 39
   11.1. Umowy znaczące dla działalności emitenta ... 39
   11.2. Pozostałe ... 41
12. Główne inwestycje krajowe i zagraniczne (papiery wartościowe, instrumenty finansowe, wartości niematerialne i prawne oraz nieruchomości), w tym inwestycje kapitałowe dokonane poza grupą jednostek powiązanych oraz opis metod ich finansowania a także ocena możliwości realizacji zamierzeń inwestycyjnych, w tym inwestycji kapitałowych, w porównaniu do wielkości posiadanych środków ... 43
   12.1. Inwestycje kapitałowe ... 44
   12.2. Nieruchomości ... 44

13. Uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy i Rady Nadzorczej 44
13.1. Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW w Warszawie 44
13.2. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy z dnia 27 czerwca 2018 roku 44
14. Operacje na akcjach Comarch S.A. 46
14.1. Transakcje zbycia/nabycia akcji Spółki 46
14.2. Program opcji menadżerskich dla Członków Zarządu 46
15. Pozostałe wydarzenia 2018 roku i po dacie bilansu 47
15.1. Terminy przekazywania raportów okresowych w 2018 roku 47
15.2. Oświadczenie Zarządu w sprawie przestrzegania zasad ładu korporacyjnego 47
15.3. Aneks do umowy z Bankiem Pekao S.A. na świadczenie Kompleksowej Obsługi Eksploatacyjnej Systemu Comarch Internet Banking 47
15.4. Aneks do umowy z firmą Budimex S.A. na realizację VI etapu inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (SSE7) 47
15.5. Daty przekazywania raportów okresowych w 2019 roku 47
15.6. Zawarte po dacie bilansu kontrakty forward 48
16. Osiągnięcia w zakresie badań i rozwoju 48
17. Powiązania kapitałowe emitenta 49
17.1. Struktura kapitałowa Grupy Comarch 50
17.2. Zmiany właścicielskie, zmiany kapitałowe oraz zmiany w strukturze organizacyjnej Grupy Comarch w 2018 roku 51
17.3. Zmiany właścicielskie, zmiany kapitałowe oraz zmiany w strukturze organizacyjnej Grupy Comarch po dacie bilansu 51
18. Oddziały Comarch S.A. 51
19. Raport danych niefinansowych 52
20. Transakcje zawarte przez emitenta lub jednostkę od niego zależną z podmiotami powiązanymi na innych warunkach niż rynkowe 52
21. Objaśnienie różnic pomiędzy wynikami finansowymi wykazanymi w raporcie rocznym a wcześniej publikowanymi prognozami wyników na dany rok 52
22. Opis czynników i zdarzeń o nietypowym charakterze mających znaczący wpływ na działalność emitenta i osiągnięte zyski oraz ich ocena 52
22.1. Aktywo i rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego 52
22.2. Wycena różnic kursowych i instrumentów finansowych opartych na kursach walut 52
22.3. Utworzenie rezerwy na wypłatę gwarancji dobrego wykonania dotyczącej projektu ZUS KSI 52
22.4. Odpisy z tytułu utraty wartości w spółkach zależnych 53
23. Zmiany w podstawowych zasadach zarządzania przedsiębiorstwem emitenta i jego grupą kapitałową 53
24. Dane dotyczące umowy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych 53
25. System kontroli programów akcji pracowniczych 53
26. Opis prowadzonej polityki w zakresie działalności sponsoringowej i charytatywnej 53
27. Postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej 55
27.1. Postępowania dotyczące zobowiązań albo wierzytelności emitenta lub jednostki od niego zależnej, w których wartość stanowi co najmniej 10% kapitałów własnych emitenta 55
27.2. Dwa lub więcej postępowań dotyczących zobowiązań oraz wierzytelności, których łączna wartość stanowi odpowiednio co najmniej 10% kapitałów własnych emitenta wraz ze stanowiskiem emitenta w tej sprawie 55

89,4 mln PLN zysku operacyjnego

Projekty w ponad 60 krajach na 6 kontynentach

966 mln PLN przychodów ze sprzedaży

Ponad 4 600 specjalistów

57 spółek na świecie

Kapitalizacja Comarch S.A. na GPW na poziomie 1,2 mld PLN (31.12.2018)

44% udział sprzedaży zagranicznej

1. Informacje o firmie

Firma Spółki:	Comarch Spółka Akcyjna („Spółka")
Adres Spółki:	31-864 Kraków, Aleja Jana Pawła II 39 A
Telefon:	(12) 646 10 00
Fax:	(12) 646 11 00
Regon:	350527377
Nr identyfikacyjny NIP:	677-00-65-406

1.1. Akcjonariusze posiadający co najmniej 5% w ogólnej liczbie głosów na WZA Comarch S.A.

Na kapitał zakładowy Comarch S.A. składa się 8 133 349 akcji o łącznej wartości nominalnej 8 133 349 PLN. Zgodnie z informacją posiadaną przez Comarch S.A., na dzień 31 grudnia 2018 r. akcjonariuszami posiadającymi co najmniej 5% głosów na WZA Spółki są Janusz Filipiak, Elżbieta Filipiak oraz MetLife OFE.

STAN NA 31.12.2018

Akcjonariusze	Ilość akcji	% kapitału zakładowego	Liczba głosów na WZA Spółki	% głosów na WZA Spółki
Janusz Filipiak	1 997 027	24,55	5 569 027	36,82
Elżbieta Filipiak	1 323 461	16,27	4 707 461	31,12
Pozostali członkowie Zarządu	84 526	1,04	122 126	0,81
MetLife OFE	841 097	10,34	841 097	5,56
Inni akcjonariusze	3 887 238	47,80	3 887 238	25,69
Razem	**8 133 349**	**100,00**	**15 126 949**	**100,00**

STAN NA 29.04.2019

Akcjonariusze	Ilość akcji	% kapitału zakładowego	Liczba głosów na WZA Spółki	% głosów na WZA Spółki
Janusz Filipiak	1 997 027	24,55	5 569 027	36,82
Elżbieta Filipiak	1 323 461	16,27	4 707 461	31,12
Pozostali członkowie* Zarządu	84 904	1,05	122 504	0,81
MetLife OFE	841 097	10,34	841 097	5,56
Inni akcjonariusze	3 886 860	47,79	3 886 860	25,69
Razem	**8 133 349**	**100,00**	**15 126 949**	**100,00**

**) W dniu 4 marca 2019 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osób pełniących obowiązki zarządcze powiadomienia o transakcjach, o których mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Powiadomienia dotyczyły transakcji nabycia w dniu 4 marca 2019 r. 308 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 156,00 PLN za 1 akcję, której wartość wyniosła 48 048 PLN oraz transakcji nabycia w dniu 4 marca 2019 r. 70 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 157,00 PLN za 1 akcję, której wartość wyniosła 10 990 PLN. O szczegółach Spółka informowała raportami bieżącymi nr RB-3-2019 z dnia 4 marca 2019 r. i RB-4-2019 z dnia 4 marca 2019 r.*

1.2. Rada Nadzorcza i Zarząd Comarch S.A.

a) Rada Nadzorcza wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.:

Imię i nazwisko	Funkcja	Comarch S.A. Ilość akcji / wartość nominalna w PLN	Metrum Capital S.A. Ilość akcji / wartość nominalna w PLN
Elżbieta Filipiak	Przewodniczący Rady	1 323 461/ 1 323 461 PLN	-
Maciej Brzeziński	Wiceprzewodniczący Rady	-	-
Danuta Drobniak	Członek Rady	-	-
Wojciech Kucharzyk	Członek Rady	-	-
Anna Ławrynowicz	Członek Rady	-	-
Robert Bednarski	Członek Rady	-	-
Anna Pruska	Członek Rady	-	50 000 / 50 000 PLN

STAN NA 29.04.2019

Bez zmian.

b) Zarząd wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.:

Imię i nazwisko	Funkcja	Ilość akcji Comarch S.A.	Wartość nominalna w PLN
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	1 997 027	1 997 027 PLN
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	-	- PLN
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu	30 080	30 080 PLN
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu	-	- PLN
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	33 230	33 230 PLN
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	10 608	10 608 PLN
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	10 608	10 608 PLN

STAN NA 29.04.2019

Imię i nazwisko	Funkcja	Ilość akcji Comarch S.A.	Wartość nominalna w PLN
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	1 997 027	1 997 027 PLN
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	-	- PLN
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu	30 150*	30 150 PLN
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu	-	- PLN
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	33 538**	33 538 PLN
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	10 608	10 608 PLN
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	10 608	10 608 PLN

**) W dniu 4 marca 2019 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osoby pełniącej obowiązki zarządcze powiadomienie o transakcji, o której mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Powiadomienie dotyczyło transakcji nabycia w dniu 4 marca 2019 r. 70 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 157,00 PLN za 1*

akcję, której wartość wyniosła 10 990 PLN. O szczegółach Spółka informowała raportami bieżącymi nr RB-4-2019 z dnia 4 marca 2019 r.

***) W dniu 4 marca 2019 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osoby pełniącej obowiązki zarządcze powiadomienie o transakcji, o której mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Powiadomienie dotyczyło transakcji nabycia w dniu 4 marca 2019 r. 308 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średniowaźonej cenie 156,00 PLN za 1 akcję, której wartość wyniosła 48 048 PLN. O szczegółach Spółka informowała raportami bieżącymi nr RB-3-2019 z dnia 4 marca 2019 r.*

Prokurentami Spółki są: Michał Bajcar, Anna Kleszcz, Maria Smolińska, Iwona Kasprzyk oraz Dorota Klentak-Łyżwa.

c) Umowy, w wyniku których mogą w przyszłości nastąpić zmiany w proporcjach posiadanych akcji przez dotychczasowych akcjonariuszy i obligatariuszy

Nie dotyczy.

d) Umowy zawarte między emitentem a osobami zarządzającymi przewidujące rekompensatę w przypadku ich rezygnacji lub zwolnienia z zajmowanego stanowiska bez ważnej przyczyny lub gdy ich odwołanie lub zwolnienie następuje z powodu połączenia emitenta przez przejęcie

Nie dotyczy.

e) Wartość wynagrodzeń, nagród lub korzyści, w tym wynikających z programów motywacyjnych lub premiowych opartych na kapitale emitenta, wypłaconych, należnych lub potencjalnie należnych, odrębnie dla każdej z osób zarządzających i nadzorujących emitenta

Informacje dotyczące tego punktu znajdują się w nocie 40 sprawozdania finansowego Comarch S.A.

f) Zobowiązania wynikające z emerytur i świadczeń o podobnym charakterze dla byłych osób zarządzających, nadzorujących albo byłych członków organów administrujących oraz zobowiązania zaciągnięte w związku z tymi emeryturami

Nie dotyczy.

2. Podstawowe wielkości ekonomiczno-finansowe

2.1. Wybrane dane finansowe

	2018	2017	2016	2015	2014
Przychody ze sprzedaży	966 100	755 517	749 213	749 556	724 825
Przychody ze sprzedaży rozwiązań własnych	899 001	730 197	720 021	677 941	638 094
Zysk operacyjny	89 389	40 533	78 834	83 377	72 508
EBITDA*	132 825	78 585	114 135	114 881	102 044
Zysk netto	49 649	39 338	45 588	57 683	41 049
Zysk na akcję (w PLN)	6,10	4,84	5,61	7,09	5,06
Aktywa	1 334 900	1 247 206	1 162 245	1 117 308	1 041 911
Wartość księgowa	834 190	796 984	771 742	731 905	677 089
Wartość księgowa na akcję (w PLN)	102,56	97,99	94,89	89,99	83,33

**) Zysk operacyjny + Amortyzacja*

W 2018 roku przychody ze sprzedaży wzrosły o 210,6 mln PLN, tj. o 27,9% wobec poziomu z 2017 roku. Zysk z działalności operacyjnej osiągnął wartość 89,4 mln PLN i był wyższy o 120,5% w porównaniu do 2017 roku, zysk netto w 2018 roku wzrósł wobec roku poprzedniego o 10,3 mln PLN, tj. o 26,2%.

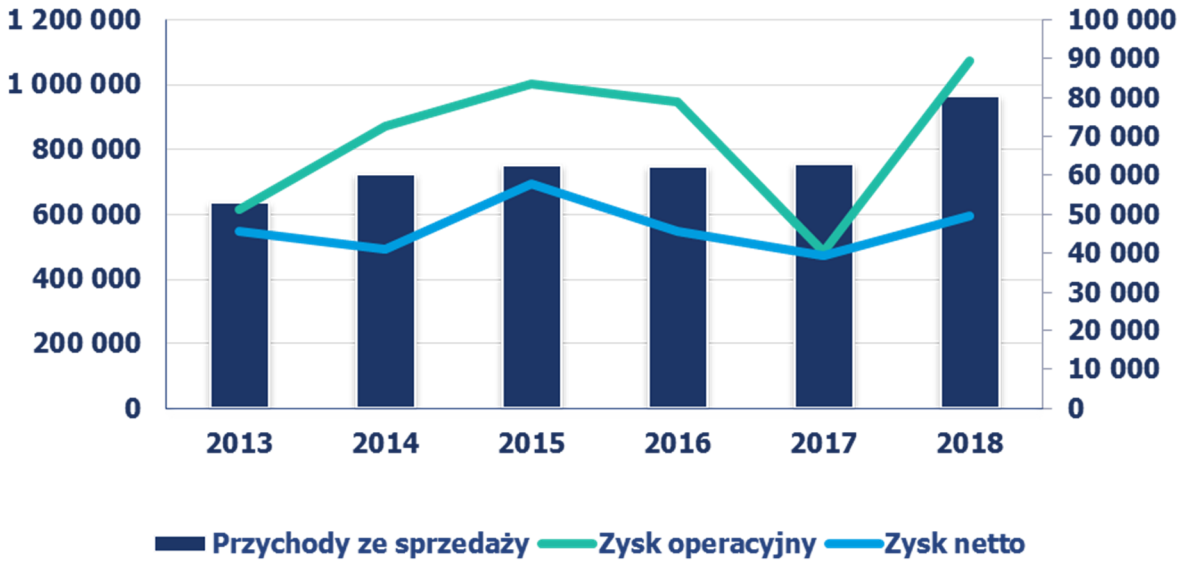

Rentowność operacyjna w 2018 roku wyniosła 9,3%, natomiast rentowność netto 5,1%.

2.2. Zatrudnienie i zdolności produkcyjne spółki

W dniu 31 grudnia 2018 r. w Comarch S.A. było zatrudnionych 4 679 osób wobec 4 303 osób zatrudnionych na dzień 31 grudnia 2017 r.

W poniższych tabelach przedstawione zostało przeciętne zatrudnienie w Comarch S.A. w latach 2014-2018:

Przeciętna liczba osób zatrudnionych	2018	2017	2016	2015	2014
na stałe	3 753	3 492	3 416	3 121	2 678
jako współpracownicy	934	844	888	860	695
Razem	**4 687**	**4 336**	**4 304**	**3 981**	**3 373**

Przeciętna liczba pracowników	2018	2017	2016	2015	2014
produkcyjnych oraz konsultantów technicznych	4 052	3 733	3 698	3 403	2 831
marketingu i sprzedaży	168	161	179	177	187
kierownictwa i administracji	407	372	353	340	297
pozostałych	60	70	74	61	58
Razem	**4 687**	**4 336**	**4 304**	**3 981**	**3 373**

Usługi wykonywane przez Comarch polegają na tworzeniu i wdrażaniu własnych, uniwersalnych produktów software'owych i hardware'owych oraz na wytwarzaniu i wdrażaniu oprogramowania komputerowego na zlecenie „pod klucz". Podstawowym czynnikiem ograniczającym moce produkcyjne są zasoby ludzkie. Do stałego inwestowania w nowe produkty i technologie informatyczne firma

potrzebuje pracowników o odpowiednim wykształceniu i o szerokim zakresie kompetencji. Firma elastycznie zarządza zespołami pracowników, poprzez ciągłą optymalizację alokacji zasobów w aktualnych projektach komercyjnych i prowadzonych wewnętrznych projektach badawczo-rozwojowych (budowa nowych produktów i uaktualnianie istniejącego oprogramowania nie związane bezpośrednio z umowami z klientami), wykorzystując do tego celu autorskie rozwiązania informatyczne. W efekcie wykorzystanie zasobów ludzkich jest bliskie 100%. Spółka dywersyfikuje ryzyko ograniczeń w dostępności zasobów ludzkich poprzez prowadzenie działalności w 19 oddziałach zlokalizowanych w ośrodkach miejskich w Polsce. Na dzień 31 grudnia 2018 r. 2 884 pracowników było zatrudnionych w Krakowie, natomiast 1 795 w innych miastach w Polsce.

2.3. Kurs akcji Comarch S.A. na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie

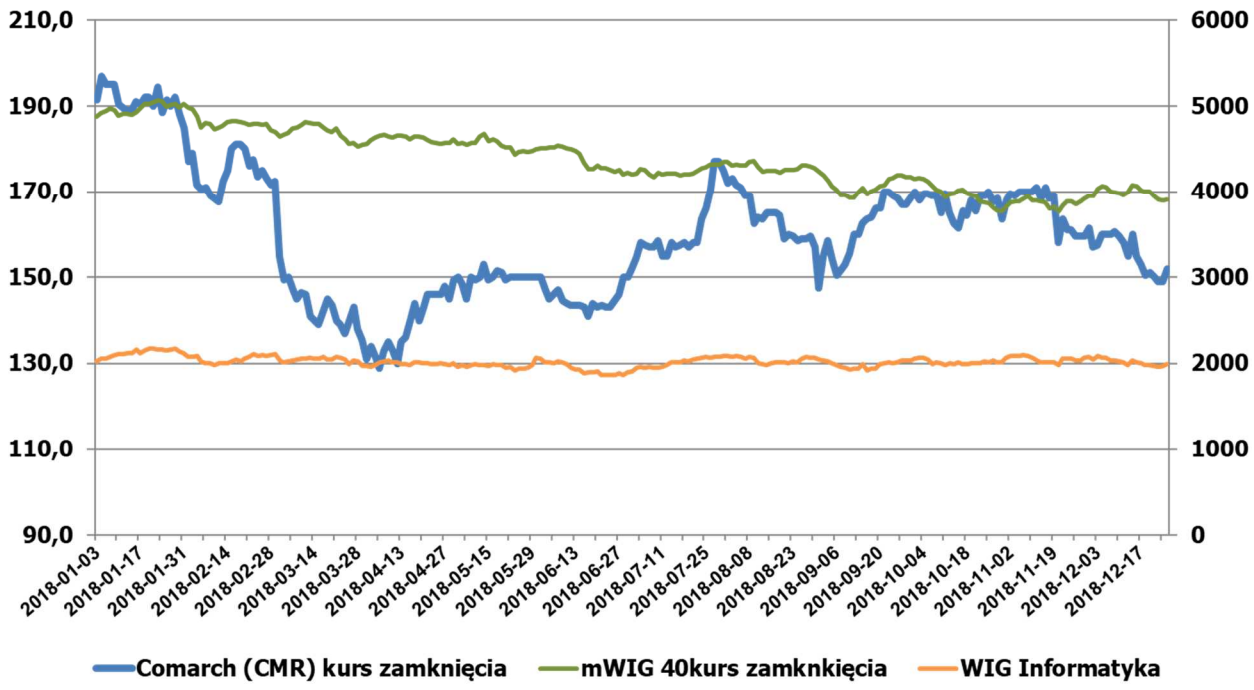

Okres	Najwyższy	Najniższy
I kwartał 2018	197,00	135,50
II kwartał 2018	153,00	129,00
III kwartał 2018	177,00	147,50
IV kwartał 2018	171,00	149,00

Kurs akcji Comarch S.A. pomiędzy 1 stycznia 2018 r. a 31 grudnia 2018 r. spadł ze 190,00 PLN do 152,00 PLN, tj. o 20,0%. W trakcie roku maksymalny kurs wyniósł 197,00 PLN.

dane w PLN	12 miesięcy 2018 / 31.12.2018	12 miesięcy 2017 / 31.12.2017
Kurs zamknięcia na dzień bilansowy	152,00	190,00
Kurs średni w okresie sprawozdawczym	159,96	198,17
Kurs MIN w okresie sprawozdawczym	129,00	160,60

Kurs MAX w okresie sprawozdawczym	197,00	239,00
Wolumen średni w okresie sprawozdawczym	3 236	4 592
Kapitalizacja na dzień bilansowy	1 236 269 048	1 545 336 310
Wskaźniki dla danych jednostkowych		
P/E na dzień bilansowy	24,90	39,26
P/BV na dzień bilansowy	1,48	1,94
P/S na dzień bilansowy	1,28	2,05

3. Produkty i usługi oferowane przez Comarch w 2018 roku

Comarch jest producentem innowacyjnych systemów informatycznych dla kluczowych sektorów gospodarki: telekomunikacji, finansów i bankowości, administracji publicznej, medycyny, dużych oraz małych i średnich przedsiębiorstw. Szeroki zakres oferty Comarch obejmuje systemy klasy ERP, finansowo-księgowe, systemy CRM, oprogramowanie lojalnościowe, systemy wsparcia sprzedaży i elektronicznej wymiany dokumentów, systemy bankowości elektronicznej, systemy zarządzania sieciami teleinformatycznymi, systemy billingowe, oprogramowanie Business Intelligence, usługi zarządzania bezpieczeństwem i ochroną danych, urządzenia elektroniczne oraz wiele innych rozwiązań. Oprócz dostarczania klientom innowacyjnych rozwiązań informatycznych Comarch koncentruje się na profesjonalnej obsłudze klienta oraz zapewnieniu usług konsultingowych, doradczych i integracyjnych, a także infrastruktury IT jako spójnego pakietu, dzięki czemu odbiorcy produktów i usług oferowanych przez Comarch mogą w pełni korzystać z możliwości oferowanych przez nowoczesne systemy informatyczne.

3.1. Sektor Telekomunikacja

Comarch jest dostawcą kompletnych rozwiązań IT dla telekomunikacji. Od 1993 roku sektor telekomunikacji Comarch specjalizuje się w dostarczaniu rozwiązań IT dla operatorów telekomunikacyjnych na całym świecie. Wśród klientów w tej branży znajdują się m.in. KPN B.V., Orange Polska S.A., Telia Finland Oyj, Vodafone Procurement Company S.a.r.l., GEMALTO ARABIA LTD. Comarch tworzy rozwiązania technologiczne, które odpowiadają na kluczowe wymagania firm telekomunikacyjnych, pomagając im zwiększać przychody, skutecznie rozwijać biznes, upraszczać środowisko IT, obniżać koszty, budować zadowolenie klientów i tworzyć nowe usługi, dostarczane na rynek w krótkim czasie. Rozwiązania BSS i OSS Comarch są od lat obecne w raportach Gartner Magic Quadrant. Spółka została też wielokrotnie wyróżniona za działania w branży telekomunikacyjnej przez firmy analityczne takie jak Forrester, Informa czy Frost & Sullivan.

ROZWIĄZANIA IoT

Comarch IoT Connectivity Management pozwala operatorom sieci komórkowych na dostarczanie usług łączności zarządzanej w środowisku międzynarodowym, wielopoziomowym i obsługującym wielu operatorów jednoczesnie. Platforma do zarządzania łącznością umożliwia uruchamianie ofert z zakresu IoT dla rynków wertykalnych, takich jak rynek motoryzacyjny, elektronika użytkowa, sektor handlowy, opieka zdrowotna, sektor produkcji, usługi publiczne, bezpieczeństwo, transport i logistyka.

Comarch IoT Analytics Platform koncentruje się na dostarczaniu wymiernej wartości biznesowej dzięki inteligentnemu przetwarzaniu dużych ilości danych (Big Data) i ich precyzyjnej analizie w czasie rzeczywistym. Udostępnia szczegółowe informacje na temat sposobów wykorzystania usług M2M/IoT przez klientów końcowych. Ponadto moduł rozwiązuje niektóre problemy związane z jakością usług (quality of service – QoS), ułatwiając wykrywanie urządzeń (lub rodzajów urządzeń) powodujących trudności, wykrywając wzorce i trendy dotyczące danych, a także zapewniając raporty i analizy różnego typu anomalii.

Comarch IoT Billing to moduł, który został opracowany pod kątem wszelkich działań prowadzonych w obszarze IoT umożliwiając naliczanie opłat za łączność, za urządzenia IoT, za aplikacje wertykalne i

pakiety usług. Klienci IoT poszukują ofert stanowiących odpowiedź na wszystkie ich potrzeby biznesowe. System wspiera wszelkiego rodzaju wielopoziomowe relacje biznesowe (B2B, B2B2C and B2B2B).

IoT Solution Management pomaga firmom funkcjonować w dzisiejszym świecie IT. Platforma ta obejmuje kompleksowe wsparcie w zakresie sprzedaży i przechowywania usług, urządzeń i aplikacji IoT oraz zarządzania nimi.

ENHANCING DIGITAL CUSTOMER JOURNEYS

Real-time Data Control & Presentation służy do obliczania opłat za usługi na podstawie koszy, bilansów i limitów w czasie rzeczywistym. Moduł ten ułatwia klientom korzystanie z technologii cyfrowych, prezentując w czytelnej i przejrzystej postaci graficznej obraz bieżącego wykorzystania pakietu, bilansów, limitów i wykorzystania danych. Stanowi on także źródło danych wykorzystywane podczas tworzenia wielowymiarowych raportów i wszechstronnego obrazu klientów, działań analitycznych, generowania zaleceń i mechanizmów personalizacji. Wszystko to ma ogromny wpływ na cały proces obsługi klienta.

Digital Sales and Customer Care — to gotowe rozwiązanie umożliwia wprowadzanie, rekomendowanie, sprzedawanie i utrzymywanie tradycyjnych usług telekomunikacyjnych oraz cyfrowych z szybkością i prostotą wymaganą przez dzisiejszy rynek. Klienci są prowadzeni przez proces cyfrowych zakupów, który obejmuje przeglądanie i porównywanie ofert, sprawdzanie dostępności online, wdrażanie klienta, wielokanałowy koszyk zakupowy i proces realizacji zamówienia.

CYFRYZACJA KLIENTÓW KORPORACYJNYCH

Comarch Enterprise Billing, Charging & Revenue Management — oprogramowanie do fakturowania usług telekomunikacyjnych, które spełnia potrzeby nawet najbardziej złożonych środowisk korporacyjnych. Udostępnia takie możliwości jak obsługa wielu oddziałów i wielu działów w strukturze organizacyjnej, dzielone rozliczanie z elastycznym definiowaniem reguł opartych na czasie połączenia lub rodzaju usługi, doraźne raportowanie danych z uwzględnieniem bieżącego wykorzystania koszy, naliczanie opłat według progów, współdzielone pakiety na poziomie firmy lub oddziału, zamknięte grupy użytkowników, dostępność danych dotyczących użytkowania i danych finansowych w środku cyklu.

Platforma Comarch Telecom Digital B2B umożliwia dostawcom CSP oferowanie przedsiębiorstwom wszystkich usług telekomunikacyjnych, w tym telefonii komórkowej i stacjonarnej, transmisji danych i sieci VPN. Te usługi można łączyć z ujednoliconymi rozwiązaniami w zakresie komunikacji, bezpieczeństwa i chmury w jeden produkt Product Catalog, który służy do kierowania wszystkimi procesami zarządzania zamówieniami w sposób zaspokajający potrzeby nowoczesnych przedsiębiorstw i pozwala dostawcom CSP bezproblemowo wprowadzać nowe usługi.

B2B Sales & Ordering — to sprawdzone rozwiązanie umożliwia spieniężenie potencjalnej szansy sprzedaży zapewniając dokładne, automatyczne i niemal natychmiastowe wyceny. Ponieważ mechanizm wyceny całkowicie opiera się na definicji oferty ze wspólnego rozwiązania Product Catalog, po zakończeniu procesu negocjacji na podstawie oferty bezproblemowo jest generowana umowa i zamówienie.

USŁUGI DLA PRZEDSIĘBIORSTW NA CAŁYM ŚWIECIE

Enterprise Product Catalog umożliwia proste i elastyczne przechowywanie całego portfolio produktów CSP w jednym miejscu. W każdej domenie lub linii biznesowej można utworzyć kilka katalogów pomocniczych. Służą one do przedstawiania ofert klientom końcowym i wspomagają odpowiednie rozwiązania do naliczania opłat i rozliczania.

Digital Billing and Revenue Management zapewnia obsługę wielu walut i systemów podatkowych, a także sporządzanie dokumentów finansowych nie tylko dla klientów, ale również dla partnerów zaangażowanych w cały proces świadczenia usług.

Partner Management to rozwiązanie, które zapewnia elastyczność w zakresie łączności między przedsiębiorstwami i różnymi podmiotami trzecimi, umożliwiając modelowanie dowolnego rodzaju usług — od ofert i umów dotyczących poziomu usług (SLA) aż po centralny katalog produktów. System jest bezpieczny i łatwy do wdrożenia dzięki obsłudze wielu walut, lokalizacji i krajów.

Wholesale Billing umożliwia dostawcom usług i treści wymianę danych rozliczeniowych i faktur oraz dzielenie się z partnerami informacjami o przychodach lub kosztach. System ten ułatwia zarządzanie relacjami z krajowymi i międzynarodowymi partnerami biznesowymi oraz wspiera różne modele biznesowe, w tym podział przychodów, usługi hurtowe i roamingowe. Łatwo skalowalne rozwiązanie jest w pełni przygotowane do obsługi najnowszych usług i otwarte na rozwój biznesu. Rozwiązanie Comarch Telecom Wholesale Billing umożliwia przetwarzanie ogromnych ilości różnego rodzaju usług (głosowych, transmisji danych, wiadomości, treści i innych) w ramach każdego rodzaju umowy, w tym dwustronnej, kształtowanej, podziału przychodów, roamingowej, MVNO i opartej na treściach.

OPERACJE W SIECI 5G

Zero-touch Network Provisioning — rozwiązanie spełniające wymagania IoT i sieci 5G w zakresie szybkiej, automatycznej implementacji elementów sieci telekomunikacyjnej. System umożliwia połączenie, aktualizację i wstępną konfigurację urządzeń.

Comarch Self-Organizing Network odpowiada na wyzwania związane z automatyzacją usług i synchronizacją tego procesu z celami biznesowymi operatorów. Koncepcja samoorganizującej się sieci towarzyszy wdrażaniu technologii LTE i migracji do sieci 4G. Narzędzie Comarch SON umożliwia zwiększanie zadowolenia klientów poprzez wprowadzenie paradygmatów "plug & play", "samo-optymalizacji" i "samo-leczenia" sieci.

Real-Time OSS — SDN/NFV Orchestration — platforma służąca do świadczenia usług i zarządzania nimi w w sieciach telekomunikacyjnych sterowanych przez wirtualne funkcje sieciowe (ang. virtualized network functions, VNF), fizyczną funkcję sieciową (ang. physical network function, PNF) i SDN.

Service & Resource Orchestration jest rozwiązaniem, którego celem jest pomoc dostawcom CSP w przekształceniu zarządzania usługami i siecią w rozwiązanie bardziej zautomatyzowane, oparte na idei zarządzania bezobsługowego. Orkiestracja ma na celu zautomatyzowanie nie tylko obszaru realizacji, ale wszystkich procesów związanych z całym cyklem życia usługi i zasobów sieciowych

INTELLIGENT ASSURANCE & ANALYTICS

Customer Experience Management (CEM) odgrywa nadrzędną rolę w monitorowaniu jakości usług i zarządzaniu nią oraz przekształcaniu procesów zarządzania usługami poprzez zapewnienie wglądu w informacje o sposobie postrzegania przez klientów usług świadczonych przez firmy z branży telekomunikacyjnej. Informacje te pomagają zrozumieć koncepcję przejścia z operacji koncentrujących się wokół sieci lub zasobów na ukierunkowane na klienta.

Comarch OSS Service Desk (OSSSD) to oparte na nowoczesnej technologii kompletne rozwiązanie wspomagające inżynierów pracujących w centrach operacyjnych przy obsłudze sytuacji, które mogą potencjalnie wpłynąć na subskrybentów i na strumień przychodów. To niezastąpione narzędzie wspiera operatorów sieci i usług w zakresie szybkiego rozwiązywania problemów związanych ze zdarzeniami w sposób zgodny z określonymi umowami dotyczącymi poziomu usług, skuteczną analizą przyczyn źródłowych zgłaszanych problemów oraz starannego planowania zmian w zakresie sieci, by minimalizować wpływ na klienta i umowy biznesowe.

Integrated Assurance pozwala na działanie z wyprzedzeniem i znaczne skrócenie średniego czasu naprawy (MTTR) dzięki automatyzacji umożliwionej przez ścisłą integrację aplikacji tradycyjnie autonomicznych, takich jak zarządzanie awariami, zarządzanie problemami dotyczącymi usług, zarządzanie testowaniem zasobów i usług, zarządzanie wydajnością zasobów i usług, zarządzanie jakością usług oraz sterowanie zapewnianiem jakości usług zgodnie z definicją eTAM.

BSS/OSS Data Analytics — to rozwiązanie do analizy zbiorów big data dla branży telekomunikacyjnej przetwarza dane sieciowe w czasie rzeczywistym, łączy te informacje z danymi z serwerów zewnętrznych i je agreguje. Usługa Comarch BSS/OSS Data Analytics skutecznie pomaga firmom z branży telekomunikacyjnej poprawić ich ogólny wynik NPS (Net Promoter Score) i CSAT (Customer Satisfaction), jako że uwzględnia rzeczywiste zadowolenie klientów korzystających z danej usługi świadczonej przez sieć.

ZARZĄDZANIE ZASOBAMI

Real-time Network Inventory Management przechowuje pełne informacje o fizycznych, logicznych i wirtualnych zasobach sieciowych. Jest to współużytkowany, centralny wykaz o stałym dostępie pozwalający uchwycić wszystkie szczegóły bardzo złożonego środowiska IT/telekomunikacyjnego z zaawansowaną technologią mikrousług.

Network Planning & Design umożliwia dostawcom CSP zarządzanie procesami planowania, projektowania i optymalizacji sieci telekomunikacyjnych w sposób kompleksowy i efektywny. Zorkiestrowane planowanie procesowe jest przyszłościowym sposobem na inwestycje w sieci, gdzie wartość biznesowa inwestycji staje się coraz bardziej istotna w odpowiedzi na rozwój możliwości telekomunikacyjnych.

Comarch Network Auto-discovery & Reconciliation - to skuteczne narzędzie do zarządzania siecią, zapewniające kompleksowy, rozbudowany i aktualny wgląd w wieloobszarową sieć opartą o wielu dostawców. System wspiera rekoncyliację sieci radiowych RAN, sieci transportowych, podstawowych, sieci dostępu i domen IT. Dodatkowo, dzięki integracji z modułem Network Inventory, rozwiązanie zapewnia jeden całościowy i zintegrowany widok sieci na żywo.

Comarch Configuration Management umożliwia dostawcom usług automatyzację dostarczania sieci dla wszystkich domen sieciowych. Jest to rozwiązanie, które zarządza konfiguracją w sposób wykraczający poza tradycyjne podejście sieci RAN, implementując udostępnianie sieci także w domenach transmisji, rdzenia i dostępu.

PROJEKTOWANIE I ŚWIADCZENIE USŁUG

Service Fulfillment & Orchestration to rozwiązanie mające na celu skrócenie czasu wprowadzania na rynek i zautomatyzowanie procesu realizacji usług telekomunikacyjnych w zakresie świadczenia usług dla klientów w oparciu o sieć hybrydową. Rozwiązanie wykorzystuje koncepcję opartą na modelu (katalogach) umożliwiającą orkiestrację sieci hybrydowych, w których funkcje sieci wirtualnej i usługi sieciowe są modelowane spójnie, a fizyczne funkcje sieci i starsze usługi sieciowe korzystają z modelu TMF SID. SFO (używając terminologii ETSI NFV ISG) może wdrożyć kompleksową orkiestrację usług i MANO oraz zarządzać procesem tworzenia wystąpień VNF.

Comarch Service Inventory umożliwia zarządzania siecią z perspektywy usług. Produkt ten, wstępnie zintegrowany z Comarch Service Catalog, opisuje usługi zgodnie z modelem TMF SID, który wyróżnia usługi klienckie (Customer Facing Services– CFS) oraz usługi sieciowe (Resource Facing Services– RFS).

Comarch Field Service Management jest kompletnym rozwiązaniem w zakresie planowania, tworzenia harmonogramów, dystrybucji i wsparcia realizacji zadań w terenie. Dzięki możliwości przypisywania do zadań pracowników posiadających odpowiednie kompetencje przy jednoczesnym uwzględnieniu ich dostępności oraz lokalizacji geograficznej, system pozwala na zwiększenie efektywności wykorzystania zasobów i na optymalizację kosztów pracy oraz zużycia paliwa.

PROFESJONALNE USŁUGI

Doradztwo biznesowe wspiera operatorów telekomunikacyjnych i dostawców technologii w optymalizacji i automatyzacji procesów biznesowych oraz w zwiększeniu efektywności w zakresie OSS/BSS poprzez przebudowę architektury i konfiguracji środowisk IT. Oferta Comarch zbudowana została na trzech podstawach: bogatym portfolio usług biznesowych, kompleksowej odpowiedzialności za wdrożenie i rezultaty biznesowe oraz doświadczeniu i znajomości branży.

Managed Services (usługi zarządzane) to zestaw usług z zakresu modernizacji środowiska BSS/OSS, które przekładają się na poprawę efektywności procesów biznesowych, ograniczenie kosztów i zachowanie wysokiej jakości świadczonych usług. Comarch oferuje usługę outsourcingu zarządzania systemami i procesami, co pozwala klientom na optymalizację procesu dostarczania usług do odbiorcy końcowego oraz na zwiększenie ich dostępności, przy jednoczesnej redukcji kosztów operacyjnych i nakładów pracy. Produkty Comarch, wraz z komponentami firm trzecich i usługami Data Center, gwarantują transformację do modelu usług zarządzanych nowej generacji i umożliwiają świadczenie wysokiej jakości usług konsultingu w zakresie biznesu i IT.

Transformacje BSS/OSS to usługi pozwalające na personalizację i poprawę jakości usług świadczonych przez operatora, a także na kierowanie ich do określonego grona odbiorców. Transformacje BSS/OSS wspierają kompleksową, wielopoziomową transformację środowiska IT opartą o produkty i infrastrukturę Comarch oraz o otwarty model współpracy. Usługi umożliwiają stworzenie zunifikowanej, zestandaryzowanej architektury systemu zgodnej ze wskaźnikami KPI operatora.

Kompleksowe dostarczanie projektów to zestaw usług Comarch zapewniający operatorowi oprogramowanie efektywnie integrujące się z istniejącym środowiskiem IT, zawierające zarówno systemy i komponenty od dostawców zewnętrznych, jak i rozwiązania autorskie Comarch. Pakiet przewiduje zaprojektowanie od podstaw niektórych procesów biznesowych i zapewnia kompletną, bezpieczną migrację danych oraz nieprzerwane sprawne działanie systemów, a na późniejszych etapach również wsparcie w rozwiązywaniu problemów związanych z utrzymaniem, szkolenia dla wybranych pracowników i aktualizację systemów.

BSS/OSS Cloud Transformation – rozwiązanie, którego założeniem jest maksymalne usprawnienie i uproszczenie procesu cyfryzacji w telekomunikacji. Rozwiązanie zostało opracowane w oparciu o architekturę mikrousług, która zapewnia pełną automatyzację wdrożenia i pracy platformy, błyskawiczne uruchomienie i natychmiastową gotowość do pracy w chmurze.

3.2. Sektor Finanse, Bankowość i Ubezpieczenia

Sektor FBU specjalizuje się w tworzeniu oprogramowania i systemów informatycznych dla największych instytucji finansowych z branży bankowości, ubezpieczeń i rynków kapitałowych. Do klientów należą polskie i międzynarodowe instytucje finansowe między innymi: ING Bank Śląski S.A., Alior Bank S.A., Santander Bank Polska S.A., BNP Paribas Bank Polska S.A., Siam Commercial Bank PCL, Raiffeisen Bank Polska S.A.

PRODUKTY

Comarch Corporate Banking jest platformą dostosowaną do specyficznych potrzeb firm, oferowaną bankom obsługującym firmy. To system bankowości transakcyjnej, narzędzie do zarządzania finansami oraz rozwiązanie ułatwiające obsługę płatności masowych – w jednym. Comarch Corporate Banking wspiera przedsiębiorstwa w zarządzaniu kontami, kupowaniu walut, czy dokonywaniu płatności lokalnych i międzynarodowych.

Comarch Wealth Management to system przeznaczony do obsługi klienta bankowości detalicznej, prywatnej i klienta majętnego (affluent). System wspiera menedżerów relacji – w zadaniach doradczych i planowania finansowego, klientów końcowych – w procesie robo-doradztwa, zarządzających majątkiem – w zarządzaniu portfelem na podstawie upoważnienia klienta, oraz analityków – w przygotowywaniu i analizie wyników inwestycyjnych portfeli.

Comarch Digital Insurance to z jednej strony system przeznaczony dla agentów, brokerów i pośredników ubezpieczeniowych. Pomaga im nie tylko doradzać w kwestii produktów ubezpieczeniowych i sprzedawać je, ale także zapewnia wsparcie posprzedażowe, zarządza zadaniami i monitoruje ich efektywność. Z drugiej strony, Comarch Digital Insurance umożliwia klientom indywidualnym zakup polis online i zarządzanie swoim portfelem ubezpieczeń.

Comarch Anti-money Laundering pozwala bankom skrócić czas i zwiększyć precyzję monitorowania transakcji – rutynowego zadania wymagającego wiedzy i doświadczenia. System przejmuje na siebie ciężar wykonywania tego zadania, skraca całkowity czas analizy alertów oraz pozwala bankierom skupić się na bardziej złożonych obowiązkach.

Comarch Identity and Access Management to rozwiązanie umożliwiające pełną kontrolę nad dostępem do aplikacji, sieci prywatnych i stacji roboczych firmy. Korzysta z zaawansowanych metod zarządzania cyklem życia tożsamości, uwierzytelniania, autoryzacji i rozliczalności. Modułowa architektura systemu ułatwia jego przystosowanie do różnych typów organizacji bez względu na ich strukturę i rozproszenie geograficzne.

Zaprojektowany głównie dla banków, pakiet **Transaction Protection** – tPro Suite składa się z dwóch rozwiązań do uwierzytelniania klientów i autoryzacji transakcji: tPro ECC i tPro Mobile. Comarch tPro

ECC jest tokenem USB do wykonywania podpisów cyfrowych. Comarch tPro Mobile to wariant tego rozwiązania bazujący na tym, co użytkownik posiada – telefon z aplikacją, oraz co użytkownik zna – kod PIN lub wzorzec.

3.3. Sektor ERP

PRODUKTY

Comarch ERP Altum – pierwsza inteligentna platforma ERP, kompleksowo wspierająca wszystkie kluczowe procesy biznesowe w średnich i dużych firmach handlowych, usługowych oraz sieciach handlowych. Przeznaczona jest również dla holdingów. Rozwiązanie dostosowane do potrzeb rynku polskiego oraz rynków zagranicznych. System dostępny także w modelu usługowym (SaaS).

Comarch ERP XL – od lat najchętniej wybierany system klasy ERP w Polsce, z którego korzysta ponad 5000 firm z różnych branż, 400 firm rocznie decyduje się na jego wdrożenie do zarządzania głównymi procesami biznesowymi. Rozwiązanie spełnia specyficzne wymogi przedsiębiorstw produkcyjnych, a także firm handlowych oraz zajmujących się działalnością usługowo-serwisową. System dostępny także w modelu usługowym (SaaS).

Comarch ERP Optima – program dla mikro, małych i średnich firm, obsługujący sprzedaż, zarządzanie, prowadzenie księgowości oraz kadr i płac. Wraz z dodatkowym modułem Biuro Rachunkowe oraz portalem Społeczności Biur Rachunkowych iKsięgowość24, Comarch ERP Optima stanowi narzędzie do prowadzenia i promocji biur rachunkowych oraz kancelarii doradztwa podatkowego. Program dostępny także w modelu usługowym (SaaS).

Comarch ERP XT – innowacyjna aplikacja do fakturowania online, prowadzenia magazynu oraz uproszczonej księgowości, udostępniana poprzez przeglądarkę internetową lub aplikacje mobile na Android i iOS. Rozwiązanie dedykowane mikro i małym firmom w Polsce, Francji i Niemczech. Głównymi jego zaletami jest prostota użytkowania, pełna automatyzacja procesów, możliwość integracji z biurem rachunkowym, portalem Wszystko.pl, Comarch e-Sklep oraz Comarch BI Point. Program dostępny wyłącznie w modelu usługowym (SaaS).

Comarch Retail – samodzielny system do prowadzenia sprzedaży detalicznej w pełnym modelu omnichannel. Pozwalający na sprawne i kompleksowe zarządzanie siecią handlu detalicznego, począwszy od jej centrali, poprzez zaplecze sklepu, aż po punkt sprzedaży (POS).

Comarch Mobile – rozwiązanie dedykowane dla kadry kierowniczej, jak również pracowników mobilnych, np. przedstawicieli handlowych, serwisantów, czy asystentów sprzedaży, którzy swoje zadania realizują poza biurem z wykorzystaniem smartfonu lub tabletu. W skład pakietu wchodzą: **Comarch Mobile Zarządzanie, Comarch Mobile Sprzedaż, Comarch Mobile Monitorowanie, Comarch Mobile mPOS, Comarch Mobile Serwis i Comarch Mobile Zakupy**. Poszczególne aplikacje z pakietu Comarch Mobile umożliwiają zarządzanie pracownikami mobilnymi oraz osiągniętą przez nich sprzedażą, monitorowanie efektów pracy oraz aktualnego położenia pracowników na mapie i zarejestrowanych przez nich tras. Umożliwiają sprawną realizację transakcji typu vanselling oraz preselling bezpośrednio podczas wizyty u Klienta, jak również rejestrowanie ofert oraz zamówień zakupu u dostawców np. podczas targów branżowych. Comarch Mobile umożliwia także realizację zleceń serwisowych, np. podczas przeglądów, montażu, czy naprawy urządzeń.

Comarch WMS – rozwiązanie umożliwiające kompleksową obsługę magazynu wysokiego składowania. W skład pakietu wchodzą: **Comarch WMS Zarządzanie** oraz **Comarch WMS Magazynier**. Comarch WMS Zarządzanie to narzędzie przeznaczone dla kierownika magazynu, służące do kontroli operacji magazynowych i zarządzania przepływami towarów w ramach jego struktury. Comarch WMS Magazynier usprawnia realizację operacji przez pracowników bezpośrednio na magazynie, za pomocą kolektorów danych pracujących w trybie online.

Comarch Business Intelligence – system oparty na technologii hurtowni danych, przeznaczony dla dużych i średnich firm oraz korporacji międzynarodowych. Rozwiązanie wspiera procesy decyzyjne oraz obsługę zadań związanych z raportowaniem. Wspomaga następujące branże: instytucje finansowe i ubezpieczeniowe, FMCG, usługi oraz produkcja.

Comarch BI Point – Webowe narzędzie raportowe Business Intelligence umożliwiające tworzenie, przeglądanie oraz udostępnianie przekrojowych raportów i interaktywnych kokpitów managerskich. Zintegrowane repozytorium oraz wbudowany mechanizm zarządzania uprawnieniami pozwala zarządzać dostępem użytkowników do wybranych zestawień oraz poszczególnych modeli danych. Responsywność aplikacji pozwala na korzystanie z niej także na urządzeniach mobilnych. Poprzez intuicyjny interfejs i wiele ciekawych form wizualizacji danych, aplikacja pozwala nawet mniej wprawnym użytkownikom na przygotowanie atrakcyjnych dashboardów. Narzędzie wykorzystywane jest w każdego rodzaju i wielkości przedsiębiorstwach. Jest ono skierowane głównie do analityków, kontrolerów oraz kadry zarządzającej.

Comarch IBARD – proste w użyciu, wielofunkcyjne narzędzie m.in. do wykonywania i harmonogramowanie backupu plików, folderów oraz baz danych z komputerów PC, laptopów oraz serwerów, do backupu urządzeń mobilnych, udostępniania oraz bezpiecznego przechowywania danych w chmurze. Usługa pozwala na stały dostęp do danych z każdego urządzenia i miejsca 24 godziny na dobę. Dużą zaletą programu jest wysoki poziom bezpieczeństwa przechowywanych danych: podwójne szyfrowanie danych, własny klucz szyfrujący oraz ich lokalizacja w certyfikowanym Comarch Data Center na terenie Polski. Comarch IBARD dostępny jest w pięciu językach (polski, angielski, niemiecki, francuski, hiszpański). Usługa ma uniwersalne zastosowanie i przeznaczona jest zarówno dla małych i dużych firm, jak i dostawców usług takich jak firmy telekomunikacyjne, które udostępniają usługę swoim klientom pod własnym brandem (model White Label).

Comarch TNA (Time and Attendance) - to nowoczesny system do rejestracji oraz zarządzania czasem pracy, delegacjami, urlopami i innymi procesami skupionymi wokół pracownik w firmie. Jest to narzędzie oparte o współpracę urządzeń **Comarch TNA Gateway** i **Comarch TNA Gateway Plus** z autorską aplikacją mobilną oraz panelem użytkownika dostępnym przez przeglądarkę www. Rozwiązanie może działać samodzielnie lub z innymi systemami Comarch. Możliwa jest również integracja z rozwiązaniami innych firm.

Comarch CSM – Comarch Cloud Service Management (CSM) to kompleksowa platforma do sprzedaży i zarządzania usługami chmurowymi, która wspiera dostawców w oferowaniu usług, aplikacji, infrastruktury i innych produktów opartych na chmurze. Comarch CSM zbiera wszystkie informacje o zamówieniach, cenach, ważności usług, oraz umożliwia kontakt z Klientami. Możliwa integracja z dowolną usługą przez Third-party API.

Comarch SSO – (ang. Single Sign-On) bezpieczny system jednokrotnego logowania, dzięki któremu logując się do jednej usługi z pozostałych usług można korzystać bez konieczności ponownego logowania. Comarch SSO zapewnia pełne bezpieczeństwo użytkownika przy logowaniu w środowisku wielousługowym.

Comarch Hosting – zintegrowane, kompleksowe rozwiązanie dostosowane do indywidualnych wymagań Klientów, które polega na dzierżawie platformy sprzętowej umieszczonej w Comarch Data Center wraz z niezbędnymi licencjami producentów zewnętrznych (m.in Microsoft). Dodatkowo oferta obejmuje szereg usług związanych z zarządzaniem i administracją platformy sprzętowej i oprogramowania. Unikalną cechą rozwiązania jest możliwość elastycznego zarządzania zasobami, które skalują się w miarę wzrostu potrzeb klienta.

iKsięgowość24 – obsługa rachunkowo-księgowa dla przedsiębiorstw, realizowana przez ponad 2500 biur rachunkowych korzystających z Comarch ERP Optima.

Comarch B2B – platforma B2B umożliwiająca m.in. zamawianie towarów przez Internet. Zalogowany kontrahent ma dostęp do historii swoich zamówień, płatności, zgłoszonych reklamacji, podglądu stanu realizacji zleceń serwisowych oraz zleceń produkcyjnych. Aplikacja współpracuje z Comarch ERP XL oraz Comarch ERP Altum.

Comarch e-Sklep – oprogramowanie sklepu internetowego dla małych i średnich firm w pełni zintegrowane z systemami do zarządzania Comarch ERP, porównywarkami cen, serwisami aukcyjnym Allegro oraz eBay, a także serwisami płatności internetowych.

Wszystko.pl – platforma handlowa, która umożliwia sprzedaż w Internecie wprost z systemu fakturująco-magazynowego wykorzystywanego przez przedsiębiorstwa. Swoje produkty oferować może w niej każda firma posiadająca oprogramowanie do zarządzania Comarch ERP.

Comarch HRM - aplikacja do zarządzania m.in. czasem pracy i urlopami, współpracująca z modułem kadrowo-płacowym w Comarch ERP Optima, Comarch ERP XL oraz Comarch ERP Altum. Z aplikacji można korzystać na komputerze, laptopie, tablecie oraz smartfonie. Program dynamicznie dopasowuje się do rozmiaru ekranu urządzenia, na którym jest wyświetlany. Może być zainstalowany na lokalnym komputerze Użytkownika lub w modelu usługowym w chmurze Comarch (SaaS).

Comarch e-Sprawozdania – program do tworzenia elektronicznych sprawozdań finansowych zgodnych z m.in. z Ustawą o Rachunkowości, wyróżniający się bogatą funkcjonalnością (z możliwością podpisu elektronicznego w aplikacji), łatwością obsługi i możliwością integracji z systemami ERP. Umożliwia korzystanie zarówno ze stacjonarnej, instalowanej na komputerze wersji programu, jak i z chmurowej – w modelu abonamentowym, z dowolnego komputera z dostępem do internetu. Aplikacja tworzy struktury sprawozdań finansowych **zgodne z wymogami Ministerstwa Finansów**.

Comarch ERP Inwentaryzacja – służy do dokonania spisów inwentaryzacyjnych z wykorzystaniem smartfona. Wykorzystując aparat wbudowany w smartfona pozwala zeskanować kody kreskowe towarów i wprowadzić ich ilości lub zliczać je automatycznie za użytkownika.

3.4. Sektor Administracji Publicznej

Comarch specjalizuje się w projektowaniu, wdrażaniu oraz integracji nowoczesnych systemów informatycznych dla administracji publicznej, firm oraz instytucji sektora publicznego. Firma posiada doświadczenie w tworzeniu kompleksowych rozwiązań „pod klucz" oraz w rozbudowie infrastruktury sprzętowo-sieciowej. Comarch stworzył szereg rozwiązań typu e-government, spełniających potrzeby jednostek sektora publicznego. Rozwiązania oparte są o międzynarodowe standardy. Do najważniejszych rozwiązań wdrażanych w sektorze administracji publicznej należą:

COMARCH ERGO

System wspierający realizację zadań publicznych związanych z gospodarką przestrzenną. Pozwala na prowadzenie ponad 60 rejestrów i ewidencji w obszarach geodezji i kartografii, gospodarki nieruchomościami, planowania przestrzennego, zarządzania infrastrukturą drogową, budownictwa, ochrony środowiska, ochrony gruntów rolnych i leśnych, ochrony zabytków, portali informacji przestrzennej. Modułowa budowa systemu umożliwia wymianę informacji pomiędzy jednostkami samorządu terytorialnego a współpracującymi jednostkami, ich wydziałami i pracownikami. Comarch ERGO to kompleksowe rozwiązanie pozwalające uruchomić elektroniczną platformę Centrum Usług Wspólnych Gospodarki Przestrzennej.

COMARCH EZD

Aplikacja wspiera elektroniczny (i papierowy) obieg dokumentów w przedsiębiorstwach i instytucjach (stworzono wersje branżowe wyspecjalizowane dla poszczególnych podmiotów). Rozwiązanie umożliwia zarządzanie dokumentami w instytucjach zgodnie z wytycznymi instrukcji kancelaryjnej oraz definiowanie i obsługę dowolnych procesów obiegu pracy i dokumentów realizowane w narzędziu opartym na BPMN.

COMARCH E-URZĄD

Comarch e-Urząd jest platformą usług publicznych online pozwalającą na realizację zadań jednostek samorządu terytorialnego. Intuicyjne narzędzia umożliwiają samodzielne zarządzanie aplikacją, zapewniając wsparcie procesów tworzenia i publikacji treści. Na platformie dostępne są m.in. elementy: Cyfrowy Urząd, Biuletyn Informacji Publicznej, Portal Informacyjny oraz Intranet.

COMARCH ERP EGERIA

Zintegrowany System Informatyczny klasy ERP wspierający zarządzanie organizacją i podejmowanie decyzji. Cechuje go duża konfigurowalność i elastyczność, co pozwala na dostosowanie do

indywidualnych potrzeb każdego klienta. System oferowany w różnych typach przedsiębiorstw i instytucji (administracja rządowa i samorządowa, ochrona zdrowia, uczelnie wyższe, utilities etc.).

PLATFORMA COMARCH SECURITY

Rozwiązanie łączące elementy bezpieczeństwa fizycznego oraz cybernetycznego. System zarządzania bezpieczeństwem fizycznym jest innowacyjnym rozwiązaniem wspierającym zachowanie bezpieczeństwa różnego rodzaju obiektów i chronionych obszarów. System integruje dziedzinowe systemy bezpieczeństwa (SKD, SSWiN, P.POŻ, CCTV, inne), co pozwala na obsługę oraz zarządzanie bezpieczeństwem w jednym centralnym systemie. Dodatkowe elementy związane z analizą obrazu, korelacją informacji oraz zdefiniowanymi procedurami działania pozwalają na zwiększenie automatyzacji pracy systemu, a tym samym podniesienie bezpieczeństwa chronionego obiektu czy obszaru. Moduły analizy informacji i zagrożeń w cyberprzestrzeni pozwalają na wykrywanie i analizę zagrożeń fizycznych oraz zagrożeń wirtualnych.

COMARCH SMART PARKING

Platforma umożliwiająca detekcję wolnych miejsc parkingowych z wykorzystaniem inteligentnych analityk wideo (IVA) lub sieci sensorów. Integruje również wiele systemów parkingowych w jednym miejscu. System obsługuje parkingi outdoor, indooor, Park&Ride, miejskie i prywatne. Umożliwia generowanie raportów operacyjnych i zarządczych oraz statystyk dotyczących obłożenia miejsc parkingowych dzięki portalowi zarządczemu.

COMARCH ENAGRYWANIE

Comarch eNagrywanie to kompleksowe i spójne rozwiązanie łączące w sobie wygodę obsługi klasycznych rejestratorów audio/wideo z systemami nagłośnieniowymi oraz dedykowaną aplikacją służącą do kontroli przeprowadzania procesu rejestracji audio/wideo. System pozwala na rejestrację spotkań, posiedzeń czy wystąpień publicznych wraz z powiązanymi metadanymi i komentarzami umożliwiającymi sprawne przeszukiwanie nagrania podczas odtwarzania. Dodatkowymi źródłami rejestrowanych danych mogą być zewnętrzne dane multimedialne oraz transmisje zdalne prowadzone poprzez wideoterminale. Comarch eNagrywanie udostępnia (wraz z nagraniem) niezależny od platformy urządzenia odtwarzającego, wielościeżkowy odtwarzacz multimedialny.

COMARCH WIDEOTERMINAL

Comarch Wideoterminal to klient wideokonferencji obsługujący popularne standardy połączeń i transmisji audio-wideo. Stanowi doskonałe uzupełnienie rozwiązania Comarch eNagrywanie, zapewnia połączenia punkt-punkt, jak również zestawianie połączeń wielostronnych w oparciu o standardy i infrastrukturę mostków wideokonferencyjnych wiodących dostawców.

3.5. Sektor Usługi

W obszarze sektora Usługi Comarch projektuje, wdraża oraz integruje nowoczesne rozwiązania informatyczne do obsługi programów lojalnościowych, zarządzania kampaniami marketingowymi, zarządzania motywacją pracowników, elektronicznej wymiany danych i informacji biznesowych, zarządzania dokumentami i ich przepływem w firmie oraz zarządzania procesami sprzedaży za pomocą systemów wsparcia i aplikacji mobilnych. W ofercie znajduje się również kompleksowy zakres usług zarządzania infrastrukturą IT przedsiębiorstw.

Sektor Usługi realizuje projekty na pięciu kontynentach, w 35 krajach. Wśród klientów znajdują się m.in. BP Europa SE, True Digital and Media Platform Company Limited, NN Re (Netherlands) N.V., Philip Morris Sales and Marketing Ltd., KUWAIT PETROLEUM (BELGIUM) NV, Nationale-Nederlanden Usługi Finansowe sp. z o.o.

COMARCH CRM&MARKETING

Oferta skierowana do dużych przedsiębiorstw stanowiąca kompleksowy pakiet rozwiązań IT i usług, który pomaga budować programy lojalnościowe i zarządzać nimi, tworzyć relacje z klientami, automatyzować procesy marketingowe i zwiększać zyski. To także narzędzia do analizy Big Data i oparte

na grywalizacji systemy do budowania zaangażowania, które zwiększają zyski i wzmacniają relacje pomiędzy klientami, partnerami i marką.

Dostępne rozwiązania:

Comarch Loyalty Management for Retail – system do zarządzania programami lojalnościowymi, który wspomaga operatorów B2C i B2B umożliwiając uruchamianie wielu programów na jednej platformie i obsługę wszystkich obszarów (rejestracja klienta, zarządzania profilem, promocje oparte na różnych walutach, komunikacja z uczestnikami, nagradzanie prezentami i ofertami).

Comarch Loyalty Management Travel Edition – produkt dla firm transportowych i turystycznych w szczególności linii lotniczych. Platforma obsługuje programy lojalnościowe wszystkich typów przewoźników, zarówno dla klientów indywidualnych (Frequent Flyer Programs), jak i w modelu B2B. System wspiera tworzenie reguł naliczania punktów, definiowania nagród i przywilejów.

Comarch Loyalty Management Cloud – oferuje kompletny zestaw zaawansowanych funkcjonalności typowych dla systemów lojalnościowych klasy Enterprise, przy zachowaniu optymalizacji kosztowej, w oparciu o miesięczne opłaty subskrypcyjne. Założeniem usługi CLM Cloud jest cykliczne dostarczanie klientom jego aktualizacji funkcjonalnych, realizowanych zgodnie z roadmapą Comarch.

Comarch Campaign Management – system umożliwiający szybkie i efektywne kosztowo projektowanie, uruchamianie i analizę kampanii marketingowych zorientowanych na klienta. System optymalizuje proces planowania kampanii, upraszcza zarządzanie, automatyzuje wielokanałowa komunikację z klientami i umożliwia analizę efektywności jej wyników. Rozwiązanie pomaga także koordynować i śledzić zadania pracowników zaangażowanych w przygotowanie kampanii.

Comarch Customer Engagement – rozwiązanie wspiera zarządzanie zaangażowaniem i lojalnością klientów, poprzez mechanizmy grywalizacyjne umożliwia definiowanie angażujących i różnorodnych zadań (edukacyjnych, społecznych, rozrywkowych) za które użytkownicy są nagradzani odznaczeniami, wyższym poziomem, czy pozycją w rankingu.

Comarch Enterprise Engagement Platform – rozwiązanie służące do zarządzania motywacją, zaangażowaniem pracowników i partnerów biznesowych. System umożliwia definiowanie i projektowanie angażujących zadań (w mediach społecznościowych, edukacyjnych, sprzedażowych, rozrywkowych), za wykonanie których są oni nagradzani odznaczeniami, wyższym poziomem czy pozycją w rankingu.

Comarch Location Based Services – nowoczesna platforma technologiczna umożliwiająca wysoko spersonalizowaną komunikację marketingową kierowaną przez kanały aplikacji mobilnych do osób, klientów, mieszkańców czy pasażerów znajdujących się w danym momencie w danej lokalizacji. Rozwiązanie wykorzystuje dane z geo-lokalizacji i mikro-lokalizacji i na tej podstawie wysyła notyfikacje poprzez natywne aplikacje iOS oraz Android. Platforma posiada również moduł nawigacyjny, dzięki któremu użytkownik aplikacji mobilnej może odnaleźć drogę wewnątrz budynku, co jest bardzo pomocne w przypadku dużych obiektów, takich jak galerie handlowe, szpitale, urzędy miejskie. Comarch Location Based Services jest zintegrowana z beaconami produkowanymi przez Comarch, dzięki którym określana jest mikro-lokalizacja użytkownika przez kanał Bluetooth.

Comarch Business Intelligence – rozwiązanie wspiera firmy, które chcą budować strategie lojalnościowe poprzez pogłębioną analizę dużej ilości zgromadzonych danych oraz dostarczać szczegółowy obraz wzorców zakupowych, wartości koszyka zakupowego, efektywności kampanii i statystyk związanych z programem.

Loyalty Consulting – usługi tworzące kompletne, innowacyjne programy, przyciągające klientów, zwiększające zyski i budujące silniejszą więź między klientem i marką (opracowanie strategii i koncepcji programu, sposoby nagradzania, komunikacja marketingowa, opracowanie procedur oraz analiza wymagań IT).

Program Management Services – wsparcie w procesach organizacji programu, tworzenia i wyboru dostawców usług marketingowych, zarządzania relacjami z partnerami strategicznymi, bieżące administrowanie aplikacjami, monitorowanie kluczowych wskaźników efektywności programu oraz raportowanie działań, , wykrywanie i zapobieganie oszustwom, zarządzanie komunikacją.

Customer Analytics – zestaw usług wsparcia eksperta BI lub zespołu data scientists w zakresie gromadzenia, czyszczenia i audytu danych klientów, poprawy i utrzymania jakości danych oraz ich analiza, tworzenie zaawansowanych modeli segmentacji klientów, analiza migracji i strategia aktywizacji klientów, modele predykcyjne i scoringowe, marketing baz danych oraz analiza poziomu satysfakcji klientów.

COMARCH E-INVOICING

Portfolio Comarch e-Invoicing umożliwia efektywne zarządzanie dokumentami i automatyzację procesów sprzedażowych i biznesowych zachodzących w łańcuchu dostaw. Kompleksowe podejście do komunikacji z partnerami z całego świata, obejmujące elektroniczną wymianę danych produktowych, handlowych, logistycznych i finansowych, pozwala osiągnąć firmom wymierne korzyści: szybszy dostęp do informacji oraz zdecydowaną redukcję kosztów.

W ramach Comarch e-Invoicing oferowane są następujące rozwiązania:

EDI (Electronic Data Interchange) – platforma umożliwiająca bezpieczną i szybką wymianę dokumentów elektronicznych pomiędzy partnerami biznesowymi z całego świata, niezależnie od branży. Zwiększa dokładność przepływu informacji oraz zapewnia szybki dostęp do danych biznesowych. Możliwość jej integracji ze mobilnymi rozwiązaniami sprzedażowymi oraz kompleksowe narzędzia raportujące gwarantują dostęp do wiarygodnych danych biznesowych.

MDM (Master Data Management) – rozwiązanie pozwalające efektywnie zarządzać i wymieniać dane o produktach między partnerami biznesowymi z całego świata. Gwarantuje dostęp do rzetelnych, aktualizowanych na bieżąco danych produktowych. Jako certyfikowany katalog GDSN zapewnia szybką synchronizację danych o produktach wewnątrz sieci GDSN z partnerami na całym świecie.

e-Invoicing – rozwiązanie zapewniające pełną kontrolę nad procesami zarządzania fakturami (Accounts Payable / Accounts Receivable). Umożliwia szybkie zastąpienie papierowych faktur ich elektronicznymi odpowiednikami oraz ich archiwizację przy zachowaniu zgodności prawnej z regulacjami krajowymi. Wielokanałowa obsługa pozwala na przetwarzanie i walidację różnych formatów danych.

Rozwiązania klasy EDI oraz MDM są w pełni kompatybilne a korzystanie z nich zapewnia firmom znaczną poprawę jakości danych transakcyjnych (np. zamówień czy faktur) oraz logistycznych. Comarch posiada globalne rozwiązania zapewniające zgodność międzynarodowych projektów e-fakturowych z lokalnymi uwarunkowaniami prawnymi oraz obsługę dedykowanych firmowych procesów, w tym obieg faktur zgodnie z regulacjami wewnętrznymi przedsiębiorstw.

Planowany jest dalszy rozwój w kierunku integracji posiadanych systemów, w celu wykorzystania synergii poszczególnych aplikacji i uzyskania przewagi konkurencyjnej nad innymi dostawcami rozwiązań e-Invoicingowych.

COMARCH ICT

Rozwiązania Comarch ICT pozwalają zapanować nad infrastrukturą IT przedsiębiorstwa w obszarze telekomunikacji, outsourcingu, czy data center w oparciu o światowe standardy i partnerstwa technologiczne z liderami rynku IT przy jednoczesnym bezpieczeństwie przechowywania danych.

ROZWIĄZANIA COMARCH DATA CENTER

Comarch Data Center - zaawansowane technologiczne centra o wysokiej dostępności oraz architekturze TIER III i TIER IV. Stanowią alternatywę dla klientów wobec rozbudowy własnych zasobów infrastruktury IT. Comarch S.A. posiada cztery własne ośrodki Data Center oraz 11 ośrodków partnerskich na całym świecie. W ramach usług Data Center świadczymy następujące usługi:

- Kolokacja – usługa polegająca na udostępnieniu powierzchni dla urządzeń Klienta w jednym z kilku naszych ośrodków data center. W ramach usługi Klient otrzymuje uzgodnioną przestrzeń dla własnych urządzeń w pomieszczeniu z zapewnionym bezpieczeństwem fizycznym, energetycznym, środowiskowym, pożarowym.
- **Disaster Recovery Center** – usługa opcjonalna do wszystkich wyżej omówionych rozwiązań. Obejmuje ona dostarczenie zapasowego ośrodka przetwarzania danych dla krytycznych systemów klienta. Usługa oferowana jest w modelach PaaS lub SaaS z zapewnieniem replikacji

danych pomiędzy obydwoma ośrodkami oraz uruchomienia środowiska zapasowego po awarii podstawowej lokalizacji.

- Data Center Managed Services – to usługi, które przekształcają zarządzanie centrum danych i operacje IT, dając Ci niezbędną elastyczność technologiczną i maksymalizując wydajność i dostępność aplikacji. Zapewniamy odpowiednie osoby, procesy, zabezpieczenia i technologie w we własnych i Twoich ośrodkach data center, chmurze i sieciach, aby zoptymalizować usługi centrum danych. Oferujemy pełne zarządzanie, dzięki czemu możesz skupić się na inicjatywach strategicznych.
- IBM Power Services - w pełni zarządzane usługi dla technologii IBM i Power Systems, które są bezpiecznym i niezawodnym rozwiązaniem dla każdej firmy średniej lub przedsiębiorstwa. Usługi te pozwolą Twojej firmie zwiększyć wydajność i zmniejszyć koszty związane z obsługą systemów IBM.

Comarch Cloud Infraspace – to ujednolicona i elastyczna infrastruktura chmurowa o najwyższych standardach bezpieczeństwa. Platforma zawiera szeroką gamę narzędzi wspierających aplikacje zbudowane w oparciu o mikroserwisy. Rozwiązanie w chmurze dostarczane przez Comarch zostało stworzone, aby pomóc rozwiązać problemy związane z brakiem mocy obliczeniowej, umożliwiając dostosowanie wydajności z rzeczywistym zapotrzebowaniem na zasoby IT. Rozwiązanie pozwala klientom czerpać ze wszystkich korzyści chmury takich jak: niższe koszty IT, zwiększona wydajność firmy oraz pełna kontrola nad posiadanymi zasobami IT przy jednoczesnej optymalizacji niezawodności danych firmowych i maksymalizacji elastyczności. Wszystko to w bezpiecznym środowisku IT zlokalizowanym w Comarch Data Center**.**

Rozwiązania IT Services

W związku z dynamicznymi zmianami na rynku infrastruktury IT kluczowe znaczenie dla rozwoju biznesu ma dziś doświadczony partner technologiczny. Środowisko IT firmy w rękach inżynierów i analityków Comarch, to gwarancja ciągłości działania usług dopasowanych do indywidualnych potrzeb klienta oraz wymaganej dostępności systemów.

Comarch IT Services – usługi ciągłe, których zadaniem jest zapewnienie kompleksowej obsługi IT, począwszy od pełnego wsparcia dla użytkownika końcowego (Service Desk i opieka stanowiskowa), poprzez administrację sieciami LAN/WAN, infrastrukturą serwerową i bezpieczeństwa, aż po zarządzanie procesami IT, zgodnie z dobrymi praktykami biblioteki ITIL.

Comarch IT Integration – usługi, których zadaniem jest dostosowanie środowiska IT klienta do nowych wymagań biznesowych i technicznych. Wspieramy klientów począwszy od etapu analizy i projektowania nowej platformy IT, poprzez dostawę odpowiednich urządzeń i oprogramowania, aż po fazę wdrożenia.

Comarch Business Continuity – usługi zapewniające wysoki poziom dostępności systemów, minimalizację skutków awarii i katastrof oraz gwarancję szybkiego powrotu do stanu sprzed awarii. Ponadto oferujemy audyty w różnych obszarach IT.

Comarch Network Managed Services – rozwiązania przeznaczone do tworzenia i utrzymania sieci transmisji danych (w tym WAN/LAN/WLAN). CNMS to kompleksowy produkt w zakresie budowy lub modernizacji istniejących sieci transmisji, zarządzania i administrowania tymi sieciami a także ich bezpieczeństwa.

Comarch Network Operations Center – rozwiązanie stanowiące Pojedynczy Punkt Kontaktu z klientem, zapewniające wsparcie techniczne w zakresie monitoringu w obszarze infrastruktury IT oraz aplikacji biznesowych dla wszelkiego typu przedsiębiorstw i instytucji. Zapewnia klientom bieżącą wiedzę na temat dostępności i wydajności poszczególnych elementów ich infrastruktury IT, systemów operacyjnych, czy platformy operacyjnej.

Rozwiązania IT Risk & Security Management

Managed IT Security Services – skuteczne i wysokiej jakości rozwiązanie adresowane do firm szukających strategicznych partnerów, którzy w ramach outsourcingu podjęliby się kompleksowego zarządzania bezpieczeństwem IT. Monitorowanie oraz analiza zdarzeń bezpieczeństwa, testy

penetracyjne, skany wrażliwości to tylko przykład usług oferowanych w ramach Managed Services. Comarch dostosowuje świadczone usługi bezpośrednio do celów biznesowych i operacyjnych oraz pomaga swoim klientom w przestrzeganiu procedur zarządzania IT, zarządzaniu ryzykiem korporacyjnym i osiągnięciu zgodności z prawem obowiązującym w danym kraju, jak również standardami branżowymi.

IT Security Auditing & Compliance – to portfolio usług związanych z oceną, procesowaniem oraz spełnieniem wszystkich standardów bezpieczeństwa na szczeblach lokalnych oraz międzynarodowych. Regularne kontrole bezpieczeństwa danych mogą wykryć ewentualne zagrożenie i odpowiednio wcześnie mu zapobiec. Zapewniamy szeroki wachlarz usług związanych z przeprowadzeniem szczegółowego audytu w zakresie bezpieczeństwa IT, dopasowanych do potrzeb rynku i oczekiwań klienta.

IT Security Integration & Support - oferujemy pełen zakres usług integracji i wsparcia w zakresie bezpieczeństwa IT, począwszy od rozwiązań bezpieczeństwa sieci aż po systemy klasy SIEM (Security Information and Event Management). Dzięki zespołowi wykwalifikowanych inżynierów sieciowych i specjalistów ds. bezpieczeństwa oraz wieloletnim doświadczeniom w zakresie zarządzanie bezpieczeństwem w firmie, potrafimy zatem dostarczyć rozwiązania skrojone na miarę potrzeb naszych klientów.

3.6. e-Health

Comarch S.A. dostarcza część rozwiązań Grupy Comarch dedykowanych rynkowi zdrowia.

MIASTO ZDROWIA

Platforma usługowo-informatyczna składająca się z zestawu wzajemnie współpracujących aplikacji i systemów IT. Usługa adresowana do regionów i miast stanowi efektywne narzędzie realizacji regionalnej polityki ochrony zdrowia. Koncepcja „ Miasta Zdrowia" skupia się na mieszkańcach jako odbiorcach i klientach świadczonych usług opieki zdrowotnej. Jest wynikiem praktycznych doświadczeń Comarch w realizacji platform regionalnych w kraju:

- Wielkopolskie e-Zdrowie
- Regionalny System Informacji Medycznej
- Podlaski System Informacji e-Zdrowie
- E-Zdrowie dla Mazowsza
- Małopolski System Informacji Medycznej

4. Pozycja Spółki na rynku IT oraz informacja o rynkach zbytu i o źródłach zaopatrzenia

Ze względu na rodzaj oferowanych przez Comarch S.A. systemów informatycznych, główną grupę odbiorców stanowią średnie i duże przedsiębiorstwa, które na całym świecie są największymi odbiorcami zaawansowanych rozwiązań informatycznych. Większość produktów Spółki jest kierowana do określonej grupy odbiorców, natomiast usługi informatyczne, ze względu na ich uniwersalny charakter, są oferowane każdej grupie odbiorców. Oferta Comarch S.A. przeznaczona jest zarówno dla podmiotów z rynku polskiego jak i klientów zagranicznych. Od wielu lat jednym z głównych celów strategicznych Comarch jest rozwój sprzedaży coraz większej ilości produktów na rynkach zagranicznych, w szczególności w Europie Zachodniej, Azji oraz w obu Amerykach. Sprzedaż Spółki jest mocno zdywersyfikowana i nie występuje uzależnienie od jednego odbiorcy. W 2018 roku sprzedaż do żadnego z kontrahentów nie przekroczyła 10% całkowitej sprzedaży Comarch S.A.

Ze względu na specyfikę branży, w której działa Comarch S.A., jako główne źródła zaopatrzenia należy uznać międzynarodowe koncerny, będące producentami sprzętu komputerowego, aplikacji bazodanowych oraz narzędzi programistycznych, polskie oddziały i przedstawicielstwa tych koncernów, polskie firmy dystrybucyjne oraz podwykonawców systemów IT. W 2018 roku żaden kontrahent nie dostarczył produktów i towarów o wartości przekraczającej 10% przychodów ze sprzedaży Comarch S.A.

5. Struktura sprzedaży

5.1. Przychody ze sprzedaży - struktura geograficzna (w tys. PLN)

	12 miesięcy 2018	%	12 miesięcy 2017	%	12 miesięcy 2016	%
Kraj (Polska)	537 266	55,6%	404 925	53,60%	390 379	52,1%
Zagranica	428 834	44,4%	350 592	46,40%	358 834	47,9%
Przychody ze sprzedaży	**966 100**	**100,0%**	**755 517**	**100,0%**	**749 213**	**100,0%**

W 2018 roku przychody ze sprzedaży Comarch S.A. wzrosły o 210,6 mln PLN, tj. 27,9% wobec roku 2017. Przychody ze sprzedaży zagranicznej wzrosły o 78,2 mln PLN, tj. o 22,3%, głównie w wyniku coraz większej sprzedaży dokonywanej za pośrednictwem spółek zależnych. Przychody ze sprzedaży krajowej wzrosły o 132,3 mln PLN, tj. o 32,7%, głównie dzięki rozwojowi sprzedaży do klientów z sektora publicznego oraz rosnącej sprzedaży rozwiązań ERP w Polsce.

Struktura geograficzna sprzedaży pozostawała stabilna w ciągu roku obrotowego.

5.2. Przychody ze sprzedaży - struktura wg odbiorców (w tys. PLN)

	12 miesięcy 2018	%	12 miesięcy 2017	%	12 miesięcy 2016	%
Telekomunikacja, Media, IT	95 498	9,8%	88 762	11,7%	87 693	11,7%
Finanse i Bankowość	128 502	13,3%	126 518	16,7%	125 752	16,8%
Handel i Usługi	52 681	5,5%	42 598	5,6%	54 549	7,3%
Przemysł & Utilities	72 734	7,5%	80 675	10,7%	101 664	13,6%
Sektor publiczny	33 505	3,5%	31 522	4,2%	36 470	4,9%
Medycyna	606	0,1%	434	0,1%	345	0,0%
Małe i Średnie Przedsiębiorstwa	160 419	16,6%	135 843	18,0%	116 841	15,6%
Pozostałe	2 456	0,3%	604	0,1%	501	0,0%
Przychody od spółek zależnych	419 699	43,4%	248 561	32,9%	225 398	30,1%
Przychody ze sprzedaży	**966 100**	**100,0%**	**755 517**	**100,0%**	**749 213**	**100,0%**

W 2018 roku znaczący wzrost odnotowały przychody ze sprzedaży do spółek zależnych (171,1 mln PLN, tj. 68,9%), co jest głównie zasługą rozwoju sprzedaży realizowanej przez te podmioty na rynkach zagranicznych (zwłaszcza w sektorze telekomunikacyjnym) oraz w sektorze publicznym w Polsce. W minionym roku znacznie wzrosły przychody ze sprzedaży do klientów z sektora MSP (wzrost o 24,6 mln PLN, tj. 18,1%), ich udział w całości sprzedaży wyniósł 16,6%. Znacząco wzrosła także sprzedaż do klientów sektora Handel i Usługi (wzrost o 10,1 mln PLN, tj. o 23,7%), jej udział utrzymał się na ubiegłorocznym poziomie. Sprzedaż Comarch S.A. do klientów z sektora Telekomunikacja, Media i IT odnotowała wzrost o 6,7 mln PLN, tj. o 7,6%, a jej udział utrzymywał się na podobnym poziomie co w 2017 roku. Wzrost sprzedaży wystąpił także w przypadku klientów z sektora finansowo-bankowego (przychody ze sprzedaży wzrosły o 2 mln PLN, tj. o 1,6%) i sektor publicznego (przychody ze sprzedaży wzrosły o 2 mln PLN, tj. 6,3%). Sektor finansowo-bankowy stanowił 13,3% całości przychodów Comarch SA w 2018 roku, a sektor publiczny odpowiadał za 3,5% przychodów Comarch S.A. w omawianym okresie. Sprzedaż do sektora Medycyna utrzymała się na podobnym do ubiegłorocznego poziomie.

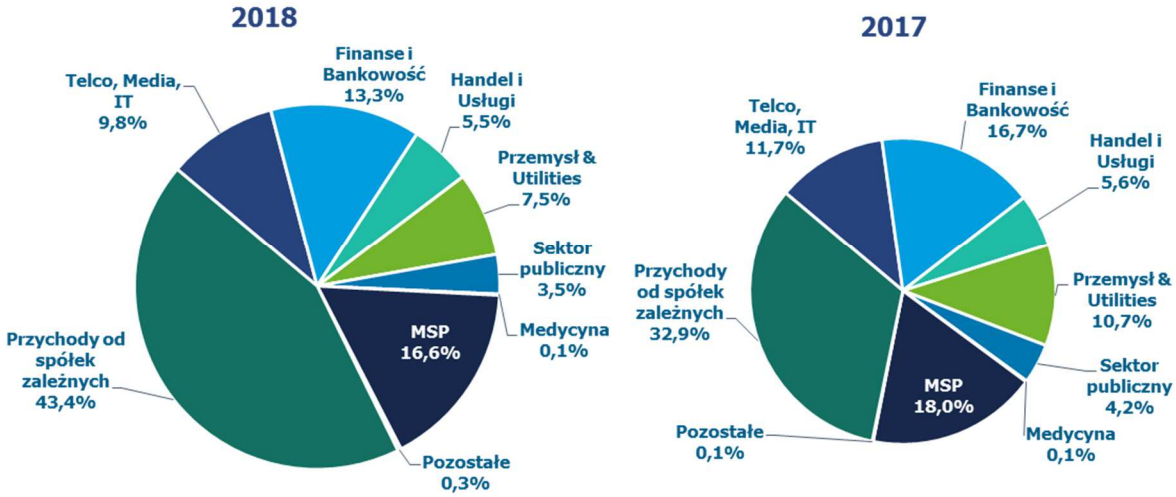

Struktura sprzedaży wg odbiorców pozostawała stabilna w ciągu roku obrotowego.

5.3. Przychody ze sprzedaży - struktura wg rodzaju (tys. PLN)

	12 miesięcy 2018	%	12 miesięcy 2017	%	12 miesięcy 2016	%
Usługi	662 341	68,6%	598 795	79,3%	582 389	77,7%
Oprogramowanie własne	203 323	21,0%	130 237	17,2%	137 214	18,3%
Oprogramowanie obce	14 850	1,5%	11 310	1,5%	17 069	2,3%
Wyroby gotowe	33 337	3,5%	1 165	0,2%	418	0,1%
Sprzęt komputerowy	44 189	4,6%	6 808	0,9%	5 963	0,8%
Pozostałe	8 060	0,8%	7 202	0,9%	6 160	0,8%
Razem	**966 100**	**100,0%**	**755 517**	**100,0%**	**749 213**	**100,0%**

W 2018 roku, podobnie jak w latach wcześniejszych, największą część przychodów ze sprzedaży Comarch S.A. stanowiły usługi. Jest to związane z przyjętym przez Comarch modelem biznesowym sprzedaży rozwiązań informatycznych. W 2018 roku nastąpił wzrost sprzedaży usług o 63,5 mln PLN, tj. o 10,6%. Bardzo dynamicznie wzrosły przychody ze sprzedaży oprogramowania własnego: o 73,1 mln PLN, tj. o 56,1%. Udział usług i oprogramowania własnego w całkowitej sprzedaży wyniósł 89,6%. Przychody ze sprzedaży oprogramowania obcego wzrosły o 3,5 mln PLN, tj. o 31,3%, a sprzętu komputerowego wzrosły o 37,4 mln PLN, tj. o 549,1%, ich łączny udział w całości sprzedaży Comarch S.A. pozostał na stosunkowo niewysokim poziomie 6,1%. Sprzedaż własnych wyrobów gotowych była znacząco wyższa niż w 2017 (wzrost o 32,2 mln PLN, tj. o 2761,5%), głównie na skutek zwiększonych dostaw wyrobów własnych do klientów z sektora publicznego, realizowanych za pośrednictwem podmiotów zależnych.

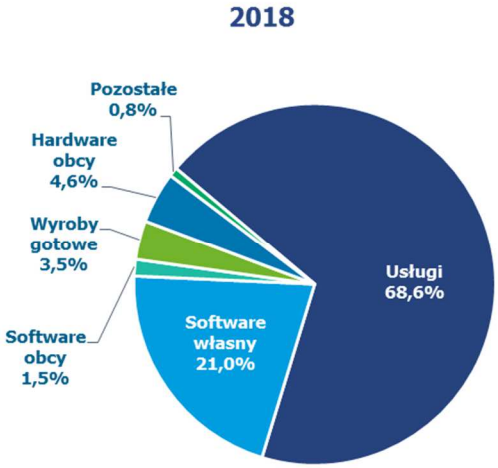

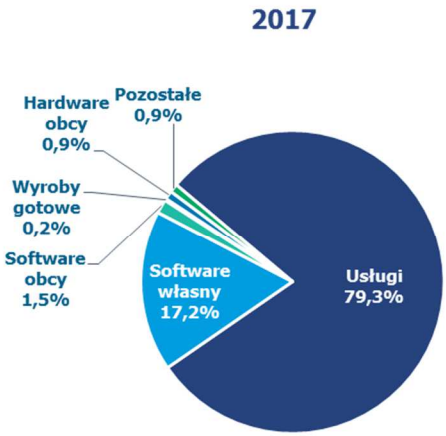

Na przestrzeni całego roku 2018 struktura sprzedaży wg rodzaju utrzymywała się na stabilnym poziomie.

6. Charakterystyka czynników istotnych dla rozwoju przedsiębiorstwa emitenta

6.1. Czynniki wewnętrzne

a) stały wzrost sprzedaży eksportowej i znaczenia działalności zagranicznej;

b) pozycja i renoma Comarch S.A. mająca wpływ na charakter pozyskiwanych klientów;

c) działalność Comarch S.A. w specjalnej strefie ekonomicznej w Krakowie;

d) znaczny udział produktów standardowych (powtarzalnych) w sprzedaży, co oznacza:

- niższe koszty, w szczególności koszty zmienne związane z pojedynczym kontraktem,
- możliwość znacznego zwiększenia rentowności jednostkowego kontraktu przy jednoczesnym obniżeniu obciążenia klienta (opłaty licencyjne),
- szersza i bardziej zdywersyfikowana klientela oznaczająca większą skalę działalności,

e) atrakcyjna polityka szkoleniowa oraz atrakcyjne warunki pracy oferowane pracownikom Spółki;

f) wysoka rozpoznawalność marki Comarch wśród potencjalnych klientów dzięki prowadzonym akcjom marketingowym, w tym poprzez marketing sportowy (MKS Cracovia SSA) oraz działania prospołeczne;

g) konieczność dokonywania ciągłych inwestycji w kapitał ludzki celem utrzymania konkurencyjności firmy w kolejnych latach;

h) wysoki poziom wydatków inwestycyjnych przeznaczanych na działalność badawczo-rozwojową oraz rozwój nowych produktów i usług informatycznych;

i) wysoki poziom wydatków inwestycyjnych związanych z rozbudową zaplecza produkcyjnego w Polsce i za granicą (inwestycje rzeczowe) oraz z ekspansją na rynkach zagranicznych (inwestycje kapitałowe).

6.2. Czynniki zewnętrzne

a) wzrost wymagań stawianych systemom informatycznym przez klientów. Zwiększa się zapotrzebowanie na duże, złożone systemy informatyczne dedykowane dla poszczególnych użytkowników. Stawia to w lepszej sytuacji większe spółki IT, takie jak Comarch S.A., które oferują szereg różnych technologii i produktów i są w stanie dostarczyć zaawansowane technologicznie rozwiązania;

b) wzrost znaczenia technologii mobilnych, stosowanych obecnie powszechnie w rozwiązaniach informatycznych dla wszystkich grup odbiorców;

c) zmiana modeli biznesowych w wielu branżach oraz zmiana strategii biznesowych wielu firm związana z postępem technicznym i rozwojem gospodarczym, co kształtuje popyt na nowe systemy informatyczne, upowszechnienie sprzedaży oprogramowania w modelu *cloud computing* oznacza dla firm informatycznych zwiększone wymogi kapitałowe i zasobowe;

d) związany z członkostwem Polski w Unii Europejskiej dostęp polskich firm do środków z funduszy strukturalnych, które w pewnej części są przeznaczane na rozwój systemów informatycznych oraz finansowanie prac badawczo-rozwojowych;

e) rosnąca konkurencja, wpływająca na zmniejszenie osiąganych marż; konkurencja pomiędzy firmami IT;

f) stała presja na wzrost wynagrodzeń w branży IT; zmniejszająca się liczba absolwentów uczelni technicznych z wykształceniem informatycznym;

g) wzrastająca konkurencja na lokalnym rynku pracy w sektorze IT w Krakowie oraz innych miejscach prowadzenia działalności gospodarczej przez Spółkę;

h) międzynarodowa sytuacja gospodarcza, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji na rynkach finansowych, mająca wpływ na wielkość popytu na produkty i usługi informatyczne;

i) zmienność kursów walutowych, w szczególności EUR/PLN i USD/PLN, GBP/PLN, CAD/PLN, CHF/EUR, BRL/PLN oraz RUB/PLN, wpływająca na opłacalność sprzedaży zagranicznej;

j) sytuacja gospodarcza na świecie, ze szczególnym uwzględnieniem sytuacji w Europie, mającej wpływ na wielkość popytu na produkty i usługi informatyczne na tym rynku oraz wiarygodność finansową klientów z tego rejonu geograficznego;

k) międzynarodowa sytuacja polityczna, m.in. wzrastające ryzyko zamachów terrorystycznych w miejscach prowadzenia projektów utrudnia ich realizację.

7. Pozostałe istotne czynniki, w tym ryzyka i zagrożeń

Comarch S.A. jest narażona na następujące główne rodzaje ryzyka finansowego:

7.1. Ryzyko kredytowe

Spółka analizuje wiarygodność finansową potencjalnych klientów przed zawarciem umów na dostawę systemów informatycznych i w zależności od oceny standingu finansowego dostosowuje warunki każdej umowy do potencjalnego ryzyka. Koncentracja ryzyka kredytowego jest ograniczona ze względu na dywersyfikację sprzedaży Comarch do znacznej liczby kontrahentów z różnych branż gospodarki i z różnych regionów świata.

7.2. Ryzyko zmiany stóp procentowych

Spółka jest narażona na ryzyko zmian stóp procentowych w związku z posiadanymi środkami pieniężnymi i ich ekwiwalentami oraz z zawartymi długoterminowymi kredytami inwestycyjnymi przeznaczonymi na finansowanie nowych budynków produkcyjnych w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie. Kredyty są oprocentowane wg zmiennej stopy procentowej opartej o stawkę WIBOR oraz EURIBOR. Spółka dokonuje zabezpieczenia ryzyka stopy procentowej w tym obszarze za pomocą kontraktów IRS, a także prowadzi stały monitoring sytuacji rynkowej w tym zakresie. Wpływ zmiany stóp procentowych na wysokość płaconych odsetek od kredytów jest częściowo kompensowany przez zmianę odsetek otrzymywanych od posiadanych środków pieniężnych.

7.3. Ryzyko zmiany kursów walut

W związku ze sprzedażą eksportową lub denominowaną w walutach obcych Spółka jest narażona na ryzyko kursowe, szczególnie w odniesieniu do zmian kursów par walut EUR/PLN, USD/PLN, GBP/PLN, CAD/PLN, BRL/PLN, CHF/EUR i RUB/PLN. Równocześnie część kosztów i zobowiązań Spółki jest również wyrażona lub powiązana z kursem walut obcych. W indywidualnych przypadkach Spółka dokonuje zabezpieczenia przyszłych płatności za pomocą kontraktów forward, jak również stara się wykorzystywać hedging naturalny poprzez dopasowanie struktury aktywów i pasywów denominowanych w walutach obcych (np. poprzez zaciąganie w ostatnich okresach zobowiązań kredytowych wyrażonych w EUR). Wartość bilansowa aktywów oraz zobowiązań finansowych Spółki denominowanych w walutach obcych na dzień bilansowy dotyczy należności i zobowiązań z tytułu dostaw i usług, zobowiązań z tytułu kredytu inwestycyjnego oraz środków pieniężnych.

7.4. Ryzyko płynności finansowej

Spółka posiada system zarządzania ryzykiem płynności dla potrzeb zarządzania funduszami krótko-, średnio- i długoterminowymi. Podstawowe ryzyko płynności finansowej wynika z faktu, iż większość kosztów ponoszonych przez Spółkę ma charakter kosztów stałych, natomiast przychody ze sprzedaży podlegają zmienności charakterystycznej dla firm usługowych. Spółka zarządza ryzykiem płynności utrzymując odpowiednią wielkość kapitału obrotowego, utrzymując rezerwowe linie kredytowe w rachunku bieżącym, monitorując stale prognozowane i rzeczywiste przepływy pieniężne oraz analizując profile zapadalności aktywów i zobowiązań finansowych.

8. Perspektywy rozwoju działalności Spółki oraz przewidywana sytuacja finansowa Spółki w 2019 roku

W 2018 roku wzrósł popyt na usługi i produkty informatyczne Spółki, przy czym nastąpiły zmiany w jego strukturze. Spółka obserwowała wzrost popytu na rozwiązania ERP dla sektora MSP, wzrost sprzedaży przez spółki zależne Grupy Comarch (zwłaszcza związanej z sektorem telekomunikacyjnym oraz sektorem publicznym) oraz stabilny popyt na rozwiązania informatyczne dla klientów z pozostałych sektorów. Portfel zamówień Spółki zapewnia obecnie pełne wykorzystanie jej mocy produkcyjnych w kilku kolejnych okresach. Rozwój sytuacji politycznej i gospodarczej w Polsce i na świecie, a także sytuacja na rynku pracy będą miały nadal decydujący wpływ na działalność i wyniki finansowe Comarch w 2019 roku. Dzięki konsekwentnie realizowanej od wielu lat strategii pozycjonowania się na rynku jako firmy technologicznej i produktowej oferta Comarch jest bardzo dobrze zdywersyfikowana. Grono klientów stale się rozszerza, a znaczna ich część to firmy międzynarodowe, co pozwala kontynuować rozwój firmy. Dynamicznie rozwijająca się działalność Comarch S.A. na rynkach zagranicznych dodatkowo zwiększa wysokość sprzedaży oraz polepsza wizerunek Comarch wśród klientów, przyczyniając się tym samym do umocnienia pozycji konkurencyjnej przedsiębiorstwa. Oznacza również konieczność dokonywania licznych inwestycji kapitałowych poza granicami Polski (głównie poprzez zakładanie zagranicznych spółek zależnych). Realizacja strategii przedsiębiorstwa zależy w dużej mierze od kształtowania się niezależnych od Comarch warunków makroekonomicznych, w szczególności od poziomu inwestycji w informatykę dokonywanych przez średnie i duże firmy w kraju i za granicą oraz od zaostrzającej się konkurencji na rynku pracy w sektorze IT. Równocześnie warunkiem koniecznym do realizacji strategii jest skuteczne zarządzanie ryzykami operacyjnymi. Szansą dla Spółki jest jej duża innowacyjność oraz wzrost zapotrzebowania na dostarczanie informatyki w modelu usługowym – Comarch S.A. dzięki szerokiej palecie własnych produktów, posiadanej infrastrukturze oraz zasobom ludzkim i kapitałowym może elastycznie dopasowywać się do modeli biznesowych oczekiwanych przez klientów.

Do najważniejszych obszarów ryzyka operacyjnego związanego z działalnością Spółki należą:

- ryzyka związane z pracami R&D (wytwarzanie własnych produktów software'owych);
- ryzyka związane z realizacją kontraktów długoterminowych;
- ryzyka związane z niedotrzymaniem warunków umów i skorzystaniem przez kontrahentów z udzielonych im gwarancji dobrego wykonania lub przysługujących im kar umownych;

- ryzyka zagranicznego otoczenia gospodarczego, prawnego i politycznego związane z realizacją kontraktów eksportowych;
- ryzyko kredytowe związane ze sprzedażą z odroczonym terminem płatności oraz często długim okresem realizacji kontraktów;
- ryzyko rotacji personelu, ryzyko braku możliwości zatrudnienia odpowiedniej ilości wykwalifikowanych pracowników, ryzyko wzrostu kosztów pracy;
- ryzyko zmiany kursów walut oraz poziomu stóp procentowych;
- ryzyka związane z terroryzmem międzynarodowym, utrudniające delegowanie pracowników w podróże służbowe w niektóre rejony świata.

Spółka nie przewiduje istotnych zmian swojej sytuacji finansowej oraz w zakresie ryzyka związanego z prowadzoną działalnością.

9. Analiza finansowa Spółki

	31 grudnia 2018 r.	%	31 grudnia 2017 r.	%	Zmiana	Zmiana %
I. Aktywa trwałe	**736 083**	**55,2%**	**756 155**	**60,7%**	**-20 072**	**-2,7%**
Wartości niematerialne i prawne	11 048	0,8%	14 628	1,2%	-3 580	-24,5%
Rzeczowe aktywa trwałe	332 185	24,9%	346 398	27,8%	-14 213	-4,1%
Inwestycje długoterminowe	383 826	28,8%	386 122	31,0%	-2 296	-0,6%
Długoterminowe rozliczenia międzyokresowe	9 024	0,7%	9 007	0,7%	17	0,2%
II. Aktywa obrotowe	**598 817**	**44,8%**	**491 051**	**39,3%**	**107 766**	**21,9%**
Zapasy	61 435	4,6%	78 120	6,3%	-16 685	-21,4%
Należności krótkoterminowe	376 939	28,2%	312 373	25,0%	64 566	20,7%
Inwestycje krótkoterminowe	70 762	5,3%	57 670	4,6%	13 092	22,7%
Krótkoterminowe rozliczenia międzyokresowe	89 681	6,7%	42 888	3,4%	46 793	109,1%
AKTYWA RAZEM	**1 334 900**	**100,0%**	**1 247 206**	**100,0%**	**87 694**	**7,0%**

Wartość aktywów Spółki na koniec 2018 roku wzrosła o 7% w stosunku do roku 2017 (z poziomu 1 247,2 mln PLN do 1 334,9 mln PLN), co jest spowodowane wzrostem wartości aktywów obrotowych o 107,8 mln PLN, tj. o 21,9%. Wzrost ten nastąpił głównie w wyniku zwiększenia wartości należności krótkoterminowych (wzrost o 64,6 mln PLN, tj. o 20,7%), krótkoterminowych rozliczeń międzyokresowych (wzrost o 46,8 mln PLN, tj. o 109,1%) oraz inwestycji krótkoterminowych (wzrost o 13,1 mln PLN, tj. o 22,7%). Zapasy odnotowały spadek o 16,7 mln PLN, tj. 21,4%.

W porównaniu do roku ubiegłego wartość aktywów trwałych spadła o 20,1 mln PLN, co jest w znacznej mierze wynikiem spadku wartości rzeczowych aktywów trwałych (o 14,2 mln PLN, tj. o 4,1%) wynikającego z przeniesienia do nieruchomości inwestycyjnych budynku należącego do Comarch S.A. przeznaczonego na wynajem. Wartości niematerialne spadły o 3,6 mln PLN, tj. o 24,5% a inwestycje długoterminowe o 2,3 mln PLN, tj. o 0,6%. Długoterminowe rozliczenia okresowe pozostały na poziomie ubiegłorocznym.

	31 grudnia 2018 r.	%	31 grudnia 2017 r.	%	2018/ 2017	%
I. Kapitał własny	**834 190**	**62,5%**	**796 984**	**64,0%**	**37 206**	**4,7%**
Kapitał zakładowy	8 133	0,6%	8 133	0,7%	0	0,0%
Kapitał zapasowy	680 501	51,0%	653 363	52,4%	27 138	4,2%
Kapitał z aktualizacji wyceny	95 162	7,1%	95 405	7,6%	-243	-0,3%
Pozostałe kapitały rezerwowe	745	0,1%	745	0,1%	0	0,0%
Zysk (strata) z lat ubiegłych	0	0,0%	0	0,0%	0	0%
Zysk (strata) netto	49 649	3,7%	39 338	3,2%	10 311	26,2%
II. Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	**500 711**	**37,5%**	**450 222**	**36,0%**	**50 489**	**11,2%**
Rezerwy na zobowiązania	144 309	10,8%	122 701	9,8%	21 608	17,6%
Zobowiązania długoterminowe	152 343	11,4%	154 762	12,4%	-2 419	-1,6%
Zobowiązania krótkoterminowe	157 089	11,8%	155 174	12,4%	1 915	1,2%
Rozliczenia międzyokresowe	46 970	3,5%	17 585	1,4%	29 385	167,1%
PASYWA RAZEM	**1 334 901**	**100,0%**	**1 247 206**	**100,0%**	**87 695**	**7,0%**

Wartość kapitału własnego wzrosła w 2018 roku o 4,7%, jednak jego udział w strukturze pasywów jest na nieco niższym poziomie niż w ubiegłym roku (62,5% wobec 64,0% w 2017 roku). Wzrost kapitału własnego ma związek z przeniesieniem niepodzielonego zysku netto za 2017 rok na kapitał zapasowy oraz wypracowanym w 2018 roku zyskiem netto. Kapitał zakładowy, z aktualizacji wyceny i pozostałe kapitały rezerwowe utrzymały poziom zbliżony do ubiegłorocznego.

Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania stanowiły 37,5% pasywów wobec 36,0% rok wcześniej. W 2018 roku stan zobowiązań krótkoterminowych wyniósł 157,1 mln PLN i był wyższy o 1,9 mln PLN w stosunku do 2017 roku. Wartość zobowiązań długoterminowych spadła o 2,4 mln PLN, głównie w wyniku regularnych spłat kredytów bankowych związanych z realizowanymi przez Comarch S.A. inwestycjami infrastrukturalnymi. Rezerwy na zobowiązania wzrosły o 21,6 mln PLN, tj. o 17,6%.

	12 miesięcy 2018 r.	%	12 miesięcy 2017 r.	%	2018/ 2017	%
I. Przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów	**966 100**	**100,0%**	**755 517**	**100,0%**	**210 583**	**27,9%**
II. Koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów	719 140	74,4%	576 096	76,3%	143 044	24,8%
III. Zysk (strata) brutto ze sprzedaży (I-II)	**246 960**	**25,6%**	**179 421**	**23,7%**	**67 539**	**37,6%**
IV. Koszty sprzedaży	73 067	7,6%	72 449	9,6%	618	0,9%
V. Koszty ogólnego zarządu	55 517	5,7%	53 971	7,1%	1 546	2,9%
VI. Zysk (strata) na sprzedaży (III-IV-V)	**118 376**	**12,3%**	**53 001**	**7,0%**	**65 375**	**123,3%**
VII. Pozostałe przychody operacyjne	1 972	0,2%	1 280	0,2%	692	54,1%
VIII. Pozostałe koszty operacyjne	30 959	3,2%	13 748	1,8%	17 211	125,2%

IX. Zysk (strata) z działalności operacyjnej (VI+VII-VIII)	**89 389**	**9,3%**	**40 533**	**5,4%**	**48 856**	**120,5%**
X. Przychody finansowe	10 845	1,1%	26 971	3,6%	-16 126	-59,8%
XI. Koszty finansowe	43 159	4,5%	23 260	3,1%	19 899	85,6%
XII. Zysk (strata) z działalności gospodarczej (IX+X-XI)	57 075	5,9%	44 244	5,9%	12 831	29,0%
XIII. Zysk (strata) brutto (XII)	**57 075**	**5,9%**	**44 244**	**5,9%**	**12 831**	**29,0%**
XIV. Podatek dochodowy	7 426	0,8%	4 906	0,7%	2 520	51,4%
XV. Zysk (strata) netto (XIII-XIV)	**49 649**	**5,1%**	**39 338**	**5,2%**	**10 311**	**26,2%**

W okresie 2018 roku Comarch S.A. osiągnęła 966,1 mln PLN przychodów ze sprzedaży, co stanowi wzrost o 27,9% w porównaniu do analogicznego okresu 2017 roku. Zysk operacyjny Spółki w 2018 wyniósł 89,4 mln PLN, a zysk netto 49,6 mln PLN.

Analiza rentowności	2018	2017	2016	2015	2014
Marża na sprzedaży	25,6%	23,7%	29,3%	30,1%	30,6%
Rentowność sprzedaży na działalności operacyjnej	9,3%	5,4%	10,5%	11,1%	10,0%
Rentowność sprzedaży brutto	5,9%	5,9%	7,5%	8,9%	7,4%
Rentowność sprzedaży netto	5,1%	5,2%	6,1%	7,7%	5,7%
Rentowność aktywów	3,7%	3,2%	3,9%	5,2%	3,9%
Rentowność kapitału własnego	6,3%	5,2%	6,3%	8,6%	6,5%

Marża na sprzedaży wzrosła z poziomu 23,7% do 25,6%. Pozostałe wskaźniki również uległy wzrostom. Rentowność operacyjna w 2018 roku wzrosła z poziomu 5,4% do 9,3%, natomiast rentowność netto wyniosła 5,1%.

Analiza płynności	2018	2017	2016	2015	2014
Wskaźnik bieżącej płynności finansowej	2,9	2,8	3,2	3,0	3,1
Wskaźnik płynności szybki	2,2	2,1	2,6	2,5	2,7
Wskaźnik podwyższonej płynności	0,3	0,3	0,4	0,5	0,7

Podobnie jak w latach poprzednich, tak i w 2018 roku Spółkę charakteryzowała bardzo dobra płynność finansowa. W roku 2018 wskaźniki nieznacznie wzrosły w stosunku do roku 2017. W ocenie Zarządu, Comarch S.A. nie ma problemów z terminowym wywiązywaniem się z zaciągniętych zobowiązań, przejściowo wolne środki Spółka inwestuje w bezpieczne instrumenty finansowe (lokaty bankowe, jednostki uczestnictwa w funduszach inwestycyjnych).

Analiza rotacji	2018	2017	2016	2015	2014
Rotacja majątku obrotowego (krotność)	1,6	1,5	1,6	1,8	1,8
Rotacja należności (dni)	140	149	156	140	131
Rotacja zapasów (dni)	2	12	1	2	4
Rotacja zobowiązań (dni)	131	159	137	128	130
Rotacja zobowiązań bez zobowiązań z tytułu kredytów długoterminowych (dni)	67	80	70	72	69

Wskaźniki rotacji potwierdzają efektywne wykorzystywanie zasobów Comarch S.A. W 2018 roku wszystkie wskaźniki rotacji uległy skróceniu. Rotacja majątku obrotowego uległa nieznacznemu zwiększeniu.

Analiza zadłużenia	2018	2017	2016	2015	2014
Wskaźnik zadłużenia	37,5%	36,1%	33,6%	34,5%	35,0%
Wskaźnik zadłużenia z tytułu kredytów długoterminowych	11,4%	12,4%	10,4%	9,1%	10,0%
Wskaźnik zadłużenia kapitału własnego	60,0%	56,5%	50,6%	52,7%	53,9%

Ze względu na wzrost wartości zobowiązań, wskaźnik zadłużenia i wskaźnik zadłużenia kapitału własnego w 2018 roku nieznacznie wzrosły w porównaniu do roku poprzedniego, lecz pozostają na bezpiecznym poziomie. Wskaźnik zadłużenia z tytułu kredytów spadł z 12,4% do poziomu 11,4%. Spółka finansuje się środkami własnymi w 62,5% a kapitałem obcym w 37,5%.

Metody obliczania wskaźników finansowych

Wskaźniki zadłużenia

$$\text{wskaźnik zadłużenia} = \frac{\text{zobowiązania i rezerwy na zobowiązania}}{\text{pasywa razem}}$$

$$\text{wskaźnik zadłużenia z tytułu kredytów długoterminowych} = \frac{\text{zobowiązania długoterminowe}}{\text{pasywa razem}}$$

$$\text{wskaźnik zadłużenia kapitału własnego} = \frac{\text{zobowiązania i rezerwy na zobowiązania}}{\text{kapitał własny}}$$

Wskaźniki rentowności

$$\text{marża na sprzedaży} = \frac{\text{zysk brutto ze sprzedaży}}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}$$

$$\text{rentowność operacyjna} = \frac{\text{zysk operacyjny}}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}$$

$$\text{rentowność sprzedaży brutto} = \frac{\text{zysk brutto}}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}$$

$$\text{rentowność sprzedaży netto} = \frac{\text{zysk netto}}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}$$

$$\text{rentowność aktywów} = \frac{\text{zysk netto}}{\text{aktywa razem}}$$

$$\text{rentowność kapitału własnego} = \frac{\text{zysk netto}}{\text{kapitał własny-zysk netto}}$$

Wskaźniki płynności

$$\text{bieżącej płynności finansowej} = \frac{\text{aktywa obrotowe}}{\text{zobowiązania krótkoterminowe + rozliczenia między okresowe}}$$

$$\text{płynności szybki} = \frac{\text{inwestycje krótkoterminowe + należności krótkoterminowe}}{\text{zobowiązania krótkoterminowe + rozliczenia międzyokresowe}}$$

$$\text{podwyższonej płynności} = \frac{\text{inwestycje krótkoterminowe}}{\text{zobowiązania krótkoterminowe + rozliczenia międzyokresowe}}$$

Wskaźniki rotacji

$$\text{rotacji majątku obrotowego(krotność)} = \frac{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}{\text{aktywa obrotowe}}$$

$$\text{rotacji należności (dni)} = \frac{\text{(należności krótkoterminowe)*360}}{\text{przychody netto ze sprzedaży produktów, towarów i materiałów}}$$

$$\text{rotacji zapasów (dni)} = \frac{\text{(zapasy-produkcja w toku)*360}}{\text{koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów}}$$

$$\text{rotacji zobowiązań (dni)} = \frac{\text{(zobowiązania długoterminowe + zobowiązania krótkoterminowe)*360}}{\text{koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów + koszty sprzedaży + koszty ogólnego zarządu}}$$

$$\text{rotacji zobowiązań bez zobowiązań z tytułu kredytu inwestycyjnego (dni)} = \frac{\text{zobowiązania krótkoterminowe*360}}{\text{koszty sprzedanych produktów, towarów i materiałów + koszty sprzedaży + koszty ogólnego zarządu}}$$

10. Kredyty, pożyczki, poręczenia, gwarancje

10.1. Nieodnawialne kredyty bankowe

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. Spółka Comarch S.A. posiadała zobowiązania z tytułu nieodnawialnych kredytów bankowych w wysokości 140 483 tys. PLN.

W trakcie roku 2018 zostały dotrzymane wszystkie kowenanty wynikające z umów kredytowych zawartych przez Comarch S.A. Zarząd Comarch S.A. nie widzi ryzyka ich niedotrzymania w przyszłości.

Kredytobiorca / Przedmiot finansowania	Instytucja finansująca	Kwota kredytu /pożyczki wg umowy		Kwota kapitału pozostała do spłaty				Warunki oprocentowania	Termin ostatecznej spłaty	Zabezpieczenia
		Kwota	Wal	Kwota	Wal	Kwota	PLN			
Comarch S.A. budynek biurowy SSE4 w Krakowie	BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A	44 000	PLN	3 563 (wobec 4 182 na 31 grudnia 2017)	EUR	15 320 (wobec 17 444 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 29-07-2024	29.07.2024	hipoteka na budynku SSE4, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, weksel in blanco, oświadczenie o poddaniu się egzekucji

Comarch S.A. budynek biurowy SSE5 w Krakowie - refinansowanie	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	4 126	EUR	1 418 (wobec 1 977 na 31 grudnia 2017)	EUR	6 099 (wobec 8 246 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku	29.09.2021	hipoteka na budynku SSE5, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. nieodnawialny kredyt obrotowy	Santander Bank Polska S.A. (dawniej Bank Zachodni WBK S.A.)	7 400	EUR	1 910 (wobec 2 944 na 31 grudnia 2017)	EUR	8 212 (wobec 12 280 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 28-06-2019	31.12.2020	hipoteka na budynku SSE3, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. budynek biurowy SSE6 w Krakowie	Bank Polska Kasa Opieki S.A.	13 323	EUR	8 188 (wobec 9 854 na 31 grudnia 2017)	EUR	35 209 (wobec 41 098 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 30-11-2023	30.11.2023	hipoteka na budynku SSE6, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, cesja praw z gwarancji należytego wykonania oraz gwarancji rękojmi, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. budynek biurowy SSE7 w Krakowie	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	13 333	EUR	13 333 (wobec 11 286 na 31 grudnia 2017)	EUR	57 330 (wobec 47 075 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 29-02-2028	29.02.2028	hipoteka na budynku SSE7, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej budynku, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. długoterminowy kredyt nieodnawialny	Bank Handlowy w Warszawie S.A.	2 508	EUR	1 188 (wobec 2 508 na 31 grudnia 2017)	EUR	5 109 (wobec 10 461 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku IRS do 30-09-2019	30.09.2019	oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. środki trwałe - wyposażenie Laboratorium Internet of Things w Krakowie	DNB Bank Polska S.A.	2 531	EUR	1 751 (wobec 2 130 na 31 grudnia 2017)	EUR	7 529 (wobec 8 885 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku	30.12.2023	zastaw rejestrowy na środkach trwałych będących przedmiotem finansowania, cesja praw z polisy ubezpieczeniowej finansowanych środków trwałych, oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. Program modernizacyjny infrastruktury Comarch	CaixaBank S.A. Oddział w Polsce	3 500	EUR	1 399 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	EUR	6 016 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	EURIBOR1M + marża banku	23.08.2023	Oświadczenie o poddaniu się egzekucji

10.2. Kredyty odnawialne

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. Spółka Comarch S.A. miała przyznane limity odnawialnych kredytów w rachunku bieżącym w wysokości 60 000 tys. PLN, limity nie były wykorzystane.

W trakcie roku 2018 zostały dotrzymane wszystkie kowenanty wynikające z umów kredytowych zawartych przez Comarch S.A. Zarząd Comarch S.A. nie widzi ryzyka ich niedotrzymania w przyszłości.

Kredytobiorca / Przedmiot finansowania	Instytucja finansująca	Kwota kredytu /pożyczki wg umowy		Kwota kapitału pozostała do spłaty				Warunki oprocentowania	Termin ostatecznej spłaty	Zabezpieczenia
		Kwota	Wal	Kwota	Wal	Kwota	PLN			
Comarch S.A. Kredyt obrotowy na finansowanie bieżącej działalności	Powszechna Kasa Oszczędności Bank Polski S.A.	20 000	PLN	0	PLN	0	PLN	WIBOR1M + marża banku	20.12.2019	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Powszechnej Kasie Oszczędności Bank Polski S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. Kredyt obrotowy na finansowanie bieżącej działalności	Bank Polska Kasa Opieki S.A.	30 000	PLN	0	PLN	0	PLN	WIBOR1M + marża banku	30.06.2019	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w Banku Polska Kasa Opieki S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji
Comarch S.A. Kredyt obrotowy na finansowanie bieżącej działalności	mBank S.A.	10 000	PLN	0	PLN	0	PLN	WIBOR O/N + marża banku	17.03.2020	pełnomocnictwo do rachunków Comarch S.A. prowadzonych w mBank S.A., oświadczenie o poddaniu się egzekucji,

10.3. Pożyczki otrzymane

a) Pożyczki otrzymane od podmiotów niepowiązanych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. Spółka Comarch S.A. posiadała zobowiązania z tytułu niespłaconego kapitału pożyczek od podmiotów niepowiązanych w wysokości 12 709 tys. PLN.

Pożyczkobiorca / Przedmiot finansowania	Instytucja finansująca	Kwota kredytu /pożyczki wg umowy		Kwota kapitału pozostała do spłaty				Warunki oprocentowania	Termin ostatecznej spłaty	Zabezpieczenia
		Kwota	Wal	Kwota	Wal	Kwota	PLN			
Comarch S.A. dostawa sprzętu IT w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym	IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	12 980	PLN	7 463 (wobec 9 983 na 31 grudnia 2017)	PLN	7 463 (wobec 9 983 na 31 grudnia 2017)	PLN	stałe	01.03.2022	brak
Comarch S.A. dostawa sprzętu IT w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym	IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	17 691	PLN	765 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	765 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	stałe	31.01.2019	brak
Comarch S.A. dostawa sprzętu IT w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym	IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	1 474	PLN	737 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	737 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	stałe	01.07.2019	brak
Comarch S.A. dostawa sprzętu IT w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym	IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	3 139	PLN	2 745 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	2 745 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	stałe	01.05.2022	brak
Comarch S.A. dostawa sprzętu IT w związku z realizowanym przez Grupę Comarch projektem informatycznym	IBM Global Financing Polska Sp. z o.o.	999	PLN	999 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	999 (wobec 0 na 31 grudnia 2017)	PLN	stałe	01.12.2019	brak

b) Pożyczki otrzymane od podmiotów powiązanych

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. Spółka Comarch S.A. posiadała zobowiązania z tytułu niespłaconego kapitału pożyczek od podmiotów powiązanych w wysokości 37 700 tys. PLN.

Pożyczkodawca	Termin wymagalności	Kwota kapitału pożyczki pozostała do spłaty w Walucie	Waluta	Warunki oprocentowania	Kwota pożyczki pozostała do spłaty PLN
Comarch Sistemas	2019.08.31	1 200	EUR	LIBORUSD 1Y + marża	5 160
MKS Cracovia	2022.12.22	1 300	EUR	EURIBOR1Y + marża	5 590
CA Consulting	2022.12.20	4 900	PLN	WIBOR1Y + marża	4 900
Comarch Infrastruktura	2022.12.20	1 300	PLN	WIBOR1Y + marża	1 300
Comarch Pointshub	2022.12.20	1 000	PLN	WIBOR1Y + marża	1 000
Comarch Technologies	2022.12.20	2 200	PLN	WIBOR1Y + marża	2 200
Comarch SRO	2022.12.20	500	PLN	WIBOR1Y + marża	500
Comarch Technologies	2021.12.31	500	EUR	EURIBOR1Y + marża	2 150
Comarch UK	2021.12.31	1 000	EUR	EURIBOR1Y + marża	4 300

MKS Cracovia	2019.12.31	1 000	EUR	EURIBOR1Y + marża	4 300
Comarch Luksemburg	2023.09.07	1 000	EUR	EURIBOR1Y + marża	4 300
iComarch24	2023.07.18	1 500	PLN	WIBOR1Y + marża	1 500
Comarch Pointshub	2023.07.23	500	PLN	WIBOR1Y + marża	500
Razem					**37 700**

10.4. Pożyczki udzielone

a) Pożyczki udzielone przez Comarch S.A. podmiotom powiązanym

Według stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. następujące spółki Grupy Comarch były zadłużone wobec Comarch S.A. z tytułu udzielonych pożyczek:

Pożyczkobiorca	Termin wymagalności	Kwota kapitału pożyczki pozostała do spłaty w Walucie	Waluta	Warunki oprocentowania	Kwota pożyczki pozostała do spłaty (PLN)
Bonus Development Sp zoo SKA	31.01.2029	3 242	PLN	WIBOR3M + marża	3 242
Comarch Yazilim	31.12.2023	264	EUR	EURIBOR1Y + marża	1 136
Comarch Polska SA	25.06.2023	9 000	PLN	WIBOR1Y + marża	9 000
Comarch SRL	25.06.2023	150	EUR	EURIBOR1Y + marża	645
Comarch SRL	16.07.2023	100	EUR	EURIBOR1Y + marża	430
Comarch Saudi Arabia Co	24.10.2023	150	USD	LIBORUSD1Y + marża	564
Comarch Healthcare	26.11.2023	5 000	PLN	WIBOR1Y + marża	5 000
Razem					**20 017**

Odpisem aktualizującym objęta jest pożyczka dla Comarch Yazilim A.S.

b) Pożyczki udzielone pracownikom Comarch S.A.

Nie wystąpiły.

c) Udzielone pożyczki osobom zarządzającym i nadzorującym

Na dzień 31 grudnia 2018 r. nie istnieją żadne niespłacone pożyczki jak również udzielone przez Comarch S.A. gwarancje i poręczenia na rzecz Członków Zarządu, Rady Nadzorczej Spółki oraz ich bliskich.

10.5. Poręczenia

- W związku z zawarciem przez Comarch Inc., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na wdrożenie, hosting i utrzymanie systemu lojalnościowego, w dniu 28 kwietnia 2011 roku zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za zobowiązania spółki Comarch Inc. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 3 000 tys. USD i jest ważne przez czas trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na sprzedaż licencji i wdrożenie Comarch Network & Service Inventory, Comarch Next Generation Service Assurance, Comarch OSS Mediations oraz sprzedaż licencji Comarch SLA Management, w dniu 11 sierpnia 2011 zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za

zobowiązania Comarch AG wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do wysokości zobowiązań Comarch AG wynikających z umowy, tj. 5 495 tys. EUR.

- W związku z zawarciem przez Comarch Healthcare S.A, spółkę zależną Comarch S.A., umowy kredytu inwestycyjnego z Bankiem Pekao S.A., na podstawie której Bank Pekao S.A. udzielił spółce Comarch Healthcare S.A. finansowania w wysokości 15 889 tys. PLN, w dniu 1 września 2011 roku spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania spółki zależnej Comarch Healthcare S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do kwoty 23 833 tys. PLN i jest ważne maksymalnie do dnia 31 grudnia 2021 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i utrzymanie systemu BSS, spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania Comarch UK. Poręczenie zostało udzielone do wysokości zobowiązań Comarch UK wynikających z powyższej umowy, tj. do kwoty 808 tys. GBP oraz dodatkowo 86 tys. GBP rocznie za usługę SLA i jest ważne przez cały okres trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie Next Generation Performance Management Solution, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG wynikające z umowy. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 3 823 tys. EUR i jest ważne przez cały okres trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie Planning and Inventory Application (PIA), został podpisany przez Comarch S.A. list patronacki, w którym Comarch S.A. zobowiązuje się do zapewnienia należytego wykonania umowy przez Comarch AG. List patronacki jest ważny 24 miesiące od zakończenia umowy, wartość umowy wynosi 3 505 tys. EUR.
- W związku z otrzymaniem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., subwencji na budowę infrastruktury w Dreźnie od Sachsischse AufbauBank, Comarch S.A. przystąpiła do długu na wypadek powstania zobowiązania Comarch AG do zwrotu udzielonych środków. Maksymalna odpowiedzialność Comarch S.A. z tytułu przystąpienia do długu wynosi 263 tys. EUR plus odsetki za okres od momentu udzielenia subwencji do jej zwrotu.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A. umowy kredytu inwestycyjnego z BGŻ BNP Paribas Bank Polska S.A., na podstawie której bank udzielił spółce Comarch AG finansowania w wysokości 6 000 tys. EUR. W dniu 15 maja 2013 roku spółka Comarch S.A. udzieliła poręczenia za zobowiązania Comarch AG wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało udzielone do kwoty 9 000 tys. EUR i jest ważne maksymalnie do dnia 15 maja 2020 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na wdrożenie Comarch Loyalty Management, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla klienta za zobowiązania spółki Comarch UK. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 2 351 tys. GBP i jest ważne przez okres trwania umowy.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i licencję Comarch Loyalty Management, a także na usługi data center, Support & Maintenance zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości podpisanych przez Comarch S.A.S. umów, tj. 2 807 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG Oddział w Belgii, umowy z jednym z klientów na usługi data center, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości podpisanej przez Comarch AG umowy, tj. 236 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.

- W związku z zawarciem przez Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z klientem na zakup licencji na oprogramowanie oraz usługi utrzymania i wsparcia, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch UK wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 11 244 tys. GBP i jest ważne w okresie dwunastu lat od zakończenia kontraktu.
- W związku z zawarciem przez Comarch Healthcare S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umów na obsługę kart paliwowych, zostały udzielone przez Comarch S.A. poręczenia dla operatora kart paliwowych za zobowiązania Comarch Healthcare S.A. wynikające z powyższych umów. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 31 maja 2019 roku i zostało udzielone do kwoty 100 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów na wdrożenie Comarch ECM, a także dostarczenie usług utrzymania i zarządzania systemem (SaaS), zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S., wynikające z tego projektu. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do kwoty 838 tys. EUR i jest ważne do momentu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez CA Consulting S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart paliwowych, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla operatora kart paliwowych za zobowiązania CA Consulting S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 31 maja 2019 roku i zostało udzielone do kwoty 50 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG Oddział w Belgii, umowy ramowej z jednym z klientów, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG. Poręczenie zostało udzielone maksymalnie do wartości umowy, tj. 3 241 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu.
- W związku z zawarciem przez Comarch Middle East FZ-LLC, spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów na wdrożenie Comarch Loyalty Management For Airlines, Comarch Smart Analytics oraz Comarch Customer Engagement Platform-Gamification, a także dostarczenie usług utrzymania i zarządzania systemem, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie ("Parent Guarantee") za zobowiązania spółki Comarch Middle East FZ-LLC wynikające z tego projektu. Poręczenie jest ważne do momentu wywiązania się przez Comarch Middle East FZ-LLC ze wszystkich obowiązków wynikających z umowy i zostało udzielone do wysokości maksymalnej odpowiedzialności z kontraktu, tj. do 5 000 tys. USD. Poręczenie zostało udzielone na okres 5 lat.
- W związku z zawarciem przez Comarch Middle East FZ-LLC, spółkę zależną Comarch S.A. umowy z jednym z klientów, na wdrożenie Comarch Customer Engagement Platform, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie ("Parent Guarantee") za zobowiązania spółki Comarch Middle East FZ-LLC wynikające z tego projektu. Umowa została podpisana na okres 5 lat. Poręczenie jest ważne do momentu wywiązania się przez Comarch Middle East FZ-LLC ze wszystkich obowiązków wynikających z umowy i zostało udzielone do wysokości maksymalnej odpowiedzialności z kontraktu, tj. 10 000 tys. USD.
- W związku z zawarciem przez Bonus Development sp. z o.o. SK-A, spółkę zależną Comarch S.A., umowy kredytu inwestycyjnego z Bankiem Pekao S.A., na podstawie której bank udzielił spółce Bonus Development sp. z o.o. SK-A finansowania w EUR w wysokości 38 800 tys. PLN (co na dzień podpisania umowy kredytu stanowiło równowartość kwoty 9 262 tys. EUR) oraz w związku z zawarciem umowy na transakcje skarbowe związane z zabezpieczeniem ryzyka kursowego oraz stopy procentowej ww. kredytu, spółka Comarch S.A. udzieliła poręczeń za zobowiązania Bonus Development sp. z o.o. SK-A wynikające z powyższych umów. Poręczenia są ważne do momentu spłaty wszystkich zobowiązań wynikających z umowy kredytu, ostateczny termin spłaty kredytu przypada na dzień 28 czerwca 2030 roku.
- W związku z zawarciem przez Comarch Chile SpA, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na świadczenie usług IT Out-Tasking Services, zostało udzielone przez

Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki zależnej Comarch Chile SpA wynikające z tej umowy. Poręczenie zostało udzielone do wysokości 200 tys. EUR i jest ważne do czasu zakończenia projektu, tj. do 31 października 2019 roku.

- W związku z zawarciem przez Comarch Polska S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart paliwowych, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie dla operatora kart paliwowych za zobowiązania Comarch Polska S.A. wynikające z powyższej umowy. Poręczenie zostało odnowione, w związku z czym jest ważne do dnia 14 września 2019 roku i zostało udzielone do kwoty 10 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch AB, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie systemu Loyalty Management Solutions i jego serwis, zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch AB. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 39 747 tys. SEK.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch AB, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Master Services Agreement zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch AB. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone na kwotę 3 827 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Comarch Loyalty Management, Comarch Campaign Management, Comarch Social Mining i Comarch Smart Analytics zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch UK. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty wartości projektu tj. 3 318 tys. GBP.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch Healthcare S.A., spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart płatniczych z jednym z klientów zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch Healthcare S.A. Poręcznie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 450 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch UK, spółkę zależną Comarch S.A., umowy na obsługę kart płatniczych z jednym z klientów zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch UK. Poręcznie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 330 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez spółkę Comarch Software und Beratung AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie i serwis usług Telco BSS i Telco OSS, zostało udzielone poręczenie dla spółki Comarch Software und Beratung AG. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do wartości kontraktu tj. 11 524 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez spółkę Thanks Again LLC, spółkę stowarzyszoną Comarch S.A., umowy na wynajęcie biura z jednym z klientów, zostało udzielone poręczenie dla spółki Thanks Again LLC. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 544 tys. USD.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usługi Comarch Loyalty Management zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. Poręczenie było ważne do maja 2018 roku i zostało udzielone do kwoty 2 414 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usług Comarch Retail, Comarch Mobile Sale i Comarch POS zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 1 444 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch Colombia S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie usług Comarch Loyalty Management zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch Colombia S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 10 710 tys. USD.

- W związku z zawarciem przez Comarch Luxembourg S.a.R.L. , spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji przy realizacji projektu Billing System zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch Luxembourg S.a.R.L. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 7 240 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch Polska SA, spółkę zależną Comarch S.A., umowy zakupu sprzętu IT w celu realizacji kontraktu z jednym z klientów, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch Polska SA. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 3 660 tys. PLN.
- W związku z zawarciem przez Comarch AG, spółkę zależną Comarch S.A., umowy na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji do realizacji usługi e-invoicingu, zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AG. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 2 095 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch UK Ltd, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji do usługi Comarch NRM zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch UK Ltd. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 9 966 tys. GBP.
- W związku z zawarciem przez Comarch Yuhan Hoesa, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji do usługi NW Next Generation zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch Yuhan Hoesa. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 18 467 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch S.A.S., spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji do usług ERP, POS i MoS zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch S.A.S. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 1 254 tys. EUR.
- W związku z zawarciem przez Comarch AB, spółkę zależną Comarch S.A., umowy z jednym z klientów na wdrożenie, serwisowanie i dostarczenie potrzebnych licencji do usługi e-Care zostało udzielone przez Comarch S.A. poręczenie za zobowiązania spółki Comarch AB. Poręczenie jest ważne przez czas trwania umowy i zostało udzielone do kwoty 1 151 tys. EUR.

W powyższej liście poręczeń znajdują się pozycje, których Spółka nie traktuje jako zobowiązania warunkowe.

10.6. Gwarancje bankowe

Na dzień 31 grudnia 2018 roku wartość gwarancji i akredytyw wystawionych przez banki na zlecenie Comarch S.A. w związku z realizowanymi umowami oraz uczestnictwem w przetargach wynosiła 81 163 tys. PLN, podczas gdy na dzień 31 grudnia 2017 roku ich wartość wynosiła 65 876 tys. PLN.

Comarch S.A. udzieliła oświadczeń o możliwości udzielenia wsparcia finansowego („*letter of comfort*") dla spółek zależnych: Comarch Healthcare S.A. ważne do 30 czerwca 2020 roku, Comarch Malaysia SDN. BHD. bezterminowo, Comarch Argentina S.A. bezterminowo, Comarch R&D S.à r.l. bezterminowo oraz Comarch Polska S.A. do 30 czerwca 2020 r.

11. Najważniejsze wydarzenia w 2018 roku i po dacie bilansu

11.1. Umowy znaczące dla działalności emitenta

Do najważniejszych umów podpisanych przez Comarch S.A. w 2018 roku należą:

11.1.1. Podpisanie umowy na usługę wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr RB-17-2017 z dnia 12 września 2017 r. w sprawie otwarcia ofert w ramach przetargu ograniczonego na „Świadczenie usług wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego ZUS", organizowanego przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych w Warszawie, oraz do raportu bieżącego nr RB-21-2017 z dnia 14 listopada 2017 r. o ogłoszeniu wyników przedmiotowego przetargu, Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym nr RB-4-2018 o podpisaniu w dniu 2 marca 2018 r. przez konsorcjum firm Comarch Polska S.A. z siedzibą w Krakowie i Comarch S.A. z siedzibą w Krakowie (dalej: „Konsorcjum") z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w Warszawie (dalej „ZUS") umowy na usługę wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS (dalej: „Umowa"). Przedmiotem Umowy jest świadczenie przez Konsorcjum na rzecz ZUS usług utrzymaniowych, serwisowych i dodatkowych dla systemu KSI ZUS oraz pełnienie roli integratora KSI ZUS w zakresie i na zasadach określonych w Umowie. Łączna wysokość wynagrodzenia należnego Konsorcjum z tytułu realizacji przedmiotu Umowy nie przekroczy kwoty brutto w wysokości 242 033 004,00 PLN, w tym: kwoty netto w wysokości 196 774 800,00 PLN oraz podatku od towarów i usług (VAT) według stawki 23 % w wysokości 45 258 204,00 PLN. Termin realizacji przedmiotu Umowy wynosi 48 miesięcy, przy czym rozpoczyna on bieg od dnia rozpoczęcia świadczenia usług, tj. nie później niż w terminie 12 miesięcy od dnia zawarcia Umowy, po uprzednim zgłoszeniu przez Konsorcjum w formie pisemnej gotowości do przejęcia usług utrzymania i podpisaniu przez obie strony protokołu przekazania usług utrzymania, chyba że strony w formie pisemnej uzgodnią inaczej. Umowa wygasa również z chwilą wyczerpania limitu wynagrodzenia brutto należnego Konsorcjum. Na warunkach określonych w Umowie ZUS ma prawo obciążyć Konsorcjum karami umownymi z tytułu nienależytego wykonywania zobowiązań wynikających z Umowy. Łączna wysokość kar umownych naliczonych z tytułów wskazanych w Umowie nie może przekroczyć 50% wynagrodzenia brutto. Zapłata kary umownej nie wyłącza dalej idącej odpowiedzialności odszkodowawczej przenoszącej wysokość zastrzeżonej kary, na zasadach ogólnych, z zastrzeżeniem że odpowiedzialność Konsorcjum z tytułu niewykonania lub nienależytego wykonania zobowiązań zawartych w Umowie (z wyłączeniem kar umownych oraz kwot obniżenia wynagrodzenia), nie przekroczy 100% wynagrodzenia brutto, z tym zastrzeżeniem że ograniczenie odpowiedzialności nie dotyczy odszkodowania za szkody: wyrządzone umyślnie, spowodowane ujawnieniem informacji chronionych, w tym danych osobowych, na osobie oraz w majątku ruchomym i nieruchomym, wynikające z wad fizycznych lub prawnych produktów dostarczonych przez Konsorcjum. Żadna ze stron Umowy nie ponosi odpowiedzialności za utracone korzyści oraz szkody nie pozostające w normalnym związku przyczynowym z jej zachowaniem, lub z zachowaniem osób trzecich, za które strona ponosi odpowiedzialność.

11.1.2. Umowa kredytu inwestycyjnego z CaixaBank, S.A. Oddział w Polsce

Zarząd Comarch S.A. poinformował w dniu 24 sierpnia 2018 roku raportem bieżącym nr RB-14-2018 o podpisaniu przez Comarch S.A., umowy kredytu inwestycyjnego z bankiem CaixaBank, S.A. Oddział w Polsce z siedzibą w Warszawie (dalej: „Bank") na finansowanie nakładów związanych z realizacją prac modernizacyjnych infrastruktury biurowej Comarch S.A. Wysokość kredytu wynosi 3 500 000,00 EUR, tj. 14 980 350,00 PLN wg kursu euro z dnia zawarcia umowy. Okres kredytowania trwa do 23 sierpnia 2023 roku, oprocentowanie kredytu oparte jest na stopie zmiennej. Wykorzystanie kredytu powinno nastąpić do dnia 23 sierpnia 2019 roku. Zabezpieczeniem kredytu są:
a) pełnomocnictwo udzielone Bankowi przez Comarch S.A. do dysponowania środkami na rachunkach rozliczeniowych prowadzonych przez Bank;

b) oświadczenie Comarch S.A. o poddaniu się egzekucji do wysokości 150% kwoty kredytu.

PO DACIE BILANSU

Nie wystąpiły.

11.2. Pozostałe

11.2.1. Zawarcie ugody z Agencją Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr RB-14-2014 z dnia 19 maja 2014 roku (dotyczącego otrzymania noty księgowej od Agencji Restrukturyzacji i Modernizacji Rolnictwa (dalej: "ARiMR") obejmującej karę umowną w wysokości 32 455 497,28 PLN w związku z realizacją przez Comarch S.A. umowy z dnia 29 kwietnia 2013 roku („Umowa OFSA") oraz raportu bieżącego nr RB-4-2015 z dnia 15 stycznia 2015 roku informującego o doręczeniu Comarch S.A. w dniu 14 stycznia 2015 r. pozwu o zapłatę kwoty 34 493 717,28 PLN - wniesionego przeciwko Comarch S.A. przez ARIMR do Sądu Okręgowego w Warszawie III Wydział Cywilny - z tytułu naliczonych przez ARiMR kar umownych, Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym RB-6-2018 o zawarciu w dniu 23 kwietnia 2018 r. ugody pomiędzy Comarch S.A. a ARiMR przed mediatorem sądowym. W ramach tej ugody - czyniąc sobie wzajemne ustępstwa - Strony zgodnie postanowiły, że kary umowne należne ARiMR w związku z nienależytym wykonywaniem przez Comarch S.A. Umowy OFSA, wynoszą 3 478 473,60 PLN i że zostaną one rozliczone z należnym Comarch S.A. od ARIMR odszkodowaniem, którego wysokość w ramach wzajemnych ustępstw ustalono w kwocie 1 478 098,24 PLN - z tytułu utraconych korzyści wynikających z niezawarcia przez ARIMR z konsorcjum Comarch S.A. oraz Comarch Polska S.A. umowy na „Utrzymanie i rozwój Systemu Informatycznego Agencji – SIA (ZSZiK, IACSplus, GIS, SIZ, PZSIPplus, PA)" („dalej Umowa SIA") - wskutek zawarcia tej umowy z innym wykonawcą. W wyniku ugody łączna wartość kary umownej przypadająca do zapłaty przez Comarch S.A. wyniesie 2 000 375,36 PLN, co mieści się w rezerwie zawiązanej przez Comarch S.A. w 2014 roku w kwocie 2 276 882,40. Jednocześnie w ramach w/w ugody ARiMR zrzekła się dalej idących roszczeń z tytułu kar umownych związanych z wykonywaniem Umowy OFSA, a Comarch S.A. zrzekł się wszelkich dalej idących roszczeń związanych z niezawarciem Umowy SIA. Zarząd Comarch S.A. informuje, iż podjął działania mające na celu zatwierdzenie w/w ugody przez właściwy sąd.

11.2.2. Zawarcie ugody z Tauron Dystrybucja S.A.

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr RB-19-2017 z dnia 24 października 2017 roku dotyczącego otrzymania przez Comarch S.A. – jako lidera konsorcjum w składzie: Comarch S.A., Apator Rector sp. z o.o., Tukaj Mapping Central Europe sp. z o.o. oraz Eurosystem S.A. („Konsorcjum") noty obciążeniowej wystawionej przez Tauron Dystrybucja S.A. (dalej: „Tauron") wzywającej cPLNonków Konsorcjum do solidarnej zapłaty kwoty 30 246 071,61 PLN, Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym nr RB-9-2018, że w dniu 5 czerwca 2018 roku na skutek przeprowadzonego pomiędzy Konsorcjum a Tauron postępowania mediacyjnego doszło do zawarcia ugody.
Zgodnie z zawartą ugodą Tauron zweryfikował żądanie zapłaty kar umownych z tytułu zwłoki w wykonaniu Etapu 2, Etapu 3 i Paszportyzacji do kwoty 11 140 250,00 PLN, zrzekając się dalszego dochodzenia naliczonych kar umownych z ww. tytułu.

Ponadto w wyniku zidentyfikowania przez Tauron potrzeby wykonania dodatkowych prac i usług, Konsorcjum wykona na rzecz Tauron dodatkowe zadania za wynagrodzeniem w kwocie 23 950 250,00 PLN. Zgodnie z postanowieniami zawartej ugody, kary z ugody będą podlegały rozliczeniu poprzez potrącenie umowne z wierzytelnościami Konsorcjum o zapłatę wynagrodzenia za wykonanie dodatkowych prac i usług. Jednocześnie w dniu 5 czerwca 2018 roku Comarch S.A. zawarła z Apator Rector sp. z o.o. porozumienie, w którym Apator Rector sp. z o.o. zobowiązała się zwolnić Comarch S.A. z obowiązku świadczenia na rzecz Tauron kar umownych wynikających z ugody, jak również, zrzekła się wobec Comarch S.A. roszczeń z tytułu wykonania ugody. Apator Rector sp. z o.o. zobowiązała się ponadto w zawartym porozumieniu do wykonania dodatkowych prac i usług wynikających z zawartej z Tauron ugody.

11.2.3. Opinia Rady Nadzorczej w sprawie podziału zysku netto za 2017 rok

Raportem bieżącym nr RB-7-2018, Zarząd Comarch S.A. poinformował, że w dniu 21 maja 2018 roku Rada Nadzorcza Comarch S.A. pozytywnie zaopiniowała wniosek Zarządu Comarch S.A. z dnia 18 maja 2018r., aby wypracowany przez Spółkę, w roku obrotowym od dnia 1 stycznia 2017 roku do dnia 31 grudnia 2017 roku, zysk netto w kwocie 39 338 096,57 PLN został podzielony w ten sposób, że:

1) część zysku netto w kwocie 12 200 023,50 PLN zostaje przeznaczona na wypłatę dywidendy. Dywidendę w kwocie 1,50 PLN za jedną akcję otrzymają osoby będące akcjonariuszami Spółki w dniu 10 sierpnia 2018 roku (dzień dywidendy). Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 8.133.349 sztuk. Dywidenda zostanie wypłacona w dniu 31 sierpnia 2018 roku;
2) pozostała część zysku netto w kwocie 27 138 073,07 PLN zostaje przekazana na kapitał zapasowy.

PO DACIE BILANSU

11.2.4. Oświadczenie ZUS o częściowym zakończeniu stosunku zobowiązaniowego powstałego na gruncie umowy na świadczenie usług utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr RB-4-2018 z dnia 2 marca 2018 r. o podpisaniu umowy przez konsorcjum firm Comarch Polska S.A. z siedzibą w Krakowie i Comarch S.A. z siedzibą w Krakowie (dalej: „Konsorcjum") z Zakładem Ubezpieczeń Społecznych z siedzibą w Warszawie (dalej „ZUS") na usługę wsparcia, eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS (dalej: „Umowa"), Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym nr RB-2-2019 w dniu 20 lutego 2019 r. o otrzymaniu oświadczenia ZUS informującego o definitywnym częściowym zakończeniu stosunku zobowiązaniowego powstałego na gruncie Umowy w zakresie Metryk Niezaliczonych oraz Metryk Powiązanych i Integratora, ze skutkiem natychmiastowym. W zakresie Metryk Niezaliczonych ZUS złożył oświadczenie o odstąpieniu od Umowy, w zakresie Metryk Powiązanych i Integratora, ZUS złożył oświadczenie o częściowym wypowiedzeniu Umowy.

Według oświadczenia ZUS w zakresie nieobjętym wypowiedzeniem lub odstąpieniem Umowa pozostaje w mocy. Jako powód odstąpienia od Umowy w zakresie Metryk Niezaliczonych oraz częściowego wypowiedzenia umowy ZUS wskazuje niepowodzenie w weryfikacji gotowości Comarch w zakresie 7 Metryk Niezaliczonych, co w opinii ZUS implikuje także konieczność wypowiedzenia Umowy w zakresie 23 Metryk Powiązanych oraz w zakresie pełnienia roli Integratora.

Ryczałtowa wartość wynagrodzenia należnego Konsorcjum z tytułu świadczenia usług objętych oświadczeniem ZUS wynosi 1 908 542 PLN netto miesięcznie.

W związku ze złożonym częściowym wypowiedzeniem Umowy ZUS wezwał Konsorcjum do zapłaty kary umownej w wysokości 10% wartości wynagrodzenia brutto, tj. do zapłaty kwoty 24 203 300,40 PLN w terminie 7 dni od dnia otrzymania oświadczenia ZUS.

W opinii Zarządu Comarch S.A. nie zaistniały przesłanki do odstąpienia od jakiejkolwiek części Umowy lub jej częściowego wypowiedzenia. Ponadto, naliczając karę umowną ZUS powołuje się na postanowienia umowy nie mające zastosowania do częściowego wypowiedzenia/odstąpienia od umowy na podstawach wskazanych w oświadczeniu ZUS. Comarch S.A. informuje również, że Konsorcjum realizuje postanowienia Umowy i potwierdza gotowość do przejęcia 1 marca 2019 r. całości usług utrzymania ZUS KSI zgodnie z harmonogramem. W ramach sprawdzianów kompetencji wykonanych przez ZUS do dnia 30 stycznia 2019 potwierdzone zostało kompletne przygotowanie merytoryczne Konsorcjum w zakresie funkcji Integratora oraz w zakresie 67 metryk z 74 metryk ogółem. Częściowe wypowiedzenie Umowy przez ZUS nastąpiło przed zakończeniem okresu przejściowego, co do zasady pozbawiło Konsorcjum możliwości dowiedzenia swoich kompetencji w okresie przewidzianym Umową. W opinii zarządu Comarch S.A. działania podjęte przez ZUS stanowią istotne naruszenie warunków Umowy i prawa, w związku z tym Konsorcjum wezwie ZUS do respektowania jej zapisów i jest gotowe

do dochodzenia swoich praw, w tym odszkodowania, na drodze sądowej. Zarząd Comarch S.A. stoi na stanowisku, że nie ma podstaw do żądania przez ZUS od Konsorcjum zapłaty kary umownej.

Zarząd Comarch S.A. podkreśla, że w ocenie Zarządu opisana sytuacja nie będzie mieć istotnego negatywnego wpływu na sytuację finansową i gospodarczą Spółki.

11.2.5. Żądanie wypłaty z gwarancji dobrego wykonania dot. kontraktu ZUS KSI

W dniu 11 kwietnia 2019 roku Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym nr RB-5-2019, że otrzymał od banku CaixaBank S.A. oddział w Polsce informację o złożeniu przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) żądania wypłaty gwarancji bankowej należytego wykonania Umowy na usługę wsparcia eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS (Umowa KSI ZUS) w wysokości 24.203.300,40 PLN. Gwarancja bankowa została udzielona ZUS na zlecenie konsorcjum firm Comarch S.A. i Comarch Polska SA zgodnie z postanowieniami Umowy KSI ZUS, o zawarciu której Spółka informowała w raporcie bieżącym RB-4-2018 z dnia 2 marca 2018 roku. Termin wypłaty z gwarancji wynosił 14 dni od dnia otrzymania przez bank żądania wypłaty. W związku z wpłynięciem do banku żądania wypłaty z gwarancji bankowej Comarch S.A. utworzył rezerwę w wysokości 14,1 PLN, która została uwzględniona w sprawozdaniu finansowym Comarch S.A. za rok 2018, co spowodowało odpowiednie zmniejszenie wyniku operacyjnego i wyniku netto Comarch Comarch S.A. za rok 2018. Ewentualna wypłata gwarancji nie będzie miała istotnego wpływu na sytuację finansową Comarch S.A. oraz pozostaje bez wpływu na działalność operacyjną Spółki. W opinii Zarządu Comarch S.A. złożenie przez ZUS żądania wypłaty z gwarancji jest bezzasadne. Jeżeli gwarancja zostanie wypłacona, Zarząd Comarch S.A. podejmie kroki prawne zmierzające do jej zwrotu przez ZUS.

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr RB-5-2019 z dnia 11 kwietnia 2019 r. o otrzymaniu od banku CaixaBank S.A., oddział w Polsce informacji o wpłynięciu żądania Zakładu Ubezpieczeń Społecznych („ZUS") dotyczącego wypłaty kwoty 24.203.300,40 PLN z wystawionej na zlecenie konsorcjum firm Comarch S.A. i Comarch Polska S.A. gwarancji bankowej należytego wykonania Umowy na usługę wsparcia eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS, Zarząd Comarch S.A. poinformował w dniu 23 kwietnia 2019 roku raportem bieżącym nr RB-6-2019 o otrzymaniu od banku CaixaBank S.A., oddział w Polsce, informacji o wpłynięciu oświadczenia od ZUS o odroczeniu wykonania powyższego żądania do 31 maja 2019 roku, na czas prowadzenia rozmów ugodowych. Pierwotny termin wypłaty z gwarancji wynosił 14 dni od dnia otrzymania przez bank żądania wypłaty, tj. upływał 25 kwietnia 2019 r.

12. Główne inwestycje krajowe i zagraniczne (papiery wartościowe, instrumenty finansowe, wartości niematerialne i prawne oraz nieruchomości), w tym inwestycje kapitałowe dokonane poza grupą jednostek powiązanych oraz opis metod ich finansowania a także ocena możliwości realizacji zamierzeń inwestycyjnych, w tym inwestycji kapitałowych, w porównaniu do wielkości posiadanych środków

Comarch S.A. nie ogranicza obszaru swojego działania jedynie do terytorium Polski. Dysponując produktami konkurencyjnymi międzynarodowo, Grupa konsekwentnie zwiększa wartość sprzedaży zagranicznej koncentrując się szczególnie na rynku Europy Zachodniej. Sprzedaż jest realizowana zarówno bezpośrednio przez Comarch S.A do klienta końcowego, bądź pośrednio przez inne spółki Grupy Comarch lub przez firmy partnerskie.

W najbliższych latach Spółka będzie kontynuować projekty inwestycyjne, które pozwolą na dalszą ekspansję firmy w nowych obszarach działalności i na nowych rynkach. Będą one finansowane m.in. ze środków pieniężnych posiadanych przez Comarch S.A. bądź spółki zależne, jak również z wykorzystaniem kredytów bankowych.

12.1. Inwestycje kapitałowe

Wszystkie inwestycje kapitałowe zostały opisane w punkcie 17.2.

12.2. Nieruchomości

Spółka na podstawie umowy zawartej w dniu 18 marca 2016 roku pomiędzy Comarch S.A., a firmą Budimex S.A. zrealizowała VI etap inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (budynek SSE7). Przedmiotem umowy było wybudowanie budynku biurowego wraz z infrastrukturą drogową i techniczną oraz dostawą niezbędnych materiałów i urządzeń. Powierzchnia całkowita budynku wynosi 27 736 m2. Wartość umowy wynosiła 69 643 tys. PLN. Budynek został oddany do użytkowania w I kwartale 2018 r.

W 2018 r. nie dokonywano zakupów nieruchomości gruntowych.

13. Uchwały Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy i Rady Nadzorczej

13.1. Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW w Warszawie

Zgodnie z zasadą szczegółową nr II.Z.10. zawartą w części II "Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016" Zarząd Comarch S.A. zaprezentował w raporcie bieżącym nr EBI 1/2018 sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej Comarch S.A. za okres od 1 stycznia 2017 r. do 31 grudnia 2017 r., ocenę sytuacji Spółki z uwzględnieniem oceny systemu kontroli wewnętrznej i systemu zarządzania ryzykiem istotnym dla Spółki, ocenę sposobu wypełniania obowiązków informacyjnych dotyczących stosowania ładu korporacyjnego oraz ocenę racjonalności prowadzonej przez Spółkę polityki w zakresie działalności sponsoringowej i charytatywnej.

Zgodnie z zasadą szczegółową nr II.Z.11 zawartą w części II "Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW 2016" Zarząd Comarch S.A. poinformował w raporcie bieżącym nr EBI 2/2018, że uchwałą nr 10/05/2018 z dnia 21 maja 2018 r. Rada Nadzorcza Comarch S.A. pozytywnie zaopiniowała projekty uchwał Zwyczajnego Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy Spółki z dnia 27 czerwca 2018 r.

13.2. Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy z dnia 27 czerwca 2018 roku

a) Zwołanie WZA, porządek obrad i informacje dotyczące udziału w WZA emitenta

Dnia 21 maja 2018 r. Zarząd Comarch Spółka Akcyjna z siedzibą w Krakowie, działając na podstawie przepisów art. 395, art. 399 § 1, art. 402 z indeksem 1 oraz art. 402 z indeksem 2 Kodeksu Spółek Handlowych (dalej „KSH") oraz art. 14 Statutu Spółki, zwołał Zwyczajne Walne Zgromadzenie na dzień 27 czerwca 2018 r., na godzinę 10.00 w Krakowie przy ul. Prof. Michała Życzkowskiego 23. Zarząd Spółki przedstawił w tym dniu również porządek obrad oraz projekty uchwał na niniejsze Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy wraz z uzasadnieniami. Zgodnie z art. 402 z indeksem 2 KSH Zarząd Spółki przekazał także informacje dotyczące udziału w Walnym Zgromadzeniu Spółki, w szczególności:

- prawo akcjonariusza do żądania umieszczenia poszczególnych spraw w porządku obrad Walnego Zgromadzenia,
- prawo akcjonariusza do zgłaszania projektów uchwał,
- sposób wykonywania prawa głosu przez pełnomocnika,
- możliwość i sposób uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej,
- sposób wypowiadania się w trakcie Walnego Zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej,
- sposób wykonywania prawa głosu drogą korespondencyjną lub przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej,
- dzień rejestracji uczestnictwa w Walnym Zgromadzeniu wyznaczono na 12 czerwca 2018 r.,

- informacja o prawie uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu,
- lista akcjonariuszy,
- dostęp do dokumentacji,
- adresy strony internetowej oraz adres poczty elektronicznej.

O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr RB-8-2018 z dnia 21 maja 2018 r.

b) Uchwały podjęte na WZA emitenta

Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy podjęło uchwały między innymi w następujących sprawach:

- wyboru Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia;
- wykreślenia z porządku obrad punktu dotyczącego wyboru Komisji Skrutacyjnej;
- uchwalenia porządku obrad;
- zatwierdzenia sprawozdania finansowego Comarch S.A. za rok obrotowy 1.01.2017 - 31.12.2017;
- zatwierdzenia sprawozdania Zarządu z działalności Spółki za rok obrotowy 1.01.2017 - 31.12.2017;
- zatwierdzenia skonsolidowanego sprawozdania finansowego Comarch S.A. za rok obrotowy 1.01.2017 - 31.12.2017;
- zatwierdzenia sprawozdania Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Comarch za rok obrotowy 1.01.2017 - 31.12.2017;
- zatwierdzenia sprawozdań Rady Nadzorczej Spółki z działalności Rady Nadzorczej w 2017 roku oraz z oceny sytuacji Spółki i Grupy Kapitałowej Comarch, z badania sprawozdania finansowego Spółki i sprawozdania Zarządu z działalności Spółki za rok obrotowy 01.01.2017 – 31.12.2017 oraz z badania skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Comarch i sprawozdania Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Comarch za rok obrotowy 01.01.2017 – 31.12.2017;
- podziału zysku netto za rok obrotowy 1.01.2017 - 31.12.2017;
- udzielenia członkom Zarządu i Rady Nadzorczej Spółki absolutorium z wykonywania przez nich obowiązków w roku obrotowym 1.01.2017 - 31.12.2017;

Pełna treść uchwał została przekazana do publicznej wiadomości raportem bieżącym nr RB-10-2018 z dnia 27 czerwca 2018 r.

c) Uchwała WZA w sprawie podziału zysku za 2017 rok

Zwyczajne Walne Zgromadzenie Spółki podjęło Uchwałę nr 9 w sprawie podziału zysku netto za rok obrotowy 1.01.2017 - 31.12.2017. Walne Zgromadzenie postanowiło, że wypracowany w roku obrotowym od 1 stycznia 2017 – 31 grudnia 2017 zysk netto w kwocie 39 338 096,57 PLN zostanie podzielony w ten sposób, że:

1. część zysku netto w kwocie 12 200 023,50 PLN zostaje przeznaczona na wypłatę dywidendy. Dywidendę w kwocie 1,50 PLN za jedną akcję otrzymają osoby będące akcjonariuszami Spółki w dniu 10 sierpnia 2018 roku (dzień dywidendy). Liczba akcji objętych dywidendą wynosi 8.133.349 sztuk. Dywidenda zostanie wypłacona w dniu 31 sierpnia 2018 roku;
2. pozostała część zysku netto w kwocie 27 138 073,07 PLN zostaje przekazana na kapitał zapasowy.

Dywidenda została wypłacona w dniu 31 sierpnia 2018 roku.

O szczegółach spółka informowała raportem bieżącym nr RB-11-2018 z dnia 27 czerwca 2018 r.

d) Lista akcjonariuszy uczestniczących w WZA emitenta

Zgodnie z listą akcjonariuszy uczestniczących w Zwyczajnym Walnym Zgromadzeniu Akcjonariuszy Comarch S.A. w dniu 27 czerwca 2018 r., Elżbieta Filipiak oraz Janusz Filipiak posiadali co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na tym Zgromadzeniu, według szczegółów poniżej:

- Janusz Filipiak – 893 000 sztuk akcji, z których przysługiwało 4 465 000 głosów na WZA i które stanowiły 50,60% głosów na WZA; udział w ogólnej liczbie głosów Spółki: 29,52%;

- Elżbieta Filipiak – 846 000 sztuk akcji, z których przysługiwało 4 230 000 głosów na WZA i które stanowiły 47,93% głosów na WZA; udział w ogólnej liczbie głosów Spółki: 27,96%.

Całkowita liczba głosów wynikająca z wszystkich wyemitowanych akcji Comarch S.A. wynosi 15 126 949 głosów. Na WZA w dniu 27 czerwca 2018 roku brali udział akcjonariusze reprezentujący 8 824 644 głosów, co stanowi 58,34% w ogólnej liczbie głosów Spółki. O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr RB-12-2018 z dnia 27 czerwca 2018 r.

14. Operacje na akcjach Comarch S.A.

14.1. Transakcje zbycia/nabycia akcji Spółki

W dniu 12 marca 2018 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od Pawła Prokopa, Wiceprezesa Zarządu Comarch S.A. powiadomienie o transakcji, o której mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Przedmiotowa transakcja dotyczyła zbycia w dniu 8 marca 2018 r. 7 539 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 145,50 PLN za 1 akcję. Wartość transakcji wyniosła 1 096 924,50 PLN. O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr RB-5-2018 i RB-5-2018/K z dnia 12 marca 2018 r.

W dniu 27 czerwca 2018 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osoby pełniącej obowiązki zarządcze powiadomienie o transakcjach, o których mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Przedmiotowe transakcje dotyczyły zakupu w dniu 2 marca 2018 r. 63 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 155,00 PLN za 1 akcję oraz zakupu w dniu 27 czerwca 2018 r. 300 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 144,00 PLN za 1 akcję. Łączna wartość obu transakcji wyniosła 52 965,00 PLN. O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr RB-13-2018 z dnia 27 czerwca 2018 r.

W dniu 7 września 2018 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osoby pełniącej obowiązki zarządcze powiadomienie o transakcjach, o których mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Przedmiotowe transakcje dotyczyły zakupu w dniu 6 września 2018 r. 80 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 150,8125 PLN za 1 akcję. Łączna wartość transakcji wyniosła 12 065,00 PLN. O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr RB-15-2018 z dnia 7 września 2018 r.

PO DACIE BILANSU

W dniu 4 marca 2019 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osoby pełniącej obowiązki zarządcze powiadomienie o transakcji, o której mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Powiadomienie dotyczyło transakcji nabycia w dniu 4 marca 2019 r. 308 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 156,00 PLN za 1 akcję, której wartość wyniosła 48 048 PLN. O szczegółach Spółka informowała raportami bieżącymi nr RB-3-2019 z dnia 4 marca 2019 r.

W dniu 4 marca 2019 roku Zarząd Comarch S.A. otrzymał od osoby pełniącej obowiązki zarządcze powiadomienie o transakcji, o której mowa w art. 19 ust. 1 Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady UE nr 596/2014 z dnia 16 kwietnia 2014 r. w sprawie nadużyć na rynku. Powiadomienie dotyczyło transakcji nabycia w dniu 4 marca 2019 r. 70 sztuk akcji zwykłych na okaziciela na rynku regulowanym po średnioważonej cenie 157,00 PLN za 1 akcję, której wartość wyniosła 10 990 PLN. O szczegółach Spółka informowała raportami bieżącymi nr RB-4-2019 z dnia 4 marca 2019 r.

14.2. Program opcji menadżerskich dla Członków Zarządu

Nie dotyczy.

15. Pozostałe wydarzenia 2018 roku i po dacie bilansu

15.1. Terminy przekazywania raportów okresowych w 2018 roku

Zgodnie z § 103 ust. 1 Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 19 lutego 2009 r. w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa nie będącego państwem członkowskim, Zarząd Comarch S.A. określił stałe daty przekazywania raportów okresowych w 2018 roku raportem bieżącym nr RB-1-2018 z dnia 2 stycznia 2018 r.

15.2. Oświadczenie Zarządu w sprawie przestrzegania zasad ładu korporacyjnego

W załączeniu do raportu rocznego przekazanego do publicznej wiadomości w dniu 27 kwietnia 2018 roku, Zarząd Comarch S.A. przekazał, zgodnie z treścią §29 ust. 5 regulaminu giełdy, raport dotyczący stosowania zasad ładu korporacyjnego przez Comarch S.A. w 2017 roku.

15.3. Aneks do umowy z Bankiem Pekao S.A. na świadczenie Kompleksowej Obsługi Eksploatacyjnej Systemu Comarch Internet Banking

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr RB-3-2017 z dnia 24 marca 2017 r., Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym nr RB-2-2018 w dniu 5 stycznia 2018 roku o otrzymaniu podpisanego aneksu do umowy Kompleksowej Obsługi Eksploatacyjnej Systemu CIB Comarch Internet Banking (bankowość korporacyjna) zawartej z Bankiem Pekao S.A. a CA Consulting S.A., spółkę zależną Comarch S.A., w dniu 23 grudnia 2005 r. (dalej: „Umowa"). W ramach aneksu ustalony został nowy zakres i termin realizacji usługi. Strony oświadczyły również, że nie mają wobec siebie żadnych roszczeń wynikających z niewykonywania lub nienależytego wykonywania ww. Umowy, co oznacza brak roszczenia Banku Pekao S.A. wobec CA Consulting S.A., o którym Zarząd Comarch S.A. informował w raporcie bieżącym nr RB-3-2017.

15.4. Aneks do umowy z firmą Budimex S.A. na realizację VI etapu inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (SSE7)

W nawiązaniu do raportu bieżącego nr RB-3-2016 z dnia 18 marca 2016 roku dotyczącego zawarcia umowy z firmą Budimex S.A. na realizację VI etapu inwestycji w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie (SSE7) oraz raportu bieżącego RB-20-2017 z dnia 30 października 2017 roku dotyczącego podpisania aneksu do ww. umowy, Zarząd Comarch S.A. poinformował raportem bieżącym nr RB-3-2018 w dniu 25 stycznia 2018 roku, że prace objęte pierwotnym zakresem umowy zostały wykonane do dnia 31 grudnia 2017 r., natomiast w dniu 25 stycznia 2018 roku został podpisany aneks do ww. umowy, zlecający Wykonawcy prace dodatkowe związane z budynkiem SSE7. W rezultacie, kwota kontraktu uległa zwiększeniu o 2 721 000 PLN, a planowany termin zakończenia prac objętych aneksem został ustalony na 30 czerwca 2018 roku.

PO DACIE BILANSU

15.5. Daty przekazywania raportów okresowych w 2019 roku

W dniu 4 stycznia 2018 r. raportem bieżącym nr RB-1-2019 Zarząd Comarch S.A. określił następujące stałe daty przekazywania raportów okresowych w 2019 roku:

- IV kwartał 2018 w dniu 01.03.2019 r.
- I kwartał 2019 w dniu 17.05.2019 r.
- III kwartał 2019 w dniu 15.11.2019 r.

- Skonsolidowany raport półroczny zawierający skrócone skonsolidowane sprawozdanie finansowe oraz skrócone jednostkowe sprawozdanie finansowe za I półrocze 2019 roku w dniu 30.08.2019 r.
- Raport roczny za 2018 rok w dniu 29.04.2019 r.
- Skonsolidowany raport roczny za 2018 rok w dniu 29.04.2019 r.

15.6. Zawarte po dacie bilansu kontrakty forward

Comarch S.A. w okresie od 1 stycznia 2019 roku do dnia 29 kwietnia 2019 r. zawarła nowe kontrakty terminowe na wartość 2 500 tys. EUR. Wartość netto kontraktów forward nierozliczonych na dzień 29 kwietnia 2019 r. wynosiła 29 200 tys. EUR, oraz 3 300 tys. USD. Kontrakty forward zapadają w terminie do 24 miesięcy od dnia bilansowego. Wszystkie kontrakty terminowe typu forward zostały zawarte w celu ograniczenia wpływu zmian kursów walut na wynik finansowy związany z realizowanymi przez spółki Grupy Comarch kontraktami handlowymi, w których wynagrodzenie lub koszty ustalone są w walutach obcych.

16. Osiągnięcia w zakresie badań i rozwoju

Globalizacja gospodarki światowej i liberalizacja handlu powodują zanikanie barier dla firm i ich produktów. Rynek IT staje się rynkiem otwartym i globalnym, na którym następuje ciągłe porównywanie cen i jakości dostępnych produktów. Wraz ze wzrostem obecności kapitału zagranicznego w Polsce, nawet firmy IT działające wyłącznie na polskim rynku muszą oferować produkty konkurencyjne z punktu widzenia rynku globalnego. Comarch od samego początku działania wypracował reputację firmy technologicznej wytwarzającej nowoczesne produkty i z sukcesem je sprzedającej na rynku krajowym i zagranicznym. Dlatego nadal głównym celem strategicznym Comarch jest opracowywanie nowych, konkurencyjnych produktów, co pozwoli na zapewnienie dalszego rozwoju Comarch, a co za tym idzie zwiększenie jej wartości. Utrzymanie dynamiki sprzedaży wymaga nakładów na rozwój produktów oraz właściwą ich promocję i marketing. Dotyczy to zarówno modyfikacji już istniejących produktów i technologii jak również opracowywania nowych produktów.

Polityka Comarch zakłada prowadzenie prac badawczo-rozwojowych związanych z wdrożeniem nowych produktów oraz standaryzację produktów od samego początku ich przygotowania dla klienta. Dzięki temu, o ile nawet produkt został przygotowany na potrzeby konkretnego klienta, to część lub całość oprogramowania/kodu może być następnie wykorzystana do przygotowania standardowego produktu. W rezultacie owocuje to wyższą rentownością poszczególnych kontraktów oraz rozszerzeniem bazy klientów. Nakłady na prace badawczo-rozwojowe w 2018 roku osiągnęły wartość 145,5 mln PLN i tym samym osiągnęły 15,1% przychodów ze sprzedaży Spółki. Comarch przeznaczył na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwał fundusze europejskie.

Comarch S.A.

W 2018 roku w ramach **Programu Operacyjnego Inteligentny Rozwój 2014-2020** współfinansowanego ze środków Europejskiego Funduszu Rozwoju Regionalnego, Działanie 1.1 kontynuowana była realizacja projektu „Wytworzenie technologii „IoT Mesh" i narzędzi wspierających".

W ramach Działania 1.1 „Projekty B+R przedsiębiorstw", Poddziałania 1.1.2 „Prace B+R związane z wytworzeniem instalacji pilotażowej/demonstracyjnej", realizowany był również projekt „Miasto zdrowia".

Fundusze Europejskie Inteligentny Rozwój

Unia Europejska Europejski Fundusz Rozwoju Regionalnego

Natomiast w ramach Programu **Horizon 2020** podpisana została umowa o finansowanie projektu „LIVING INNOVATION - Implementing RRI through co-creation of smart futures with industry and citizens" - LIV.IN.

Komisja Europejska

17. Powiązania kapitałowe emitenta

17.1. Struktura kapitałowa Grupy Comarch

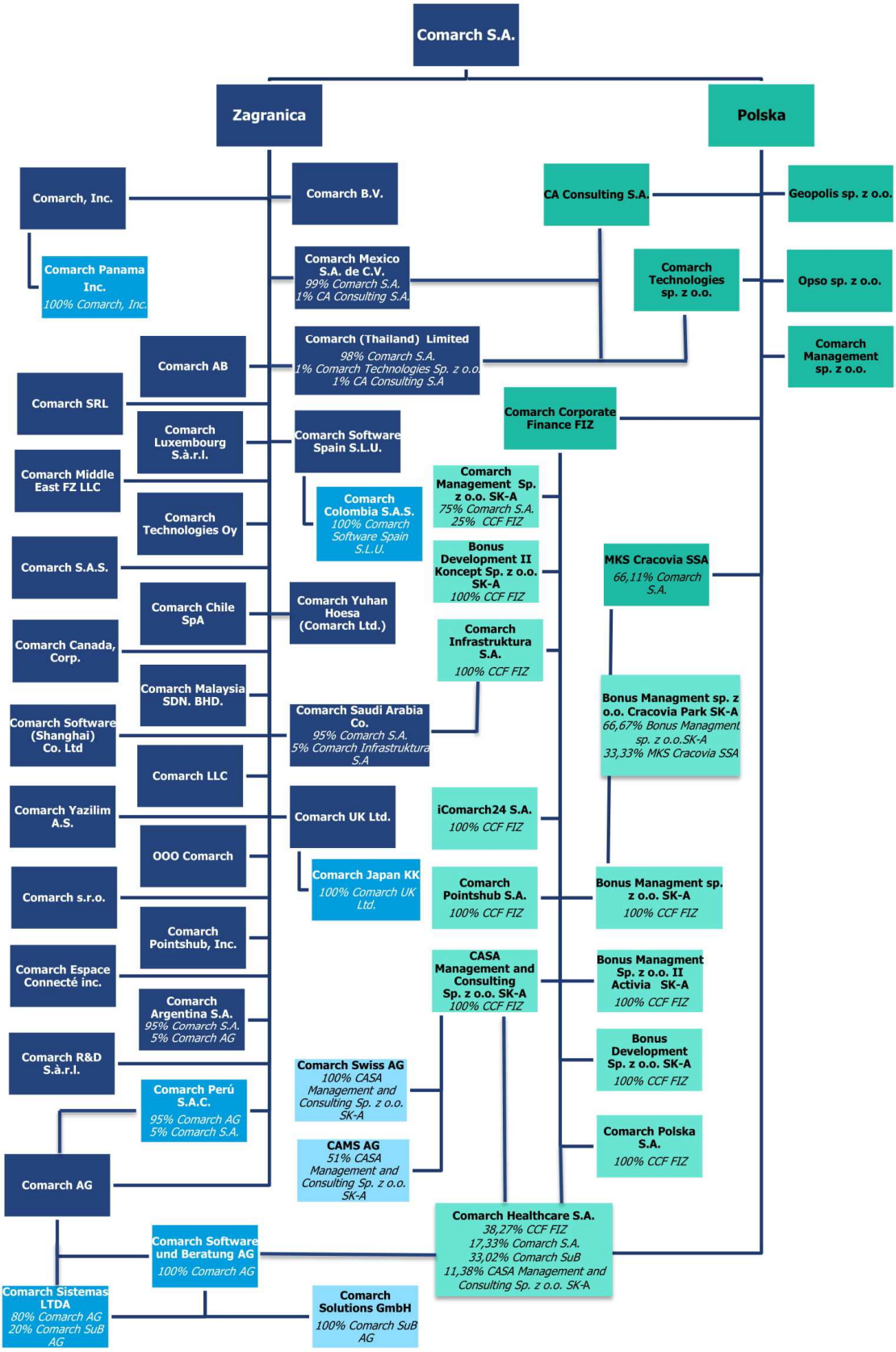

- *100% Comarch S.A., chyba że wskazano inaczej.*

17.2. Zmiany właścicielskie, zmiany kapitałowe oraz zmiany w strukturze organizacyjnej Grupy Comarch w 2018 roku

W dniu 22 marca 2018 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie spółki Comarch Healthcare S.A. podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego o 2 000 000 PLN, tj. z 10 114 806,00 PLN do 12 114 806,00 PLN w drodze emisji 2 000 000 akcji serii P o wartości nominalnej 1 PLN. Akcje serii P zostały objęte i opłacone w całości przez Comarch Software und Beratung AG po cenie emisyjnej 10,00 PLN za jedną akcję, tj. łącznej cenie emisyjnej w wysokości 20 000 000 PLN. Nadwyżka ceny emisyjnej nad ceną nominalną (agio) w wysokości 18 000 000 PLN została przekazana do kapitału zakładowego Spółki. W dniu 6 lipca 2018 r. zostało zarejestrowane rzeczone podwyższenie kapitału.

W dniu 11 maja 2018 r. zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału w spółce Comarch Management Sp. z o.o. o kwotę 100 000 PLN, tj. z kwoty 300 000 PLN do kwoty 400 000 PLN.

W dniu 13 kwietnia 2018 r. została zarejestrowana spółka zależna Comarch Mexico S.A. de C.V. z siedzibą w Mexico City w Meksyku o kapitale zakładowym 500 000 MXN składającym się z 500 akcji o wartości 1 000 MXN każda. Spółka Comarch S.A. posiada 495 akcji, czyli 99% udziałów i głosów w spółce Comarch Mexico S.A. de S.V. a CA Consulting S.A. posiada 5 akcji, czyli 1% udziałów i głosów w spółce.

W dniu 2 lipca 2018 r. Nadzwyczajne Walne Zgromadzenie spółki Comarch Japan KK podjęło uchwałę o podwyższeniu kapitału zakładowego o 10 mln JPY, tj. z 5 mln JPY do 15 mln JPY. Comarch UK objęła w całości i opłaciła nową emisję akcji, tj. 200 akcji o wartości nominalnej 50 000 JPY. Do dnia publikacji niniejszego raportu powyższe podwyższenie kapitału nie zostało zarejestrowane.

W dniu 23 sierpnia 2018 r. zostało zarejestrowane podwyższenie kapitału w spółce Comarch Colombia S.A.S. o kwotę 3 010 063 000 COP, tj. z kwoty 182 000 000 COP do kwoty 3 192 063 000 COP. Podwyższenie miało miejsce za sprawą konwersji zobowiązań od Comarch Software Spain S.L.U., który posiada 100% udziałów. Wysokość kapitału docelowego spółki wynosi 3 600 000 000,00 COP i składa się z 3 600 000 akcji o wartości nominalnej 1 000 COP każda.

W dniu 11 września 2018 r. dokonano rejestracji spółki Comarch Yuhan Hoesa (Comarch Ltd.) z siedzibą w Seulu w Korei Południowej. Kapitał zakładowy spółki wynosi 100 mln KRW i składa się z 10 000 akcji o wartości 10 000 KRW każda. Spółka Comarch S.A. posiada 10 000 akcji, czyli 100% udziałów i głosów w spółce Comarch Yuhan Hoesa (Comarch Ltd.).

W październiku 2018 rozpoczęła działalność operacyjną spółka Comarch (Thailand) Limited. Właścicielami 100% udziałów w spółce były pierwotnie 3 osoby fizyczne, będące członkami zarządu Comarch S.A. W dniu 14 grudnia 2018 została podpisana umowa odkupienia udziałów spółki Comarch (Thailand) Limited przez spółki: Comarch SA, CA Consulting SA, Comarch Technologies Sp. z o.o. Udziały zostały opłacone a zmiana ta została prawnie zarejestrowane w Tajlandii w dniu 24 grudnia 2018 r. Wysokość kapitału zakładowego spółki wynosi 8,000,000 THB o wartości 100 THB za 1 udział.

W dniu 23 listopada 2018 r. została zarejestrowana w Rotterdamie spółka zależna Comarch BV o kapitale zakładowym 100 000 EUR składającym się z 100 000 akcji o wartości 1 EUR każda. Spółka Comarch S.A. posiada 100% udziałów i głosów w spółce Comarch BV.

17.3. Zmiany właścicielskie, zmiany kapitałowe oraz zmiany w strukturze organizacyjnej Grupy Comarch po dacie bilansu

Nie wystąpiły.

18. Oddziały Comarch S.A.

W dniu 31 grudnia 2018 r. Comarch S.A. posiadała oddziały w następujących miejscowościach: Tirana (oddział w Albanii), Białystok, Bielsko-Biała, Częstochowa, Gdańsk, Gliwice, Katowice, Kielce, Kraków, Lublin, Łódź, Poznań, Rzeszów, Tarnów, Toruń, Warszawa, Włocławek i Wrocław.

Działalność prowadzona w oddziałach nie odbiega charakterem od podstawowej działalności Spółki.

19. Raport danych niefinansowych

W dniu 29 kwietnia 2019 r. Spółka opublikowała na stronie https://www.comarch.pl/relacje-inwestorskie/raporty-okresowe/2018/ raport danych niefinansowych za 2018 rok.

20. Transakcje zawarte przez emitenta lub jednostkę od niego zależną z podmiotami powiązanymi na innych warunkach niż rynkowe

Nie wystąpiły.

21. Objaśnienie różnic pomiędzy wynikami finansowymi wykazanymi w raporcie rocznym a wcześniej publikowanymi prognozami wyników na dany rok

Spółka nie publikowała prognozy wyników na 2018 rok.

22. Opis czynników i zdarzeń o nietypowym charakterze mających znaczący wpływ na działalność emitenta i osiągnięte zyski oraz ich ocena

22.1. Aktywo i rezerwa z tytułu odroczonego podatku dochodowego

W 2018 roku utworzono aktywo z tytułu różnic przejściowych w podatku dochodowym w kwocie 389 tys. PLN, utworzono rezerwę na podatek odroczony z tytułu różnic przejściowych w wys. 14 tys. PLN oraz dokonano rozwiązania rezerwy na podatek odroczony z tytułu różnic przejściowych w kwocie 1 478 tys. PLN. Łączny wpływ powyższych operacji na wynik 2018 roku wyniósł plus 1 854 tys. PLN.

Dokonano też zmniejszenia rezerwy z tytułu podatku odroczonego związanego z wyceną posiadanych certyfikatów inwestycyjnych w CCF FIZ w kwocie 58 tys. PLN. Rezerwa ta, tak jak i wycena certyfikatów, rozliczana jest z kapitałem z aktualizacji wyceny.

22.2. Wycena różnic kursowych i instrumentów finansowych opartych na kursach walut

Różnice kursowe zrealizowane oraz wycena bilansowa różnic kursowych od należności i zobowiązań na dzień 31 grudnia 2018 roku zwiększyły przychody i wynik Comarch S.A. o 6 044 tys. PLN (podczas gdy w analogicznym okresie 2017 roku zmniejszyły o 16 406 tys. PLN), natomiast różnice kursowe z pozostałych tytułów zmniejszyły wynik Comarch S.A. o 5 245 tys. PLN (podczas gdy w analogicznym okresie 2017 roku zwiększyły o 3 879 tys. PLN). Wycena instrumentów finansowych oraz transakcje zrealizowane (głównie kontrakty typu forward) wraz z rezerwą i aktywem na podatek odroczony od ich wyceny, zmniejszyły wynik netto Comarch S.A. o 1 067 tys. PLN (podczas gdy w analogicznym okresie roku 2017 roku zwiększyły o 24 457 tys. PLN). Łączny wpływ różnic kursowych oraz wyceny i realizacji instrumentów pochodnych na wynik netto Comarch S.A. za rok 2018 roku wyniósł - 268 tys. PLN (+11 930 tys. PLN w okresie roku 2017).

22.3. Utworzenie rezerwy na wypłatę gwarancji dobrego wykonania dotyczącej projektu ZUS KSI

W związku ze złożeniem przez Zakład Ubezpieczeń Społecznych (ZUS) żądania wypłaty z gwarancji bankowej należytego wykonania Umowy na usługę wsparcia eksploatacji i utrzymania Kompleksowego Systemu Informatycznego KSI ZUS (Umowa KSI ZUS), Comarch S.A. utworzył rezerwę w wysokości 14,1 mln PLN, która została uwzględniona w sprawozdaniu finansowym Comarch S.A. za rok 2018, co

spowodowało odpowiednie zmniejszenie wyniku operacyjnego i wyniku netto Comarch Comarch S.A. za rok 2018.

22.4. Odpisy z tytułu utraty wartości w spółkach zależnych

Na dzień 31 grudnia 2018 roku spółka Comarch S.A. dokonała odpisów z tytułu utraty wartości udziałów w spółkach zależnych w łącznej kwocie 30 826 tys. PLN, z czego kwota 27 341 tys. PLN dotyczy udziałów w spółce Comarch Pointshub, Inc. (w związku z aktualizacją wartości posiadanych przez Comarch Pointshub, Inc. udziałów w spółce Thanks Again LLC), a kwota 2 294 tys. PLN udziałów w spółce Comarch Software Spain SLU.

23. Zmiany w podstawowych zasadach zarządzania przedsiębiorstwem emitenta i jego grupą kapitałową

Nie wystąpiły.

24. Dane dotyczące umowy z podmiotem uprawnionym do badania sprawozdań finansowych

W dniu 29 maja 2017 r. Zarząd Comarch S.A. poinformował, że Rada Nadzorcza, działając na podstawie Art. 19 ust. 2 pkt 5) Statutu Spółki wybrała – jako podmiot uprawniony do badania sprawozdania finansowego - BDO Sp. z o.o., ul. Postępu 12, 02-676 Warszawa (KRS 0000293339), oraz wyraziła zgodę na zawarcie z tym podmiotem przez Comarch S.A. umowy w zakresie:

a) przeglądu jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Comarch na dzień 30 czerwca 2017 roku;

b) badania rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. oraz rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Comarch na dzień 31 grudnia 2017 roku;

c) przeglądu jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Comarch na dzień 30 czerwca 2018 roku;

d) badania rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. oraz rocznego skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Comarch na dzień 31 grudnia 2018 roku.

O szczegółach Spółka informowała raportem bieżącym nr RB-11-2017 z dnia 29 maja 2017 r.

Szczegóły dotyczące wynagrodzenia podmiotów uprawnionych do badania sprawozdań finansowych zostały zawarte w nocie 46 w dodatkowych notach objaśniających do raportu SA-R 2018 Comarch S.A.

25. System kontroli programów akcji pracowniczych

Nie dotyczy.

26. Opis prowadzonej polityki w zakresie działalności sponsoringowej i charytatywnej

Biznes odpowiedzialny społecznie jest w znacznej mierze oparty na działaniach na rzecz lokalnej społeczności. Grupa Kapitałowa Comarch od początku swojej działalności szeroko angażuje się w działalność społeczną, propagując ideę stworzenia szerokiej platformy społecznej, na gruncie której propagowane są sport oraz najnowsze technologie IT. Istotne są również działania promujące zdrowy tryb życia i ochronę środowiska, pomoc zwierzętom, jak również zaangażowanie w kulturę oraz wspieranie inicjatyw lokalnych społeczności.

COMARCH DLA KULTURY

COMARCH DLA POPRAWY JAKOŚCI MUZYKI ORGANOWEJ W KOŚCIELE MARIACKIM

W 2018 roku Comarch nadal wspierał finansowo projekt remontu organów oraz rewitalizacji przestrzeni muzycznej w kościele Mariackim. W wyniku restauracji organy średnie autorstwa Kazimierza Żebrowskiego odzyskały pierwotny blask i szlachetne brzmienie. Zostały oddane do użytku i poświęcone przez metropolitę krakowskiego 15 grudnia 2018. Krakowska spółka od wielu lat współpracuje z parafią mariacką przy organizacji wydarzeń muzycznych i sponsoruje Mariacki Festiwal Organowy - cykl letnich wydarzeń muzycznych w murach kościelnych parafii - od samego początku jego istnienia. Firmie zależy także na tym, aby miasto w którym mieści się jego siedziba główna, rozwijało się jako miejsce spotkań miłośników szeroko pojętej kultury z całego świata.

Kolejny rok z rzędu Comarch S.A. sponsorowała także wydarzenie, które wpisało się na stałe do kalendarza kulturalnego Krakowa - koncert Last Night of the Proms, a także kolejną już edycję Mariackiego Festiwalu Organowego. Krakowska spółka sponsoruje to muzyczne wydarzenie od samego początku jego istnienia.

KONKURS GRANTOWY COMARCH CARES

Do Konkursu Grantowego #ComarchCares mogą zgłaszać się pracownicy i współpracownicy Comarch, którzy wraz z instytucjami (fundacje, stowarzyszenia, placówki wychowawcze i edukacyjne), chcą realizować działania o charakterze pro-społecznym. Wiosną 2018 r. zrealizowano dwa projekty zgłoszone w edycji jesiennej 2017. Pierwszy to cykl warsztatów wyrównujących umiejętności uczenia się wśród dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych dysfunkcjami, realizowany przez zespół z Warszawy. Drugi projekt „Czyste powietrze" zespołu z Łodzi zakładał zakup filtrów oczyszczających powietrze w salach przedszkolnych oraz przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych dotyczących ochrony środowiska oraz profilaktyki zdrowia. Jesienią 2018 rozstrzygnięto kolejną edycję konkursu, w której wyłoniono dwa zwycięskie granty: Programowanie ma przyszłość zespołu z Tarnowa oraz projekt teamu z Poznania Programowanie – przygoda na całe życie. Projekty realizowane będą w 2019.

GRADUATION PROJECT

Po raz pierwszy firma zaangażowała się także w Graduation Project - przegląd najlepszych prac dyplomowych dla osób z krajów Grupy Wyszehradzkiej. Do przeglądu zgłoszono w 2018 roku 347 dyplomów, z których jury zakwalifikowało do wystawy 30 projektów. Dyplomy zostaną pokazane w czerwcu 2019 r., podczas European Design Festival w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie oraz jesienią na Vienna Design Week. Wernisażowi w Cieszynie będzie towarzyszyło uroczyste wręczenie wyróżnień specjalnych – płatnych staży w Comarch.

ŚWIĄTECZNIE DLA SPOŁECZOŚCI LOKALNYCH

Podobnie jak w roku 2016, 2017 tak i w 2018 roku pracownicy z polskich spółek Comarch w oddziałach w całej Polsce włączyli się w organizację świątecznych zbiórek rzeczowych dla osób potrzebujących.

ZAZIELENIAMY KRAKÓW

W minionym roku firma kontynuowała akcje zazieleniania stolicy Małopolski wspólnie z Zarządem Zieleni Miejskiej w Krakowie. Pracownicy Grupy Comarch wraz z rodzinami posadzili na Plantach Krakowskich 200 grabów oraz kasztanowca. Dodatkowo rozdali mieszkańcom Krakowa 500 sadzonek roślin doniczkowych. Firma planuje kontynuować akcję w przyszłości.

POPULARYZACJA NAUKI

Grupa Comarch od początku swojej działalności aktywnie współpracuje ze szkołami, uczelniami wyższymi oraz innymi placówkami edukacyjnymi. W poszczególnych oddziałach powstają inicjatywy pracowników wiążące się z poświęcaniem czasu dla studentów na dedykowanych kursach czy okazyjnych spotkaniach. Firma kontynuuje program umożliwiający rozpoczęcie kariery w branży IT dla studentów. W 2018 roku odbyła się już 16. edycja wakacyjnego stażu IT, w którym wzięło udział 405 studentów kierunków IT oraz poczatkujący projektanci UX. 78 proc. uczestników stażu zdecydowało się kontynuować współpracę ze spółką. Ponadto mając w swoich szeregach wielu absolwentów Akademii

Górniczo-Hutniczej w Krakowie oraz współpracując z tą uczelnią na wielu polach od początku powstania firmy, Comarch zdecydował się wesprzeć obchody jubileuszu 100-leca akademii.

COMARCH DLA EDUKACJI

Comarch popularyzuje wiedzę na temat systemów ERP wśród uczelni i szkół zawodowych o profilach ekonomicznych. Działalność ta jest realizowana poprzez:

- użyczenia systemów Comarch ERP w wersjach edukacyjnych (ponad 570 placówek i instytucji oświatowych doposażonych edukacyjnymi wersjami Comarch ERP),
- spotkania i seminaria ERP dla wykładowców i studentów, wycieczki zawodoznawcze,
- szkolenia dla nauczycieli z zakresu systemów Comarch ERP.

Zostały także przygotowane przez Comarch pierwsze dedykowane zeszyty ćwiczeń dla szkół ekonomicznych, z myślą o egzaminach zawodowych dla technika ekonomisty.

SPORT I ZDROWY STYL ŻYCIA

Od 25 lat polskie spółki Grupy Comarch angażują się w propagowanie sportu wśród młodzieży oraz mieszkańców województwa małopolskiego, głównie przez sponsoring klubu sportowego Cracovia. Firma promuje również zdrowy i aktywny styl życia wśród swoich pracowników. W Polsce Comarch zachęca pracowników do przyjeżdżania rowerem do pracy, zapewniając infrastrukturę rowerową oraz okolicznościowe akcje związane z rowerami. Podczas dorocznego wydarzenia „Śniadanie rowerowe" pracownicy, którzy tego dnia przyjechali do pracy rowerem otrzymali zdrową przekąskę. Również wielu imprezom integracyjnym towarzyszą aktywności sportowe. Grupa Comarch zachęca swoich pracowników także do udziału w zewnętrznych imprezach sportowych, a dochód z wielu z nich przekazywany jest na cele społeczne. W 2018 roku pracownicy spółek Grupy Comarch w Polsce uczestniczyli w kilkunastu imprezach biegowych w całej Polsce, a także rozgrywkach siatkarskich czy piłkarskich. Dodatkowo osoby pracujące w krakowskiej lokalizacji firmy wzięły udział Mundialu Comarch (kilkanaście drużyn, 200 zawodników). Również w 2018 roku w sezonie letnim pracownicy Grupy Comarch w Polsce już po raz czwarty mogli zmierzyć się z wyzwaniami treningowymi podczas rywalizacji biegowych ComarchONrun oraz rowerowych ComarchONbike. Do dyspozycji pracowników spółek Grupy Comarch w Krakowie i ich rodzin jest również Centrum Rekreacyjne Comarch.

27. Postępowania toczące się przed sądem, organem właściwym dla postępowania arbitrażowego lub organem administracji publicznej

27.1. Postępowania dotyczące zobowiązań albo wierzytelności emitenta lub jednostki od niego zależnej, w których wartość stanowi co najmniej 10% kapitałów własnych emitenta

Nie wystąpiły.

27.2. Dwa lub więcej postępowań dotyczących zobowiązań oraz wierzytelności, których łączna wartość stanowi odpowiednio co najmniej 10% kapitałów własnych emitenta wraz ze stanowiskiem emitenta w tej sprawie

Nie wystąpiły.

Kraków, 29 kwietnia 2019 r.

IMIĘ I NAZWISKO	STANOWISKO/FUNKCJA	PODPIS
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu	
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu	
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	

Comarch S.A.

Al. Jana Pawła II 39a

31-864 Kraków

ir@comarch.pl

+48 (12) 687 78 22

www.comarch.pl/relacje-inwestorskie/

RAPORT DANYCH NIEFINANSOWYCH COMARCH S.A. ORAZ GRUPY COMARCH ZA ROK 2018

1. Oświadczenie Zarządu Comarch S.A. skierowane do interesariuszy firmy w zakresie raportowania kwestii niefinansowych 3

2. Informacje o Grupie Kapitałowej Comarch 4

2.1. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Comarch S.A., wg stanu na dzień 29 kwietnia 2019 5
2.2. Zakres działalności Grupy Comarch na świecie 5
2.3. Struktura kapitałowa Grupy Comarch wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.6
2.4. Podstawowe wielkości ekonomiczno-finansowe 8
2.5. Nagrody i rankingi w roku 2018 9

3. Interesariusze 11

4. Polityki i zasady przyjęte i stosowane przez Grupę Comarch oraz ich wpływ na poszczególne aspekty oraz zidentyfikowane ryzyka 12

4.1. Zintegrowany System Zarządzania 13
4.2. Kodeks etyczny Comarch 20
4.3. Prawa człowieka 22
4.4. Deklaracja polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju 23
4.5. Społeczna odpowiedzialność biznesu 24
4.6. Przeciwdziałanie korupcji 29
4.7. Ład korporacyjny 30
4.8. Ryzyka w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania 31

5. Kontrahenci 31

5.1. Dostawcy 32
5.2. Odbiorcy 34
5.3. Bezpieczeństwo produktów i konsumentów 36

6. Zasoby ludzkie (obszar społeczny i pracowniczy) 38

6.1. Przeciętne zatrudnienie w Grupie Comarch w latach 2015-2018 38
6.2. Rotacja zatrudnienia 39
6.3. Umowy, na podstawie których świadczona jest praca 39
6.4. Szkolenia 47
6.5. Korzystanie z pomocy publicznej i zlecenia publiczne 48

7. Bezpieczeństwo i higiena pracy 50

8. Ochrona Środowiska 54

8.1. Wykorzystanie surowców naturalnych 54
8.2. Wyroby gotowe 55
8.3. Energia 56
8.4. Flota Comarch 59
8.5. Woda 60
8.6. Emisje 61
8.7. Odpady 65

9. Ocena istotności aspektów oddziaływania na otoczenie 68

10. Przegląd wskaźników SIN 70

1. Oświadczenie Zarządu Comarch S.A. skierowane do interesariuszy firmy w zakresie raportowania kwestii niefinansowych

Szanowni Interesariusze,

Grupa Comarch, z racji wielkości przedsiębiorstwa oraz zasięgu swojego działania, wywiera znaczny wpływ na swoje otoczenie, szczególnie w zakresie ekonomicznym i społecznym. Zrównoważony rozwój jest jednym z kluczowych fundamentów strategii firmy od samego jej początku i w opinii Zarządu Grupy w znacznym stopniu przyczynił się do sukcesu rynkowego przedsiębiorstwa.

Niniejszy Raport Danych Niefinansowych Grupy Comarch jest trzecim z kolei, a drugim opublikowanym po wejściu w życie takiego obowiązku. Niezależnie od wymogów formalnych, Comarch od wielu lat stosuje dobre praktyki w zakresie raportowania niefinansowego (m.in. poprzez publikację odpowiednich informacji w Internecie oraz w raportach rocznych). Wynika to zarówno z wewnętrznej potrzeby komunikacji z interesariuszami, jak i wypełniania zaleceń ładu korporacyjnego dla spółek giełdowych oraz zapisów ustawy o rachunkowości.

Z uwagi na profil działalności przedsiębiorstwa, kluczowymi dla Comarch zagadnieniami dotyczącymi zrównoważonego rozwoju są kwestie społeczne, związane z zatrudnieniem i prawami człowieka oraz zagadnienia związane z zarządzaniem różnorodnością, szczególnie w zakresie organów zarządzających i nadzorczych. W opinii Zarządu Comarch S.A. przestrzeganie odpowiednich standardów oraz raportowanie o nich jest niezbędne dla właściwego zarządzania zasobami ludzkimi, a tym samym jest elementem kluczowym dla zapewnienia możliwości długoterminowego rozwoju i utrzymania przewagi konkurencyjnej przedsiębiorstwa.

Kluczowymi kwestiami związanymi ze zrównoważonym rozwojem oraz raportowaniem niefinansowym są: ciągła poprawa jakości zarzadzania, znacząca rola „miękkich" czynników motywacyjnych, promocja aktywności fizycznej i kulturalnej wśród pracowników, zwiększanie świadomości kadry zarządzającej w zakresie zagadnień związanych z różnorodnością, a także stałe doskonalenie procedur zarządzania. Grupa Comarch stale prowadzi działania na rzecz ochrony środowiska naturalnego, czego przykładem w 2018 roku było wdrożenie Systemu Zarządzania Energią ISO 50001 czy promowanie postaw proekologicznych wśród załogi. Grupa cały czas wspiera również różne inicjatywy społeczności lokalnych oraz liczne działania charytatywne.

Zarząd Comarch S.A. zwraca uwagę, że Raport Danych Niefinansowych za rok 2018 obejmuje informacje niefinansowe dotyczące Spółki Comarch S.A. oraz Grupy Kapitałowej Comarch. Raport został przygotowany zgodnie z wymogami raportowania niefinansowego zawartymi w Ustawie z dnia 29 września 1994 roku o rachunkowości, wytycznymi Komisji Europejskiej dotyczące sprawozdawczości w zakresie informacji niefinansowych oraz w oparciu o krajowe Standardy Informacji Niefinansowych (SIN) dotyczące raportów zrównoważonego rozwoju. Do najważniejszych wyzwań oraz celów organizacji na najbliższy rok w zakresie raportowania niefinansowego należy udoskonalanie procesów wewnątrz organizacji, pozwalających na osiągnięcie docelowej jakości i kompletności raportowania, a także zmniejszenie jego pracochłonności.

Zarząd Comarch S.A.

2. Informacje o Grupie Kapitałowej Comarch

G.1.1., G.1.2.

Podstawowym przedmiotem działalności Grupy Kapitałowej Comarch („Grupa Comarch", „Comarch"), której jednostką dominującą jest spółka akcyjna Comarch S.A. z siedzibą w Krakowie przy Al. Jana Pawła II 39 A („Spółka"), jest działalność związana z oprogramowaniem - PKD 62.01.Z. Oznaczenie sądu rejestrowego dla Comarch S.A.: Sąd Rejonowy dla Krakowa – Śródmieścia w Krakowie, XI Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego. Numer KRS: 0000057567. Spółka Comarch S.A. posiada dominujący udział w Grupie pod względem osiąganych przychodów, wartości aktywów oraz ilości i wielkości realizowanych kontraktów. Akcje Spółki Comarch S.A. są dopuszczone do obrotu giełdowego na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie. Czas trwania jednostki dominującej nie jest ograniczony.

Grupa Kapitałowa Comarch jest producentem innowacyjnych systemów informatycznych dla kluczowych sektorów gospodarki zarówno w Polsce jak i za granicą. Główną strategią Comarch jest dostarczanie klientom kompletnych rozwiązań informatycznych opartych na produktach własnych, także w modelu usługowym. Dzięki zatrudnianym wysokiej klasy specjalistom oraz dzięki posiadanej profesjonalnej infrastrukturze Comarch jest w stanie dostarczać zarówno produkty informatyczne, jak również usługi ich wdrożenia i utrzymania , a także usługi doradcze i integracyjne dla klientów na całym świecie. Dzięki temu odbiorcy produktów i usług oferowanych przez Comarch mogą w pełni korzystać z możliwości oferowanych przez nowoczesne systemy informatyczne oraz optymalizować swoje procesy biznesowe.

Szeroki zakres oferty Comarch obejmuje systemy klasy ERP, finansowo-księgowe, systemy CRM, oprogramowanie lojalnościowe, systemy wsparcia sprzedaży i elektronicznej wymiany dokumentów, systemy bankowości elektronicznej, systemy zarządzania sieciami teleinformatycznymi, systemy billingowe, oprogramowanie Business Intelligence, usługi zarządzania bezpieczeństwem i ochroną danych oraz wiele innych rozwiązań. Comarch jest dostawcą rozwiązań m.in. dla podmiotów z administracji publicznej, bankowości, biur rachunkowych, przedsiębiorstw z branży FMCG, linii lotniczych, motoryzacji, sektora medycznego, firm produkcyjnych, przedsiębiorstw użyteczności publicznej, rynków kapitałowych, firm telekomunikacyjnych i ubezpieczeniowych, wyższych uczelni, firm handlowych i usługowych, transportowych, dla dostawców paliw a także podmiotów prowadzących działalność maklerską, e-commerce czy faktoringową. Szczegółowy opis dostarczanych produktów i usług został zawarty w punkcie 3 Sprawozdania z Działalności Comarch S.A. oraz Skonsolidowanego Sprawozdania z Działalności Grupy Comarch.

Comarch przy planowaniu swojej strategii rozwoju uwzględnia aspekty społeczne i środowiskowe świadomie ograniczając wpływ swojej działalności na środowisko naturalne, minimalizując zużycie zasobów naturalnych oraz ogranicza wytwarzanie odpadów powstających w wyniku bieżącej działalności.

Comarch jest członkiem ważnych organizacji w dziedzinie IT, takich jak np. ETIS, PIKOM oraz TeleManagement Forum, przez co posiada ciągły dostęp do najnowszych standardów pojawiających się w tych dziedzinach (np. standardów na temat TAP/RAP). Comarch należy również do międzynarodowych izb gospodarczych i handlowych m.in.: Polsko-Niemieckiej Izby Przemysłowo-Handlowej oraz Francusko-Polskiej Izby Gospodarczej. Jest także członkiem Związku Maklerów i Doradców (ZMiD), organizacji zrzeszającej osoby posiadające licencje maklerów papierów wartościowych, doradców inwestycyjnych oraz maklerów giełd towarowych, a także członkiem Stowarzyszenia Emitentów Giełdowych. W Hiszpanii Comarch jest członkiem Confederación de Empresarios de Málaga (CEM), czyli

Konfederacji Pracodawców Malagi. CEM jest organizacją zrzeszającą przedsiębiorców o charakterze konfederacyjnym i międzysektorowym, o zasięgu prowincjonalnym. W Japonii Comarch przynależy do klubu biznesowego 21c Club w ramach EGG JAPAN. 21c Club wspiera przedsiębiorstwa w tworzeniu i rozwijaniu nowych firm typu B2B oraz jest platformą do wymiany wiedzy i doświadczenia. Comarch jest także członkiem LF Networking Fund, nowopowstałej inicjatywy stowarzyszenia The Linux Foundation, która zacieśnia współpracę między partnerami i zwiększa sprawność operacyjną w projektach dotyczących rozwoju sieci.

Pozostałe podstawowe informacje o Comarch S.A. oraz Grupie Comarch zostały opublikowane odpowiednio w punkcie 1 Sprawozdania z Działalności Comarch S.A. oraz Skonsolidowanego Sprawozdania z Działalności Grupy Comarch.

2.1. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio poprzez podmioty zależne co najmniej 5% ogólnej liczby głosów na walnym zgromadzeniu Comarch S.A., wg stanu na dzień 29 kwietnia 2019

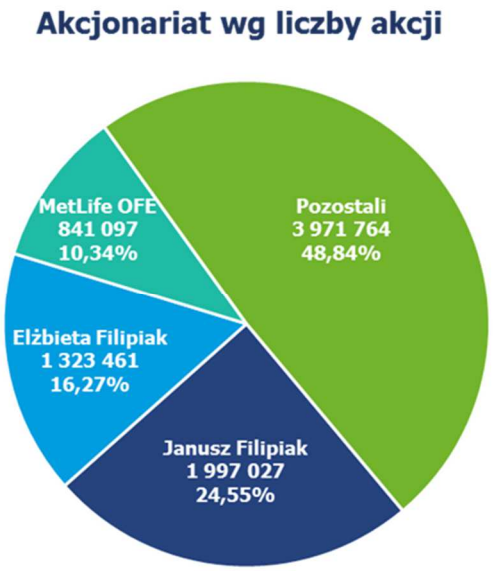

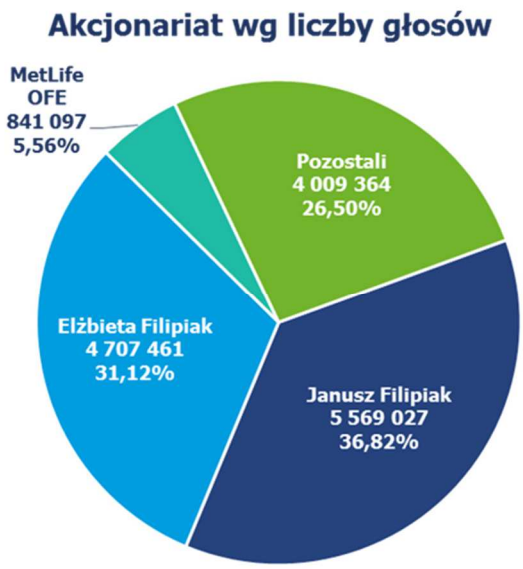

2.2. Zakres działalności Grupy Comarch na świecie

Według stanu na dzień publikacji raportu, Comarch S.A. posiada 17 oddziałów w Polsce oraz 1 w Albanii, Grupa Comarch składa się z 58 spółek zlokalizowanych na 6 kontynentach, w 34 krajach, w 92 lokalizacjach na całym świecie. W minionym roku Grupa z sukcesem kontynuowała strategię wzrostu opartą na dywersyfikacji swojej działalności pomiędzy różne segmenty branżowe, rozwoju własnych produktów oraz sprzedaży ich na rynku globalnym. Od wielu lat jednym z głównych celów strategicznych Comarch jest rozwój sprzedaży coraz większej ilości produktów na rynkach zagranicznych, w szczególności w Europie Zachodniej, obu Amerykach oraz Azji. W minionym roku Grupa Comarch założyła nowe spółki zależne – Comarch Mexico S.A. de C.V z siedzibą w Mexico City w Meksyku, Comarch Yuhan Hoesa (Comarch Ltd.) z siedzibą w Seulu w Korei Południowej, Comarch (Thailand) Limited z siedzibą w Bangkoku w Tajlandii oraz Comarch BV z siedzibą w Rotterdamie w Holandii. Na rok 2019 planowane są dalsze inwestycje kapitałowe zarówno na rynku krajowym, jak i na rynkach zagranicznych. Szczegółowe informacje w zakresie zmian w strukturze organizacyjnej znajdują się w punkcie 1 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego za rok 2018.

W raportowanym okresie nastąpiło zwiększenie współpracy z dostawcami zagranicznymi związane z realizacją zakupów do produkcji własnej Comarch S.A. oraz związane ze zwiększeniem wysiłku firmy w kierunku prac badawczo-rozwojowych.

Poniżej mapa działalności Grupy Comarch na świecie:

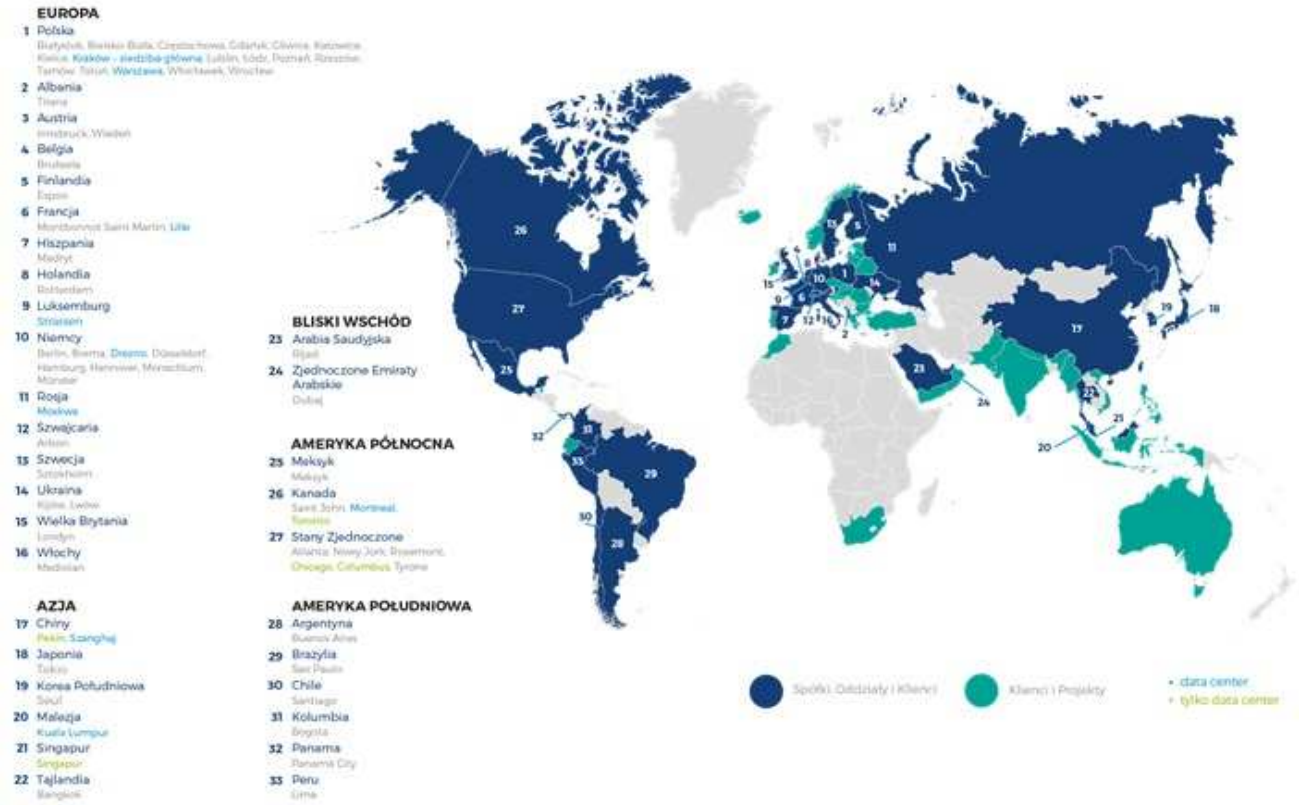

Comarch świadczy kompleksowe usługi w zakresie udostępniania i utrzymania złożonych rozwiązań informatycznych obejmujących sprzęt, oprogramowanie oraz usługi ich utrzymania.

Comarch przechowuje dane w 15 Data Center na całym świecie (m.in. Chicago, Columbus, Kuala Lumpur, Montreal, Moskwa, Pekin, Singapur, Strassen, Szanghaj, Toronto), w tym w czterech własnych (Kraków, Warszawa, Drezno, Lille).

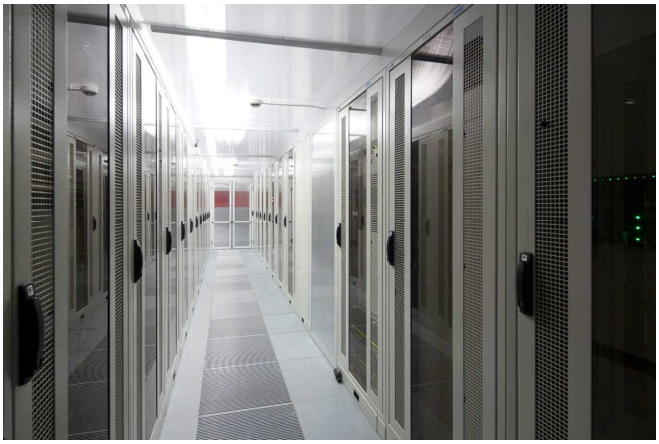

2.3. Struktura kapitałowa Grupy Comarch wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.

Skonsolidowane sprawozdanie finansowe Grupy Comarch za 12 miesięcy 2018 roku obejmuje sprawozdania niżej wymienionych spółek. Niniejszy Raport Danych Niefinansowych obejmuje wszystkie podmioty Grupy Kapitałowej Comarch uwzględnione w Skonsolidowanym Sprawozdaniu Finansowym.

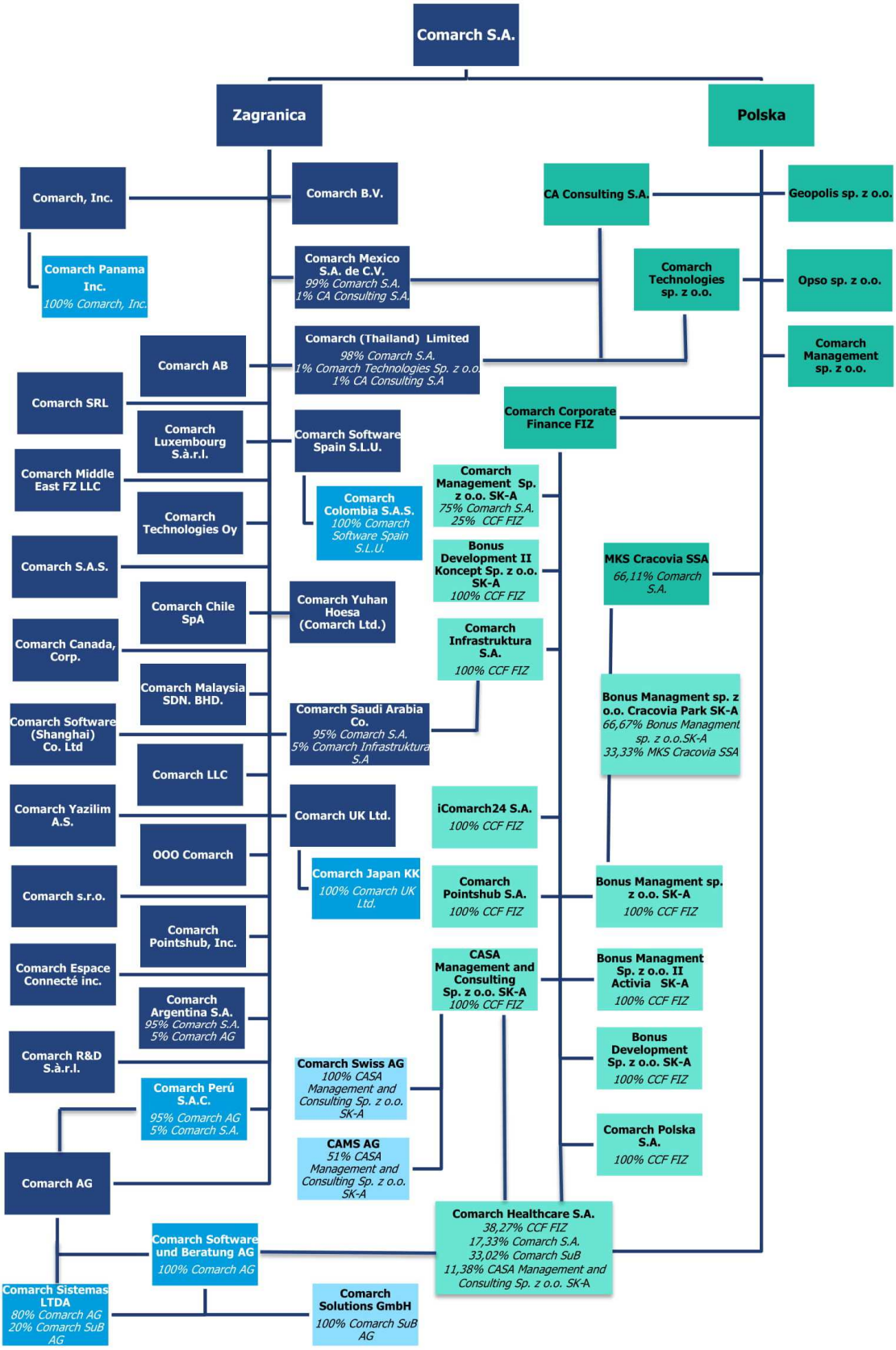
Comarch S.A.
Zagranica
Polska
Comarch, Inc.
Comarch Panama Inc.
100% Comarch, Inc.
Comarch B.V.
Comarch Mexico S.A. de C.V.
99% Comarch S.A.
1% CA Consulting S.A.
Comarch (Thailand) Limited
98% Comarch S.A.
1% Comarch Technologies Sp. z o.o.
1% CA Consulting S.A
Comarch AB
Comarch SRL
Comarch Luxembourg S.à.r.l.
Comarch Middle East FZ LLC
Comarch Technologies Oy
Comarch S.A.S.
Comarch Chile SpA
Comarch Canada, Corp.
Comarch Malaysia SDN. BHD.
Comarch Software (Shanghai) Co. Ltd
Comarch LLC
Comarch Yazilim A.S.
OOO Comarch
Comarch s.r.o.
Comarch Pointshub, Inc.
Comarch Espace Connecté inc.
Comarch Argentina S.A.
95% Comarch S.A.
5% Comarch AG
Comarch R&D S.à.r.l.
Comarch Perú S.A.C.
95% Comarch AG
5% Comarch S.A.
Comarch AG
Comarch Software Spain S.L.U.
Comarch Colombia S.A.S.
100% Comarch Software Spain S.L.U.
Comarch Yuhan Hoesa (Comarch Ltd.)
Comarch Saudi Arabia Co.
95% Comarch S.A.
5% Comarch Infrastruktura S.A
Comarch UK Ltd.
Comarch Japan KK
100% Comarch UK Ltd.
Comarch Swiss AG
100% CASA Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A
CAMS AG
51% CASA Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A
Comarch Software und Beratung AG
100% Comarch AG
Comarch Sistemas LTDA
80% Comarch AG
20% Comarch SuB AG
Comarch Solutions GmbH
100% Comarch SuB AG
CA Consulting S.A.
Comarch Technologies sp. z o.o.
Comarch Corporate Finance FIZ
Comarch Management Sp. z o.o. SK-A
75% Comarch S.A.
25% CCF FIZ
Bonus Development II Koncept Sp. z o.o. SK-A
100% CCF FIZ
Comarch Infrastruktura S.A.
100% CCF FIZ
iComarch24 S.A.
100% CCF FIZ
Comarch Pointshub S.A.
100% CCF FIZ
CASA Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A
100% CCF FIZ
Comarch Healthcare S.A.
38,27% CCF FIZ
17,33% Comarch S.A.
33,02% Comarch SuB
11,38% CASA Management and Consulting Sp. z o.o. SK-A
Geopolis sp. z o.o.
Opso sp. z o.o.
Comarch Management sp. z o.o.
MKS Cracovia SSA
66,11% Comarch S.A.
Bonus Managment sp. z o.o. Cracovia Park SK-A
66,67% Bonus Managment sp. z o.o.SK-A
33,33% MKS Cracovia SSA
Bonus Managment sp. z o.o. SK-A
100% CCF FIZ
Bonus Managment Sp. z o.o. II Activia SK-A
100% CCF FIZ
Bonus Development Sp. z o.o. SK-A
100% CCF FIZ
Comarch Polska S.A.
100% CCF FIZ

2.4. Podstawowe wielkości ekonomiczno-finansowe

Niniejszy raport obejmuje dane za rok 2018 i dane porównawcze za rok 2017. Dla Spółki jest to trzeci rok publikacji raportu danych niefinansowych. Spółka po raz pierwszy opublikowała raport niefinansowy w dniu 28 kwietnia 2017 r. Nie dokonano istotnych korekt informacji zawartych w poprzednich raportach.

Niniejszy raport nie podlega certyfikacji jak również zewnętrznej weryfikacji przez profesjonalnych audytorów.

WYBRANE DANE FINANSOWE COMARCH SA (w tys. PLN)	2018	2017	zmiana
Przychody ze sprzedaży	966 100	755 517	27,9%
Zysk na działalności operacyjnej	89 389	40 533	120,5%
Zysk przed opodatkowaniem	57 075	44 244	29,0%
Zysk netto	49 649	39 338	26,2%
Aktywa razem	1 334 900	1 247 206	7,0%
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	500 711	450 222	11,2%
Zobowiązania długoterminowe	152 343	154 762	-1,6%
Zobowiązania krótkoterminowe	157 089	155 174	1,2%
Kapitał własny	834 190	796 984	4,7%
Kapitał zakładowy	8 133	8 133	0,0%
Liczba akcji (szt.)	8 133 349	8 133 349	0,0%
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję	1,5	1,5	0,0%

W 2018 roku przychody ze sprzedaży wzrosły o 210,6 mln PLN, tj. o 27,9% wobec poziomu z 2017 roku. Zysk z działalności operacyjnej osiągnął wartość 89,4 mln PLN i był wyższy o 120,5% w porównaniu do 2017 roku, zysk netto w 2018 roku wzrósł wobec roku poprzedniego o 10,3 mln PLN, tj. o 26,2%. Rentowność operacyjna w 2018 roku wzrosła do poziomu 9,3% z 5,4%, natomiast rentowność netto wyniosła 5,1%.

Szczegółowa analiza finansowa Comarch S.A. została opublikowana w punkcie 9 Sprawozdania Zarządu z działalności Comarch S.A. za rok 2018.

WYBRANE DANE FINANSOWE GRUPY COMARCH (w tys. PLN)	2018	2017*	zmiana
Przychody ze sprzedaży	1 369 619	1 125 110	21,7%
Zysk na działalności operacyjnej	87 543	58 364	50,0%
Zysk przed opodatkowaniem	62 480	87 149	-28,3%
Zysk netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej	30 616	64 626	-52,6%
Aktywa razem	1 665 945	1 508 452	10,4%
Zobowiązania i rezerwy na zobowiązania	789 837	657 262	20,2%
Zobowiązania długoterminowe	230 184	237 668	-3,1%

Zobowiązania krótkoterminowe	559 653	419 594	33,4%
Kapitał własny przypadający na akcjonariuszy	858 146	835 062	2,8%
Kapitał zakładowy	8 133	8 133	-
Liczba akcji (szt.)	8 133 349	8 133 349	-
Zadeklarowana lub wypłacona dywidenda na jedną akcję	1,5	1,5	-

**) Od 1 stycznia 2018 r. Grupa do przychodów ze sprzedaży zaczęła stosować zasady wynikające z MSSF 15. Dla celów porównawczych dokonano też przekształcenia zgodnie z MSSF 15 danych za 2017 rok.*

W 2018 roku Grupa Comarch wypracowała przychody ze sprzedaży o wartości 1 369 619 tys. PLN. Były one o 244 509 tys. PLN, tj. o 21,7% wyższe niż w 2017 roku. Wynik operacyjny wyniósł 87 543 tys. PLN i był o 29 179 tys. PLN, tj. o 50,0% wyższy niż osiągnięty w 2017 roku. Wynik netto przypadający na akcjonariuszy jednostki dominującej wyniósł 30 616 tys. PLN i był o 34 010 tys. PLN niższy niż w 2017 roku. W 2018 roku marża na sprzedaży i rentowność sprzedaży operacyjnej wzrosły, kolejno do poziomu 26,4% oraz 6,4%. Rentowność sprzedaży brutto i sprzedaży netto osiągnęły kolejno poziom 4,6% oraz 2,2%. Rentowność działalności operacyjnej Grupy Comarch w 2018 roku uległa poprawie w stosunku do 2017 roku. Rentowność netto była nieco niższa niż w ubiegłym roku, co wynika z gorszego niż w 2017 roku wyniku na działalności finansowej oraz większej kwoty podatku dochodowego.

W przychodach ze sprzedaży Grupy Comarch bardzo wysoki udział (powyżej 90%) posiadają produkty i usługi o dużej wartości dodanej. Sprzedaż rozwiązań firm trzecich stanowi margines sprzedaży Grupy Comarch.

Szczegółowa analiza finansowa Grupy Comarch została opublikowana w punkcie 9 Sprawozdania Zarządu z działalności Grupy Kapitałowej Comarch za rok 2018.

2.5. Nagrody i rankingi w roku 2018

- **Nagroda specjalna Italy Protection Forum za propagowanie innowacji w branży ubezpieczeń we Włoszech**

Comarch otrzymał nagrodę specjalną podczas wydarzenia Italy Protection Forum za propagowanie innowacji w branży ubezpieczeń we Włoszech. Italy Protection Forum (IPF) jest corocznym wydarzeniem poświęconym ubezpieczeniom społecznym, zdrowotnym i ubezpieczeniom na życie, odbywającym się pod auspicjami EMF Group, firmy konsultingowej specjalizującej się w usługach finansowych

- **„Prezes Roku" dla profesora Filipiaka**

Redakcja gazety „Parkiet" już po raz 24. przyznała ekstraklasie rynku kapitałowego nagrody „Byki i Niedźwiedzie". Tytuł „Prezesa roku" otrzymał profesor Janusz Filipiak.

- **Nagroda Loyalty Awards 2018**

Wielki sukces Comarch! Podczas globalnej konferencji lojalnościowe dla branży travel - The 10th Annual Loyalty Conference & Awards w Bangkoku zdobyliśmy główną nagrodę w kategorii Best Supplier Initiative. Wyróżnione zostało rozwiązanie Comarch Social Mining.

- **Raport ITwiz Best 100**

W 2018 roku został opublikowany raport ITwiz Best 100 za rok 2017. W tym roku firma Comarch zajęła pierwsze miejsce w kategorii "potencjał rozwojowy" oraz drugie - w rankingu głównym IT@BANK. O trofea walczyło 48 firm, które oceniano m.in. pod kątem wysokości przychodów, liczby zatrudnionych i wielkości portfela klientów.

- **Comarch na podium w raporcie TOP 200 „Computerworld" 2018**

W czerwcu 2018 roku został opublikowany ranking TOP 200 „Computerworld" za rok 2017, gdzie Comarch S.A. otrzymał tytuły: lidera w zestawieniu „Najwięksi dostawcy usług w modelu cloud", lidera rankingu „Indeks dostawców IT na rzecz odpowiedzialnego rozwoju"; pierwsze miejsce wśród największych dostawców usług integracyjnych oraz największych dostawców rozwiązań i usług IT dla

sektora handlu, a także pierwsze miejsce w kategorii „Firmy informatyczne o największych nakładach na R&D". W Grupie Comarch spore nakłady na R&D ponosi również spółka Comarch Healthcare S.A., która w tym zestawieniu zajęła czwarte miejsce. Mocne pozycje Comarch S.A. zajęła również m.in. w zestawieniach dostawców aplikacji mobilnych, rozwiązań dla sektora telekomunikacyjnego, usług centrów przetwarzania danych czy też systemów ERP.

- **Orzeł Wprost dla Comarchu**

Orły Wprost to zestawienie przedsiębiorców osiągających najlepsze wyniki finansowe. Pod uwagę brane są m.in. przychody ze sprzedaży za trzy ostatnie lata, zysk netto, rentowność oraz kondycja płatnicza. Zestawienie ma charakter ogólnopolski, a gale są organizowane w stolicach poszczególnych województw.

- **II miejsce w kategorii głównej w rankingu IT@BANK 2018**

W tym roku firma Comarch zajęła pierwsze miejsce w kategorii „Potencjał rozwojowy" oraz drugie – w rankingu głównym IT@BANK. O trofea walczyło 48 firm, które oceniano m.in. pod kątem wysokości przychodów, liczby zatrudnionych i wielkości portfela klientów.
IT@BANK to największe i najbardziej prestiżowe w Polsce spotkanie środowiska informatycznego z sektorem bankowym. Organizują je Miesięcznik Finansowy BANK, Rada Bankowości Elektronicznej oraz Forum Technologii Bankowych przy ZBP.

- **Nagroda Orła Polskiego za rozwój biznesu w Belgii**

Uroczystość wręczenia nagrody odbyła się 15 stycznia w Brukseli. Ideą Orła Polskiego jest uhonorowanie przedsiębiorstw, które swoimi osiągnięciami promują Polskę, jako kraj innowacyjny, o dużym potencjale gospodarczym.
Grupa Comarch intensywnie rozwija się na całym świecie, a Belgia i pozostałe państwa regionu są jednym ze strategicznych rynków dla firmy. Administracyjnie spółka działa w krajach Beneluksu od 2006 roku, swoje biura ma zlokalizowane w Brukseli, Luksemburgu i Rotterdamie, a aktywność promocyjną i sprzedażową koncentruje na sprzedaży systemów informatycznych dla przedsiębiorstw z branży sprzedaży detalicznej, telekomunikacji oraz finansów i bankowości. Region dość szybko okazał się czarnym koniem w strukturach grupy i w ciągu kilku lat stał się trzecim największym rynkiem Comarchu po Polsce i Niemczech. W 2018 roku sprzedaż systemów informatycznych w krajach Beneluksu przekroczyła 100 mln zł.

- **Nagroda w rankingu Giełdowa Spółka Roku 2018**

Uroczystość wręczenia nagrody odbyła się 14 marca 2019 roku w Warszawie. W rankingu organizowanym po raz 20. przez dziennikarzy „Puls Biznesu" Comarch S.A. zajęła 4. miejsce.
Giełdowa Spółka Roku jest to nie tylko najstarszy, ale też najbardziej prestiżowy ranking na rynku. W badaniu ankietowym około 100 specjalistów rynku kapitałowego – analityków, maklerów i doradców inwestycyjnych reprezentujących domy i biura maklerskie, towarzystwa ubezpieczeniowe, fundusze emerytalne, inwestycyjne i powiernicze, departamenty kapitałowe banków oraz firmy konsultingowe - oceniało spółki wchodzące w skład indeksów WIG20, mWIG40 i sWIG80. To kapitalny walor tego badania, bowiem spółki giełdowe otrzymują cenną informację, jak są postrzegane przez głównych animatorów rynku.
Eksperci ocenili, która spółka ma najbardziej kompetentny zarząd, odniosła w roku poprzednim najbardziej spektakularny sukces, może się pochwalić najlepszą w giełdowej stawce jakością produktów i usług, najlepiej prowadzi relacje z inwestorami i ma najciekawsze perspektywy rozwoju.

3. Interesariusze

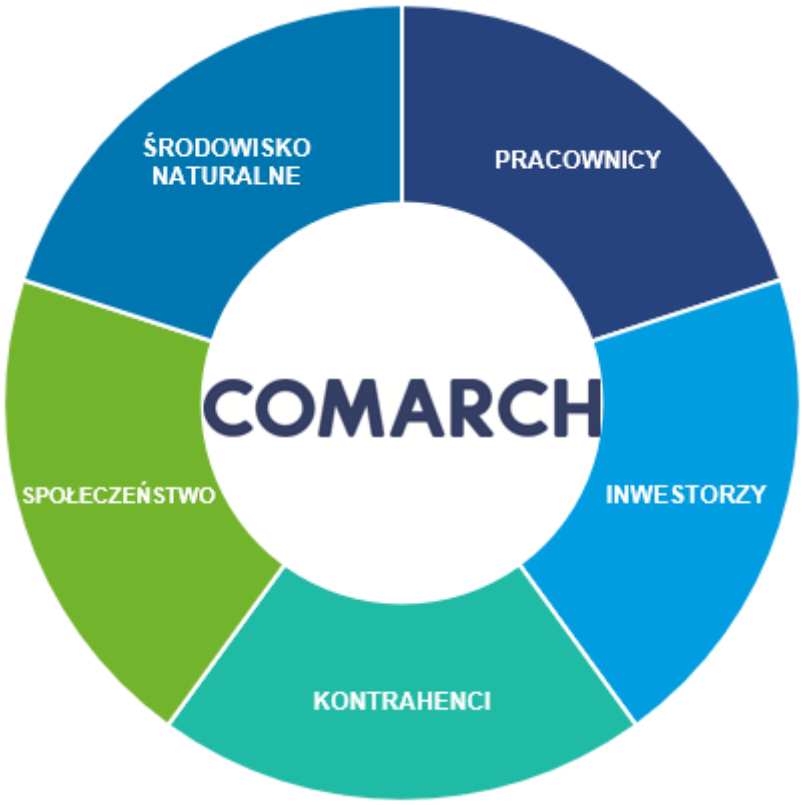

a) Lista grup interesariuszy angażowanych przez organizację:

- **Pracownicy** (pracownicy etatowi i współpracownicy, stażyści, praktykanci, studenci i potencjalni pracownicy, pracownicy podwykonawców i dostawców, inspekcja pracy i inne zbliżone instytucje nadzoru);
- **Inwestorzy** (akcjonariusze, inwestorzy instytucjonalni, inwestorzy indywidualni, Giełda Papierów Wartościowych w Warszawie, domy maklerskie, banki, KNF, KDPW);
- **Kontrahenci** (klienci instytucjonalni, klienci indywidualni, partnerzy biznesowi, kluczowi dostawcy, podwykonawcy, lokalna administracja samorządowa, administracja rządowa);
- **Społeczeństwo** (społeczności lokalne w obrębie działalności Grupy Comarch, mieszkańcy i władze rządowe i samorządowe, media, szkoły wyższe i pracownicy naukowi, organizacje techniczne i branżowe);
- **Środowisko naturalne** (organizacje ekologiczne, firmy recyklingowe).

b) Podstawą identyfikacji i selekcji była definicja interesariusza – jako podmiotu, który wpływa na Grupę Comarch i na którego wpływa swoją działalnością Grupa Comarch.

c) Podejście organizacji do angażowania interesariuszy:

- **Pracownicy** (rekrutacje, rozmowy okresowe, spotkania wewnętrzne, wewnętrzny portal dla pracowników Everybody/Intranet, wewnętrzne publikacje/marketing wewnętrzny, cykliczne happeningi wspierające aktywny styl życia);
  Cel dialogu: zapewnienie stabilizacji rotacji zatrudnienia poprzez wyjście naprzeciw oczekiwaniom pracowników, zapewnienie pracownikom możliwości rozwoju, stworzenie satysfakcjonującego i stabilnego miejsca pracy;
- **Inwestorzy** (regularne spotkania podczas konferencji wynikowych w Krakowie lub Warszawie (również interaktywne transmisje on-line i nagrania video), spotkania indywidualne oraz telekonferencje z Zarządem Spółki, stała współpraca Działu Rynku

Kapitałowego i Ubezpieczeń z interesariuszami wymienionymi w pkt a), strona www Relacji Inwestorskich, udział w konferencjach orgaznizowanych przez instytucje rynku finansowego i kapitałowego takie jak banki, fundusze inwestycyjne, GPW, KDPW, KNF i SEG);
Cel dialogu: zapewnienie przejrzystości informacyjnej, spełnienie potrzeb informacyjnych interesariuszy, budowanie wartości Comarch, dbałość o reputację Comarch;

- **Kontrahenci** (strona www, badanie satysfakcji klientów, spotkania biznesowe na potrzeby realizacji umów i podniesienie jakości świadczonych usług);
  Cel dialogu: badanie oczekiwań i opinii klientów, uwzględnianie głosu klienta w projektowaniu rozwiązań biznesowych, tworzenie produktów i usług dostosowanych do potrzeb klienta, partnerska współpraca z dostawcami;
- **Społeczeństwo oraz władze rządowe/samorządowe** (bieżąca komunikacja bezpośrednia, realizacja projektów sponsoringowych, budowanie partnerstw, realizacja wspólnych projektów, organizacja programów edukacyjnych i prewencyjnych na rzecz ochrony zdrowia, organizacja programów stażowych);
  Cel dialogu: ponoszenie odpowiedzialności społecznej, wspieranie rozwoju społeczności, wsparcie studentów i absolwentów w zdobywaniu wiedzy i doświadczenia, zapewnienie przestrzegania wymogów i regulacji, tworzenie miejsc pracy;
- **Środowisko naturalne** (organizowanie akcji proekologicznych, współpraca z organizacjami ekologicznymi i firmami recyklingowymi);
  Cel dialogu: poprawa jakości środowiska naturalnego, ograniczenie zużycia energii, emisji zanieczyszczeń zmniejszenie ilości wytwarzanych odpadów.

4. Polityki i zasady przyjęte i stosowane przez Grupę Comarch oraz ich wpływ na poszczególne aspekty oraz zidentyfikowane ryzyka

Wybór i opis polityk, a także zaprezentowanych w niniejszym sprawozdaniu wskaźników efektywności został dokonany w oparciu o kryterium istotności przy uwzględnieniu czynników wewnętrznych oraz zewnętrznych dotyczących działalności Comarch S.A. oraz Grupy Comarch. Głównymi czynnikami branymi pod uwagę w trakcie oceny istotności były:

- Profil działalności oraz otoczenie rynkowe;
- Branża, w której działa Comarch;
- Oddziaływanie na społeczność i środowisko naturalne;
- Oczekiwania interesariuszy.

Zarząd aktywnie uczestniczy w procesie definiowania treści raportu oraz zatwierdza wszelkie decyzje strategiczne powiązane z procesem tworzenia raportu danych niefinansowych. Przy jego tworzeniu zostały również uwzględnione zgłaszane oczekiwania interesariuszy.

Od ponad 25 lat Comarch konsekwentnie buduje kulturę organizacyjną oraz system wartości obejmujące m.in.:

- Ciągłe i systematyczne dbanie o jakość i konkurencyjność naszych produktów i usług;
- Dostosowywanie produktów i usług do oczekiwań i wymagań naszych klientów;
- Rozwijanie wzajemnie korzystnej współpracy z dostawcami w celu polepszenia jakości oferowanych produktów i usług;
- Ochronę danych i wzmacnianie zaufania naszych klientów oraz innych stron zainteresowanych w zakresie bezpieczeństwa informacji;
- Ciągłe podnoszenie kwalifikacji pracowników poprzez odpowiedni system edukacyjny oraz szkolenia ukierunkowane na zagadnienia związane z jakością, bezpieczeństwem informacji, ochroną środowiska oraz bezpieczeństwem pracy;
- Promowanie zdrowego i aktywnego trybu życia;
- Stałą poprawę bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników, poprawę komfortu miejsca pracy;
- Zapobieganie wypadkom przy pracy, chorobom zawodowym oraz zdarzeniom potencjalnie wypadkowym;

- Podejmowanie aktywnych działań na rzecz ograniczania negatywnych wpływów na środowisko oraz poprawy wyniku energetycznego;
- Przestrzeganie mających zastosowanie wymagań prawnych i innych;
- Ciągłe doskonalenie skuteczności Zintegrowanego Systemu Zarządzania, w tym AQAP 2110 oraz AQAP 2210;
- Zapewnianie odpowiednich zasobów i środków do wdrożenia ww. działań.

Kultura oraz system wartości Comarch są usystematyzowane za pośrednictwem następujących polityk, kodeksów i deklaracji:

- W ramach wdrożonego w Grupie Comarch Zintegrowanego Systemu Zarządzania funkcjonują:
    - Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania,
    - Polityka Wewnętrznego Systemu Kontroli,
    - Polityka Bezpieczeństwa,
    - Polityka Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców,
    - Polityka Prywatności,
    - Polityka Poszanowania Własności Intelektualnej Osób Trzecich,
    - Kodeks Etyczny,
    - Polityka Jakości Systemu Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych,
    - Polityka Systemu Zarządzania Energią,
- Deklaracja polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju;
- Społeczna odpowiedzialność biznesu (CSR);
- Przeciwdziałanie korupcji;
- Ład korporacyjny.

4.1. Zintegrowany System Zarządzania

G.2.2

Comarch kładzie szczególny nacisk na jakość oferowanych produktów i świadczonych usług. Działania podnoszące tę wartość podejmowane są w celu zaspokojenia wzrastających i ściśle określonych oczekiwań klientów działających na rynku krajowym i międzynarodowym. Dzięki ciągłym pracom nad doskonaleniem i rozwojem Zintegrowanego Systemu Zarządzania Comarch uzyskał:

- Certyfikat Zintegrowanego Systemu Zarządzania zgodnego z wymaganiami norm PN-EN ISO 9001:2015-10 Systemy Zarządzania Jakością, PN-EN ISO 14001:2015-09 Systemy Zarządzania Środowiskowego, PN-N-18001:2004 Systemy Zarządzania Bezpieczeństwem i Higieną Pracy, PN-ISO/IEC 27001:2014-12 Systemy Zarządzania Bezpieczeństwem Informacji,
- Certyfikat Systemu Zarządzania Energią zgodnego z wymaganiami normy PN-EN ISO 50001:2012 Systemy Zarządzania Energią,
- Certyfikat Wewnętrznego Systemu Kontroli, spełniającego wymagania Kryteriów WSK,
- Certyfikaty potwierdzające, że System Zarządzania Jakością spełnia wymagania norm AQAP 2110:2016 Wymagania NATO dotyczące zapewnienia jakości w projektowaniu, pracach rozwojowych i produkcji oraz AQAP 2210:2015 Wymagania uzupełniające NATO do AQAP 2110 dotyczące zapewnienia jakości oprogramowania,
- Certyfikat potwierdzający, że System Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych spełnia wymagania normy EN-ISO 13485:2016 Wyroby medyczne. Systemy zarządzania jakością. Wymagania do celów przepisów prawnych.

Certyfikaty Zintegrowanego Systemu Zarządzania, Systemu Zarządzania Energią oraz Wewnętrznego Systemu Kontroli wydane zostały przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji (PCBC). Jednostką certyfikującą dla systemu AQAP w Comarch jest Centrum Certyfikacji Jakości (CCJ) działające przy Wojskowej Akademii Technicznej. Certyfikaty Systemu Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych wydane zostały przez TÜV Rheinland Polska Sp. z o.o..

Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania

[obszar: społeczny, pracowniczy, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji]

Zintegrowany System Zarządzania zapewnia właściwą, systemowo administrowaną realizację wszystkich procesów biznesowych mających wpływ na jakość produktów i usług. Sprawne działanie systemu gwarantuje, że wszystkie procesy są monitorowane pod względem skuteczności i efektywności, doskonalone oraz przystosowywane do ciągle zmieniających się warunków rynkowych i technologicznych oraz do zmieniających się wymagań klienta. Wysoka jakość produktów i usług wspierana jest ciągłą troską o środowisko oraz o bezpieczeństwo pracowników i dostawców. Stosowanie zasad systemów wdrożonych w Comarch przyczynia się do wzrostu zaufania pomiędzy firmą a klientami i dostawcami. Umacnia też wizerunek Comarch w oczach wszystkich podmiotów zainteresowanych efektami działalności naszej firmy w obszarach jakości oferowanych produktów i usług, oddziaływania na środowisko, zarządzania energią, zapewnienia bezpieczeństwa i higieny pracy, a także zapewnienia bezpieczeństwa informacji i danych oraz kontroli w obrocie towarami podwójnego zastosowania.

G.3.2.

W ramach Polityki Zintegrowanego Systemu Zarządzania zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko związane z występowaniem niezgodności i niestabilności w procesach wewnętrznych,
- Ryzyko związane z pogorszeniem jakości oferowanych produktów i usług,
- Ryzyko utraty klientów spowodowane niespełnieniem ich oczekiwań jakościowych,
- Ryzyko związane z niedostatecznym poziomem ochrony aktywów informacyjnych i bezpieczeństwa informacji,
- Ryzyko związane z niedostateczną wiedzą i przeszkoleniem pracowników w zakresie specyficznych obszarów,
- Ryzyko związane z niedostatecznym poziomem bezpieczeństwa i higieny pracy pracowników,
- Ryzyko związane z występowaniem wypadków, chorób zawodowych i zdarzeń potencjalnie wypadkowych,
- Ryzyko związane z negatywnym oddziaływaniem na środowisko,
- Ryzyko związane z niespełnieniem wymagań mających zastosowanie umów, w tym realizacji Rządowego Zapewnienia Jakości,
- Ryzyko związane z nieprawidłowym zarządzaniem dokumentacją,
- Ryzyko związane z nieprawidłową i nieskuteczną komunikacją wewnętrzną i zewnętrzną,
- Ryzyko związane z niewłaściwym określeniem odpowiedzialności i uprawnień,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi.

G.2.1, G.3.1.

W ramach Grupy Kapitałowej Comarch istnieje szereg mechanizmów, których skuteczne funkcjonowanie pozwala stwierdzić, że firma działa zgodnie z obowiązującymi regulacjami wewnętrznymi oraz przepisami – zarówno na poziomie krajowym, jak i międzynarodowym. Do mechanizmów tych możemy zaliczyć między innymi: ustanowienie procedur wewnętrznych definiujących procesy i określających odpowiedzialności, stały nadzór nad wymaganiami prawnymi, bieżącą weryfikację realizacji procesów w ramach audytów wewnętrznych oraz wykorzystywanie dedykowanych poszczególnym zagadnieniom wewnętrznych systemów informatycznych.

Wszystkie opisane powyżej działania mają na celu minimalizowanie zidentyfikowanych obszarów ryzyka, sterowanie nimi oraz sprawowanie bieżącej kontroli. Grupa Comarch w swoim działaniu na wszystkich poziomach struktury organizacyjnej stosuje zasadę przezorności, zwłaszcza podczas rozwoju i wprowadzania na rynek nowych produktów informatycznych.

W celu realizacji założeń poszczególnych polityk, w ramach Grupy Comarch funkcjonują przypisane do nich adresy mailowe, na które pracownicy mogą zgłaszać swoje uwagi. Pracownicy mają również możliwość wnoszenia anonimowych zgłoszeń w zakresie naruszenia postanowień wdrożonych polityk, które przekazywane są do adresatów w postaci papierowej za pośrednictwem poczty wewnętrznej.

W ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania prowadzone są audyty wewnętrzne, których liczba w roku 2018 wyniosła 179. Audyty wewnętrzne realizowane są we wszystkich jednostkach objętych ZSZ według planu rocznego.

W ramach audytów wewnętrznych prowadzone są statystyki w zakresie niezgodności w stosunku do procedur wewnętrznych Zintegrowanego Systemu Zarządzania. Prowadzony jest również rejestr mocnych i słabych stron audytowanych jednostek. W 2018 roku zidentyfikowano 65 niezgodności oraz 194 mocne strony i 164 potencjały do doskonalenia.

Szczegółowe informacje dotyczące Polityki ZSZ Comarch znajdują się pod adresem: http://www.comarch.pl/o-firmie/zrownowazony-biznes/polityka-jakosci/.

Polityka Wewnętrznego Systemu Kontroli

[obszar: społeczny, poszanowania praw człowieka]

G.2.3. Szeroko pojęty rozwój technologiczny i gwałtownie rosnąca konkurencja stawiają nowe wymagania dla oprogramowania, wdrażanych systemów informatycznych oraz towarów będących w obrocie. Konieczność spełniania tych wymagań powoduje, iż produkty dostarczane przez Comarch mogą być towarami o podwójnym zastosowaniu i zostać wykorzystane w sposób niezgodny z zasadami prawa krajowego i międzynarodowego. W celu zapobiegania takim praktykom, w ramach Grupy Kapitałowej Comarch wdrożony został Wewnętrzny System Kontroli, którego naczelnym dokumentem jest Polityka Wewnętrznego Systemu Kontroli. Główne założenia tej polityki i są następujące:

- Wykluczenie możliwości osiągania zysku w sposób sprzeczny z wymaganiami Wewnętrznego Systemu Kontroli,
- Zaniechanie obsługi obrotu towarowego, gdy jest on sprzeczny z prawem krajowym i międzynarodowym,
- Egzekwowanie zasad Wewnętrznego Systemu Kontroli na wszystkich stanowiskach pracy związanych z obrotem towarami,
- Nadzór Pełnomocnika ds. Kontroli Obrotu nad przebiegiem procesów Wewnętrznego Systemu Kontroli.

G.3.2. W ramach Polityki Wewnętrznego Systemu Kontroli zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko związane z niewłaściwą klasyfikacją produktów i usług w ramach WSK,
- Ryzyko związane z podjęciem współpracy z kontrahentem znajdującym się na liście odmów,
- Ryzyko związane z realizacją transakcji z podmiotami z krajów objętych sankcjami prawnymi,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi w zakresie WSK.

G.3.1. Minimalizacja ryzyk związanych z międzynarodowym obrotem towarami dokonywana jest w ramach mechanizmów opisanych w części „Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania". W przypadku Wewnętrznego Systemu Kontroli istotną rolę odgrywają systemy informatyczne dedykowane zagadnieniom z nim związanym, np. system do obiegu umów, gdzie poszczególne kroki wymuszają określone działania wymagane przez WSK. Specyficzne dla WSK procesy, takie jak postępowanie z towarami i usługami podwójnego zastosowania czy weryfikacja kontrahentów na listach odmów, opisane są w procedurach wewnętrznych.

Nadzór nad procesami specyficznymi dla WSK odbywa się w ramach audytów wewnętrznych. Identyfikowane są wówczas niezgodności, potencjalne ryzyka oraz szanse. Prowadzone są również statystyki w tym zakresie. W 2018 roku w ramach audytów wewnętrznych zidentyfikowano jedną niezgodność bezpośrednio dotyczącą WSK.

Polityka Bezpieczeństwa

Informacja i systemy przetwarzania informacji stanowią krytyczną i niezwykle ważną wartość firmy, dlatego Comarch kładzie duży nacisk na ochronę danych i aktywów własnych oraz klientów. Wdrożony został kompleksowy system ochrony informacji oparty na normach PN-ISO/IEC 27001:2014-12 i ISO/IEC 27002:2013. System jest certyfikowany przez Polskie Centrum Badań i Certyfikacji (PCBC) od 2008 roku w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania. System pokrywa wszystkie procesy wewnętrzne wspierające działanie firmy oraz procesy biznesowe i obejmuje całość aktywów firmy.

Regulacje Polityki bezpieczeństwa obejmują kwestie organizacyjne, podnoszenia świadomości pracowników, ochrony fizycznej aktywów, zabezpieczeń technicznych IT, ciągłości działania i reakcji na incydenty naruszenia bezpieczeństwa informacji. Zdefiniowano polityki i procedury wewnętrzne regulujące mające zapewnić poufność, integralność i dostępność danych Comarch oraz klientów, które w szczególności określają:

- Zasady klasyfikowania i postępowania z informacją,
- Politykę zarządzania siecią informatyczną Comarch,
- Zasady administracji systemami i aplikacjami,
- Zasady przebywania na terenie Comarch i dostępu do pomieszczeń Comarch,
- Zasady użytkowania aktywów i wynoszenie sprzętu,
- Zasady zabezpieczenia komputerów osobistych,
- Zasady zabezpieczenia nośników informacji,
- Zasady dostępu zdalnego,
- Zasady bezpieczeństwa poczty elektronicznej,
- Politykę haseł,
- Politykę ciągłości działania,
- Politykę antywirusową.

Wdrożono szereg środków organizacyjnych i technicznych zapewniających kompleksową i wielopoziomową ochronę danych i aktywów mających przeciwdziałać i minimalizować skutkom wystąpienia incydentów naruszenia bezpieczeństwa informacji.

System zapewnia ciągły proces monitorowania i reakcji na ryzyka dotyczące bezpieczeństwa informacji. Pozwala to ciągle doskonalić ochronę danych i aktywów Comarch oraz klientów. Wnioski z działania systemu zarządzania bezpieczeństwem są raportowane do Zarządu i podejmowane są konieczne akcje usprawniające i korygujące.
Wśród najistotniejszych zagrożeń, któremu przeciwdziałają wdrożone zabezpieczenia można wymienić:

- naruszenie bezpieczeństwa informacji,
- nieautoryzowane działania,
- niedostępność kluczowych usług i powierzchni Comarch,
- zgodność z przepisami prawa.

W ramach firmy działają dedykowane jednostki biznesowe zajmujące się ochroną informacji, definiujące i wdrażające standardy oraz monitorujące stan bezpieczeństwa aktywów Comarch.

Opracowano plany ciągłości działania firmy mające na celu zachowanie ciągłości biznesowej w kluczowych dla firmy obszarach.

Polityka Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców

[obszar: społeczny, pracowniczy, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji]

Comarch jako organizacja o charakterze globalnym specjalizująca się w projektowaniu, wdrażaniu oraz integracji zaawansowanych produktów IT, ma znaczący wpływ na funkcjonowanie łańcucha dostaw. Ponadto, jako firma, zdajemy sobie sprawę, że sukces podejmowanych przedsięwzięć nie zależy jedynie od nas, ale w dużej mierze również od naszych partnerów biznesowych. Kluczowe znaczenie ma kwestia odpowiedniego doboru kontrahentów, którzy w jak największym stopniu spełniają określone kryteria.

Dzięki temu mamy pewność, że współpraca z nimi w żaden sposób nie zaburzy stabilności i efektywności procesów realizowanych w ramach łańcucha dostaw.

W ramach Grupy Kapitałowej Comarch funkcjonuje Polityka Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców, która określa najważniejsze zasady jakimi firma kieruje się realizując współpracę z partnerami biznesowymi. Ponadto, dokument ten stanowi zobowiązanie do prowadzenia zrównoważonej polityki zamówień i określa wymagania dla dostawców kluczowych.

Zobowiązania te realizowane są głównie poprzez:

- Wspieranie i zachęcanie naszych klientów i dostawców, aby w swoich działaniach kierowali się zasadami etyki, odpowiedzialności społecznej i ochrony środowiska,
- Budowanie dobrego partnerstwa z dostawcami, opartego na wzajemnej współpracy, zaufaniu i uczciwości,
- Prowadzenie działań związanych z zamówieniami zgodnie z przepisami prawa i regulacjami prawnymi – krajowymi i międzynarodowymi,
- Wybór dostawców z przekonaniem, że tylko odpowiedzialne praktyki w łańcuchu dostaw mogą zapewnić najwyższą jakość końcowego wyrobu lub usługi, jednocześnie dbając o środowisko naturalne, dobre standardy pracy, etykę biznesu i społeczności lokalne.

Jesteśmy przekonani, że wysokie standardy postępowania w biznesie, do których przestrzegania zobowiązuje się Comarch, powinny również być egzekwowane od naszych kontrahentów. Dlatego też od naszych kluczowych dostawców wymagamy następujących zasad:

- Zarządzanie oddziaływaniem na środowisko w sposób odpowiedzialny zgodnie z normą ISO 14001 lub podobnym standardem w celu zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko,
- Stosowanie norm bezpieczeństwa i higieny pracy zgodnie z OHSAS 18001 lub podobnym standardem, aby zminimalizować zagrożenia związane z ryzykami zawodowymi oraz zapobiegać urazom,
- Stosowanie ze zrozumieniem dobrych praktyk biznesowych, kwestii społecznych oraz związanych z ochroną środowiska, które powiązane są z działalnością dostawcy,
- Działanie zgodne z obowiązującymi przepisami prawa,
- Uznanie prawa pracowników do zrzeszania się oraz do negocjacji zbiorowych,
- Zakaz dyskryminacji we wszelkich jej przejawach, ze względu na: rasę, status społeczny, pochodzenie etniczne, religię upośledzenie, inwalidztwo, płeć, orientację seksualną, związek lub przynależność polityczną, wiek czy stan cywilny,
- Zakaz zatrudniania dzieci poniżej 16 roku życia oraz stosowania kar cielesnych, przymusu psychicznego i fizycznego, znieważania i molestowania seksualnego,
- Wyeliminowanie pracy przymusowej.

G.3.2.

W ramach Polityki Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko zaburzeń stabilności i efektywności procesów realizowanych w ramach łańcucha dostaw,
- Ryzyko nawiązania współpracy z kontrahentami niespełniającymi wymagań Polityki oraz naruszającymi zasady etyki, odpowiedzialności społecznej i ochrony środowiska,
- Ryzyko związane z niewypłacalnością kontrahentów,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi w zakresie dotyczącym kontrahentów.

G.3.1.

Współpraca oparta na wyznawanych przez Comarch zasadach, konsekwentne egzekwowanie wymagań względem kontrahentów oraz stosowanie mechanizmów weryfikacji i zapewnienia zgodności z obowiązującymi regulacjami pozwalają skutecznie minimalizować ryzyko niestabilności i niezgodności w ramach łańcucha dostaw.

Mechanizmy te oraz stosowne dane przedstawiono w części „Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania" oraz w rozdziale 5. Kontrahenci.

Polityka Poszanowania Własności Intelektualnej Osób Trzecich

[obszar: społeczny, pracowniczy]

Grupa Comarch jako podmiot tworzący oprogramowanie, doskonale rozumie potrzebę poszanowania praw własności intelektualnej i ze swojej strony dąży do pełnego poszanowania własności intelektualnej osób trzecich, w tym innych twórców oprogramowania, a także dostawców oraz klientów Comarch. Comarch przestrzega regulacji prawnych dotyczących zasad poszanowania własności intelektualnej osób trzecich na poziomie prawa międzynarodowego, wspólnotowego i krajowego oraz wspiera system ochrony własności intelektualnej. Comarch dokłada wszelkich starań w celu zapewnienia najwyższego poziomu ochrony praw własności intelektualnej osób trzecich.

Podstawowe cele polityki obowiązującej w Grupie Comarch w zakresie tych zagadnień to:

- Dbanie o zapewnienie poszanowania własności intelektualnej osób trzecich,
- Zapewnienie poszanowania patentów, znaków towarowych i innych praw własności przemysłowej osób trzecich,
- Wykorzystywanie własności intelektualnej, patentów, znaków towarowych oraz innych praw własności przemysłowej osób trzecich zgodnie z przepisami prawa oraz uzyskanymi przez Comarch licencjami,
- Korzystanie z oprogramowania osób trzecich wyłącznie w zakresie przyznanych Comarch licencji,
- Ochrona własności intelektualnej, patentów, znaków towarowych oraz innych praw własności przemysłowej Comarch,
- Ochrona interesów Comarch, w szczególności finansowych i prawnych,
- Troska o wysoką jakość oferowanych produktów i usług,
- Zarządzanie ryzykiem w zakresie objętym przez politykę,
- Zarządzanie własnością intelektualną oraz licencjami.

Cele szczegółowe Polityki wynikające z celów podstawowych to:

- Ochrona własności intelektualnej dostawców i odbiorców Comarch,
- Zaznajomienie pracowników Comarch z polityką i wyegzekwowanie jej przestrzegania,
- Osiągnięcie przejrzystości zasad wykorzystywania własności intelektualnej osób trzecich przez pracowników Comarch,
- Osiągnięcie jak najwyższego stopnia zrozumienia i poszanowania praw własności intelektualnej,
- Zakaz wykorzystywania przez pracowników oraz współpracowników Comarch oprogramowania, które narusza własność intelektualną osób trzecich.

Comarch zmierza do osiągnięcia celów Polityki poprzez szkolenie pracowników oraz działanie w zgodzie z procedurami porządkującymi proces oceny, wyboru i pozyskiwania oprogramowania oraz przechowywania licencji dla:

- Oprogramowania na potrzeby wewnętrzne Comarch: narzędziowego i biurowego,
- Komponentów programistycznych i kodów źródłowych do wykorzystania w produktach Comarch,
- Komponentów programistycznych i kodów źródłowych do wykorzystania w usługach programistycznych realizowanych w taki sposób, że efekty pracy Comarch stają się własnością klienta (produkty dedykowane Comarch).

Cele polityki są realizowane również poprzez działania w ramach certyfikowanego Wewnętrznego Systemu Kontroli, zgodnie z procedurami obrotu z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa państwa, a także dla utrzymania międzynarodowego pokoju i bezpieczeństwa.

Do obowiązków każdego pracownika oraz współpracownika Comarch należy znajomość i przestrzeganie Polityki Poszanowania Praw Własności Intelektualnej oraz wynikających z niej procedur, w takim zakresie, w jakim ich one dotyczą, tj. w zakresie:

- Odpowiedzialności za korzystanie z oprogramowania przez Comarch,
- Odpowiedzialności za korzystanie z oprogramowania na sprzęcie komputerowym Comarch przez pracownika bądź współpracownika,
- Sposobu uzyskania zgody na wykorzystanie własności intelektualnej stron trzecich w produktach Comarch i produktach dedykowanych Comarch,
- Sposobu uzyskania zgody na zakup nowego oprogramowania.

G.3.2. W ramach Polityki Poszanowania Własności Intelektualnej Osób Trzecich zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko korzystania z nielicencjonowanego oprogramowania na potrzeby wewnętrzne,
- Ryzyko nielegalnego wykorzystania oprogramowania będącego własnością osób trzecich w produktach Comarch,
- Ryzyko ewentualnych roszczeń finansowych i prawnych oraz strat wizerunkowych,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi w zakresie dotyczącym poszanowania własności intelektualnej osób trzecich.

G.3.1. Minimalizacja ryzyk związanych z poszanowaniem własności intelektualnej osób trzecich dokonywana jest w ramach mechanizmów opisanych w części „Polityka Zintegrowanego Systemu Zarządzania". Zarówno dostawca jak i odbiorca oprogramowania mają prawo do tego, żeby ich prawa własności intelektualnej były szanowane. Gwarancją poszanowania własności intelektualnej jest stosowanie przez pracowników oraz współpracowników Comarch odpowiednich procedur przy korzystaniu z tej własności. Realizacja działań zgodnie z przedstawionymi wytycznymi minimalizuje ryzyko niezgodności z obowiązującymi regulacjami prawnymi w tym zakresie i ewentualnymi roszczeniami finansowymi. W przypadku wykrycia lub uzyskania informacji dotyczących nieprzestrzegania niniejszej Polityki, jak również przypadków naruszenia własności intelektualnej osób trzecich, Comarch obliguje swoich pracowników, współpracowników, dostawców oraz odbiorców do zgłaszania takich przypadków do Działu Jakości i BHP oraz Działu Prawnego za pośrednictwem dedykowanego adresu email.

Polityka Jakości Systemu Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych

[obszar społeczny, pracowniczy, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka]

Oprócz podstawowej działalności związanej z wytwarzaniem oprogramowania i systemów informatycznych oraz świadczeniem usług w tym zakresie, Comarch prowadzi również działalność w zakresie produkcji i wprowadzania na rynek wyrobów i usług medycznych.

Pod kątem wpływu na zdrowie i bezpieczeństwo badane są wszystkie produkty wytwarzane przez spółki Comarch S.A. oraz Comarch Healthcare S.A. będące wyrobami medycznymi. Produkty te poddaje się stosownym analizom oraz certyfikacji.

Z myślą o podnoszeniu jakości życia i poczucia bezpieczeństwa oraz w trosce o zdrowie klientów, Comarch oferuje szeroką gamę wyrobów i usług medycznych. Oferowane produkty powstają jako odpowiedź na potrzeby rynku w zakresie profilaktyki i leczenia, i są przygotowywane na bazie najnowszych technologii, w wyniku współpracy wykwalifikowanych pracowników Comarch z naukowym środowiskiem medycznym. Comarch gwarantuje tym samym właściwą jakość i bezpieczeństwo oferowanych produktów, profesjonalną i etyczną obsługę, a także pomoc i porady dostosowane do indywidualnych potrzeb klientów.

W celu realizacji postanowień Polityki Jakości Systemu Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych Zarząd i pracownicy Comarch zobowiązują się:

- Dostosowywać produkty i usługi do oczekiwań i wymagań klientów, zachowując wymagania przepisów prawnych w zakresie produkcji i dystrybucji wyrobów medycznych oraz świadczenia usług medycznych, a także w zakresie produktów i usług informatycznych,
- Wprowadzać na rynek wyroby i usługi spełniające wymagania w zakresie jakości i bezpieczeństwa,
- Rzetelnie informować o jakości i bezpieczeństwie oferowanych wyrobów i usług,
- Ciągle i systematycznie dbać o jakość i konkurencyjność oferowanych produktów i usług,
- Rozwijać współpracę z dostawcami w celu polepszania jakości oferowanych produktów i usług,
- Podnosić kwalifikacje,
- Ciągle doskonalić skuteczność systemu zarządzania jakością wyrobów medycznych.

Środkiem realizacji powyższych celów są wdrożone i ciągle doskonalone systemy zarządzania jakością opracowane w oparciu o wymagania:

- Dyrektywy 93/42/EEC Wyroby medyczne (MDD),
- Normy EN-ISO 13485 Wyroby medyczne. Systemy zarządzania jakością. Wymagania do celów przepisów prawnych,
- Normy ISO 9001 Systemy zarządzania jakością. Wymagania.

G.3.2.

W ramach Polityki Jakości Systemu Zarządzania Jakością Wyrobów Medycznych zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko wprowadzenia na rynek wyrobów i usług niespełniających wymagań w zakresie jakości i bezpieczeństwa,
- Ryzyko zagrożenia zdrowia, życia i bezpieczeństwa użytkowników wyrobów i usług medycznych,
- Ryzyko pogorszenia jakości wyrobów i usług medycznych,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi w zakresie dotyczącym wyrobów i usług medycznych.

G.3.1.

Zarządzanie ryzykiem w zakresie wyrobów medycznych jest kwestią niezwykle ważną, uregulowaną systemowo. W ramach wdrożonego i certyfikowanego Systemu zarządzania jakością wyrobów medycznych zgodnego z normą ISO 13485, funkcjonuje proces zarządzania ryzykiem opisany w procedurach wewnętrznych. Proces ten obejmuje zasady identyfikowania zagrożeń związanych z wyrobem medycznym, jego akcesoriami oraz oprogramowaniem, szacowanie i ocenę dopuszczalności ryzyk, sterowanie tymi ryzykami oraz monitorowanie skuteczności sterowania.

W przypadku wyrobów medycznych istnieje również możliwość zgłaszania tzw. incydentów medycznych, czyli nieprawidłowości dotyczących wyrobu medycznego, które mogą lub mogły doprowadzić do śmierci albo poważnego pogorszenia stanu zdrowia pacjenta lub użytkownika wyrobu. W Comarch prowadzony jest rejestr takich przypadków. Od początku działalności w zakresie wyrobów medycznych nie zidentyfikowano incydentów medycznych.

4.2. Kodeks etyczny Comarch

G.4.1., G.4.2., G.4.4., G.4.5., G.4.6., G.4.7., S.6.1.

[obszar społeczny, pracowniczy, środowiska naturalnego, poszanowania praw człowieka, przeciwdziałania korupcji]

Grupa Comarch jest przekonana o wadze przestrzegania w ramach swoich praktyk obowiązujących uregulowań, przepisów prawnych i postępowania zgodnie z wyznaczonymi sobie standardami etycznymi.

Jako jeden z liderów rynku IT Comarch czuje się zobowiązany do promowania etyki oraz pragnie dołączyć do grona czołówki światowej pod względem odpowiedzialności korporacyjnej, przestrzegania praw człowieka i ochrony środowiska. Odpowiedzialność za osiągnięcie tego celu spoczywa na wszystkich pracownikach firmy Comarch.

Kodeks Etyczny obowiązujący w Grupie Kapitałowej Comarch został zatwierdzony przez jej Zarząd, który zobowiązuje się do regularnej oceny przestrzegania zasad zawartych w kodeksie oraz aktualizowania jego treści na podstawie uzyskanych wniosków.

Kodeks odzwierciedla wartości etyczne, jakim Grupa Comarch hołduje i jakich chce przestrzegać. Stanowi on dla pracowników Grupy Comarch wzorzec postępowania w stosunku do współpracowników, przełożonych oraz klientów, partnerów i społeczności lokalnych, zarówno w relacjach biznesowych, jak i okołobiznesowych.

Kodeks Etyczny Grupy Comarch jest rozpowszechniany i popularyzowany poprzez działania sekcji PR Comarch S.A.

Pełną treść Kodeksu Etycznego Comarch można odnaleźć pod adresem: http://www.comarch.pl/o-firmie/zrownowazony-biznes/kodeks-etyczny/.

Wszelkie niejasności, problemy związane z interpretacją treści Kodeksu Etycznego rozwiązuje powołany przez Zarząd Rzecznik ds. Etyki. Pracownicy Comarch są zachęcani do zgłaszania wszelkich uwag i modyfikacji związanych z treścią niniejszego Kodeksu Etycznego.

Do obowiązków Rzecznika ds. Etyki należy:

- Wspieranie pracowników w przestrzeganiu Kodeksu Etycznego,
- Promowanie idei Kodeksu wewnątrz firmy,
- Aktualizacja treści kodeksu,
- Odpowiadanie stosownymi przedsięwzięciami na bieżące problemy pracowników związane z etyką podejmowanych przez nich działań biznesowych.

G.3.2.

W ramach Kodeksu Etycznego zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko naruszenia zasad etyki, odpowiedzialności korporacyjnej, przestrzegania praw człowieka i ochrony środowiska,
- Ryzyko wystąpienia przypadków zatrudniania dzieci, pracy przymusowej, stosowania przymusu fizycznego lub psychicznego,
- Ryzyko wystąpienia dyskryminacji we wszystkich jej przejawach,
- Ryzyko związane z nieprzestrzeganiem zasad dotyczących uczciwej konkurencji, zapobiegania przekupstwu, nielegalnym płatnościom i korupcji,
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi, międzynarodowymi standardami dotyczącymi praw człowieka i standardów pracy, procedurami wewnętrznymi w zakresie dotyczącym etyki.

G.3.1.

Comarch minimalizuje ryzyka związane z nieprzestrzeganiem zasad Kodeksu Etycznego poprzez spełnianie podstawowych zaleceń bezpieczeństwa środowiska pracy oraz przestrzeganie międzynarodowych standardów. Pracownicy mają prawo oczekiwać od Rzecznika ds. Etyki pomocy i wsparcia w zakresie zgłaszanych zapytań na dedykowany adres email. Dodatkowo pracownicy mają możliwość anonimowych zgłoszeń o wszelkich naruszeniach w zakresie etyki za pośrednictwem papierowej poczty wewnętrznej. Zgodnie z prowadzonym rejestrem, w 2015 roku na ww. adres wpłynęły 2 zgłoszenia, w 2016 roku jedno, w roku 2017 nie odnotowano zgłoszeń z zakresu naruszenia zasad etyki, a w roku 2018 na adres wpłynęło 1 takie zgłoszenie. Należy jednak podkreślić, że żadne ze zgłoszeń nie było związane z naruszeniem prawa pracy. Wszystkie

zgłoszenia zostały rozpatrzone i przeanalizowane, a także zostały podjęte odpowiednia działania w celu ich rozwiązania.

G.4.3., S.3.4., S.6.2, S.6.3

W ramach Grupy Comarch nie stwierdzono przypadków dyskryminacji ani incydentów o charakterze dyskryminacyjnym. W przypadku wystąpienia jakichkolwiek nieprawidłowości, w tym w obszarze zatrudnienia pracownicy mają możliwość zgłaszania ich do przełożonych. Na ten moment nie istnieje sformalizowana procedura zgłaszania skarg i nieprawidłowości.

Weryfikacja zgodności w zakresie etyki w Comarch ma charakter ciągły. Pracownicy są okresowo szkoleni oraz mogą korzystać z różnych ścieżek zgłaszania nieprawidłowości związanych z nieprzestrzeganiem Kodeksu Etycznego Comarch. Inne strony zainteresowane, na przykład klienci, często korzystają z możliwości weryfikacji kwestii etycznych w formie spotkań, audytów drugiej strony oraz poprzez zbieranie informacji za pomocą ankiet. W wyniku przeprowadzonych audytów w latach 2016-2018, przy czym nie były to osobne audyty etyczne, nie zostały zidentyfikowane nieprawidłowości w zakresie etycznym.

Comarch nie przeprowadza stacjonarnych audytów etycznych u dostawców, jednakże w ramach Polityki Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców wspiera i zachęca dostawców, aby w swoich działaniach kierowali się zasadami etyki. W badaniu dostawców przeprowadzonym w 2017 roku na pytanie w ankiecie: *Czy Państwa firma posiada wdrożony Kodeks Etyczny? „TAK"* odpowiedziało 94% firm uczestniczących w badaniu. Dostawcy, którzy udzielili odpowiedzi twierdzącej na to pytanie w 2018 roku, stanowili 44% respondentów. To procentowe zmniejszenie liczby dostawców potwierdzających wdrożenie Kodeksu Etycznego może wynikać ze zwiększenia skali badania - objęto nim większą liczbę firm niż w pilotażowym roku 2017, a także z faktu, że część firm która wówczas odesłała odpowiedzi na pytania zawarte w ankiecie, w roku kolejnym nie wzięła udziału w sondażu. Badanie będzie powtarzane cyklicznie, raz w roku, by umożliwić aktywnym dostawcom GK Comarch aktualizację uprzednio przekazanych informacji na temat m.in. stosowanego Kodeksu Etyki. Comarch nie zobowiązuje dostawców do przestrzegania standardów etycznych wdrożonych w GK Comarch.

4.3. Prawa człowieka

S.7.1., S.7.2., S.7.6., S.8.1., S.8.2.

Grupa Kapitałowa Comarch szanuje i przestrzega krajowych standardów dotyczących praw człowieka oraz międzynarodowych standardów pracy, traktując je jako fundamentalne i powszechne. Respektuje i realizuje przepisy prawa pracy oraz bezpieczeństwa i higieny, a także dba, by pracownicy zawsze byli traktowani zgodnie z mającymi zastosowanie wymogami.

Uznając prawo pracowników do wolnego zrzeszania się, Comarch podejmuje dialog z wybieraną radą przedstawicieli pracowników. Comarch nie zidentyfikował przypadków, w których może dochodzić do naruszenia lub może występować poważne ryzyko naruszenia zrzeszania się i zawierania umów zbiorowych zarówno w ramach organizacji jak i wśród dostawców.

Comarch przestrzega zakazu dyskryminacji ze względu na: rasę, status społeczny, pochodzenie etniczne, religię, upośledzenie, inwalidztwo, płeć, orientację seksualną, związek lub przynależność polityczną, wiek czy stan cywilny.

Gwarantuje wolność poglądów, sumienia i religii oraz swobodę przekonań i wypowiedzi. Grupa Kapitałowa Comarch promuje pracę zespołową wolną od jakichkolwiek uprzedzeń i świadomie czerpie siłę i wartości wynikające ze zróżnicowania swoich pracowników. W zamian dokłada wszelkich starań, by zapewnić swoim pracownikom godziwe i regularnie wypłacane wynagrodzenie, możliwość rozwoju, ciekawe i ambitne wyzwania oraz bardzo dobre warunki pracy.

Grupa Kapitałowa Comarch chroni prawa autorskie swoich pracowników, a także, w relacji do międzynarodowych standardów, szanuje własność intelektualną jako dobro indywidualne, bezpieczne od nadużyć.

Grupa Kapitałowa Comarch przestrzega zakazu pracy dzieci poniżej 16 roku życia, pracy przymusowej, stosowania kar cielesnych, przymusu psychicznego i fizycznego oraz znieważania, a także zakazu dotyczącego molestowania seksualnego, a miejsce pracy uznaje za wolne od tego typu praktyk.

G.4.6 Zarówno Comarch S.A. jak i Grupa Comarch nie zidentyfikowały przypadków naruszenia praw człowieka, pracy dzieci lub pracy przymusowej, w tym również u podwykonawców. Nie wpłynęły żadne skargi w zakresie poszanowania praw człowieka.

Pracownicy spółek Grupy Comarch są szkoleni w zakresie polityk poszanowania praw człowieka i w obszarze etycznym w trakcie szkoleń *first step* organizowanych przez pracodawcę w pierwszych dniach pracy w Comarch.

Comarch SA	2018	2017
liczba osób uczestniczących w szkoleniach	608	515
całkowita liczba godzin szkoleniowych	608	515
% przeszkolonych pracowników spośród nowo przyjętych	90%	85%

GK Comarch	2018	2017
liczba osób uczestniczących w szkoleniach	608	554
całkowita liczba godzin szkoleniowych	659	554
% przeszkolonych pracowników spośród nowo przyjętych	85%	71%

Spółki Grupy Comarch nie zatrudniają bezpośrednio pracowników ochrony. Firmy zewnętrzne świadczą usługi ochrony na rzecz Comarch. Umowy na usługi ochrony fizycznej zawarte przez Comarch S.A. zawierają zapisy o zapewnieniu przeszkolenia ochrony w zakresie praw człowieka i przekazanie Comarch oświadczeń potwierdzających przejście szkolenia przez pracowników.

4.4. Deklaracja polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju

W maju 2014 roku Comarch podpisał „*Deklarację polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju*", a tym samym złożył zapewnienie, iż będzie aktywnie działał na rzecz realizacji celów rozwojowych nakreślonych w Wizji Zrównoważonego Rozwoju dla Polskiego Biznesu 2050. Treść Deklaracji stanowi dziesięć założeń, których realizacja pozwoli w przyszłości żyć godnie i mądrze korzystać z ograniczonych zasobów naszej Planety.

Podpisywanie Deklaracji odbywało się wraz z Inauguracją III Etapu projektu Wizji Zrównoważonego Rozwoju dla Polskiego Biznesu 2050. Uczestnicy spotkania zapoznali się z propozycjami działań zaplanowanych w ramach III Etapu Wizji 2050. Sygnatariusze Deklaracji mają możliwość zaangażować się w prace następujących grup roboczych: innowacje społeczne, zrównoważona produkcja i konsumpcja, odnawialne źródła energii, zazielenianie nowej perspektywy oraz małe i średnie przedsiębiorstwa.

Projekt Wizja 2050 nawiązuje do międzynarodowej inicjatywy, podjętej przez Światową Radę Biznesu na rzecz Zrównoważonego Rozwoju (*World Business Council for Sustainable Development, WBCSD*). Wizja 2050 jest wspólnym projektem Ministerstwa Gospodarki, Ministerstwa Środowiska, Forum Odpowiedzialnego Biznesu i firmy doradczej PwC. Celem podjętych działań jest integracja biznesu w Polsce wokół idei zrównoważonego rozwoju, wskazanie przedstawicielom biznesu znaczenia wyzwań w tym zakresie oraz wzmocnienie dialogu administracji i biznesu na rzecz wypracowywania konkretnych rozwiązań dla wspierania realizacji celów rozwojowych Polski. Comarch od kilku lat współpracuje z organizacją odzysku sprzętu elektrycznego i elektronicznego.

Podpisując „*Deklarację polskiego biznesu na rzecz zrównoważonego rozwoju*" Comarch zobowiązał się do:

- Opierania swoich działań o szeroką współpracę, innowacyjne myślenie oraz edukacje zarówno własnych pracowników jak i społeczeństwa,
- Prowadzenia działalności biznesowej w oparciu o zaufanie i dialog,
- Podejmowanie współpracy z ośrodkami akademickimi i szkołami w zakresie edukacji przyszłych pracowników,
- Stwarzania pracownikom warunków i możliwości rozwoju,
- Promowania i wspierania wdrażania nowych rozwiązań technologicznych,
- Tworzenia infrastruktury i prowadzenia inwestycji w oparciu o dialog oraz w zgodzie z zasadami zrównoważonego rozwoju,
- Podejmowania działania na rzecz zmniejszenia naszego negatywnego wpływu na środowisko,
- Wprowadzania rozwiązania polegającego na zmniejszeniu zużycia energii, zarówno w zakresie wdrażania nowych rozwiązań technologicznych, optymalizacji procesów jak i edukacji,
- Prowadzenia dialogu z rządem i dzielenia się swoimi doświadczeniami w kwestiach istotnych dla przedsiębiorców i gospodarki,
- Podnoszenia poziomu etyki w biznesie, w tym w relacjach z wszystkimi grupami interesariuszami.

Ryzykiem dla powyższej Deklaracji jest niespełnienie jej założeń. Comarch sukcesywnie dąży do ich spełnienia poprzez skuteczną realizację procesów w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania oraz realizację wszystkich wyżej opisanych polityk.

4.5. Społeczna odpowiedzialność biznesu

S.9.1., S.9.3., S.9.4., S.9.5., S.9.6.

Biznes odpowiedzialny społecznie jest w znacznej mierze oparty na działaniach na rzecz lokalnej społeczności. Grupa Kapitałowa Comarch od początku swojej działalności szeroko angażuje się w działalność społeczną, propagując ideę stworzenia szerokiej platformy społecznej, na gruncie której propagowane są sport oraz najnowsze technologie IT. Istotne są również działania promujące zdrowy tryb życia i ochronę środowiska, pomoc zwierzętom, jak również zaangażowanie w kulturę oraz wspieranie inicjatyw lokalnych społeczności.

Fundamenty CSR w Comarch są podstawą działań w obszarze społecznej odpowiedzialności spółki, został także przyjęty i funkcjonujący w firmie Kodeks Etyczny. Szczegółowe sprawozdanie dotyczące CSR w Grupie Comarch są co roku dokumentowane i prezentowane w raporcie społecznej odpowiedzialności biznesu Grupy Comarch, który jest zamieszczony w Internecie na stronie: http://www.comarch.pl/o-firmie/zrownowazony-biznes/csr/

Każdego roku Grupa Comarch obserwuje wzrost zaangażowania pracowników w podejmowane akcje w obszarze CSR. Do komunikacji, możliwości zgłaszania nowych zagadnień w tym obszarze został utworzony email: csr@comarch.pl.

COMARCH DLA KULTURY

Comarch dla poprawy jakości muzyki organowej w kościele Mariackim

W 2018 roku Comarch nadal wspierał finansowo projekt remontu organów oraz rewitalizacji przestrzeni muzycznej w kościele Mariackim. W wyniku restauracji organy średnie autorstwa Kazimierza Żebrowskiego odzyskały pierwotny blask i szlachetne brzmienie. Zostały oddane do użytku i poświęcone przez metropolitę krakowskiego 15 grudnia 2018. Krakowska spółka od wielu lat współpracuje z parafią mariacką przy organizacji wydarzeń muzycznych i sponsoruje Mariacki Festiwal Organowy - cykl letnich wydarzeń muzycznych w murach kościelnych parafii - od samego początku jego istnienia. Firmie zależy także na tym, aby miasto w którym mieści się jego siedziba główna, rozwijało się jako miejsce spotkań miłośników szeroko pojętej kultury z całego świata.

- Od wielu lat współpracujemy z Parafią Mariacką przy organizacji wydarzeń muzycznych i sponsorujemy Mariacki Festiwal Organowy. Dlatego też zaangażowaliśmy się w remont organów. Chcemy, aby instrument odzyskał należyte brzmienie, a miasto i społeczność lokalna otrzymała wysokiej klasy zabytek – mówi prof. Janusz Filipiak, założyciel i prezes Comarch.

Działania Comarch poza granicami Polski

W 2018 roku Comarch Swiss AG wsparł finansowo Muzeum Polskie w miejscowości Rapperswil w Szwajcarii.

Comarch gra z Last Night of the Proms

Również w minionym roku Comarch sponsorował wydarzenie, które wpisało się na stałe do kalendarza kulturalnego Krakowa - koncert *Last Night of the Proms*.

Graduation Project

Po raz pierwszy firma zaangażowała się także w Graduation Project - przegląd najlepszych prac dyplomowych dla osób z krajów Grupy Wyszehradzkiej. Do przeglądu zgłoszono w 2018 roku 347 dyplomów, z których jury zakwalifikowało do wystawy 30 projektów. Dyplomy zostaną pokazane w czerwcu 2019 r., podczas European Design Festival w Pałacu Kultury i Nauki w Warszawie oraz jesienią na Vienna Design Week. Wernisażowi w Cieszynie będzie towarzyszyło uroczyste wręczenie wyróżnień specjalnych – płatnych staży w Comarch.

Konkurs grantowy Comarch Cares

Do Konkursu Grantowego #ComarchCares mogą zgłaszać się pracownicy i współpracownicy Comarch, którzy wraz z instytucjami (fundacje, stowarzyszenia, placówki wychowawcze i edukacyjne), chcą realizować działania o charakterze pro-społecznym. Wiosną 2018 r. zrealizowano dwa projekty zgłoszone w edycji jesiennej 2017. Pierwszy to cykl warsztatów wyrównujących umiejętności uczenia się wśród dzieci i młodzieży z rodzin dotkniętych dysfunkcjami, realizowany przez zespół z Warszawy. Drugi projekt „Czyste powietrze" zespołu z Łodzi zakładał zakup filtrów oczyszczających powietrze w salach przedszkolnych oraz przeprowadzenie warsztatów edukacyjnych dotyczących ochrony środowiska oraz profilaktyki zdrowia. Jesienią 2018 rozstrzygnięto kolejną edycję konkursu, w której wyłoniono dwa zwycięskie granty: Programowanie ma przyszłość zespołu z Tarnowa oraz projekt teamu z Poznania Programowanie – przygoda na całe życie. Projekty realizowane będą w 2019 r.

Dla społeczności lokalnych

Podobnie jak w latach ubiegłych i w 2018 roku pracownicy z polskich spółek Comarch w oddziałach w całej Polsce włączyli się w organizację świątecznych zbiórek rzeczowych dla osób potrzebujących. Wsparcie otrzymało kilkanaście organizacji i instytucji, w tym m.in. Hospicjum św. Łazarza w Krakowie, Centrum Placówek Opiekuńczo-Wychowawczych „Parkowa", Wielkopolski Banku Żywności, Fundacja Na Rzecz Dzieci z Chorobami Nowotworowymi i Hospicjum Dla Dzieci „Pomóż Im", Lubelskie Hospicjum im. Małego Księcia.

Zazieleniamy Kraków

W minionym roku firma kontynuowała akcje zazieleniania stolicy Małopolski wspólnie z Zarządem Zieleni Miejskiej w Krakowie. Pracownicy Grupy Comarch wraz z rodzinami posadzili na Plantach Krakowskich 200 grabów oraz kasztanowca. Dodatkowo rozdali mieszkańcom Krakowa 500 sadzonek roślin doniczkowych. Firma planuje kontynuować akcję w przyszłości.

Popularyzacja nauki

Grupa Comarch od początku swojej działalności aktywnie współpracuje ze szkołami, uczelniami wyższymi oraz innymi placówkami edukacyjnymi. W poszczególnych oddziałach powstają inicjatywy pracowników wiążące się z poświęcaniem czasu dla studentów na dedykowanych kursach czy okazyjnych spotkaniach. Firma kontynuuje program umożliwiający rozpoczęcie kariery w branży IT dla studentów. W 2018 roku odbyła się już 16. edycja wakacyjnego stażu IT, w którym wzięło udział 405 studentów kierunków IT oraz poczatkujący projektanci UX. 78 proc. uczestników stażu zdecydowało się kontynuować współpracę ze spółką. Ponadto mając w swoich szeregach wielu absolwentów Akademii Górniczo-Hutniczej w Krakowie oraz współpracując z tą uczelnią na wielu polach od początku powstania firmy, Comarch zdecydował się wesprzeć obchody jubileuszu 100-leca akademii.

Comarch dla edukacji

Comarch popularyzuje wiedzę na temat systemów ERP wśród uczelni i szkół zawodowych o profilach ekonomicznych. Działalność ta jest realizowana poprzez:

- użyczenia systemów Comarch ERP w wersjach edukacyjnych (ponad 570 placówek i instytucji oświatowych doposażonych edukacyjnymi wersjami Comarch ERP),
- spotkania i seminaria ERP dla wykładowców i studentów,
- szkolenia dla nauczycieli z zakresu systemów Comarch ERP.

Zostały także przygotowane przez Comarch pierwsze dedykowane zeszyty ćwiczeń dla szkół ekonomicznych, z myślą o egzaminach zawodowych dla technika ekonomisty.

Sport i zdrowy styl życia

Od 25 lat polskie spółki Grupy Comarch angażują się w propagowanie sportu wśród młodzieży oraz mieszkańców województwa małopolskiego, głównie przez sponsoring klubu sportowego Cracovia. Firma promuje również zdrowy i aktywny styl życia wśród swoich pracowników. W Polsce Comarch zachęca pracowników do przyjeżdżania rowerem do pracy, zapewniając infrastrukturę rowerową oraz okolicznościowe akcje związane z rowerami.
Podczas dorocznego wydarzenia „Śniadanie rowerowe" pracownicy, którzy tego dnia przyjechali do pracy rowerem otrzymali zdrową przekąskę. Również wielu imprezom integracyjnym towarzyszą aktywności sportowe.

Grupa Comarch zachęca swoich pracowników także do udziału w zewnętrznych imprezach sportowych, a dochód z wielu z nich przekazywany jest na cele społeczne. W 2018 roku pracownicy spółek Grupy Comarch w Polsce uczestniczyli w kilkunastu imprezach biegowych w całej Polsce, a także rozgrywkach siatkarskich czy piłkarskich. Dodatkowo osoby pracujące w krakowskiej lokalizacji firmy wzięły udział Mundialu Comarch (kilkanaście drużyn, 200 zawodników). Również w 2018 roku w sezonie letnim pracownicy Grupy Comarch w Polsce już po raz czwarty mogli zmierzyć się z wyzwaniami treningowymi podczas rywalizacji biegowych ComarchONrun oraz rowerowych ComarchONbike. Do dyspozycji pracowników spółek Grupy Comarch w Krakowie i ich rodzin jest również Centrum Rekreacyjne Comarch.

iMed24 partnerem Biegu Family Run i warsztatów Capoeira

Centrum Medyczne iMed24 wspiera wydarzenia, które propagują aktywny, zdrowy tryb życia, dlatego jest Partnerem Medycznym dwóch wydarzeń sportowych: biegu Family Run Kraków oraz Warsztatów Sztuk Walki - Capoeira.

Cracovia dzieciom

Hokeiści oraz piłkarze Cracovii są częstymi gośćmi w placówkach oświatowych. Nasi sportowcy odwiedzają przede wszystkim szkoły podstawowe oraz przedszkola. Ponadto piłkarze goszczą na zajęciach w ramach projektu Cracovia KIDS, którego celem jest przede wszystkim propagowanie zdrowego, sportowego trybu życia już od najmłodszych. W okolicy Świąt Bożego Narodzenia zarówno na meczach hokejowych jak i piłkarskich pojawiał się Święty Mikołaj, który wręczał najmłodszym kibicom prezenty. Dużą popularnością nieustannie cieszy się hokejowa akcja Teddy Bear Toss, w której następstwie pacjenci Uniwersyteckiego Szpitala Dziecięcego otrzymują mnóstwo pluszowych maskotek z rąk hokeistów Comarch Cracovii. Na stałe do kalendarza wpisany jest już organizowany na stadionie Pasiasty Dzień Dziecka. Nowością natomiast jest zorganizowany po raz pierwszy w 2018 roku Dzień Piłkarza. Wydarzenie skierowane również do najmłodszych. Cracovia dba także o bezpieczeństwo swoich najmłodszych kibiców, organizując na stadionie Strefę Małego Pasiaka. Odbywają się tam rozmaite gry i zabawy dla najmłodszych, a nad dziećmi czuwają wolontariusze ze Stowarzyszenia „Cracovia to My". Strefa jest częstym miejscem odwiedzin sportowców Cracovii, którzy spotykają się z dziećmi, rozdają autografy i pozują do zdjęć. W celu propagowania zdrowego stylu zżycia wśród dzieci Cracovia organizuje lekcję WF-u czy akcje Klasy w Pasy. W 2018 roku w Dniu Zdrowego Odżywania sportowcy wyszli na miasto i wręczali najmłodszym przechodniom jabłka.

Cracovia potrzebującym

Stałym elementem jest wspieranie Szlachetnej Paczki oraz Wielkiej Orkiestry Świątecznej Pomocy. Tradycyjnie już swoje paczki w ramach Szlachetnej Paczki robili zarówno piłkarze jak i hokeiści Cracovii. Sportowcy przyłączyli się również do wsparcia chorującego na białaczkę trampkarza Cracovii. Piłkarze odwiedzali go w szpitalu i przekazywali prezenty. Klub za pośrednictwem strony www apelował o oddawanie krwi na jego rzecz. Szerokim echem odbiła się również zapoczątkowana przez kibiców Cracovii akcja #PasyDlaPasów polegająca na zbiórce funduszy na zakup karnetów dla fanów, którzy są w trudnej sytuacji finansowej. Klub włączył się w akcje i postanowił podwoić zebraną przez kibiców kwotę. Ponadto klub przekazuje mnóstwo gadżetów na rzecz mniejszych akcji charytatywnych.

S.9.1., S.9.2.

Działalność operacyjna Comarch nie powoduje uciążliwości dla społeczności lokalnej ani nie stwarza zagrożenia dla jej bezpieczeństwa. W 2018 roku nie zanotowano skarg zgłoszonych przez społeczność lokalną.

Spółka nie posiada własnego kodeksu etyki komunikacji marketingowej, jednak przestrzega podstawowych zasad etyki w kwestiach odpowiedzialnej komunikacji marketingowej. Działania marketingowe podejmowane przez Comarch nie zawierają treści dyskryminujących, w szczególności ze względu na rasę, przekonania religijne, płeć lub narodowość oraz nie posiadają elementów, które zachęcają do aktów przemocy. Reklamy Comarch nie mogą wprowadzać w błąd odbiorców i muszą być realizowane w sposób zrozumiały. Sponsoring Comarch i związane z nim umowy muszą być realizowane w sposób łatwy do odczytania i zrozumienia przez otoczenie oraz nie mogą naruszać dobrych obyczajów.

S.9.4.

Całkowita kwota darowizn na cele społeczne

w tys. PLN	2018	2017
Comarch S.A.	24	1 722
największi obdarowani	*Parafia Rzymsko-Katolicka p.w Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie* *Archidiecezja Krakowska* *Nowa Huta Alternative Fundacja Sztuka Przyszłości*	*Parafia Rzymsko-Katolicka p.w Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie*
Grupa Comarch	81	1 878
najwięksi obdarowani	*Parafia Rzymsko-Katolicka p.w Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie*	*Parafia Rzymsko-Katolicka p.w Wniebowzięcia Najświętszej Maryi Panny w Krakowie* *Muzeum Polskie w Rapperswil w Szwajcarii*

S.9.5. **Całkowita kwota wydatkowana na sponsoring**

w tys. PLN	2018	2017
Comarch S.A.	6 600	6 600
najwięksi sponsorowani partnerzy	*MKS Cracovia SSA*	*MKS Cracovia SSA*
Grupa Comarch	6 600	7 015
najwięksi sponsorowani partnerzy	*MKS Cracovia SSA*	*MKS Cracovia SSA* *Klub piłkarski ZUG 94*

S.9.6. Niezależnie od działań prowadzonych i koordynowanych przez przedsiębiorstwo pracownicy Grupy Comarch angażują się w wiele akcji charytatywnych (takich jak wolontariat czy Szlachetna Paczka).

4.6. Przeciwdziałanie korupcji

[obszar: społeczny, pracowniczy, przeciwdziałania korupcji]

Grupa Comarch przestrzega zasad uczciwej konkurencji, zapobiegania przekupstwu, nielegalnym płatnościom i korupcji.

Wobec Comarch S.A., ani też wobec żadnej innej spółki z Grupy Comarch nie były podejmowane kroki prawne dotyczące przypadków naruszeń zasad wolnej konkurencji i praktyk monopolistycznych. Nie zostały również nałożone żadne sankcje pozafinansowe z tytułu niezgodności z prawem oraz regulacjami.

Obowiązkiem pracowników Grupy Kapitałowej Comarch jest unikanie działalności prowadzącej do konfliktu interesów, czyli przyjmowanie i oferowanie prezentów w ramach prowadzenia działalności biznesowo-handlowej. Nie wolno płacić ani proponować łapówek lub nielegalnych świadczeń urzędnikom państwowym ani przedstawicielom partii politycznych w celu zawarcia lub zachowania transakcji. Pracownicy Comarch nie mogą czerpać jakichkolwiek korzyści ani pomagać w osiąganiu korzyści z zaistniałych okazji, które mogą powstać w wyniku wykorzystania informacji lub stanowiska w firmie.

G.3.2. W ramach dobrych praktyk w zakresie przeciwdziałania korupcji zidentyfikowano następujące ryzyka krytyczne:

- Ryzyko związane z nieprzestrzeganiem zasad dotyczących uczciwej konkurencji, zapobiegania przekupstwu, nielegalnym płatnościom i korupcji,
- Ryzyko konfliktu interesów w ramach prowadzonej działalności,
- Ryzyko utraty pracy, nałożenia kar finansowych i powiadomienia organów ścigania,
- Ryzyko związane z wystąpieniem nielegalnych korzyści dla pracowników, partnerów biznesowych lub innych stron trzecich (w tym urzędników państwowych i przedstawicieli partii politycznych),
- Ryzyko związane z wystąpieniem niezgodności z wymaganiami prawnymi i procedurami wewnętrznymi w zakresie dotyczącym zasad przeciwdziałania korupcji.

G.3.1. Na mocy regulacji wewnętrznych pracownicy mają obowiązek zgłaszania podarunków od klientów oraz dostawców na dedykowany adres email.

Wewnętrzne procesy finansowo-księgowe zbudowane są w oparciu o systemy IT, które wymagają wielopoziomowych decyzji i weryfikacji. Dostępy do kluczowych danych i funkcji są ograniczone i nadzorowane, a działania logowane. To wszystko ma na celu uniemożliwienie dokonania nieautoryzowanych transakcji przez pracowników.

Powyższe zapisy, poza regulacjami wewnętrznymi Comarch, zawarte są między innymi w punkcie V Kodeksu Etycznego Grupy Comarch opisanym powyżej. Obecnie trwają prace nad przyjęciem i implementacją Polityki Przeciwdziałania Korupcji jako odrębnego dokumentu.

S.10.1 Grupa dokonała oceny swojej działalności pod kątem możliwości wystąpienia korupcji i podejmuje działania dla zminimalizowania związanego z tym ryzyka, m.in. poprzez wdrażanie procedur mających zapobiegać zachowaniom o charakterze korupcyjnym jak również przeprowadzanie szkoleń wśród pracowników mogących zetknąć się z takimi zachowaniami.

S.10.3 Brak jakichkolwiek stwierdzonych przypadków korupcji.

Comarch nie udziela wparcia na rzecz partii politycznych, polityków i instytucji o podobnym charakterze.

S.10.2 Nie zgłoszono przypadków zachowań noszących znamiona korupcji.

4.7. Ład korporacyjny

G.2.1., G.2.3. Ład korporacyjny (ang. *corporate governance*) to zbiór zasad postępowania, skierowanych zarówno do organów spółek oraz członków tych organów, jak i do większościowych i mniejszościowych akcjonariuszy. Zasady ładu korporacyjnego odnoszą się do szeroko rozumianego zarządzania Spółką. Comarch S.A. podlega nowemu zbiorowi zasad ładu korporacyjnego pod nazwą „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016", przyjętemu przez Radę Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie w 2015 roku.

Dobre Praktyki Spółek notowanych na GPW są przedmiotem corocznych sprawozdań dotyczących postępowania w zakresie przestrzegania zasad ładu korporacyjnego, sporządzanych przez spółki giełdowe. W załączeniu do raportu rocznego przekazanego do publicznej wiadomości w dniu 29 kwietnia 2019 roku, Zarząd Comarch S.A. przekazał raport dotyczący stosowania zasad ładu korporacyjnego przez Comarch S.A. w 2018 roku.

Zarząd oraz Rada Nadzorcza Comarch S.A. dokładają wszelkich starań w przestrzeganiu większości zasad Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW z zakresu obejmowanego przez zasadę „*comply or explain*" – zastosuj albo wyjaśnij – która polega na przekazywaniu rynkowi przez spółkę jednoznacznej informacji o naruszeniu praktyki. W 2018 roku podobnie jak w latach poprzednich Comarch S.A. nie stosowała się do rekomendacji dotyczącej wykonywania osobiście lub przez pełnomocnika prawa głosu w toku walnego zgromadzenia, poza miejscem odbywania walnego zgromadzenia, przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej. Spółka nie stosuje także części zasady dotyczącej polityki wynagrodzeń. Szczegółowe informacje na ten temat można odnaleźć w raporcie dotyczącym przestrzegania zasad ładu korporacyjnego przez Comarch S.A. opublikowanego w 2018 roku.

Zgodnie z zasadami ładu korporacyjnego oraz Kodeksu Spółek Handlowych w Comarch S.A. funkcjonuje rada nadzorcza wraz z wydzielonym komitetem audytu.

Rada Nadzorcza nadzoruje bieżącą działalność Spółki i Grupy, w szczególności poprzez:

- monitoring i analiza sytuacji finansowej i organizacyjnej,
- ocena realizacji przez Zarząd strategii,
- wyznaczanie celów biznesowych dla Członków Zarządu oraz ocena ich realizacji,
- ocena działalności wybranych obszarów biznesowych,

- analiza i ocena ryzyka związanego z działalnością,
- nadzór nad systemem kontroli wewnętrznej,
- ocenę oraz zatwierdzanie sprawozdań finansowych.

Do zadań Komitetu Audytu należy w szczególności:

- nadzorowanie procesu sprawozdawczości oraz rewizji finansowej,
- monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej, audytu wewnętrznego oraz zarządzania ryzykiem,
- weryfikacja niezależności biegłego rewidenta i podmiotu uprawnionego do badania sprawozdań finansowych.

Pełna treść Raportu dotyczącego stosowania zasad ładu korporacyjnego jest również dostępna pod adresem: www.comarch.pl/relacje-inwestorskie/lad-korporacyjny

4.8. Ryzyka w ramach Zintegrowanego Systemu Zarządzania

G.3.1., G.3.2.

Każdy z podsystemów wchodzących w skład Zintegrowanego Systemu Zarządzania Comarch obejmuje swoim zakresem inną tematykę oraz cechuje się specyficznymi ryzykami. System Zarządzania Jakością kładzie szczególny nacisk na ryzyka związane z ogólnym funkcjonowaniem organizacji i jej procesów, dokumentacją i relacjami z Dostawcami. Zarządzanie środowiskowe i BHP uwzględniają ryzyka związane z kwestiami pracowniczymi i oddziaływaniem na środowisko. Wewnętrzny System Kontroli reguluje zagadnienia międzynarodowego obrotu towarami i technologiami oraz zapewnia zgodność realizowanych procesów ze specyficznymi wymaganiami prawnymi. System AQAP, dotyczący realizacji projektów dla sił zbrojnych, zawiera restrykcyjne wymagania i jest zbudowany na zarządzaniu ryzykiem w ramach realizowanych projektów.

Ryzyka te rozpatrywane i uwzględniane są na różnych poziomach – zaczynając od polityk określających główne założenia w danej dziedzinie, poprzez procedury regulujące funkcjonowanie procesów, a kończąc na konkretnych działaniach zaszytych w mechanizmach wewnętrznych i wykorzystywanych przez Comarch systemach informatycznych. Wyszczególnione w ramach poszczególnych polityk ryzyka i mechanizmy zarządzania nimi zostały opisane we wcześniejszych rozdziałach.

Comarch zdaje sobie sprawę z istoty identyfikowania, analizowania i postępowania z ryzykiem. W ramach prowadzonych działań, Zintegrowany System Zarządzania na bieżąco dostosowywany jest do wymagań aktualizowanych norm ISO, w których szczególny nacisk kładzie się na kwestie związane z ryzykiem – zalecane jest podejście do zarządzania oparte na ryzyku oraz uwzględnianie ryzyka na poziomie systemowym.

5. Kontrahenci

W ramach struktury organizacyjnej Grupy Comarch funkcjonuje Dział Zarządzania Kontrahentami zajmujący się weryfikacją i analizą kontrahentów.

Do głównych kompetencji tego działu należy:

- zarządzanie bazą kontrahentów systemów funkcjonujących w ramach Grupy Comarch (weryfikacja, analiza, gromadzenie dokumentów),
- zarządzanie dostępem do danych i analiz firm zewnętrznych z branży informacji gospodarczej,
- przygotowywanie raportów (szerokie spektrum) o kontrahentach Grupy Comarch na potrzeby innych działów czy audytorów,
- partycypacja w procedurach dotyczących oceny i wyboru dostawców.

G.1.2., S.4.12., S.6.4., S.7.4., S.7.6., S.8.4., S.15.1., S.15.3., S.15.4.

5.1. Dostawcy

Głównymi źródłami zaopatrzenia Comarch S.A. oraz Grupy Comarch są międzynarodowe koncerny tj. producenci sprzętu komputerowego i oprogramowania oraz elektroniki związanej z rozwijaną produkcją urządzeń. Większość zamówień realizowana jest poprzez zakupy w lokalnych oddziałach oraz lokalnej dystrybucji. Działalność Grupy Comarch nie jest uzależniona od żadnego z dostawców. W 2018 roku, podobnie jak w roku poprzednim żaden z kontrahentów nie dostarczył produktów czy usług o wartości przekraczającej 10% przychodów ze sprzedaży Grupy Comarch.

Grupa Kapitałowa Comarch posiada olbrzymią paletę produktów i usług dla realizacji których niezbędna jest współpraca z dostawcami uzupełniającymi portfolio usług i licencji własnych oraz pozwalających na rozszerzenie oferty o produkty firm trzecich.

Portfolio produktów firm trzecich to przede wszystkim znane i uznane na rynkach międzynarodowych marki i producenci. Współpraca przebiega głównie za pośrednictwem lokalnej autoryzowanej dystrybucji pomagającej w sprawnym rozwiązaniu problemów logistycznych jak i zorganizowaniu szybkiej dostawy dla Klienta.

Dostawcy Comarch to producenci sprzętu komputerowego, licencjodawcy, usługodawcy, wykonawcy oraz producenci elektroniki. Ostatnia pozycja dotyczy rozwijanej w Grupie Comarch oferty produkcyjnej urządzeń własnych.

Okres płatności zobowiązań standardowo stosowany w umowach z dostawcami wynosi 30-60 dni. Grupa Comarch dokłada starań, aby zobowiązania wobec dostawców były regulowane terminowo. Podobnie jak w roku ubiegłym, wskaźnik terminowości zapłat w Comarch S.A. wyniósł 95% wartości zobowiązań a w Grupie Comarch 93% (94% w roku ubiegłym).

Comarch, globalny integrator oraz twórca innowacyjnych rozwiązań i systemów informatycznych, w dbałości o jakość swoich produktów i usług przykłada dużą wagę do starannego doboru dostawców.

Głównymi kryteriami wyboru są: cena, czas realizacji zleceń oraz opinia na rynku. Niemniej pod rozwagę brane są również aspekty związane z poszanowaniem przez dostawców praw człowieka, praktykami zatrudniania, wpływem ich działalności na społeczność lokalną oraz na środowisko.

Od lat działając aktywnie na rzecz zrównoważonego rozwoju Comarch zachęca dostawców, aby w swoim postępowaniu kierowali się zasadami etyki, odpowiedzialności społecznej i zarządzania oddziaływaniem na środowisko w sposób odpowiedzialny. Stąd w oparciu o międzynarodowe zalecenia zawarte m.in. w Powszechnej Deklaracji Praw Człowieka ONZ, Międzynarodowych Standardach Pracy MOP, normach ISO oraz wielu innych została opracowana Polityka Zrównoważonego Rozwoju dla Dostawców.

Zgodnie z jej założeniami Comarch od swoich kluczowych dostawców wymaga przestrzegania następujących zasad:

- Zarządzanie oddziaływaniem na środowisko w sposób odpowiedzialny zgodnie z normą ISO 14001 lub podobnym standardem w celu zmniejszenia negatywnego wpływu na środowisko,
- Stosowanie norm bezpieczeństwa i higieny pracy zgodnie z OHSAS 18001 lub podobnym standardem, aby zminimalizować zagrożenia związane z ryzykami zawodowymi oraz zapobiec urazom,
- Stosowanie ze zrozumieniem dobrych praktyk biznesowych, kwestii społecznych oraz związanych z ochroną środowiska, które powiązane są z działalnością dostawcy,
- Działanie zgodne z obowiązującymi przepisami prawa,
- Uznanie prawa pracowników do zrzeszania się oraz negocjacji zbiorowych,
- Zakaz dyskryminacji we wszelkich jej przejawach, ze względu na: rasę, status społeczny, pochodzenie etniczne, religię upośledzenie, inwalidztwo, płeć, orientację seksualną, związek lub przynależność polityczną, wiek czy stan cywilny,

- Zakaz zatrudniania dzieci poniżej 16 roku życia oraz stosowania kar cielesnych, przymusu psychicznego i fizycznego, znieważania i molestowania seksualnego,
- Wyeliminowanie pracy przymusowej.

Firmy starające się o przyznanie statusu dostawcy Comarch otrzymują do uzupełnienia ankietę, w której znajdują się pytania o zakres wdrożonych i certyfikowanych systemów zarzadzania, dotyczące bezpieczeństwa i higieny pracy, odpowiedzialności społecznej, dbałości o ochronę środowiska, zarządzania energią oraz ochroną informacji. Odpowiedzi udzielone w kwestionariuszu są walidowane, a następnie firma jest kwalifikowana przez system do jednej z czterech kategorii dostawców: I - wybierany do współpracy w pierwszej kolejności, II - drugiej kolejności, III - rezerwowy, IV -ryzykowny. Najwyższą, pierwszą kategorię otrzymują te firmy, które deklarują przestrzeganie najwyższych standardów.

W 2018r. ankiety zostały wysłane do 154 dostawców. Odpowiedzi odesłało 18 firm. W kolejnym etapie analizy, po realizacji zlecenia, ocenie podlega także jakość współpracy. Uwzględniane są: elastyczność w rozwiązywaniu problemów, przepływ informacji podczas procedowania zamówienia, dotrzymanie terminu dostawy/wykonania usługi, zgodność zamówienia ze specyfikacją, zgodność faktury z ustaleniami (cena, warunki płatności). Na podstawie uśrednionej oceny współpracy z ostatniego roku dostawcy przypisywania jest jedna z czterech kategorii:

- I - wybierany do współpracy w pierwszej kolejności,
- II - drugiej kolejności,
- III - rezerwowy,
- IV -ryzykowny.

Wyniki, stan na 11.02.2019r. Oceniono współpracę z 110 dostawcami.

Kategoria			
I	II	III	IV
98%	2%	0%	0%

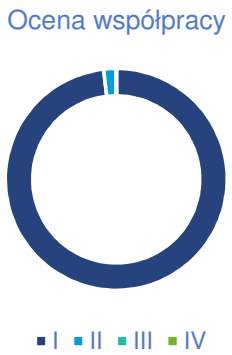

Wyniki analizy dostawców gromadzone są w systemie informatycznym, co pozwala na szybkie generowanie przekrojowych raportów oraz prowadzenie okresowego monitoringu.

Struktura geograficzna dostawców.

Ze względu na geograficzny podział działalności Grupa Comarch wyróżnia następujące segmenty rynku: Polska, Europa-DACH, Europa-pozostałe, Ameryki i Pozostałe kraje. Dostawcy lokalni definiowani są jako mający siedzibę w kraju zgodnym z regionem działalności Comarch.

Poniższe zestawienia prezentują udział wartości zakupów od dostawców z poszczególnych lokalizacji.

Dostawcy Comarch S.A. - udział wartości zakupów od dostawców z poszczególnych lokalizacji	2018	2017
Polska	83%	89%
DACH	3%	3%
Europa-pozostałe	11%	8%
Ameryki	1%	0%
Pozostałe	2%	0%

Region działalności Comarch - udział wartości zakupów od dostawców z poszczególnych lokalizacji	Dostawcy lokalni %		Dostawcy zagraniczni %	
	2018	2017	2018	2017
Polska	98%	98%	2%	2%
DACH	55%	50%	50%	50%
Europa-pozostałe	36%	33%	64%	67%
Ameryki	43%	35%	57%	65%
Pozostałe	44%	58%	56%	42%

G.4.7, S.4.11., S.7.3., S.8.3., E.7.5.

Poniższe zestawienie przedstawia jaki udział procentowy umów podpisanych w latach ubiegłych przez spółki Grupy Comarch z producentami oprogramowania i sprzętu komputerowego oraz kluczowymi podwykonawcami, które w latach 2017 i 2018 przekroczyły obrót 100 tys. PLN, zawiera zapisy typowe dla standardów etycznych, antykorupcyjnych, BHP czy poszanowania praw człowieka. Firmy, z którymi Comarch współpracuje są dużymi korporacjami międzynarodowymi, gdzie dużą wagę przykłada się do przestrzegania wymagań związanych z etyką, przepisami dotyczącymi bezpieczeństwa pracy BHP, prawami człowieka, w tym z uwzględnieniem zakazu pracy dzieci lub pracy przymusowej.

Comarch dokonuje analizy i wyboru dostawców tak, aby promować te firmy, które w swoim działaniu kierują się zasadami etyki, odpowiedzialności społecznej, praw człowieka i ochrony środowiska.

PRODUCENCI I KLUCZOWI PODWYKONAWCY 2017	Etyka	BHP	Prawa człowieka	Poszanowanie środowiska naturalnego	Prawa człowieka z uwzględnieniem zakazu pracy dzieci lub pracy przymusowej
Comarch SA	77,1%	43,3%	72,2%	46,3%	72,2%
GK Comarch	77,1%	43,2%	72,2%	46,2%	72,2%

PRODUCENCI I KLUCZOWI PODWYKONAWCY 2018	Etyka	BHP	Prawa człowieka	Poszanowanie środowiska naturalnego	Prawa człowieka z uwzględnieniem zakazu pracy dzieci lub pracy przymusowej
Comarch SA	60,4%	35,5%	72,1%	47,9%	72,1%
GK Comarch	66,2%	31,7%	61,0%	32,3%	61,0%

5.2. Odbiorcy

S.15.2.

Ze względu na rodzaj oferowanych przez Comarch systemów informatycznych, główną grupę odbiorców stanowią średnie i duże przedsiębiorstwa, które na całym świecie są największymi odbiorcami zaawansowanych rozwiązań informatycznych. Większość produktów Comarch jest kierowana do określonej grupy odbiorców, natomiast usługi informatyczne, ze względu na ich uniwersalny charakter, są oferowane do każdej grupy odbiorców. Oferta Comarch

przeznaczona jest zarówno dla podmiotów z rynku polskiego jak i klientów zagranicznych. Od wielu lat jednym z głównych celów strategicznych Comarch jest rozwój sprzedaży coraz większej ilości produktów na rynkach zagranicznych, w szczególności w Europie Zachodniej, obu Amerykach oraz Azji. Sprzedaż Grupy Comarch jest mocno zdywersyfikowana i nie występuje uzależnienie od jednego odbiorcy. Podobnie jak w Comarch S.A. w Grupie Comarch w 2018 roku sprzedaż do żadnego z kontrahentów nie przekroczyła 10% całkowitej sprzedaży.

Najważniejszymi zasadami Grupy Kapitałowej Comarch są: odpowiedzialność za sukcesy klientów oraz szacunek i otwartość na ich potrzeby. Comarch dostarcza swoim klientom innowacyjne produkty IT o najwyższej jakości, co uzyskiwane jest jako efekt wysokich umiejętności, doświadczeń i kompetencji pracowników, współpracy z wiodącymi ośrodkami badawczymi i naukowymi zarówno w Polsce, jak i za granicą oraz dokłada wszelkich starań, aby dostarczone rozwiązania IT spełniały najwyższe standardy i oczekiwania klientów.

Kontakty z klientem rządowym

W zakresie kontaktów z klientami sektora publicznego (administracja centralna i samorządowa, spółki komunalne, spółki Skarbu Państwa, publiczne zakłady opieki zdrowotnej) stosuje się przepisy ustawy z dnia 29 stycznia 2004 r. Prawo zamówień publicznych (Dz.U. z 2017 r. poz. 1579 z późn. zmianami). Przepisy te regulują sposób porozumiewania się z zamawiającym w trakcie trwania postępowania przetargowego, zakres czynności, jakie mogą być podejmowane przez strony postępowania oraz środki ochrony prawnej.

Bezpieczeństwo w biznesie międzynarodowym

Grupa Kapitałowa Comarch, by zapewnić kontrolę i bezpieczeństwo obrotu z zagranicą towarami, technologiami i usługami o znaczeniu strategicznym dla bezpieczeństwa Państwa, wdrożyła Wewnętrzny System Kontroli zapewniający stosowanie norm oraz wymagań prawnych międzynarodowych i krajowych. Comarch nie sprzedaje produktów zakazanych lub wywołujących kontrowersje wśród interesariuszy.

Badanie satysfakcji klienta

Program Badania Satysfakcji Klientów to dla Comarch szansa na uzyskanie informacji, a następnie wprowadzenie usprawnień, aby zapewnić wysoki poziom satysfakcji ze współpracy z Comarch. W ramach programu badamy opinię naszych Klientów na temat świadczonych przez Comarch usług i wytwarzanych przez Comarch produktów.

Zasadniczym elementem badania jest krótka ankieta on-line wysyłana do naszych Klientów. Ankieta zawiera pytania zamknięte ze skalą ocen 1-10 oraz pytania otwarte. Respondenci dzieleni są na 3 grupy klientów: management, kierowników projektów oraz użytkowników.

Dzięki informacjom uzyskanym z ankiet, możemy prawidłowo zidentyfikować i ustalić priorytety działań zmierzających do zapewnienia naszym Klientom maksimum satysfakcji ze współpracy z Comarch.

Etapy badania satysfakcji klientów:

- Zbieranie opinii klientów,
- Analiza raportów,
- Określenie działań korygujących,
- Wdrożenie działań korygujących i zapobiegawczych,
- Weryfikacja wykonania działań korygujących i zapobiegawczych.

Poniższe wykresy przedstawiają, jak kształtowała się ogólna satysfakcja klientów ze współpracy z Comarch w 2018 roku. Na wskaźnik przeciętnego zadowolenia klienta składało się m.in. ogólne zadowolenie ze współpracy z Comarch, chęć polecenia produktów/ usług Comarch innej firmie, chęć zakupu produktów/ usług Comarch w przyszłości, zadowolenie z cen Comarch w porównaniu do ich jakości; sposobu prowadzenia przez Comarch rozmów handlowych oraz negocjowania i podpisywania umowy.

Ogólna satysfakcja klientów ze współpracy z Comarch w 2018 roku:

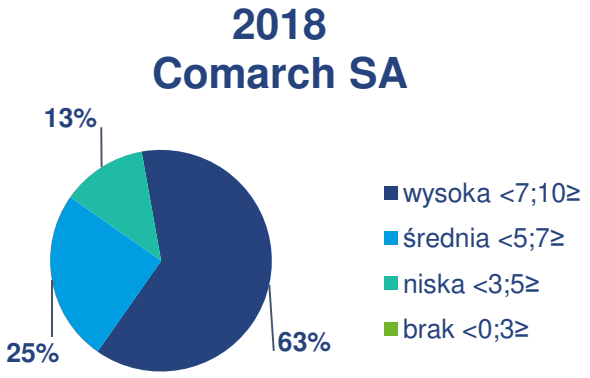

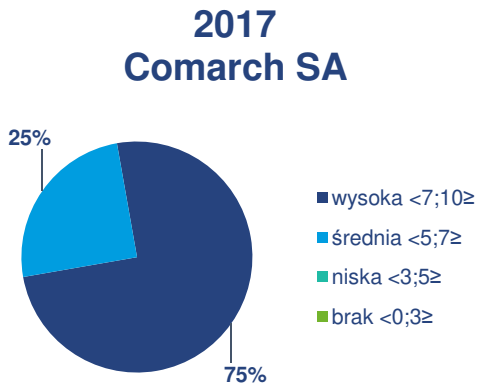

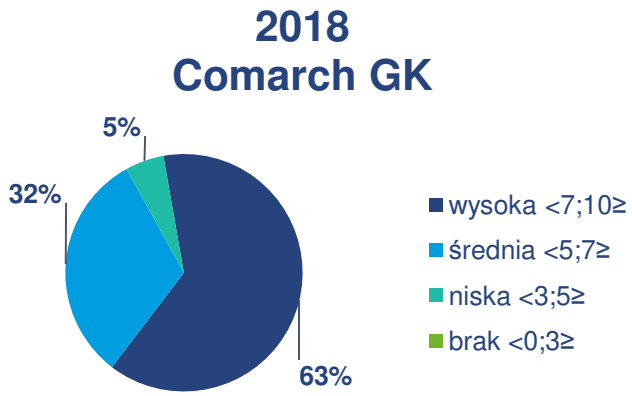

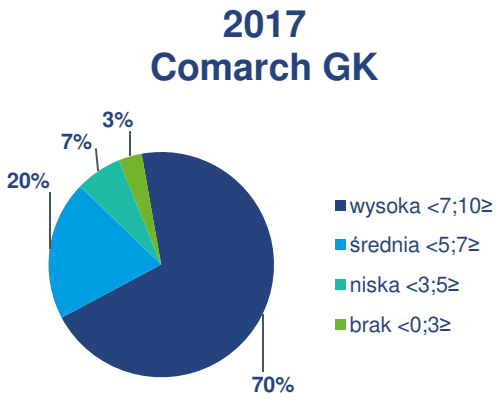

Skala ocen:

1 – klient całkowicie niezadowolony; 10- klient w pełni zadowolony

Poniżej prezentujemy najwyżej oceniane aspekty poziomu zadowolenia klientów Comarch S.A. oraz spółek Grupy Comarch:

- Wysoka kultura osobista i umiejętność dobrej komunikacji,
- Merytoryczna wiedza pracowników,
- Poziom świadczonych usług,
- Orientacja na klienta,
- Szybkość reakcji na zgłoszenie,
- Elastyczność w dopasowaniu programów do potrzeb klienta,
- Jakość produktu.

5.3. Bezpieczeństwo produktów i konsumentów

Bezpieczeństwo użytkowania produktu lub usługi oraz sposób utylizacji produktu i wpływ na środowisko/społeczeństwo to informacje wymagane przez procedury organizacji do informowania klienta i znakowania produktów i usług.

Wszystkie wyroby medyczne produkowane przez Grupę Comarch podlegają ocenie zgodności z wymaganiami zasadniczymi zgodnie z dyrektywą 93/42/EWG oraz ustawą o wyrobach medycznych z dnia 20 maja 2010 r (Dz.U.2010 nr 107 poz. 679), a także Dyrektywą Parlamentu Europejskiego i Rady 2011/65/UE z dnia 6 czerwca 2011 r. w sprawie ograniczenia stosowania niektórych

niebezpiecznych substancji w sprzęcie elektrycznym i elektronicznym. Ponadto wszystkie wyroby medyczne objęte są procedurą P02-01 Zarządzenie ryzykiem.

W 2018 i 2017 roku nie było zgłoszonych żadnych niezgodności związanych z niewłaściwym oznakowaniem produktów.

Wobec Comarch S.A., ani też wobec żadnej innej spółki z Grupy Comarch nie nałożono kar z tytułu niezgodności z prawem i regulacjami dotyczącymi dostarczania i użytkowania produktów i usług.

S.11.1. Nie wystąpiły przypadki naruszenia procedur dotyczących bezpieczeństwa produktów i usług.

S.11.3., S.12.3. Na Comarch S.A. ani też na spółki Grupy Comarch nie zostały nałożone kary za niezgodność z prawem i regulacjami w kwestiach związanych z bezpieczeństwem klientów, rzetelnością i etyką komunikacji marketingowej.

S.12.1. Grupa Comarch nie odnotowała przypadków niezgodności z regulacjami i dobrowolnymi kodeksami dotyczącymi komunikacji marketingowej (w tym reklamy, promocji, sponsoringu).

S.13.1., S.13.2., S.13.3. Spółka Comarch S.A. w roku 2018 nie odnotowała żadnych skarg dotyczących naruszenia prywatności klienta. W roku 2018 nie zidentyfikowano również wycieków, kradzieży lub utraty danych osobowych. W 2018 roku nie było postępowań administracyjnych prowadzonych przeciwko spółkom Grupy Comarch (np. GIODO). W 2018 roku na spółki Grupy Comarch nie zostały nałożone kary za niezgodność z prawem i regulacjami w kwestiach związanych z ochroną danych osobowych (w podziale na prawomocne i nieprawomocne).

Zgodnie z wymaganiami Rozporządzenia Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2016/679 z dnia 27 kwietnia 2016 r. w sprawie ochrony osób fizycznych w związku z przetwarzaniem danych osobowych i w sprawie swobodnego przepływu takich danych oraz uchylenia dyrektywy 95/46/WE (RODO) art.33 ust. 5 spółki Grupy Comarch prowadzą rejestry naruszeń ochrony danych osobowych- wewnętrzną ewidencję naruszeń ochrony danych osobowych, powołany został również Inspektor Ochrony Danych Osobowych.

W 2018 roku zanotowano 3 naruszenia ochrony danych osobowych, jednak przeprowadzona analiza wykazała, że nie wymagały one zgłoszenia organowi nadzorczemu ze względu na okoliczność, że jest mało prawdopodobne, że skutkowałyby one ryzykiem naruszenia praw lub wolności osób fizycznych.

S.11.2., S.12.2., S.14.2., S.15.5. Nie były prowadzone przez UOKIK żadne postępowania.

S.15.6. Spółce Comarch S.A., ani też innym spółkom Grupy Comarch nie zostały wymierzone żadne kary związane z zachowaniami antykonkurencyjnymi i antyrynkowymi.

S.14.1., S.14.3. Spółce Comarch S.A., ani też innym spółkom Grupy Comarch nie zostały wymierzone żadne kary związane z niewłaściwym oznakowaniem produktu. Nie zidentyfikowano również przypadków niezgodności związanych **z niewłaściwym oznakowaniem produktu.**

6. Zasoby ludzkie (obszar społeczny i pracowniczy)

S.2.6., S.2.7., S.2.8., S.3.2., S.3.6.

Podstawowym czynnikiem ograniczającym moce produkcyjne są zasoby ludzkie. Do stałego inwestowania w nowe produkty i technologie informatyczne firma potrzebuje pracowników o odpowiednim wykształceniu i o szerokim zakresie kompetencji. Firma elastycznie zarządza zespołami pracowników, poprzez ciągłą optymalizację alokacji zasobów w aktualnych projektach komercyjnych i prowadzonych wewnętrznych projektach badawczo-rozwojowych (budowa nowych produktów i uaktualnianie istniejącego oprogramowania nie związanego bezpośrednio z umowami z klientami), wykorzystując do tego celu autorskie rozwiązania informatyczne. W efekcie wykorzystanie zasobów ludzkich jest bliskie 100%. Grupa dywersyfikuje ryzyko ograniczeń w dostępności zasobów ludzkich poprzez prowadzenie działalności w 14 oddziałach zlokalizowanych w ośrodkach miejskich w Polsce. Na dzień 31 grudnia 2018 roku w Grupie 3 410 pracowników było zatrudnionych w Krakowie, 2 001 w innych miastach w Polsce oraz 629 poza granicami Polski.

Na dzień 31 grudnia 2018 roku w Comarch S.A. było zatrudnionych 4 679 osób wobec 4 303 osób zatrudnionych na dzień 31 grudnia 2017 roku, natomiast w całej Grupie Kapitałowej liczba zatrudnionych wzrosła do 6 040 osoby w porównaniu do 5 541 osób z 31 grudnia 2017 roku.

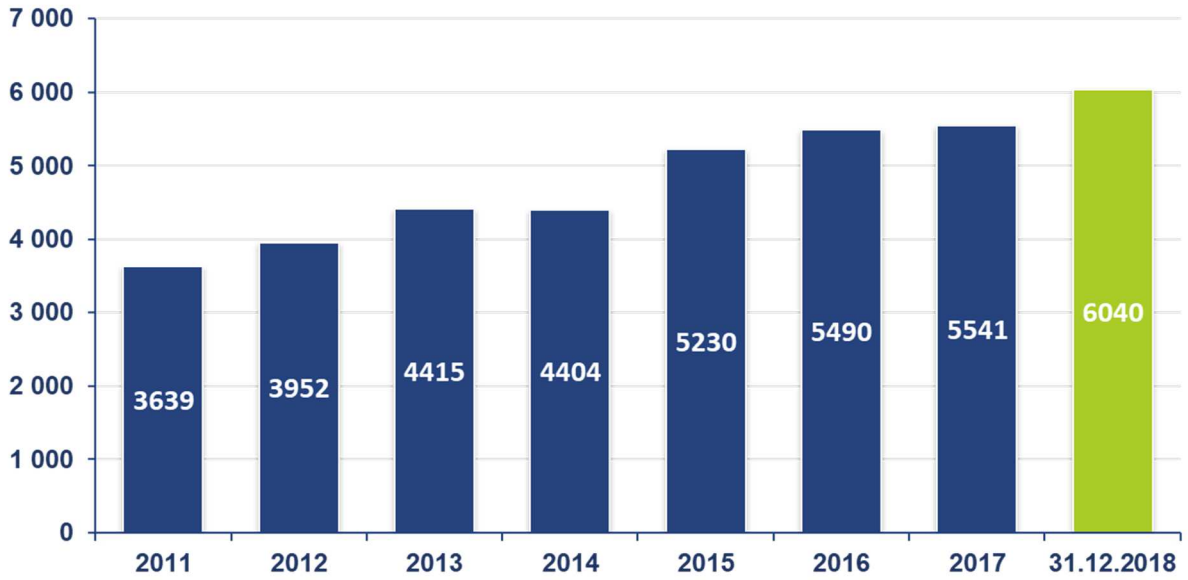

6.1. Przeciętne zatrudnienie w Grupie Comarch w latach 2015-2018

Przeciętne zatrudnienie w Comarch S.A. w latach 2015-2018 kształtowało się następująco:

Ilość osób zatrudnionych	2018	2017	2016	2015
na stałe	3 753	3 492	3 416	3 121
jako współpracownicy	934	844	888	860
Razem	**4 687**	**4 336**	**4 304**	**3 981**

Pracownicy	2018	2017	2016	2015
produkcyjni oraz konsultanci techniczni	4 052	3 733	3 698	3 403

marketing i sprzedaż	168	161	179	177
kierownictwo i administracja	407	372	353	340
inne	60	70	74	61
Razem	**4 687**	**4 336**	**4 304**	**3 981**

Przeciętne zatrudnienie w Grupie Comarch w latach 2015-2018 kształtowało się następująco:

Ilość osób zatrudnionych	2018	2017	2016	2015
na stałe	4 727	4 393	4 323	4 066
jako współpracownicy	1 364	1 245	1 276	1 238
Razem	**6 091**	**5 638**	**5 599**	**5 304**

Pracownicy	2018	2017	2016	2015
produkcyjni oraz konsultanci techniczni	4 797	4 369	4 342	4 104
marketing i sprzedaż	298	293	336	339
kierownictwo i administracja	495	458	434	427
inne	501	518	487	434
Razem	**6 091**	**5 638**	**5 599**	**5 304**

W związku ze stałym rozwojem swojej działalności zarówno Comarch S.A. jak i Grupa Comarch systematycznie zwiększają poziom zatrudnienia. Dynamika zatrudnienia w 2018 roku była nieco wyższa niż w latach poprzednich, co jest spowodowane dużym zapotrzebowaniem na zasoby ludzkie w 2018 roku.

6.2. Rotacja zatrudnienia

S.2.2., S.2.3.

W 2018 roku rotacja wśród pracowników Comarch S.A. oraz Grupy Comarch nie odbiegała od dotychczasowej i utrzymywała się na poziomie standardowym dla branży. Przedsiębiorstwo dochowuje starań, żeby zminimalizować poziom rotacji wśród pracowników, zwłaszcza wśród osób kluczowych dla działalności Comarch.

Nie stwierdzono skarg dotyczących praktyk zatrudniania w ramach formalnych mechanizmów skargowych.

6.3. Umowy, na podstawie których świadczona jest praca

S.2.1., S.2.4.

Dominującą formą zatrudnienie w Comarch S.A. oraz w Grupie Comarch jest umowa o pracę. Czas trwania umowy o pracę (umowa na czas określony lub nieokreślony) jest uzależniony od stażu pracy pracownika. Pozostałe formy zatrudnienia stosowane są tylko w uzasadnionych przypadkach (np. łączenie edukacji z pracą zawodową).

Łączna liczba pracowników w Comarch S.A. oraz Grupy Comarch:

		Comarch S.A.		Grupa Comarch	
Typ zatrudnienia	**Płeć**	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Umowa o pracę	Kobiety	1 117	1 037	1 471	1 376
	Mężczyźni	2 627	2 449	3 243	3 007
	Razem	**3 744**	**3 486**	**4 714**	**4 383**
Inne formy zatrudnienia	Kobiety	108	97	292	265
	Mężczyźni	827	720	1 034	893
	Razem	**935**	**817**	**1 326**	**1 158**
Razem		**4 679**	**4 303**	**6 040**	**5 541**

		Comarch S.A.		Grupa Comarch	
Rodzaj umowy o pracę	**Etat**	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Umowa o pracę na czas nieokreślony	Niepełny etat	179	131	142	445
	Pełny etat	2 175	1 433	2 867	1 791
	Razem	**2 354**	**1 564**	**3 009**	**2 236**
Umowa o pracę na czas określony	Niepełny etat	54	85	67	112
	Pełny etat	1 336	1 837	1 638	2 035
	Razem	**1 390**	**1 922**	**1 705**	**2 147**
Razem		**3 744**	**3 486**	**4 714**	**4 383**

		Comarch S.A.		Grupa Comarch	
Rodzaj umowy o pracę	**Wiek**	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Umowa o pracę na czas nieokreślony	poniżej 30 lat	484	152	568	236
	30-50 lat	1 829	1 379	2 292	1 742
	powyżej 50 lat	41	33	149	140
	Razem	**2 354**	**1 564**	**3 009**	**2 118**
Umowa o pracę na czas określony	poniżej 30 lat	1 119	1301	1 257	1 444
	30-50 lat	263	615	416	797
	powyżej 50 lat	**8**	6	**32**	24
	Razem	**1 390**	**1 922**	**1 705**	**2 265**
Razem		**3 744**	**3 486**	**4 714**	**4 383**

Rodzaj umowy	Płeć	Comarch S.A. 2018	Comarch S.A. 2017	Grupa Comarch 2018	Grupa Comarch 2017
Umowa o pracę na czas nieokreślony	Kobiety	695	447	916	643
	Mężczyźni	1 659	1 117	2 093	1 475
	Razem	**2 354**	**1 564**	**3 009**	**2 118**
Umowa o pracę na czas określony	Kobiety	422	590	555	733
	Mężczyźni	968	1 332	1 150	1 532
	Razem	**1 390**	**1 922**	**1 705**	**2 265**
Pozostałe formy zatrudnienia	Kobiety	108	97	292	265
	Mężczyźni	827	720	1 034	893
	Razem	**935**	**817**	**1 326**	**1 158**
Razem		**4 679**	**4 303**	**6 040**	**5 541**

S.2.5. Liczba zatrudnionych w Grupie Comarch w ramach outsourcingu stanowi niewielki odsetek wszystkich zatrudnionych.

W latach 2017 – 2018 wszyscy pracownicy zatrudnieni na podstawie umowy o pracę w Comarch S.A. oraz w Grupie Comarch otrzymywali wynagrodzenie wyższe od płacy minimalnej.

Znaczący pośredni wpływ ekonomiczny

Miejsca pracy tworzone przez Comarch S.A. oraz polskie spółki Grupy Comarch w poszczególnych województwach Polski wg stanu na ostatni dzień roku, wszystkie typy zatrudnienia:

województwo	Comarch S.A. 2018	Comarch S.A. 2017	Polskie spółki GK Comarch 2018	Polskie spółki GK Comarch 2017
dolnośląskie	195	155	201	158
kujawsko-pomorskie	30	30	30	30
lubelskie	150	121	154	125
łódzkie	375	335	394	348
małopolskie	2 897	2 690	3 424	3 181
mazowieckie	241	244	284	269
podkarpackie	52	39	55	39
podlaskie	20	27	32	31
pomorskie	71	68	89	72
śląskie	412	372	507	470
świętokrzyskie	49	46	50	46
warmińsko-mazurskie	1	1	1	1

wielkopolskie	186	175	188	178
Razem	**4 679**	**4 303**	**5 409**	**4 948**

Comarch S.A. oraz Grupa Comarch dywersyfikuje ryzyko ograniczeń w dostępności zasobów ludzkich poprzez prowadzenie działalności w 17 oddziałach zlokalizowanych w ośrodkach miejskich w Polsce. Poprzez otwieranie nowych placówek oraz tworzenie nowych miejsc pracy Comarch wydatnie przyczynia się do rozwoju regionów, w których prowadzi działalność. Przykładem jest Łódź, gdzie w 2017 roku został oddany do użytkowania nowoczesny budynek biurowy Comarch, który znajduje się w miejscu, gdzie zlokalizowana była zabytkowa fabryka Weinera. Jej mury zostały estetycznie wkomponowane w gmach biurowca Comarch, w efekcie powstał budynek o unikalnej architekturze i komforcie pracy. Nowe powierzchnie biurowe pozwoliły na stworzenie nowych miejsc pracy, co sprawiło, że Łódź stała się drugim po Krakowie ośrodkiem Comarch w Polsce.

S.2.15. W polskich spółkach Grupy Comarch dodatkowe pakiety medyczne są świadczeniem dostępnym dla osób zatrudnionych na umowie o pracę (bez względu czas trwania umowy i wymiar etatu). W zagranicznych spółkach Grupy Comarch dodatkowe pakiety medyczne są zapewniane z uwzględnieniem lokalnych regulacji i praktyk rynkowych w tym zakresie.

S.2.14. **Wskaźniki powrotu do pracy i utrzymania zatrudnienia po urlopie macierzyńskim/tacierzyńskim w podziale na płeć:**

Comarch S.A. oraz Grupa Comarch wspiera pracowników decydujących się na rodzicielstwo oraz zapewnia możliwość powrotu do pracy po wykorzystaniu urlopów związanych z macierzyństwem/tacierzyństwem. Zdecydowana większość pracowników wraca po urlopach macierzyńskich/tacierzyńskich na zajmowane wcześniej stanowiska pracy. Comarch S.A. oraz Grupa Comarch umożliwiają elastyczne dopasowanie wymiaru etatu do potrzeb związanych z rodzicielstwem.

		Comarch S.A.		Grupa Comarch	
	Płeć	**2018**	**2017**	**2018**	**2017**
Liczba osób, która skorzystała z urlopu macierzyńskiego/tacierzyńskiego	Kobieta	85	79	110	104
	Mężczyzna	6	7	12	12
	Razem	**91**	**86**	**122**	**116**
Liczba osób, która wróciła do pracy po zakończeniu urlopu macierzyńskiego/tacierzyńskiego	Kobieta	73	72	92	103
	Mężczyzna	7	8	13	13
	Razem	**80**	**80**	**105**	**116**
Wskaźnik powrotu do pracy[a)]	Kobieta	92%	91%	84%	92%
	Mężczyzna	100%	100%	100%	100%
Liczba osób, która wróciła do pracy po urlopie macierzyńskim/tacierzyńskim i była nadal zatrudniona przez 12 miesięcy od powrotu do pracy	Kobieta	69	55	92	67
	Mężczyzna	7	0	7	1
	Razem	**76**	**55**	**99**	**68**
Wskaźnik utrzymania zatrudnienia[b)]	Kobieta	96%	92%	91%	88%
	Mężczyzna	88%	---	78%	25%

[a)] Wskaźnik powrotu do pracy – stosunek całkowitej liczby pracowników, którzy wrócili do pracy po urlopie macierzyńskim/tacierzyńskim do całkowitej liczby pracowników, którzy powinni wrócić do pracy po urlopie macierzyńskim/tacierzyńskim

[b)] Wskaźnik utrzymania zatrudnienia – stosunek całkowitej liczby pracowników, którzy zachowali pracę 12 miesięcy po powrocie do pracy po zakończeniu urlopu macierzyńskiego/tacierzyńskiego do całkowitej liczby pracowników powracających z urlopu macierzyńskiego/tacierzyńskiego w poprzednich okresach objętych raportowaniem

Minimalny okres standardowego wypowiedzenia wręczanego pracownikom oraz ich wybranym reprezentantom przed wdrożeniem ważnych zmian operacyjnych, które mogą mieć istotny wpływ na pracowników polskich spółek Grupy Comarch wynosi 4 tygodnie. Ze względu na brak układów zbiorowych w polskich spółkach Grupy Comarch okres wypowiedzenia oraz konieczność konsultacji i negocjacji nie są uwzględnione w umowach zbiorowych. W zagranicznych spółkach Grupy Comarch okresy wypowiedzenia są zróżnicowane i zależą od wielu czynników tj. regulacji prawnych danego kraju, stażu pracy czy rodzaju umowy.

Pokrycie zobowiązań emerytalnych organizacji wynikających z programów o zdefiniowanych świadczeniach.

W roku 2018 wprowadzenie w zakładzie pracy Pracowniczych Programów Emerytalnych było w Polsce dobrowolne. W polskich spółkach Grupy Comarch taki program nie został zaimplementowany. Pracownicy niektórych zagranicznych spółek Grupy Comarch uczestniczą w programach emerytalnych właściwych dla danych krajów. Na rok 2019 planowane jest wdrożenie w polskich spółkach Grupy Pracowniczych Planów Kapitałowych.

Skład ciał zarządczych, nadzorczych i kadry pracowniczej w podziale na kategorie wg płci i wieku

Wszyscy przedstawiciele organów zarządzających Comarch S.A. są obywatelami Polski. Liczbowy podział organów nadzoru wg kategorii różnorodności:

Rok	Organ zarządzający	Wiek	Kobieta	Mężczyzna	Razem
2018	Rada Nadzorcza	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	1	1	2
		powyżej 50 lat	3	2	5
		Razem	**4**	**3**	**7**
	Zarząd	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	-	6	6
		powyżej 50 lat	-	1	1
		Razem	**-**	**7**	**7**
Razem			**4**	**10**	**14**
2017	Rada Nadzorcza	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	1	1	2
		powyżej 50 lat	3	2	5
		Razem	**4**	**3**	**7**
	Zarząd	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	-	6	6
		powyżej 50 lat	-	1	1
		Razem	**-**	**7**	**7**
Razem			**4**	**10**	**14**

Przedstawiciele organów zarządzających spółkami Grupy Comarch są obywatelami różnych krajów. Liczbowy podział organów zarządzających oraz nadzoru wg kategorii różnorodności:

Rok	Organ zarządzający	Wiek	Kobieta	Mężczyzna	Razem
2018	Rada Nadzorcza	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	1	25	26
		powyżej 50 lat	5	9	14
		Razem	**6**	**34**	**40**
	Zarząd	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	11	109	120
		powyżej 50 lat	4	16	20
		Razem	**15**	**125**	**140**
Razem			**21**	**159**	**180**
2017	Rada Nadzorcza	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	1	25	26
		powyżej 50 lat	5	9	14
		Razem	**6**	**34**	**40**
	Zarząd	poniżej 30 lat	-	-	-
		30-50 lat	11	110	121
		powyżej 50 lat	4	16	20
		Razem	**15**	**126**	**141**
Razem			**21**	**160**	**181**

Procent pracowników w podziale na kategorie pracowników zatrudnionych na podstawie umów o pracę wg kategorii różnorodności:

Comarch S.A.	2018			2017		
Kategorie pracowników*	**Kobieta**	**Mężczyzna**	**Razem**	**Kobieta**	**Mężczyzna**	**Razem**
administracja	252	66	**318**	241	57	**298**
menedżerski	125	403	**528**	120	415	**535**
produkcja	682	2 077	**2 759**	622	1 911	**2 533**
inne	58	81	**139**	54	66	**120**
Razem	**1 117**	**2 627**	**3 744**	**1 037**	**2 449**	**3 486**

**zatrudnionych na podstawie umów o pracę*

GK Comarch	2018			2017		
Kategorie pracowników*	Kobieta	Mężczyzna	Razem	Kobieta	Mężczyzna	Razem
administracja	374	123	**497**	364	117	**481**
menedżerski	156	466	**622**	151	479	**630**
produkcja	823	2 504	**3 327**	748	2 266	**3 014**
inne	118	150	**268**	113	145	**258**
Razem	**1 471**	**3 243**	**4 714**	**1 376**	**3 007**	**4 383**

**zatrudnionych na podstawie umów o pracę*

Mężczyźni stanowią dominującą grupę wśród zatrudnionych w Comarch S.A. i w Grupie Comarch. Jest to zgodne ze specyfiką branży informatycznej.

Comarch S.A.	2018				2017			
Kategorie pracowników*	poniżej 30 lat	30-50 lat	powyżej 50 lat	Razem	poniżej 30 lat	30-50 lat	powyżej 50 lat	Razem
administracja	128	173	17	**318**	124	160	14	**298**
menedżerski	28	490	10	**528**	40	488	7	**535**
produkcja	1 398	1 341	20	**2 759**	1 255	1 261	17	**2 533**
inne	49	88	2	**139**	34	85	1	**120**
Razem	**1 603**	**2 092**	**49**	**3744**	**1 453**	**1 994**	**39**	**3 486**

**zatrudnionych na podstawie umów o pracę*

GK Comarch	2018				2017			
Kategorie pracowników*	poniżej 30 lat	30-50 lat	powyżej 50 lat	Razem	poniżej 30 lat	30-50 lat	powyżej 50 lat	Razem
administracja	172	280	45	**497**	211	229	41	**481**
menedżerski	36	589	20	**645**	82	534	14	**630**
produkcja	1 543	1 480	39	**3 062**	1 515	1 395	104	**3 014**
inne	74	359	77	**510**	106	131	21	**258**
Razem	**1 825**	**2 708**	**181**	**4 714**	**1 914**	**2 289**	**180**	**4 383**

**zatrudnionych na podstawie umów o pracę*

W 2018 roku najszybciej przyrosła liczba osób zatrudnionych w przedziale wiekowym 30-50 lat, stanowią one dominującą grupę pracowników.

Kategorie pracowników* Comarch S.A.	2018 Obywatele Polski	2018 Obywatele pozostałych krajów europejskich	2018 Obywatele innych krajów	2018 Razem	2017 Obywatele Polski	2017 Obywatele pozostałych krajów europejskich	2017 Obywatele innych krajów	2017 Razem
administracja	316	1	1	**318**	296	2	-	**298**
menedżerski	525	3	0	**528**	529	6	-	**535**
produkcja	2702	43	14	**2759**	2 488	36	9	**2 533**
inne	134	2	3	**139**	116	3	1	**120**
Razem	**3677**	**49**	**18**	**3744**	**3 429**	**47**	**10**	**3 486**

**zatrudnionych na podstawie umów o pracę*

Kategorie pracowników* GK Comarch	2018 Obywatele Polski	2018 Obywatele pozostałych krajów europejskich	2018 Obywatele innych krajów	2018 Razem	2017 Obywatele Polski	2017 Obywatele pozostałych krajów europejskich	2017 Obywatele innych krajów	2017 Razem
administracja	431	50	16	**497**	418	57	6	**481**
menedżerski	581	46	28	**655**	187	33	5	**225**
produkcja	2915	65	31	**3011**	612	261	72	**945**
inne	191	202	158	**551**	2 622	86	24	**2 732**
Razem	**4118**	**363**	**233**	**4714**	**3 839**	**437**	**107**	**4 383**

**zatrudnionych na podstawie umów o pracę*

Grupa Comarch zatrudnia wielu pracowników spoza Polski, wpisując się tym samym w specyfikę branży IT, gdzie standardem jest międzynarodowe środowisko pracy i wielokulturowość zespołów pracowniczych. Udział pracowników spoza Polski nieznacznie wzrósł w 2018 roku w stosunku do poziomu ubiegłorocznego.

S.2.9 **Stosunek średniego wynagrodzenia zasadniczego kobiet do średniego wynagrodzenia zasadniczego mężczyzn według kategorii pracowników:**

Kategorie pracowników	Comarch S.A. 2018	Comarch S.A. 2017	Grupa Comarch 2018	Grupa Comarch 2017
administracja	92%	98%	90%	95%
menedżerski	66%	66%	68%	68%
produkcja	76%	76%	75%	74%
inne	72%	68%	72%	69%

Średnie wynagrodzenie kobiet w Comarch S.A. i w Grupie Comarch jest niższe niż średnie wynagrodzenie mężczyzn. Wynika to głównie z faktu, że zatrudniane kobiety posiadają krótsze doświadczenie w branży IT i krótszy staż pracy w Comarch, co wpływa na poziom wynagrodzeń. W grupie pracowników, gdzie doświadczenie w branży i staż pracy są zbliżone dla kobiet i mężczyzn (administracja), poziom zarobków jest wyrównany.

System oceny pracowników

W Grupie Comarch funkcjonuje sformalizowany system oceny pracowników zapewniający, dzięki któremu zdecydowana większość pracowników otrzymuje regularne oceny wyników swojej pracy oraz informacje na temat możliwości rozwoju zawodowego.

S.2.13 **Łączna wysokość rocznych składek na PFRON**

w tys. PLN	2018	2017
Comarch S.A.	2 012	1 843
Grupa Comarch	2 279	2 073

6.4. Szkolenia

S.5.1., S.5.2.

Centrum Szkoleniowe Comarch jest komórką wyodrębnioną ze struktur Comarch S.A. oferującą specjalistyczne szkolenia oraz konsultacje informatyczne i biznesowe na każdym poziomie zaawansowania, zarówno w ramach szkoleń wewnętrznych kierowanych do pracowników Grupy Comarch, jak i oferowanych szerokiemu gronu klientów zewnętrznych. Centrum Szkoleniowe korzysta z ponad 20 lat doświadczenia Comarch, jako firmy opartej na wiedzy. W ponad 300 programach szkoleniowych prowadzonych przez 80 wykwalifikowanych trenerów bierze udział ok. 10 000 uczestników rocznie.

Poza szkoleniami specjalistycznymi, kursami czy warsztatami, Centrum Szkoleniowe Comarch organizuje swój flagowy program szkoleniowy poświęcony zarządzaniu i dedykowany menedżerom. **Comarch Akademia Zarządzania** jest programem szkoleniowym skierowanym bezpośrednio do kadry kierowniczej. Celem programu jest wsparcie rozwoju kompetencji menedżerskich. Na szkolenia zapraszane są osoby ze stanowisk kierowniczych (decyduje przede wszystkim pozycja w strukturze organizacyjnej). Pracownicy awansujący na stanowiska kierownicze cyklicznie będą zapraszani do nowotworzonych grup szkoleniowych. Zasadą programu jest praca w grupie, która spotyka się cyklicznie na kolejnych zajęciach. Dzięki temu uczestnicy mają możliwość nie tylko skonfrontować nabyte kompetencje z praktyką na miejscu pracy, ale również przedyskutować osiągnięte efekty w ramach kolejnych zajęć. Między zajęciami uczestnicy programu będą otrzymywać dodatkowe materiały i zadania do wykonania.

Średnia liczba godzin szkoleniowych na pracownika (wg płci i kategorii pracowników):

Comarch SA	2018			2017		
wszystkie szkolenia	kadra menedżerska	pozostali	razem	kadra menedżerska	pozostali	razem
kobiety	11,13	11,53	11,51	13,28	11,98	12,03
mężczyźni	10,86	12,92	12,85	23,26	12,73	13,21
Razem	**10,94**	**12,52**	**12,47**	**21,00**	**12,54**	**12,90**
	2018			**2017**		
szkolenia wewnętrzne	kadra menedżerska	pozostali	razem	kadra menedżerska	pozostali	razem
kobiety	10,81	11,39	11,37	9,06	11,93	11,82
mężczyźni	10,71	12,65	12,57	9,03	12,64	12,47
Razem	**10,74**	**12,29**	**12,23**	**9,04**	**12,45**	**12,30**

Grupa Comarch wszystkie szkolenia	2018 kadra menedżerska	2018 pozostali	2018 razem	2017 kadra menedżerska	2017 pozostali	2017 razem
kobiety	11,05	9,59	9,63	13,18	12,04	12,08
mężczyźni	10,72	10,33	10,34	22,91	12,75	13,22
Razem	**10,81**	**10,13**	**10,14**	**20,71**	**12,57**	**12,92**

szkolenia wewnętrzne	2018 kadra menedżerska	2018 pozostali	2018 razem	2017 kadra menedżerska	2017 pozostali	2017 razem
kobiety	10,77	9,35	9,39	9,04	11,99	11,87
mężczyźni	10,58	9,97	9,99	9,01	12,66	12,48
Razem	**10,63**	**9,80**	**9,82**	**9,01**	**12,48**	**12,32**

Liczba pracowników podnoszących kwalifikacje zawodowe, którym przysługują określone uprawnienia z tego tytułu w stosunku do pracodawcy (np. urlopy szkoleniowe) ze wskazaniem liczby pracowników, którym pracodawca współfinansuje lub finansuje podnoszenie kwalifikacji zawodowych:

Comarch SA wszystkie szkolenia	2018	2017	Grupa Comarch wszystkie szkolenia	2017	2016
kobiety	1 493	1 127	kobiety	1 569	1 142
mężczyźni	4 074	3 158	mężczyźni	4 181	3 178
Razem	**5 567**	**4 285**	**Razem**	**5 750**	**4 320**

szkolenia zewnętrzne	2018	2017	szkolenia zewnętrzne	2018	2017
kobiety	220	180	kobiety	236	183
mężczyźni	613	589	mężczyźni	631	594
Razem	**833**	**769**	**Razem**	**867**	**777**

Ze względu na brak zainteresowania ze strony pracowników i niewielką liczbę osób w wieku emerytalnym Comarch nie organizuje programów związanych z zakończeniem kariery zawodowej wynikającym z przejścia na emeryturę lub rozwiązania umowy o pracę.

6.5. Korzystanie z pomocy publicznej i zlecenia publiczne

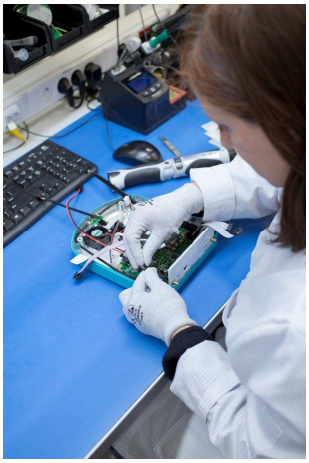

S.1.1.

Jednym z głównych celów strategicznych Grupy Comarch jest opracowywanie nowych, konkurencyjnych produktów, pozwalających na zapewnienie dalszego rozwoju Comarch, a co za tym idzie zwiększenie jej wartości. Utrzymanie dynamiki sprzedaży wymaga nakładów na rozwój produktów oraz właściwą ich promocję i marketing. Dotyczy to zarówno modyfikacji już istniejących produktów i technologii, jak również opracowywania nowych produktów. Nakłady na prace badawczo-rozwojowe w 2018 roku osiągnęły wartość 181,1 mln PLN i tym samym przekroczyły 13% przychodów ze sprzedaży Grupy Comarch. Grupa Comarch przeznaczyła na nie zarówno środki własne, jak i aktywnie pozyskiwała fundusze europejskie. Środki te aktywnie pozyskują dwie spółki Grupy Comarch - Comarch S.A. oraz Comarch Healthcare S.A. Nakłady na prace badawczo-rozwojowe w Comarch S.A. w 2018 roku osiągnęły wartość 145,5 mln PLN.

Działalność w Specjalnej Strefie Ekonomicznej

Comarch S.A. prowadzi działalność gospodarczą w Specjalnej Strefie Ekonomicznej „Krakowski Park Technologiczny" w Krakowie. Z tytułu poniesionych nakładów inwestycyjnych Comarch S.A. korzysta z pomocy publicznej w formie zwolnień w podatku dochodowym.

Szczegółowy opis posiadanych ulg inwestycyjnych z tytułu prowadzenia działalności w Specjalnych Strefach Ekonomicznych został opublikowany w nocie 3.10 Skonsolidowanego Sprawozdania Finansowego Grupy Comarch za rok 2018.

S.1.2. Sprzedaż do klientów z sektora publicznego kształtowały się jak poniżej.

w tys. PLN	12 miesięcy 2018	%	12 miesięcy 2017	%
Przychody ze sprzedaży Comarch S.A.	**966 100**	**100,0%**	**755 517**	**100,0%**
w tym od sektora publicznego	33 505	3,7%	31 522	4,2%
Przychody ze sprzedaży GK Comarch	**1 369 619**	**100,0%**	**1 125 110**	**100,0%**
w tym od sektora publicznego	193 000	14,1%	64 018	5,7%

W 2018 roku znacznie wzrosły przychody Grupy ze sprzedaży do klientów z sektora publicznego. Wzrost przychodów wyniósł 129 mln PLN, tj. 201,5%, co jest związane ze realizacją nowych dużych kontraktów na dostawę produktów i usług informatycznych. Sektor publiczny odpowiadał za 14,1% przychodów Grupy Comarch w omawianym okresie.

Wysokość dotacji otrzymanych w poszczególnych latach

w tys. PLN	2018	2017
Comarch S.A.		
7 Program Ramowy (Komisja Europejska)	308	51
Fundusze Strukturalne POIG	-	-
Fundusze Strukturalne POIR	1 490	5 558
Środki krajowe	-	-
Pomoc de minimis	-	-
Razem	**1 798**	**5 609**
Grupa Comarch		
7 Program Ramowy (Komisja Europejska)	308	-166
Fundusze Strukturalne POIG	-	-
Fundusze Strukturalne POIR	1 490	5 558
Środki krajowe	113	604
Pomoc de minimis	207	21
Razem	**2 119**	**5 997**

7. Bezpieczeństwo i higiena pracy

SYSTEM NADZORU I BADANIA WYPADKÓW

S.4.1., S.4.2., S.4.3., S.4.4., S.4.5., S.4.9

W Grupie Kapitałowej Comarch wypadki przy pracy badają zgodnie z obowiązującymi przepisami: Główny Specjalista ds. BHP oraz Przedstawiciel Pracowników. Protokoły ustalania okoliczności i przyczyn wypadków zatwierdzane są przez Pracodawcę. Rejestr wypadków przy pracy oraz dokumentacja wypadków podlega archiwizacji. Sposób zgłaszania i rejestrowania wypadków opisany jest w wewnętrznych procedurach opracowanych na podstawie obowiązujących wymagań prawnych oraz praktyki Comarch.

We wszystkich spółkach Grupy Kapitałowej Comarch dotychczas nie odnotowano żadnych wypadków śmiertelnych i ciężkich. Nie zanotowano również wypadków wśród podwykonawców Comarch.

Comarch we wszystkich swoich oddziałach posiada grupę Ratowników liczącą łącznie ponad 100 osób. Ratownikami są pracownicy przeszkoleni z zasad udzielania pierwszej pomocy przedmedycznej oraz postępowania podczas ewakuacji w sytuacji awaryjnej. Co 2 lata organizowane są szkolenia dla Ratowników, mają one na celu odświeżenie i usystematyzowanie wiedzy, informowanie o ewentualnych zmianach w standardach udzielania I-szej pomocy przedmedycznej oraz o zmianach organizacyjnych w zakresie ewakuacji. Szkolenia mają także na celu uzupełnienie liczby Ratowników. Ratownicy mają do dyspozycji środki do udzielania pierwszej pomocy oraz instrukcje udzielania pomocy przedmedycznej. Przygotowane zostały także instrukcje i listy kontrolne określające zasady postępowania podczas ewakuacji. Ratownikami są ochotnicy.

WYPADKI PRZY PRACY

Zestawienie liczby wypadków przy pracy oraz traktowanych na równi z wypadkami przy pracy w latach 2017-2018

W 2017 roku zaistniało 10 wypadków przy pracy.

W 2018 roku w Grupie Comarch zaistniało łącznie 8 wypadków przy pracy.

Jeden wypadek wydarzył się podczas wykonywania pracy, ale bez związku ze świadczeniem pracy.

Trzy wypadki miały miejsce podczas przemieszczania się pracownika na stanowisko pracy. Wypadki zdarzyły się podczas czynności nie będących w bezpośrednim związku z wykonywaną pracą.

Cztery kolejne wypadki zostały zakwalifikowane jako wypadki na równi z wypadkami przy pracy. Wypadki zaistniały w czasie podróży służbowych pracowników.

Najczęstszymi urazami w 2018 roku były urazy kończyn dolnych oraz urazy dłoni.

Przyczyny zaistnienia tych wypadków wiążą się z gównie z czynnikiem ludzkim oraz w jednym przypadki z czynnikiem technicznym. Wszystkie wypadki zakwalifikowano jako lekkie. Cztery wypadki nie

spowodowały niezdolności do pracy, pozostałe cztery wypadki spowodowały łącznie 35 dni niezdolności do pracy w spółce Comarch SA oraz 14 i 82 dni niezdolności do pracy kolejno w spółce Comarch Healthcare SA oraz w spółce zagranicznej Comarch SAS.

ZESTAWIENIE DANYCH DOTYCZĄCYCH WYPADKÓW PRZY PRACY W LATACH 2017-2018

W latach 2017-2018 Grupie Comarch nie odnotowano żadnych wypadków śmiertelnych, ciężkich lub zbiorowych.

W Comarch szacuje się wypadkowość, tj. sumę wypadków zaistniałych w ciągu roku, przedstawioną za pomocą wskaźników. Wskaźniki te umożliwiają porównanie i ocenę firmy pod względem wielkości wypadkowości. Stosowane są dwa mierniki: wskaźnik częstości oraz ciężkości wypadków.

Wskaźnik częstości wyrażony jest stosunkiem liczby wypadków do liczby osób zatrudnionych, natomiast wskaźnik ciężkości to stosunek liczby dni straconych, spowodowanych absencją wypadkową do liczby wszystkich zaistniałych wypadków

Tab.1. Wskaźniki związane z wypadkami przy pracy:

Rok	Liczba wypadków w GK Comarch	Liczba wypadków z podziałem na płeć GK Comarch (K,M)	Liczba wypadków w Comarch S.A.	Liczba dni zwolnienia lekarskiego GK Comarch	Liczba dni zwolnienia lekarskiego dla Comarch S.A.	Wskaźnik częstości GK Comarch	Wskaźnik częstości Comarch S.A.	Wskaźnik ciężkości GK Comarch	Wskaźnik ciężkości Comarch S.A.
2017	10	K:6, M:4	6	328	123	1,8	1,4	32,8	20,5
2018	8	K:1, M:7	6	131	35	1,2	1,3	7	5,83

Zestawienie liczby wypadków przy pracy oraz traktowanych na równi z wypadkami przy pracy z podziałem na wypadki w Krakowie oraz pozostałych lokalizacjach w latach 2017-2018

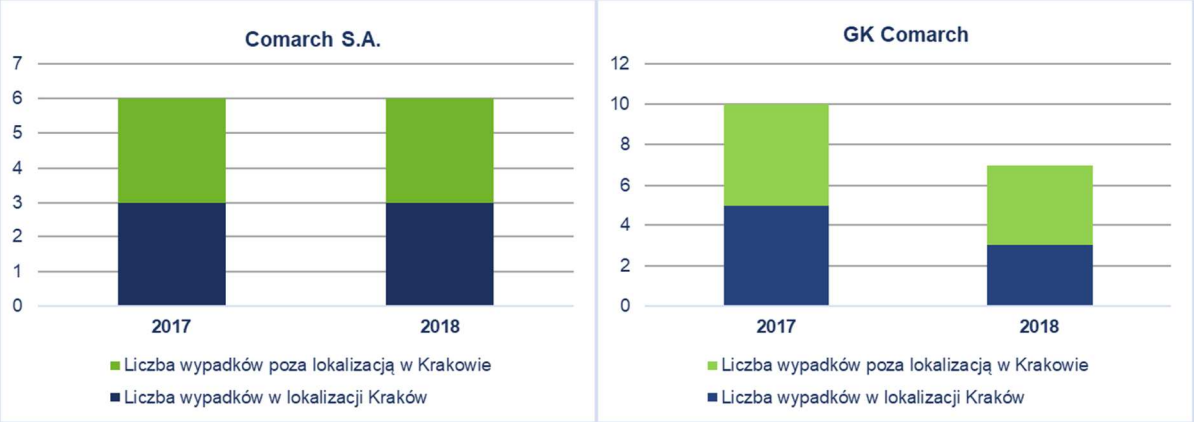

Wskaźnik ciężkości wypadków przy pracy oraz wypadków traktowanych na równi z wypadkami przy pracy w latach 2017-2018

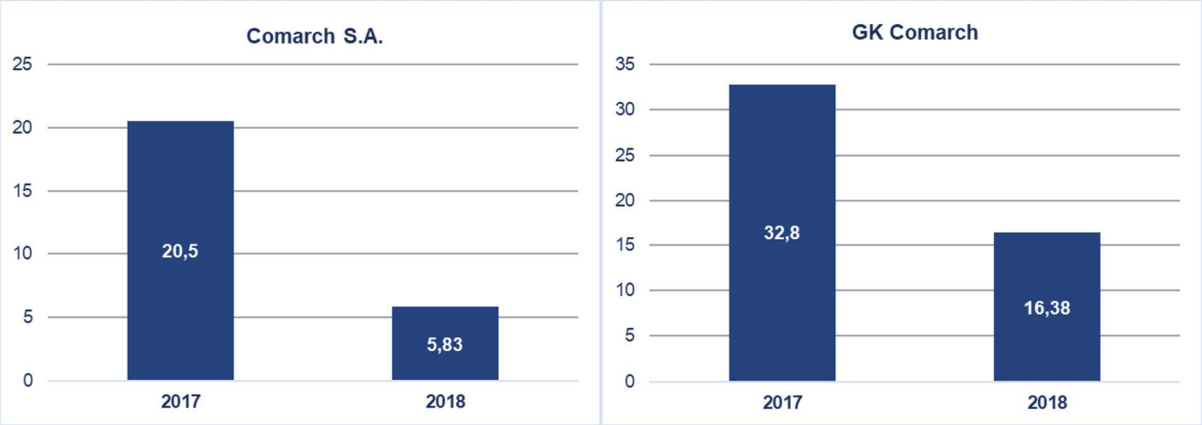

Wskaźnik częstości wypadków przy pracy oraz wypadków traktowanych na równi z wypadkami przy pracy w latach 2017-2018

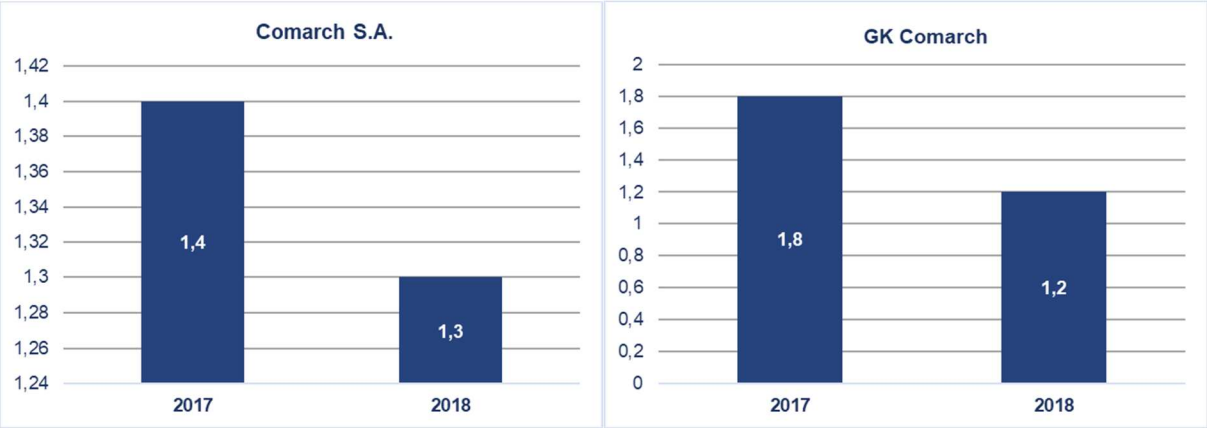

W 2018 roku ilość wypadków pozostała taka sama jak w roku poprzednim przy zwiększeniu liczby pracowników o 372 osoby dla Comarch SA.

Ogólna liczba wypadków w Grupie Comarch spadła z dziesięciu w 2017 roku do ośmiu w roku 2018. Wystąpił jeden wypadek w spółce Comarch Healthcare SA przy wzroście liczby pracowników o 126 osób oraz jeden wypadek w spółce zagranicznej Comarch SAS przy wzroście pracowników o 26 osób.

Wskaźnik ciężkości wypadków przy pracy w 2018 roku wyniósł dla Comarch SA 5,83 (16,30 dla Grupy Comarch). Porównując z ubiegłym rokiem odnotowano znaczący spadek tego wskaźnika (-70% dla Comarch SA i -50% dla Grupy Comarch).

Wskaźnik częstości wypadków przy pracy w 2018 roku w Comarch SA wyniósł 1,3, natomiast dla całej Grupy Comarch 1,2. Porównując z rokiem 2017, wskaźnik częstości wypadków zmniejszył się w stosunku do 2017 roku z wartości 1,4 dla Comarch SA (1,8 dla Grupy Comarch) do 1,3 (1,2 dla Grupy Comarch), czyli zmniejszył się o ok 7% (dla całej Grupy Comarch spadek o około 33%).

S.4.6, S.4.7, S.4.8

W Comarch S.A. i spółkach Grupy Comarch nie stwierdzono przypadków chorób zawodowych. Nie ma również szczególnego narażenia na konkretne choroby zawodowe.

W Comarch S.A. i spółkach Grupy Comarch nie występują stanowiska pracy na których występują stanowiska z przekroczeniami NDN (najwyższe dopuszczalne natężenia) i NDS (najwyższe dopuszczalne stężania). Nie ma również stanowisk pracy z nieakceptowalnym poziomem ryzyka zawodowego.

S.3.1., S.3.2, S.3.3, S.3.5, S.3.6, S.4.10.

W Comarch S.A. oraz polskich spółkach Grupy Comarch nie utworzono związków zawodowych, w Comarch S.A. zamiennie powołano Radę Pracowników, która funkcjonuje na podstawie ustawy z dnia 7 kwietnia 2006 r. o informowaniu pracowników i przeprowadzaniu z nimi konsultacji. Przedstawiciele pracowników są wybierani spośród wszystkich pracowników zatrudnionych na podstawie umowy o pracę. Wyboru dokonują pracownicy Spółki co 2 lata. Przedstawiciele pracowników biorą udział min. w analizie wypadków przy pracy zgodnie z obowiązującym ustawodawstwem. Pracodawca w 2016 roku prowadził konsultacje z przedstawicielami pracowników w sprawie zmian w regulaminie pracy. Proponowane przez pracodawcę zmiany zostały zaakceptowane jednomyślnie przez przedstawicieli pracowników. W polskich spółkach Grupy Comarch nie występują zbiorowe układy pracy.

W spółkach zagranicznych grupy kapitałowej w regionie DACH nie ma związków zawodowych. Istnieją natomiast rady zakładowe. Pracownicy wybierają radę zakładową dla danej lokalizacji, wówczas wszyscy pracownicy danej lokalizacji podlegają pod daną radę zakładową. Rada zakładowa nie jest obowiązkowa, decyzja o wyborze rady należy do pracowników. Nie wszyscy pracownicy mogą uczestniczyć w wyborach. Ograniczenia w wyborze rady związane są ze stażem pracy. Wybory odbywają się co kilka lat, regulowane jest to zapisami ustawy.

Rady zakładowe w poszczególnych spółkach Grupy Kapitałowej Comarch w rejonie DACH:

- Comarch Solutions AG - Innsbruck
- Comarch AG - Monachium
- Comarch Software und Beratung AG

W spółce Comarch SRL (Włochy) nie funkcjonują związki zawodowe. Natomiast pracownicy podlegają narodowemu zbiorowemu kontraktowi pracy, który został stworzony, aby regulować relacje między pracownikami a pracodawcami. Zbiorowy, ponieważ wpływa na wszystkich pracowników w sektorze podlegającym umowie i krajowym, ponieważ dotyczy wszystkich firm, które znajdują się na terytorium Włoch. Reguluje stosunek pracy, np. harmonogram, kwalifikacje i obowiązki, wynagrodzenie itp. Spółka Comarch SRL podlega pod 'CCNL del commercio' (handel).

W pozostałych zagranicznych spółkach Grupy Comarch nie ma związków zawodowych. W niektórych z nich funkcjonują porozumienia sektorowe.

S.3.3.

W żadnej ze spółek Grupy Comarch w ostatnim roku nie wszczęto sporów zbiorowych.

W każdej umowie inwestycyjnej Comarch zamieszcza klauzulę, w której wymaga od wykonawcy zachowania podstawowych praw pracowniczych. Taki zapis obejmuje m.in. obowiązek zatrudniania pracowników zgodnie z postanowieniami Kodeksu Pracy i przepisów wykonawczych dotyczących zatrudniania pracowników, wypłacania należnych im pensji i zapewnienia warunków pracy wymaganych przez prawo. Wykonawcy są również umownie zobowiązani do zapewnienia pracownikom bezpieczeństwa, higienicznych warunków wykonywania pracy oraz dobrego samopoczucia oraz wypełniania postanowienia dotyczącego BHP.

8. Ochrona Środowiska

Polityka środowiskowa oraz procedury funkcjonujące w ramach Zintegrowanego Systemy Zarządzania zobowiązują Comarch SA do podejmowanie aktywnych działań na rzecz ograniczania negatywnego wpływu na środowisko naturalne. W ramach wdrożonego Systemu Zarządzania Środowiskowego zgodnego z wymaganiami normy ISO 14001 Comarch zidentyfikował aspekty środowiskowe, które monitoruje, nadzoruje i na które wpływa.

Grupa Comarch przestrzega lokalnych przepisów prawnych w zakresie ochrony środowiska naturalnego. Comarch świadomie ogranicza wpływ swojej działalności na środowisko naturalne, minimalizując zużycie zasobów naturalnych oraz ogranicza wytwarzanie odpadów powstających w wyniku bieżącej działalności. Promuje także ekologiczny styl życia pośród swoich pracowników, prowadząc akcje zachęcające do czynnego uczestnictwa w ochronie środowiska naturalnego, takie jak dobrowolne podpisywanie „zielonej deklaracji" przez pracowników Comarch.

E.4.1., E.4.2., E.4.3., E.4.4.

Tereny cenne przyrodniczo nie znajdują się w sąsiedztwie bądź sferze oddziaływania Comarch. Działalność Comarch nie powoduje istotnych strat środowiskowych.

Comarch monitoruje na bieżąco zanieczyszczenie powietrza czujnikiem zainstalowanym na jednym z budynków w SSE w Krakowie. Czujnik jest włączony do sieci Airly co pomaga w stworzeniu krajowej sieci pomiarowej monitorującej smog.

8.1. Wykorzystanie surowców naturalnych

E.1.1., E.1.2.

Ze względu na fakt, iż Comarch S.A. jest producentem oprogramowania i systemów informatycznych, działalność spółki nie wiąże się z bezpośrednim wykorzystywaniem surowców będących zasobami naturalnymi jak rudy, minerały, drewno. Korzysta natomiast z typowych mediów, zużywanych w trakcie bieżącej pracy. Wśród wykorzystywanych surowców zidentyfikowano: energię elektryczną, gaz ziemny, paliwa płynne (benzynę i olej napędowy), energię cieplną oraz wodę.

Część działalności Grupy Comarch stanowi również niskoseryjna produkcja urządzeń elektronicznych z podzespołów kupowanych na zewnątrz oraz związane z tym prace projektowo-badawcze. Produkcja odbywa się w nowoczesnej hali produkcyjnej zlokalizowanej w Specjalnej Strefie Ekonomicznej w Krakowie. Do ww. produkcji oraz prac badawczo-rozwojowych w tym zakresie, w minimalnych ilościach wykorzystywane są materiały procesowe, jak kleje epoksydowe, cyjanoakrylowe, metaakrylowe i pochodne (maksymalnie 1 litr rocznie), cyna (maksymalnie kilka kilogramów rocznie), topniki (maksymalnie 1 kilogram rocznie), substancje odtłuszczające np. IPA i inne (w ilości kilku litrów rocznie), itp. W ramach Zintegrowanego Systemy Zarządzania jakością spółka prowadzi rejestr substancji chemicznych.

Ze względu na fakt, że Comarch S.A. produkuje i wprowadza na rynek urządzenia elektroniczne z komponentów wytwarzanych i dostarczanych przez firmy trzecie, spółka nie ma możliwości szczegółowo analizować składu wykorzystywanych do produkcji podzespołów i wskazać, czy ich poszczególne elementy są z materiałów odnawialnych czy nieodnawialnych.

Pozostałe spółki Grupy Comarch również nie korzystają bezpośrednio z surowców pierwotnych.

Dodatkowo w toku procesów produkcyjnych i logistycznych wykorzystuje się papierowe, kartonowe, plastikowe i drewniane opakowania i zabezpieczenia. Poniżej przedstawiono zestawienie ilości

wprowadzonych na rynek opakowań. Ilość wprowadzonych opakowań wynika bezpośrednio ze wielkości sprzedaży.

Opakowania wprowadzone na rynek	2018	2017
COMARCH S.A.	1 023 kg	1 316 kg
Grupa Comarch	2 746 kg	3 221 kg

8.2. Wyroby gotowe

Sposób oddziaływania na środowisko

Urządzenia elektroniczne produkowane przez Grupę Comarch zasilane są energią elektryczną przez co oddziaływają na środowisko. Ilość zużywanej energii przez produkty spółki nie jest możliwa do dokładnego oszacowania, gdyż zależy ona od bardzo wielu czynników na który spółka nie ma wpływu m.in. od intensywności użytkowania, warunków atmosferycznych, trybu pracy i rodzaju dołączonych do urządzeń akcesoriów. Produkowane przez Grupę Comarch urządzenia elektroniczne po okresie eksploatacji stają się odpadem przez co również mogą oddziaływać na środowisko.

Opis polityk

Na etapie tworzenia produktów, aby ograniczyć ich wpływ na środowisko naturalne, Grupa Comarch stawia sobie za jeden z głównych celów ograniczenie zużycia energii elektrycznej w każdej kolejnej wersji danego urządzenia.

Kolejnym sposobem na ograniczenie wpływu produkowanych urządzeń na środowisko naturalne jest zastosowanie dla wyrobów przepisów dyrektywy EU WEEE 2002/96/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 27 stycznia 2003 r. w sprawie zużytego sprzętu elektrotechnicznego i elektronicznego. Urządzenia produkowane przez Grupę Comarch są odpowiednio oznaczane jako urządzenia, które muszą zostać w odpowiedni sposób zutylizowane po zakończeniu ich eksploatacji. Działania proekologiczne związane z produktem, który stanie się w przyszłości odpadem nie sprowadzają się tylko do odpowiedniego oznaczenia. Wieloletnie działania i troska o środowisko zaowocowały szeregiem inicjatyw związanych z projektowaniem urządzeń, m.in.:

- opracowywanie produktów, dla których możliwa jest modernizacja dzięki budowie umożliwiającej wprowadzanie poprawek
- opracowywanie produktów możliwych do ponownego wykorzystania po okresie eksploatacji dzięki budowie umożliwiającej łatwy rozbiór urządzenia na części składowe i po jego ew. naprawie ponowne wykorzystanie (serwisowalność).

Projektowane urządzenia spełniają również wymagania dyrektywy RoHS Restriction of Hazardous Substances (2002/95/EC) dzięki zastosowaniu której ograniczone zostało użycie substancji niebezpiecznych w produkcie które mogłyby przeniknąć do środowiska naturalnego.

Wskaźniki

Miernikiem realizacji celu związanego z ograniczeniem zużycia energii są:

- wzrost udziału zasilaczy sieciowych o wyższej klasie sprawności energetycznej
- spadek średniej pobieranej mocy przez urządzenia mierzony w trybie pracy o największym zapotrzebowaniu na moc.

Miernikami realizacji celów związanych ze spełnieniem dyrektyw WEEE i RoHS są deklaracje zgodności dostępne dla każdego urządzenia.

W aktualnie produkowanym urządzeniu CardioVest zostały wprowadzone funkcje związane z ograniczeniem negatywnego wpływu na środowisko polegające m.in. na zastosowaniu zasilacza sieciowego z VI klasą sprawności energetycznej (najwyższa klasa), ograniczeniu poboru energii poprzez zmiany w oprogramowaniu urządzenia oraz opracowanie opakowania które jest lekkie i wykonane z papieru, który może zostać poddany recyklingowi. Urządzenie spełnia wymagania RoHS i WEEE.

Jednym z celów strategii na kolejne lata jest opracowanie nowej wersji urządzenia CardioVest, w której zostaną wprowadzone zmiany sprzętowe oraz zmiany w oprogramowaniu mające na celu dalsze ograniczenie zużycia energii poprzez m.in wprowadzanie nie używanych w danym momencie elementów urządzenia w stan uśpienia.

E.8.2	Przychody z produktów oraz usług z nimi związanych opracowanych z uwzględnieniem kryteriów środowiskowych	2018	2017
	Comarch SA	3,9%	0,6%
	GK Comarch	10,3%	0,4%

Powyższe wskaźniki w 2018 roku są efektem zwiększonej sprzedaży wyrobów gotowych (hardware własnego Comarch) i usług z nimi związanych w 2018 roku. Grupa wytwarza jednak przede wszystkim produkty niematerialne i świadczy usługi.

8.3. Energia

E.2.1., E.2.2., E.2.3.

Grupa Comarch stale monitoruje zużycie energii elektrycznej, ciepła i paliw we wszystkich obszarach swojej działalności, skupiając się przede wszystkim na zużyciu energii elektrycznej i gazu wykorzystywanych w budynkach będących własnością Comarch S.A. oraz na zużyciu paliw płynnych służących do napędu samochodów należących do floty Comarch. Znaczący udział w konsumpcji energii elektrycznej mają Data Center w Krakowie, Warszawie oraz w Dreźnie i Lille.

We wrześniu 2018 roku w Comarch S.A. został wdrożony i certyfikowany System Zarządzania Energią zgodny z międzynarodowym standardem ISO 50001. W ramach tego systemu podejmowany jest szereg działań zmierzających do poprawy efektywności energetycznej przedsiębiorstwa głównie w obszarach tzw. znaczącego zużycia energii (energia elektryczna, energia cieplna, flota). Działania te uwzględniają modernizację budynków i wyposażenia, wykorzystywanie odnawialnych źródeł energii, zastosowanie odpowiedniej polityki zakupowej, polityki modernizacji floty, a także prowadzenie akcji uświadamiających wśród pracowników i ciągłe monitorowanie odpowiednich wskaźników. Wymienione działania realizowane są w ramach programów i zadań energetycznych na dany okres.

Obiekty Comarch są budynkami nowoczesnymi, posiadającymi systemy zarządzania energią elektryczną i ciepłem. W obiektach będących własnością Comarch (m.in. budynki SSE w Krakowie, budynki w Warszawie i Łodzi) stopniowo wymieniane są lampy wyładowcze (świetlówki) na te tworzone w technologii LED oraz wprowadzane są bardziej nowoczesne i energooszczędne urządzenia.

W 2018 roku Comarch S.A. korzystała z ekologicznej energii w ramach oferty Tauron Eko Biznes, w ramach której kupowana energia elektryczna w całości lub części jest produkowana w tzw. wysokosprawnej kogeneracji, czyli procesie wspólnego wytwarzania energii elektrycznej oraz ciepła, zmniejszając tym samym emisje CO_2 do atmosfery.

Dynamika rozwoju, nawiązanie długofalowej współpracy z kontrahentami z całego świata, a w związku z tym utworzenie nowych miejsc pracy oznacza konieczność rozbudowy ośrodków programistycznych w całej Polsce, a co za tym idzie wzrost potrzeb energetycznych Comarch.

Na początku 2018 roku Comarch S.A. rozpoczął eksploatację nowoczesnego budynku biurowego SSE7, położonego na terenie Specjalnej Strefy Ekonomicznej w Krakowie, w obrębie kampusu należącego do Comarch przy ulicy prof. Michała Życzkowskiego w Krakowie. Budynek posiada garaż podziemny, parter, 4 piętra użytkowe oraz kondygnację techniczną na dachu budynku. Całkowita liczba użytkowników

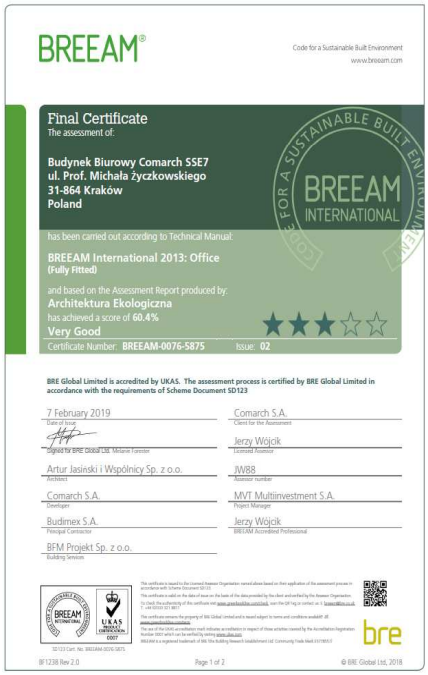
BREEAM®

Code for a Sustainable Built Environment
www.breeam.com

Final Certificate
The assessment of:

Budynek Biurowy Comarch SSE7
ul. Prof. Michała Życzkowskiego
31-864 Kraków
Poland

CODE FOR A SUSTAINABLE BUILT ENVIRONMENT
BREEAM INTERNATIONAL

has been carried out according to Technical Manual:

BREEAM International 2013: Office
(Fully Fitted)

and based on the Assessment Report produced by:

Architektura Ekologiczna

has achieved a score of 60.4%

Very Good

Certificate Number: BREEAM-0076-5875 Issue: 02

BRE Global Limited is accredited by UKAS. The assessment process is certified by BRE Global Limited in accordance with the requirements of Scheme Document SD123

7 February 2019	Comarch S.A.
Date of Issue	Client for the Assessment
Signed for BRE Global Ltd. Melanie Forester	Jerzy Wójcik
	Licensed Assessor
Artur Jasiński i Wspólnicy Sp. z o.o.	JW88
Architect	Assessor number
Comarch S.A.	MVT Multiinvestment S.A.
Developer	Project Manager
Budimex S.A.	Jerzy Wójcik
Principal Contractor	BREEAM Accredited Professional
BFM Projekt Sp. z o.o.	
Building Services	

BREEAM INTERNATIONAL
UKAS
bre

SD123 Cert. No. BREEAM-0076-5875

BF1238 Rev 2.0 Page 1 of 2 © BRE Global Ltd, 2018

będzie sięgać 1500 osób. Budynek zaprojektowany został z dbałością o ekologię i przyjazne środowisko pracy, co potwierdza uzyskany certyfikat BREEAM Very Good. Budynek oferuje szereg udogodnień, m.in. kontakt wszystkich pomieszczeń pracy z bezpośrednim światłem dziennym, możliwość wietrzenia wszystkich pomieszczeń biurowych poprzez otwierane okna, duża ilość zieleni, dojazd ścieżkami rowerowymi, a także wewnętrzne i zewnętrzne przestrzenie do rekreacji i wypoczynku. Dodatkowo, ze względu na troskę o środowisko naturalne, na dachu budynku zainstalowano ogniwa fotowoltaiczne, służące do częściowego pokrycia własnego zapotrzebowania na energię elektryczną oraz ewentualnej odsprzedaży nadmiaru produkowanej energii do sieci elektroenergetycznej. W garażach podziemnych budynku zainstalowano stanowiska ładowania akumulatorów, które umożliwiają pracownikom korzystanie z ekologicznych pojazdów elektrycznych. Wyróżniającą cechą są półki świetlne, projektowane na południowych i zachodnich elewacjach. Półki świetlne mają podwójną funkcję: z jednej strony ocieniają pas przyokienny od słońca, z drugiej odbijają światło, doświetlając położoną w głębi traktu część pomieszczeń biurowych.

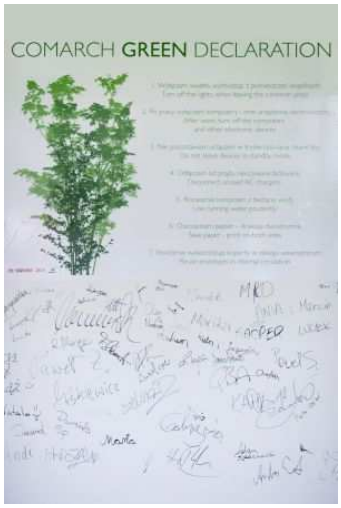

Co roku przygotowywane są programy środowiskowe, określające cele i działania ograniczające negatywne wpływy na środowisko oraz podnoszenie świadomości pracowników.

Wielu pracowników Comarch podpisało dobrowolną „zieloną deklarację", zawierającą zasady, których przestrzeganie pomaga dbać o środowisko. Zasady te są tak sformułowane i dopasowane do firmy, aby bez żadnych problemów mogły być stosowane przez pracowników Comarch.

- Wyłączam światło, wychodząc z pomieszczeń wspólnych,
- Po pracy wyłączam komputery i inne urządzenia elektroniczne,
- Nie pozostawiam urządzeń w trybie czuwania,
- Odłączam od prądu nieużywane ładowarki,
- Rozważnie korzystam z bieżącej wody,
- Oszczędzam papier – drukuję dwustronnie,
- Powtórnie wykorzystuję koperty w obiegu wewnętrznym.

Zużycie energii elektrycznej, ciepła, gazu oraz paliw Comarch S.A.	2018	2017
Zużycie energii elektrycznej[1)]	17 190 300 kWh	16 606 000 kWh
Zużycie ciepła[2)]	6 500 000 MJ	4 903 000 MJ
Zużycie gazu[3)]	327 488 kg	401 292 kg
Zużycie benzyny[4)]	340 358 kg	314 051 kg
Zużycie oleju napędowego[5)]	60 792 kg	63 339 kg
Całkowite zużycie energii[6)]	104 610 243 MJ	103 697 244 MJ
Zużycie energii/pracownika	22 357 MJ/pracownika	24 099 MJ/pracownika

1) Zużycie energii elektrycznej przedstawiane jest dla budynków zlokalizowanych w Polsce będących własnością Comarch tzn. budynków w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (SSE1, SSE2, SSE3, SSE4, SSE5, SSE6, SSE7), dwóch budynków w Warszawie (przy ul. Puławskiej oraz przy ul. Leśnej). Przedstawiane jest łączne zużycie energii elektrycznej dla tych budynków. Zużycie energii elektrycznej w roku 2018 wzrosło o 3,4 % w porównaniu z rokiem 2017. Wzrost wynika z migracji pracowników z wynajmowanych powierzchni biurowych do nowego budynku SSE7.

2) Zużycie energii cieplnej przedstawiane jest dla budynków zlokalizowanych w Polsce będących własnością Comarch tzn. budynków w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (SSE1, SSE5, SSE6, SSE7) oraz budynku w Łodzi. Przedstawiane jest łączne zużycie energii cieplnej dla tych budynków. Wzrost zapotrzebowania na energię cieplną w roku 2018 wynika z przyłączenia budynku SSE7 do miejskiej sieci ciepłowniczej.

3) Zużycie gazu przedstawione jest dla budynków zlokalizowanych w Polsce będących własnością Comarch, tzn. budynków w Specjalnej Stefie Ekonomicznej (SSE2, SSE3, SSE4) oraz budynków w Warszawie (przy ul. Puławskiej oraz przy ul. Leśnej). Przedstawiane jest łączne zużycie gazu dla tych budynków. Zużycie gazu podano w kg, wykorzystując do obliczeń następujący współczynnik: 1m^3 gazu = 0,75 kg. Zużycie gazu w roku 2018 było niższe o ok. 18 % w porównaniu z rokiem 2017.

4) Zużycie benzyny i oleju napędowego przedstawiane jest dla:
   - benzyny: przedstawiane jest łączne zużycie benzyny dla floty samochodowej w Polsce oraz paliwa używanego w sprzęcie wolnobieżnym.
   - oleju napędowego: przedstawiane jest łączne zużycie oleju napędowego dla floty samochodowej w Polsce i oleju wykorzystywanego w maszynach i agregatach służących do zasilania awaryjnego.

Zużycie paliw podane jest w kg, wykorzystując do obliczeń następujących współczynniki: 1 litr benzyny = 0,73421 kg, 1 litr oleju napędowego = 0,83752 kg. Zużycie benzyny w roku 2018 wzrosło o ok. 8 % w porównaniu z rokiem 2017. Wzrost wynika bezpośrednio ze wzrostu liczebności pojazdów we flocie samochodowej Comarch oraz zwiększenia intensywności używania pojazdów wywołanego stałą ekspansją spółki. Jednocześnie zużycie oleju napędowego w roku 2018 w porównaniu z rokiem 2017 zmalało o ok. 4 %, wynika to ze stopniowego wycofywania z floty pojazdów z silnikami wysokoprężnymi i stopniowego zastępowania ich bardziej ekologicznymi pojazdami z silnikami benzynowymi.

5) Do obliczenia całkowitego zużycia energii wewnątrz organizacji wzięto pod uwagę zużycie energii elektrycznej, energii cieplnej, gazu oraz paliw (benzyny i oleju napędowego) przedstawionych wyżej. Do obliczeń wykorzystano następujące współczynniki: 1 kg gazu = 14,75 kWh, 1 kg benzyny = 13,1 kWh, 1 kg oleju = 12,69 kWh. Całkowite zużycie energii zostało przeliczone na MJ. Całkowite zużycie energii w roku 2018 wyniosło 104 610 244 MJ i wzrosło o ok. 0,9 % w porównaniu z rokiem 2017, w związku ze wzrostem zużycia energii elektrycznej, cieplnej oraz benzyny. Obliczono również intensywność zużycia energii biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych pracowników w budynkach będących własnością Comarch. Zgodnie z danymi na 31 grudnia 2018 roku zatrudnionych było 4679 pracowników, co stanowi wzrost zatrudnienia o 372 osoby w porównaniu z analogicznym okresem roku 2017. Zużycie energii na osobę w roku 2018 wyniosło 22 357 MJ, a więc zmniejszyło się o ok. 7 % w porównaniu z rokiem 2017.

Zużycie energii elektrycznej, ciepła, gazu oraz paliw w Grupie Comarch[5)]	2018	2017
Zużycie energii elektrycznej	21 691 281 kWh	19 492 351 kWh
Zużycie ciepła	9 162 000 MJ	7 646 400 MJ
Zużycie gazu	333 515 kg	408 141 kg
Zużycie benzyny	412 068 kg	382 574 kg
Zużycie oleju napędowego	124 940 kg	146 244 kg
Całkowite zużycie energii	130 101 117 MJ	124 391 724 MJ
Zużycie energii/pracownika	21 540MJ/pracownika	22 445 MJ/pracownika

6) Przedstawiono dane z uwzględnieniem spółek Grupy Comarch (krajowych i zagranicznych).

8.4. Flota Comarch

Sukcesywnie wymieniana jest flota samochodowa na pojazdy, które spełniają europejskie wymagania emisji spalin. Grupa Comarch sukcesywnie modernizuje flotę samochodową. W 2018 roku w polskich spółkach zakupiono ponad 170 nowych samochodów (ponad 150 w spółce Comarch S.A.) spełniających rygorystyczne normy emisji spalin EURO6, w tym 13 ekologicznych pojazdów hybrydowych (9 w spółce Comarch S.A., 4 w pozostałych spółkach Grupy). W ramach zakupu nowych samochodów ponad 20 pojazdów charakteryzujących się normami EURO4, EURO 5 zostało wycofanych z eksploatacji.

Normy emisji spalin	Samochody w Comarch SA	
	2018	2017
EURO 6	66%	66%
EURO 5	32%	31%
EURO 4 i niższe	1%	3%

W spółkach zagranicznych większość samochodów również spełnia normę emisji spalin EURO 6. W 2018 roku zakupiono łącznie 4 nowe samochody (8 w 2017 roku oraz 12 w roku 2016) modernizując flotę i zwiększając liczbę pojazdów z bardziej ekologicznymi jednostkami napędowymi.

Normy emisji spalin	Samochody w Grupie Comarch	
	2018	2017
EURO 6	66%	65%
EURO 5	32%	32%
EURO 4 i niższe	2%	3%

8.5. Woda

E.3.1., E.3.2., E.3.3.

Działalność Comarch nie wiąże się ze zużyciem wody do celów technologicznych. Woda dostarczana w całości przez wodociągi miejskie jest wykorzystywana jedynie w pomieszczeniach higieniczno-sanitarnych od celów bytowych. Comarch nie pobiera bezpośrednio wód powierzchniowych oraz nie odprowadza ścieków do wód i gruntów.

Znaczący wpływ na poziom zużycia wody w krakowskiej SSE ma funkcjonujące tam centrum rekreacji, w skład którego wchodzi 25 metrowy basen pływacki.

Zużycie wody podlega ciągłemu monitorowaniu, w postaci odczytów z sublicników. W ramach działań dążących do minimalizacji zużycia, podnoszona jest świadomość pracowników, podejmowane są działania w celu zwiększenie szybkości i skuteczności reagowania na różnego rodzaju awarie.

Zużycie wody w Comarch S.A.	2018	2017
Zużycie wody	34 328 m^3	32 629 m^3
Zużycie wody na 1 pracownika	7,34 m3	7,58 m^3

Zużycie wody w Grupie Comarch	2018	2017
Zużycie wody	42 357 m3	41 241 m3
Zużycie wody na 1 pracownika	7,34 m3	7,44 m3

Zużycie wody przedstawione jest dla budynków zlokalizowanych będących własnością Comarch w Polsce, tzn. budynków w Specjalnej Strefie Ekonomicznej (SSE1 – SSE7), dwóch budynków w Warszawie (przy ul. Puławskiej oraz przy ul. Leśnej).

Dodatkowo w tabeli dotyczącej zużycia wody w Grupie Comarch zaprezentowano sumaryczne zużycie wody uwzględniające budynki będące własnością pozostałych spółek grupy w Polsce i za granicą.

Przedstawione jest łączne zużycie wody dla tych budynków. Całkowite zużycie wody rok do roku są na podobnym poziomie.

Pozorny, niewielki wzrost łącznego zużycia wody wynika z faktu przeniesienia populacji pracowników wykonujących pracę na powierzchniach wynajmowanych do budynków własnych – głównie SSE7. W nowododanym budynku SSE7 gdzie zasiedlenie wynosi ok 1200 osób zużycie wody wynosi 3,07 m^3 na jednego pracownika, co jest wartością ponad dwukrotnie niższa niż średnia. W budynku zastosowano nowoczesne rozwiązania znacząco ograniczające zużycie wody: perlatory, spłuczki dwufunkcyjne, systemy nawadniające wykorzystujące wódę opadową. Wynikiem tych działań jest wyraźne obniżenie zużycia jednostkowego.

8.6. Emisje

E.5.1., E.5.3.

Comarch stale dąży do minimalizacji negatywnego wpływu działalności na środowisko. W związku z tym od 2012 roku szacowana jest emisja ekwiwalentu dwutlenku węgla do środowiska. Podczas oszacowywania zastosowano metodologię polegającą na pomnożeniu danych dotyczących zużycia energii, wody, paliwa przez odpowiednie współczynniki konwersji emisji. Przeliczniki te pozwalają na zamianę tych danych na ekwiwalent dwutlenku węgla (CO_2e). CO_2e jest uniwersalną jednostką miary, która pozwala na oszacowanie wpływu na globalne ocieplenie wynikające z emisji gazów cieplarnianych. Poniżej przedstawiono szacunkowe wartości bezpośredniej (wynikającej z działalności organizacji) i pośredniej (z wszelkich innych czynności, np. konsumpcji energii elektrycznej, wody) emisji dwutlenku węgla dla roku bazowego.

Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych w Comarch S.A.	2018	2017
Emisja CO_2e	2 275 Mg CO_2e	2 453 Mg CO_2e
Emisja CO_2e/osobę	0,49 Mg CO_2e /osobę	0,57 Mg CO_2e /osobę
Emisja CO_2e/jednostkę przychodu*	2,36 CO_2e	3,25 CO_2e

Bezpośrednie emisje gazów cieplarnianych w Grupie Comarch	2018	2017
Emisja CO_2e	2 649 Mg CO_2e	2 934 Mg CO_2e
Emisja CO_2e/osobę	0,44 Mg CO_2e /osobę	0,44 Mg CO_2e /osobę
Emisja CO_2e/jednostkę przychodu*	1,94 CO_2e	2,66 CO_2e

*1 000 000 PLN

Do obliczenia bezpośredniej emisji gazów cieplarnianych wykorzystano dane dotyczące zużycia paliw (benzyny i oleju napędowego), a także gazu ziemnego dla budynków będących własnością Comarch S.A w Polsce. Uwzględniono również niezorganizowaną emisję wodorofluorowęglowodorów HFC pochodzącą z nieszczelności instalacji chłodniczych i klimatyzacyjnych. Podczas obliczeń korzystano ze wskaźników opracowanych przez organizację DEFRA – Greenhouse Gas Conversion Factor Reposiory, KOBIZE, RTE France, ISE Germany za rok 2018 i 2017. Dodatkowo przy obliczeniu emisji HFC wykorzystano dane z analizy prowadzonej bazy danych Centralnego Rejestru Operatorów. Bezpośrednia emisja gazów cieplarnianych dla Comarch S.A. w 2018 roku wyniosła 2 275 Mg CO_2e, co stanowi spadek o ok. 8 % w porównaniu z rokiem 2017. Tak znaczący spadek wynika z wprowadzenia regularnych kontroli szczelności urządzeń chłodniczych i klimatyzacyjnych oraz niższego zużycia gazu. Poziom łącznej emisji CO_2e na 1 pracownika obniżył się o 27 % r/r.

Całkowita emisja gazów cieplarnianych w Comarch S.A. (bezpośrednia i pośrednia łącznie)	2018	2017
Emisja CO_2e	15 661 Mg CO_2e	15 573 Mg CO_2e
Emisja CO_2e/osobę	3,35 Mg CO_2e/osobę	3,62 Mg CO_2e/osobę

Całkowita emisja gazów cieplarnianych w Grupie Comarch (bezpośrednia i pośrednia łącznie)	2018	2017
Emisja CO_2e	18 245 CO_2e	17 589 Mg CO_2e
Emisja CO_2e/osobę	3,03 Mg CO_2e/osobę	3,17 Mg CO_2e/osobę

W celu obliczenia intensywności emisji gazów cieplarnianych została zsumowana bezpośrednia i pośrednia emisja gazów cieplarnianych organizacji. Całkowita emisja gazów cieplarnianych dla Comarch S.A. w roku 2018 wyniosła 15 661 $MgCO_2e$, co stanowi wzrost o ok. 0,6 % w porównaniu z rokiem 2017. Obliczono również intensywność emisji gazów cieplarnianych, biorąc pod uwagę liczbę zatrudnionych w budynkach będących własnością Comarch S.A. Zgodnie z danymi na dzień 31 grudnia 2018 roku zatrudnionych było 4 679 osób, co stanowi wzrost zatrudnienia o 372 osoby w porównaniu z analogicznym okresem roku 2017. Całkowita emisja gazów cieplarnianych na osobę w roku 2018 wyniosła 3,35 Mg CO_2e, a więc zmniejszyła o około 8,0 % w porównaniu z rokiem 2017. Może to świadczyć o skuteczności wprowadzonych zmian mających na celu minimalizowane negatywnego wpływu spółki na środowisko naturalne.

Comarch dbając zarówno o środowisko jak i o ograniczenie kosztów związanych z transportem skraca maksymalnie łańcuch dostaw stosując zasadę dostawy bezpośrednio z punktu dystrybucji do użytkownika końcowego lub partnera biznesowego, wszędzie tam, gdzie jest to możliwe, czyli gdzie nie jest wymagana ingerencja w celu dokonania konfiguracji, instalacji na sprzęcie lub taka ingerencja i tak miałaby miejsce w lokalizacji użytkownika końcowego.

Duża redukcja wpływu transportu towarów i produktów jest również możliwa dzięki korzystaniu z transportu zbiorowego - firm kurierskich.

Przewozy organizowane i realizowane za pomocą własnych środków transportu przez pracowników Comarch S.A. są sporadyczne.

Ponieważ Comarch posiada bardzo dużą grupę odbiorców, którzy stanowią średnie i duże przedsiębiorstwa z całego świata, ilość odbytych delegacji służbowych przez pracowników Comarch liczona jest w tysiącach.

Liczba delegacji systematycznie wzrasta z uwagi na fakt, że co roku poszerza się grono klientów oraz otwierają się nowe oddziały zagraniczne firmy. Najczęstszym środkiem transportu wykorzystywanym przez pracowników Comarch (najczęściej podczas delegacji krajowych) są samochody oraz transport kolejowy. W delegacjach zagranicznych dominuje transport lotniczy. Do pozostałych środków transportu zostały zakwalifikowane: komunikacja miejska, autobus oraz taxi.

Redukcja emisji gazów cieplarnianych

Działanie związane z redukcją bezpośredniej emisji gazów cieplarnianych przeprowadzone w latach 2017-2018:

- systematyczna konserwacja i modernizacja instalacji zawierających wodorofluorowęglowodory (HFC). Redukcja emisji w stosunku do roku 2017 wynosi 89,143 $MgCO_2e$. Wyliczenia wykonane na podstawie bazy danych CRO oraz wskaźników wskazanych w Protokole z Kyoto.
- produkcja energii odnawialnej we własnej instalacji fotowoltaicznej pozwoliła na zredukowanie emisji CO_2 o 56,24 Mg.
- bieżącego wprowadzania rozwiązań energooszczędnych (wymiana źródeł światła na oświetlenie LED).
- Stopniowa wymiana pojazdów spalinowych na pojazdy hybrydowe.

Symbolicznym dowodem troski Grupy Comarch o stan środowiska naturalnego była akcja sadzenia drzewek zorganizowana przy współpracy z Zarządem Zieleni Miejskiej w Krakowie. Pracownicy Grupy Comarch posadzili 200 grabów na Plantach Krakowskich. Podobne akcje będą organizowane w kolejnych latach.

W ocenie Grupy, zarówno Grupa Comarch, jak i jej dostawcy nie mają bezpośredniego, ani znaczącego wpływu na zmiany klimatu.

Emisje substancji zubożających warstwę ozonową (SZWO)

W roku 2018 roku nie wystąpiły emisje SZWO. Emisje SZWO są monitorowane na podstawie bazy CRO (Centralny Rejestr Operatorów). Rejestruje się w niej wszystkie urządzenia klimatyzacyjne i przeciwpożarowe zawierające gazy zubożające warstwę ozonową. W rejestrze wprowadza się informacje o przeglądach i ewentualnych uzupełnieniach gazów.

E.5.2., E.5.4. Emisje tlenków azotu, tlenków siarki i innych znaczących emisji do powietrza

Comarch S.A.	2018	2017
Emisja CH_4	4,41 Mg CH_4	4,65 Mg CH_4
Emisja CH_4/jednostkę przychodu*	0,0046 Mg CH_4	0,0062 Mg CH_4
Emisja N_2O	3,73 Mg N_2O	3,78 Mg N_2O
Emisja N_2O CH4/jednostkę przychodu*	0,0039 Mg N_2O	0,0050 Mg N_2O
Grupa Comarch	**2018**	**2017**
Emisja CH_4	5,14 Mg CH_4	5,39 Mg CH_4

Emisja CH_4/jednostkę przychodu*	0,0038 Mg CH_4	0,0049 Mg CH_4
Emisja N_2O	7,25 Mg N_2O	6,24 Mg N_2O
Emisja N_2O CH4/jednostkę przychodu*	0,0053 Mg N_2O	0,0057 Mg N_2O

*1 000 000 PLN

Znaczące substancje zanieczyszczające powietrze generowane przez organizacje wzięte pod uwagę to CH_4 oraz N_2O powstające ze spalania paliw kopalnych. W obliczeniach wzięto pod uwagę zużycie gazu ziemnego oraz paliw (benzyny i oleju napędowego). Do obliczeń wykorzystano wskaźniki opracowane przez organizację DEFRA – Greenhouse Gas Conversion Factor Reposiory za rok 2018. Podane dane są danymi szacunkowymi. Dla Comarch S.A. Emisja CH_4 w roku 2018 wyniosła 4,41 Mg CH_4, co stanowi spadek w porównaniu z rokiem 2017 o ok. 5 %. Emisja N2O w roku 2018 wyniosła 3,73 Mg N2O, co stanowi spadek w porównaniu z rokiem 2017 o ok. 1,3%. Spadek wielkości może wynikać z lokalnych warunków klimatycznych. Dodatkowo wzrost przychodu w badanym okresie wpływa na zmniejszenie wskaźników.

E.6.5

Comarch S.A. jest wytwórcą ścieków komunalnych (bytowych). Działalność Comarch S.A. i spółek Grupy Comarch nie generuje ścieków przemysłowych.

Comarch nie transportuje, nie przetwarza, nie przemieszcza transgranicznie odpadów uznanych za niebezpieczne.

Comarch nie generuje ścieków zrzucanych bezpośrednio do akwenów wodnych tym samym działalność Comarch w żaden sposób nie wpływa negatywnie na obszary i siedliska chronione.

Produkty wytwarzane przez Comarch nie mają znaczącego negatywnego wpływu na środowisko naturalne w trakcie użytkowania. Stopień oddziaływania na środowisko naturalne wprowadzanych produktów elektronicznych pod koniec ich cyklu życia zależy głównie od zachowania klientów w tym zakresie. Comarch zapewnia zbiórkę zużytego sprzętu elektronicznego i elektrycznego. Więcej informacji na: https://www.comarch.pl/o-firmie/srodowisko/wprowadzanie-oraz-zbieranie-sprzetu-elektrycznego-i-elektronicznego/

Procent odzyskanych materiałów ze sprzedawanych produktów i ich opakowań wg kategorii materiału

We wszystkich spółkach GK objętych obowiązkiem poziom zebrania zużytego sprzętu elektrycznego i elektronicznego w 2017 oraz 2018 roku wynosił 40% masy sprzedanych produktów. Minimalny poziom odzysku wynosił 75%. Obliczenia zostały wykonane na podstawie Ustawy z dnia 11 września 2015 o zużytym sprzęcie elektrycznym i elektronicznych (Dz. U. 2015 poz. 1688). Obowiązek był realizowany przez Organizację Odzysku Biosytem S.A.

Dla Comarch S.A. oraz Comarch Healthcare S.A. poziom odzysku wprowadzonych opakowań w 2017 i 2018 wynosił min. 61%. Obliczenia zostały wykonane na podstawie Ustawy z dnia 13 czerwca 2013 r. o gospodarce opakowaniami i odpadami opakowaniowymi (tekst jednolity Dz. U. 2013 poz. 888 z późń. zm.) Obowiązek był realizowany przez Organizację Odzysku Biosystem S.A.

Pozostałe spółki grupy kapitałowej odprowadziły opłatę produktową zgodnie z obowiązującymi wymaganiami.

Inwestycje związane z ochroną środowiska

Największa inwestycja Grupy Comarch mająca wpływ na ochronę środowiska jest ściśle związana z budową i oddaniem do użytkowania budynku biurowego SSE7 w Krakowskiej Specjalnej Strefie Ekonomicznej. Budynek zaprojektowany został z dbałością o środowisko naturalne i ekologię. Na dachu budynku zostaną zainstalowane panele fotowoltaiczne o łącznej mocy 64 kW. Ogniwa fotowoltaiczne, z których zbudowane są panele fotowoltaiczne, zamieniają energię promieniowania słonecznego na energię elektryczną. Pozwoli to na częściowe pokrycie własnego zapotrzebowania na energię elektryczną oraz ewentualną odsprzedaż nadmiaru produkowanej energii do sieci elektroenergetycznej bez dodatkowej emisji CO_2 do atmosfery. Projektanci instalacji zakładają, iż przyniesie ona oszczędności z tytułu zużycia energii elektrycznej zapewniające ok. 10 letni okres zwrotu z inwestycji.

W celu ograniczenia energochłonności, w budynku biurowym SSE7 zostaną wykorzystane również:

- półki świetlne na elewacji wschodniej i zachodniej pełniące podwójną funkcję: z jednej strony ocieniają pas przyokienny od słońca, z drugiej odbijają światło, doświetlając położoną w głębi traktu część pomieszczeń biurowych,
- Building Management System (BMS) wraz z automatyką: system integrujący instalacje wentylacji, klimatyzacji, ogrzewania, oświetlenia, kontroli dostępu, podtrzymania zasilania (UPS), sygnalizacji włamania i napadu, pozwalający na efektywne i optymalne zarządzenie budynkiem i zużyciem mediów,
- Nowoczesne, zintegrowane instalacje HVAC.

Dodatkowo na bieżąco modernizowane są urządzenia klimatyzacyjne na bardziej przyjazne środowisku naturalnemu, sukcesywnie wymieniane są świetlówki na źródła światła tworzone w technologii LED oraz instalowane są bardziej nowoczesne i energooszczędne urządzenia (EnergyStar).

Dodatkowe wydatki na ochronę środowiska wiązały się z kosztami zapewnienia obowiązków zbierania, odzysku i recyclingu wprowadzonego sprzętu elektronicznego, opakowań, baterii oraz gospodarowania odpadami. Zestawienie prezentuje poniższa tabela.

Wydatki na ochronę środowiska w zakresie utylizacji odpadów, recyclingu i odzysku wprowadzanych produktów	2018	2017
Comarch S.A.	1,758 PLN	2,865 PLN
Pozostałe spółki GK Comarch	12,906 PLN	13,035 PLN

8.7. Odpady

E.6.1., E.6.2., E.6.3., E.6.4., E.6.5.

Comarch posiada wdrożone procedury postępowania z odpadami. Odpady gromadzone są w sposób selektywny i zapobiegający ich negatywnemu oddziaływaniu na środowisko naturalne. W zakresie transportu i unieszkodliwiania odpadów Comarch współpracuje z wyłącznie uprawnionymi podmiotami posiadającymi środki techniczne oraz decyzje administracyjne pozwalające na gospodarowanie przekazanymi odpadami w sposób bezpieczny dla ludzi i środowiska naturalnego.

Poniżej przedstawiono tabelę obrazującą ilość wytworzonych i przekazanych odpadów w 2017 oraz w 2018 roku przez spółki GK. Największy procentowo udział w strumieniu odpadów wytwarzanych przez Comarch stanowi odpadowa elektronika - będąca efektem modernizacji sprzętu IT. Odpad ten, zgodnie z polskim prawodawstwem, jest poddawany procesowi recyklingu i odzysku w instalacjach przetwarzania odpadów firm odbierających odpady.

Spółka Comarch Healthcare S.A. jest wytwórcą odpadów medycznych powstających w wyniki prowadzonej działalności. Odpady te są transportowane i unieszkodliwiane przez podmioty do tego uprawnione.

W wyniku działalności gastronomicznej prowadzonej przez (stołówkę zakładową) OPSO Sp. z o.o. generowane są odpady pochodzące z separatora tłuszczu.

Odpady niebezpieczne zostały w tabeli oznaczone symbolem „*”, masy podano w megagramach.

Znaczące ilościowo rodzaje odpadów zostały zaznaczone pogrubionym drukiem, masy pozostałych odpadów podano łącznie dla spółek grupy. Wszystkie spółki Grupy Kapitałowej corocznie raportują ilość wytworzonych odpadów do właściwych miejscowo Urzędów Marszałkowskich.

Comarch jest wytwórcą ścieków komunalnych, które w całości kierowane są do oczyszczalni miejskich. Nie jest prowadzona osobna ewidencja jakościowa i ilościowa tak wytworzonych ścieków.

Rodzaj odpadu	Kod odpadu	Ilość odpadów wytworzonych i przekazanych w 2018 roku (lokalizacje w Polsce)	Ilość odpadów wytworzonych i przekazanych w 2017 roku (lokalizacje w Polsce)
Zużyte urządzenia zawierające freony, HCFC, HFC	16 02 11*		-- Mg
Zużyte urządzenia zawierające niebezpieczne elementy inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 12	16 02 13*	0,217 Mg	0,411 Mg
Zużyte urządzenia inne niż wymienione w 16 02 09 do 16 02 13 – złom elektroniczny	**16 02 14**	**16,427 Mg**	**10,900 Mg**
Elementy usunięte ze zużytych urządzeń, inne niż wymienione w 16 02 15 – tonery drukarskie z urządzeń biurowych	16 02 16	0,185 Mg	0,05 Mg
Inne baterie i akumulatory	16 06 05	0, 02 Mg	0,013 Mg
Zmieszane odpady z budowy, remontów i demontażu inne niż wymienione w 17 09 01, 17 09 02 i 17 09 03	**17 09 04**		**--**
Odpady medyczne (Comarch Healthcare S.A.)	**18 01 03***	**3,063 Mg**	**3,227 Mg**
Odpady wielkogabarytowe	20 03 07		-- Mg

**odpady niebezpieczne*

Poziom zgodności z regulacjami

Comarch wdrożył procedurę identyfikacji i dostępu wymagań prawnych. Co najmniej raz w roku przeprowadzana jest ocena zgodności z mającymi zastosowanie wymaganiami prawnymi i innymi wymaganiami przyjętymi do stosowania przez Comarch. Wyniki oceny prezentowane są w dokumentacji sporządzanej na przegląd zintegrowanego Systemu Zarzadzania i przedstawiane Zarządowi.

E.7.3., E.7.4.

W okresie sprawozdawczym na Comarch S.A. i spółki Grupy Comarch nie nałożono istotnych kar finansowych i pozafinansowych sankcji za nieprzestrzeganie przepisów ochrony środowiska.

W okresie objętym raportowaniem do spółek Grupy Comarch nie wpłynęły żadne skargi dotyczące wpływu na środowisko w ramach formalnych mechanizmów skargowych.

E.7.1., E.7.2.

W okresie raportowania nie powstały istotne rodzaje zanieczyszczeń środowiska emitowane przez działalności operacyjną, jak również nie wystąpiły awarie środowiskowe i ewentualne skażenia.

W okresie objętym raportowaniem do spółek Grupy Comarch nie wpłynęły żadne skargi dotyczące wpływu na środowisko w ramach formalnych mechanizmów skargowych.

W ramach współpracy z podmiotami zewnętrznymi podejmowane były akcje dedykowane dla pracowników, w ramach których pracownicy mogli oddawać zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny, także sprzęt wielkogabarytowy. Przy okazji prowadzone były zbiórki makulatury. Obecnie w obiektach Comarch rozstawione zostały pojemniki na odpady. Pracownicy mogą na bieżąco oddawać zużyty sprzęt elektryczny i elektroniczny; dodatkowo mogą oddawać do utylizacji zużyte baterie i świetlówki.

Od listopada 2014 roku Comarch jest członkiem Ogólnopolskiej Izby Gospodarczej Ochrony Środowiska zrzeszającej przedsiębiorców będących organizacjami odzysku odpadów oraz przedsiębiorców wprowadzających do obrotu opakowania, produkty w opakowaniach oraz sprzęt elektryczny i elektroniczny.

9. Ocena istotności aspektów oddziaływania na otoczenie

Istotność poszczególnych aspektów dla Grupy Comarch (chyba że wskazano inaczej) określono następująco:

Obszar	Aspekt oddziaływania	Istotność aspektu	Wskaźniki wg SIN
Zarządczy	Opis modelu biznesowego i strategicznych kierunków rozwoju	Wysoka/średnia/**niska**	G.1.1., G.1.2.
	Ład zarządczy	Wysoka/średnia/**niska**	G.2.1., G.2.2., G.2.3.
	Zarządzanie ryzykiem społecznym i środowiskowym	Wysoka/średnia/**niska**	G.3.1., G.3.2.
	Zarządzanie etyką	Wysoka/**średnia**/niska	G.4.1., G.4.2., G.4.3., G.4.4., G.4.5., G.4.6., G.4.7., G.4.8.
Środowiskowy	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: surowce i materiały	Wysoka/**średnia**/niska	E.1.1., E.1.2.
	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: paliwa i energia	Wysoka/**średnia**/niska	E.2.1., E.2.2., E.2.3.
	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: woda	Wysoka/**średnia**/niska	E.3.1., E.3.2., E.3.3.
	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: bioróżnorodność	Wysoka/średnia/**niska**	E.4.1., E.4.2., E.4.3., E.4.4.
	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: emisje do atmosfery	Wysoka/**średnia**/niska	E.5.1., E.5.2., E.5.3., E.5.4.
	Oddziaływanie bezpośrednie i pośrednie: odpady i ścieki	Wysoka/**średnia**/niska	E.6.1., E.6.2., E.6.3., E.6.4., E.6.5.
	Pozostałe aspekty bezpośredniego i pośredniego oddziaływania na środowisko	Wysoka/**średnia**/niska	E.7.1., E.7.2., E.7.3., E.7.4., E.7.5., E.7.6.
	Rozszerzona odpowiedzialność środowiskowa: produkty i usługi	Wysoka/**średnia**/niska	E.8.1., E.8.2., E.8.3.
Społeczny i pracowniczy	Korzystanie z pomocy publicznej i zlecenia publiczne	Wysoka/średnia/**niska**	S.1.1., S.1.2.
	Poziom zatrudnienia i poziom wynagrodzeń	Wysoka/**średnia**/niska	S.2.1., S.2.2., S.2.3., S.2.4., S.2.5., S.2.6., S.2.7., S.2.8., S.2.9.,

		S.2.10., S.2.11., S.2.12., S.2.13., S.2.14., S.2.15.
Relacje ze stroną pracowniczą i wolność zrzeszania się	Wysoka/**średnia**/niska	S.3.1., S.3.2., S.3.3., S.3.4., S.3.5., S.3.6.
Bezpieczeństwo i higiena pracy	**Wysoka**/średnia/niska	S.4.1., S.4.2., S.4.3., S.4.4., S.4.5., S.4.6., S.4.7., S.4.8., S.4.9., S.4.10., S.4.11., S.4.12.
Rozwój i edukacja	Wysoka/**średnia**/niska	S.5.1., S.5.2.
Zarządzanie różnorodnością	Wysoka/**średnia**/niska	S.6.1., S.6.2., S.6.3., S.6.4.
Prawa człowieka	**Wysoka**/średnia/niska	S.7.1., S.7.2., S.7.3., S.7.4., S.7.5., S.7.6.
Praca dzieci i praca przymusowa	Wysoka/**średnia**/niska	S.8.1., S.8.2., S.8.3., S.8.4.
Społeczności lokalne i zaangażowanie społeczne	Wysoka/**średnia**/niska	S.9.1., S.9.2., S.9.3., S.9.4., S.9.5., S.9.6.
Przeciwdziałanie korupcji	Wysoka/**średnia**/niska	S.10.1., S.10.2., S.10.3.
Bezpieczeństwo produktów i konsumentów	Wysoka/**średnia**/niska	S.11.1., S.11.2., S.11.3.
Komunikacja marketingowa	Wysoka/średnia/**niska**	S.12.1., S.12.2., S.12.3.
Ochrona prywatności	**Wysoka**/średnia/niska	S.13.1., S.13.2., S.13.3.
Oznakowanie produktów	Wysoka/**średnia**/niska	S.14.1., S.14.2., S.14.3.
Pozostałe kwestie społeczne i rynkowe	Wysoka/**średnia**/niska	S.15.1., S.15.2., S.15.3., S.15.4., S.15.5., S.15.6.

10. Przegląd wskaźników SIN

Wskaźnik SIN	Wytyczne	Odniesienie w raporcie (nr strony)
I. Obszar Zarządczy (G)		
G.1.1.	OPIS PRZYJĘTEJ STRATEGII ROZWOJU Z UWZGLĘDNIENIEM ASPEKTÓW SPOŁECZNYCH I ŚRODOWISKOWYCH	4
G.1.2.	CHARAKTERYSTYKA PRZYJĘTEGO MODELU BIZNESOWEGO, WŁĄCZAJĄC W TO OPIS ŁAŃCUCHA DOSTAW, ZE SZCZEGÓLNYM UWZGLĘDNIENIEM OPISU ODDZIAŁYWANIA SPOŁECZNEGO I ŚRODOWISKOWEGO	4,32
G.2.1.	OPIS STRUKTURY ZARZĄDCZEJ, ZAWIERAJĄCY INFORMACJĘ O TYM, CZY I JAK UWZGLĘDNIONE ZOSTAŁO PODEJŚCIE DO ZARZĄDZANIA ASPEKTAMI NIEFINANSOWYMI (SPOŁECZNYMI, ŚRODOWISKOWYMI), JAK WYGLĄDA SYSTEM ZARZĄDZANIA RYZYKIEM I AUDYTU WEWNĘTRZNEGO	14,30
G.2.2.	WYKAZ CERTYFIKATÓW SYSTEMÓW ZARZĄDZANIA (np. ISO 9001, ISO 14001, OHSAS 18001)	13
G.2.3.	OPIS SYSTEMU KONTROLI WEWNĘTRZNEJ, ZE WSKAZANEM MONITOROWANIA SPOŁECZNYCH I ŚRODOWISKOWYCH ASPEKTÓW DZIAŁALNOŚCI	15,30
G.3.1.	OPIS PODEJŚCIA DO ZARZĄDZANIA RYZYKIEM I UWZGLĘDNIENIA W NIM ASPEKTÓW SPOŁECZNYCH I ŚRODOWISKOWYCH	14,15,17,19,20, 21,29,31
G.3.2.	LISTA ZIDENTYFIKOWANYCH RYZYK SPOŁECZNYCH LUB ŚRODOWISKOWYCH WRAZ Z ICH KRÓTKĄ CHARAKTERYSTYKĄ	14,15,17,19,20, 21,29,31
G.4.1.	WSKAZANIE, CZY ORGANIZACJA POSIADA FORMALNY KODEKS ETYKI LUB RÓWNOWAŻNY DOKUMENT ODPOWIADAJĄCY NA POTRZEBY ORGANIZACJI	20
G.4.2.	LICZBA AUDYTÓW ETYCZNYCH ZREALIZOWANYCH U DOSTAWCÓW, LICZBA AUDYTÓW ZAKOŃCZONYCH IDENTYFIKACJĄ NIEPRAWIDŁOWOŚCI	20
G.4.3.	LICZBA AUDYTÓW ETYCZNYCH ZREALIZOWANYCH W ORGANIZACJI NA ŻĄDANIE JEJ ODBIORCÓW, LICZBA AUDYTÓW ZAKOŃCZONYCH IDENTYFIKACJĄ NIEPRAWIDŁOWOŚCI	22
G.4.4.	LICZBA DOSTAWCÓW, KTÓRZY PODPISALI KARTĘ ETYKI/ZOBOWIĄZANIE DO PRZESTRZEGANIA STANDARDÓW ETYCZNYCH ORGANIZACJI	20
G.4.5.	LICZBA ZGŁASZANYCH SKARG POTENCJALNYCH NARUSZEŃ STANDARDÓW ETYCZNYCH (JEŚLI TO MOŻLIWE, W PODZIALE NA ZGŁOSZENIA POCHODZĄCE Z WEWNĄTRZ/Z ZEWNĄTRZ ORGANIZACJI)	20

G.4.6.	LICZBA PRZEPROWADZONYCH SZKOLEŃ W OBSZARZE ETYCZNYM, LICZBA OSÓB W NICH UCZESTNICZĄCYCH	20,23
G.4.7.	ODSETEK (%) UMÓW Z KONTRAHENTAMI, W KTÓRYCH ZNALAZŁA SIĘ KLAUZULA ODNOSZĄCA SIĘ DO ETYKI (W UJĘCIU WARTOŚCIOWYM)	20,34
G.4.8.	UWZGLĘDNIENIE ZASAD ETYKI W POLITYCE KREDYTOWEJ/POŻYCZKOWEJ ORAZ INWESTYCYJNEJ [DOTYCZY SEKTORA FINANSOWEGO]	-

II. Obszar Środowiskowy (E)

E.1.1	RODZAJ I ILOŚĆ (NP. WG WAGI, OBJĘTOŚCI) WYKORZYSTANEGO SUROWCA/MATERIAŁU (Z EWENTUALNYM WSKAZANIEM TYCH ZE ŹRÓDEŁ ODNAWIALNEJ/Z RECYKLINGU/POSIADAJĄCYCH CERTYFIKATY ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU	54
E.1.2.	ZUŻYCIE KLUCZOWYCH SUROWCÓW/MATERIAŁÓW NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU (DLA POSZCZEGÓLNYCH KATEGORII SUROWCÓW/MATERIAŁÓW)	54
E.2.1.	CAŁKOWITE ZUŻYCIE ENERGII W GJ WG GŁÓWNYCH ŹRÓDEŁ JEJ POZYSKANIA	56
E.2.2.	ODSETEK (%) ENERGII POCHODZĄCEJ Z ODNAWIALNYCH ŹRÓDEŁ ENERGII (OZE) (ENERGIA WODNA, ENERGIA Z BIOMASY, ENERGIA WIATROWA, FOTOWOLTAIKA, ENERGIA GEOTERMALNA)	56
E.2.3.	ZUŻYCIE ENERGII NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	56
E.3.1.	CAŁKOWITE ZUŻYCIE WODY W M^3 (WG ŹRÓDŁA – NP.SIEĆ WODOCIĄGOWA)	60
E.3.2.	WOLUMEN WODY ODZYSKIWANEJ I PONOWNIE WYKORZYSTYWANEJ	60
E.3.3.	ZUŻYCIE WODY NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	60
E.4.1.	LISTA I KRÓTKA CHARAKTERYSTYKA TERENÓW CENNYCH PRZYRODNICZO W SĄSIEDZTWIE/SFERZE ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘBIORSTWA (ZE WSKAZANIEM CHARAKTERU ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘBIORSTWA NA TE TERENY I SIEDLISKA CENNEJ FAUNY I FLORY)	54
E.4.2.	WSKAZANIE TYPU I CZĘSTOTLIWOŚCI PROWADZONEGO MONITORINGU PRZYRODNICZEGO	54
E.4.3.	OPIS EWENTUALNYCH POTWIERDZONYCH STRAT ŚRODOWISKOWYCH BĘDĄCYCH SKUTKIEM DZIAŁANIA PRZEDSIĘBIORSTWA	54
E.4.4.	OPIS EWENTUALNYCH DZIAŁAŃ MAJĄCYCH NA CELU MONITOROWANIE STANU ŚRODOWISKA ORAZ	54

	ZAPOBIEGANIE/ORGANICZANIE/REKOMPENSOWANIE ŚRODOWISKU NATURALNEMU SKUTKÓW ODDZIAŁYWANIA PRZEDSIĘBIORTSWA	
E.5.1.	MASA EMITOWANYCH DO ATMOSFERY GAZÓW CIEPLARNIANYCH	61
E.5.2.	MASA POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI EMITOWANYCH DO ATMOSFERY WEDŁUG RODZAJU (NP. SO_X, NO_X, PM10, PM2.5)	63
E.5.3.	EMISJA GAZÓW CIEPLARNIANYCH NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	61
E.5.4.	EMISJA POZOSTAŁYCH SUBSTANCJI NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	63
E.6.1.	CAŁKOWITA MASA ODPADÓW W PODZIALE NA NIEBEZPIECZNE I INNE NIŻ NIEBEZPIECZNE, Z WYSZCZEGÓLNIENIEM ISTOTNYCH ICH KATEGORII	65
E.6.2.	CAŁKOWITA MASA ODPADÓW W PODZIALE WG METODY ZAGOSPODAROWANIA	65
E.6.3.	CAŁKOWITY WOLUMEN ODPROWADZANYCH ŚCIEKÓW ZE SKAZANIEM PODZIAŁU WG METODY OCZYSZCZENIA	65
E.6.4.	EMISJA ODPADÓW NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	65
E.6.5.	EMISJA ŚCIEKÓW NA JEDNOSTKĘ PRODUKTU LUB PRZYCHODU	64, 65
E.7.1.	OPIS POZOSTAŁYCH ISTOTNYCH RODZAJÓW ZANIECZYSZCZEŃ ŚRODOWISKA EMITOWANYCH PRZEZ DZIAŁALNOŚĆ OPERACYJNĄ SPÓŁKI (WRAZ Z MIERZALNYMI MIARAMI, JEŚLI TO MOŻLIWE)	67
E.7.2.	LISTA AWARII ZE SKUTKIEM ŚRODOWISKOWYM I EWENTUALNYCH SKAŻEŃ, DO KTÓRYCH DOSZŁO W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM (WRAZ Z OPISEM ICH CHARAKTERU)	67
E.7.3.	LISTA POTENCJALNYCH NATUSZEŃ PRZEPISÓW OCHRONY ŚRODOWISKA, W ZWIĄZKU Z KTÓRYMI WSZCZĘTE ZOSTAŁY POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE	66
E.7.4.	CAŁKOWITA KWOTA PRAWOMOCNYCH KAR NAŁOŻONYCH W ZWIĄZKU Z NARUSZENIEM PRZEPISÓW OCHRONY ŚRODOWISKA	66
E.7.5.	ODSETEK (%) UMÓW Z KONTRAHENTAMI, W KTÓRYCH ZNALAZŁA SIĘ KLAUZULA ODNOSZĄCA SIĘ POSZANOWANIA ŚRODOWISKA NATURALNEGO (W UJĘCIU WARTOŚCIOWYM)	34
E.7.6.	LICZBA AUDYTÓW POD KĄTEM PRZESTRZEGANIA PRZEPISÓW OCHRONY ŚRODOWISKA U PODWYKONAWCY	-
E.8.1.	UWZGLĘDNIENIE OCHRONY ŚRODOWISKA W POLITYCE KREDYTOWEJ/POŻYCZKOWEJ ORAZ INWESTYCYJNEJ [DOTYCZY SEKTORA FINANSOWEGO]	-

E.8.2.	PRZYCHODY Z PRODUKTÓW LUB USŁUG, OPRACOWANYCH Z UWZGLĘDNIENIEM KRYTERIÓW ŚRODOWISKOWYCH JAKO % CAŁKOWITYCH PRZYCHODÓW [DOTYCZY SEKTORÓW: PRZEMYSŁ, USŁUGI]	56
E.8.3.	WARTOŚĆ UDZIELONYCH KREDYTÓW Z WCZEŚNIEJSZĄ OCENĄ RYZYKA ŚRODOWISKOWEGO/WARTOŚCI PORTFELA UBEZPIECZEŃ Z WCZEŚNIEJSZĄ OCENĄ RYZYKA ŚRODOWISKOWEGO [DOTYCZY SEKTORA FINANSOWEGO]	-

III. Obszar Społeczny i Pracowniczy (S)

S.1.1.	WARTOŚĆ POMOCY PUBLICZNEJ UZYSKANEJ OD PAŃSTWA (WSPARCIE FINANSOWE I EKWIWALENTY DOTACJI)	48
S.1.2.	WARTOŚĆ PRZYCHODÓW POCHODZĄCNYCH Z ZAMÓWIEŃ PUBLICZNYCH I ICH PROCENTOWY UDZIAŁ W CAŁOŚCI PRZCHODÓW	49
S.2.1.	LICZBA PRACOWNIKÓW W PRZELICZENIU NA PEŁNE ETATY WG TYPU UMOWY O PRACĘ (WG WIEKU I PŁCI) NA KONIEC OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO	39
S.2.2.	LICZBA PRACOWNIKÓW W PRZELICZENIU NA PEŁNE ETATY NOWO ZATRUDNIONYCH W RAPORTOWYM OKRESIE (WG WIEKU I PŁCI)	39
S.2.3.	LICZBA PRACOWNIKÓW W PRZELICZENIU NA PEŁNE ETATY, KTÓRZY ODESZLI W RAPORTOWANYM OKRESIE (WG WIEKU I PŁCI)	39
S.2.4.	LICZBA OSÓB ZATRUDNIONYCH NA PODSTAWIE UMÓW CYWILNOPRAWNYCH WG TYPU UMOWY O PRACĘ (WG WIEKU I PŁCI) NA KONIEC OKRESU SPRAWOZDAWCZEGO, LICZBA ZAWARTYCH UMÓW CYWILNOPRAWNYCH Z OSOBAMI FIZYCZNYMI W RAPORTOWANYM OKRESIE, LICZBA ZAKOŃCZONYCH UMÓW CYWILNOPRAWNYCH Z OSOBAMI FIZYCZNYMI W RAPORTOWANYM OKRESIE	39
S.2.5.	LICZBA ZATRUDNIONYCH W RAMACH OUTSOURCINGU	41
S.2.6.	LICZBA PRACOWNIKÓW NIEPEŁNOSPRAWNYCH ORAZ ICH PROCENTOWY UDZIAŁ W OGÓLE ZATRUDNIONYCH	38
S.2.7.	PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE PRACOWNIKÓW ZATRUDNIONYCH NA PODSTAWIE UMOWY O PRACĘ	38
S.2.8.	LICZBA ORAZ PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE OBCOKRAJOWCÓW ŚWIADCZĄCYCH PRACĘ NA RZECZ PRACODAWCY I POD JEGO NADZOREM (NIEZALEŻNIE, CZY SĄ PRACOWNIKAMI WŁASNYMI, CZY PODMIOTÓW TRZECICH, KTÓRYM ZLECANA JEST PRACA), POCHODZĄCYCH Z KRAJÓW ZNAJDUJĄCYCH SIĘ W GORSZEJ OD POLSKI SYTUACJI EKONOMICZNEJ LUB Z KRAJÓW, W KTÓRYCH	38

	UPRAWDOPODOBNIONE JEST ŁAMANE PRAW CZŁOWIEKA (WG KRAJU POCHODZENIA).	
S.2.9.	STOSUNEK PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO KOBIET DO PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA BRUTTO MĘŻCZYZN W POSZCZEGÓLNYCH KATEGORIACH ZASZEREGOWANIA/GRUPACH PRACOWNICZYCH (NP. DYREKTORZY, KIEROWNICY, POZOSTALI PRACOWNICY).	46
S.2.10.	STOSUNEK PRZECIĘTNEGO WYNAGRODZENIA CZŁONKÓW ZARZĄDU DO NAJNIŻSZEGO UPOSAŻENIA W SPÓŁCE (W PRZELICZENIU NA PEŁEN ETAT).	-
S.2.11.	PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE OSÓB WSPÓŁPRACUJĄCYCH NA PODSTAWIE UMÓW CYWILNOPRAWNYCH I ŚWIADCZĄCYCH USŁUGI NA RZECZ PRACODAWCY.	-
S.2.12.	PRZECIĘTNE WYNAGRODZENIE OSÓB ZATRUDNIONYCH W RAMACH OUTSOURCINGU I WYKONUJĄCYCH PRACĘ NA RZECZ PRACODAWCY.	-
S.2.13.	ŁĄCZNA WYSOKOŚĆ ROCZNYCH SKŁADEK NA PFRON.	47
S.2.14.	ODSETEK KOBIET, KTÓRE PO URODZENIU DZIECKA I POWROCIE DO PRACY, ZREZYGNOWAŁY Z PRACY W CIĄGU 12 MIESIĘCY OD POWROTU DO PRACY.	42
S.2.15.	INFORMACJA NA TEMAT DODATKOWYCH ŚWIADCZEŃ POZAPŁACOWYCH DOSTĘPNYCH DLA PRACOWNIKÓW (NP. DODATKOWE UBEZPIECZENIE, PAKIETY MEDYCZNE, PRACOWNICZY PROGRAM EMERYTALNY, AKCJONARIAT PRACOWNICZY, KARTY UPRAWNIAJĄCE DO KORZYSTANIA Z OBIEKTÓW SPORTOWYCH, POŻYCZKI MIESZKANIOWE).	42
S.3.1.	LICZBA DZIAŁAJĄCYCH W ZAKŁADZIE PRACY ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH OGÓŁEM (REPREZENTATYWNYCH I POZOSTAŁYCH).	53
S.3.2.	ODSETEK (%) PRACOWNIKÓW NALEŻĄCYCH DO ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH (TZW. WSPÓŁCZYNNIK UZWIĄZKOWIENIA).	38,53
S.3.3.	LICZBA WSZCZĘTYCH SPORÓW ZBIOROWYCH W OSTATNIM ROKU ORAZ SZACUNKOWY WPŁYW NA WYNIKI SPÓŁKI Z TYM ZWIĄZANE (W PRZYPADKU, W KTÓRYM ODNOTOWANO STRAJKI, NALEŻY OPISAĆ ICH PRZYCZYNĘ, FORMĘ, CZAS TRWANIA ORAZ POCZYNIONE USTALENIA).	53
S.3.4.	INFORMACJA, CZY W ZAKŁADZIE PRACY FUNKCJONUJE PROCEDURA ZGŁASZANIA SKARG I NIEPRAWIDŁOWOŚCI („HOT LINE") I NA JAKIEJ PODSTAWIE (NP. ODPOWIEDNIEJ POLITYKI). JEŚLI TAK, JAKA JEST LICZBA SKARG ZWIĄZANYCH Z OBSZAREM PRAKTYK ZATRUDNIENIA, KTÓRE ZOSTAŁY ZGŁOSZONE, ROZPATRZONE I ROZWIĄZANE (ILE SKARG ZOSTAŁO ZARAPORTOWANYCH, A ILE ROZSTRZYGNIĘTYCH W OMAWIANYM OKRESIE).	22

S.3.5.	INFORMACJA, CZY W ZAKŁADZIE PRACY POWOŁANO RADĘ PRACOWNIKÓW – A W PRZYPADKU INNYCH PRZEDSTAWICIELI NIŻ RADA PRACOWNIKÓW I ZWIĄZKI ZAWODOWE, CZY TACY PRZEDSTAWICIELE PRACOWNIKÓW ZOSTALI POWOŁANI W DRODZE WYBORÓW, W KTÓRYCH MOGLI UCZESTNICZYĆ WSZYSCY PRACOWNICY.	53
S.3.6.	INFORMACJA O TYM, CZY, A JEŚLI TAK, TO W JAKI SPOSÓB ORAZ Z JAKIMI REZULTATAMI, ZAKŁAD PRACY PROWADZI UDOKUMENTOWANY DIALOG, W FORMIE CYKLICZNYCH, SFORMALIZOWANYCH SPOTKAŃ, MAJĄCYCH NA CELU OMÓWIENIE WZAJEMNYCH OCZEKIWAŃ ORAZ CHARAKTER NAJCZĘŚCIEJ PODNOSZONYCH KWESTII I SPOSOBU USTOSUNKOWANIA SIĘ DO NICH PRZEZ WŁADZE SPÓŁKI.	38, 53
S.4.1.	LICZBA WYPADKÓW PRZY PRACY WŚRÓD OSÓB WYKONUJĄCYCH PRACĘ NA TERENIE ZAKŁADU PRACY I PRACOWNIKÓW WYKONUJĄCYCH PRACĘ POZA SIEDZIBĄ PRACODAWCY.	50
S.4.2.	WSKAŹNIK CZĘSTOŚCI WYPADKÓW (WYPADKI PRZY PRACY NA 1000 ZATRUDNIONYCH).	50
S.4.3.	LICZBA WYPADKÓW ŚMIERTELNYCH WŚRÓD WYKONUJĄCYCH PRACĘ NA TERENIE ZAKŁADU PRACY I PRACOWNIKÓW WYKONUJĄCYCH PRACĘ POZA SIEDZIBĄ PRACODAWCY.	50
S.4.4.	ŁĄCZNA LICZBA DNI NIEZDOLNOŚCI DO PRACY WŚRÓD PRACOWNIKÓW SPOWODOWANEJ WYPADKAMI.	50
S.4.5.	WSKAŹNIK CIĘŻKOŚCI WYPADKÓW (LICZBA DNI NIEZDOLNOŚCI/1 WYPADEK).	50
S.4.6.	LICZBA STWIERDZONYCH PRZYPADKÓW CHORÓB ZAWODOWYCH.	52
S.4.7.	LICZBA PRACOWNIKÓW PRACUJĄCYCH W WARUNKACH PRZEKROCZENIA NAJWYŻSZYCH DOPUSZCZALNYCH STĘŻEŃ (NDS) LUB NAJWYŻSZYCH DOPUSZCZALNYCH NATĘŻEŃ (NDN).	52
S.4.8.	LICZBA STANOWISK PRACY, NA KTÓRYCH POZIOM OCENIONEGO RYZYKA ZOWODOWEGO JEST NIEAKCEPTOWALNIE WYSOKI (TJ. KONIECZNE SĄ DZIAŁANIA MAJĄCE NA CELU ZMNIEJSZENIE POZIOMU RYZYKA).	52
S.4.9.	WYKAZ NAJCZĘSTSZYCH PRZYCZYN WYPADKÓW PRZY PRACY, WG KATEGORII PRACY/CZYNNOŚCI WYKONYWANYCH PRZEZ POSZKODOWANEGO W CHWILI WYPADKU, RODZAJÓW URAZÓW.	50
S.4.10.	OPIS STOPNIA ZAANGAŻOWANIA ZWIĄZKÓW ZAWODOWYCH (JEŻELI FUNKCJONUJĄ) W OBSZARZE BHP (NP. CZY ZOSTAŁ POWOŁANY SPOŁECZNY INSPEKTOR PRACY, JAK SPRAWUJĄ KONTROLE NAD PRZESTRZEGANIEM PRZEPISÓW BHP).	53

S.4.11.	ODSETEK (%) UMÓW Z KONTRAHENTAMI, W KTÓRYCH ZNALAZŁA SIĘ KLAUZULA ODNOSZĄCA SIĘ DO BHP (W UJĘCIU WARTOŚCIOWYM).	34
S.4.12.	LICZBA AUDYTÓW POD KĄTEM PRZESTRZEGANIA ZASAD BHP U PODWYKONAWCÓW	32
S.5.1.	ŚREDNIA LICZBA GODZIN SZKOLENIOWYCH (LUB DNI SZKOLENIOWYCH) NA PRACOWNIKA (WG PŁCI I KATEGORII PRACOWNIKÓW) – DOTYCZY SZKOLEŃ ORGANIZOWANYCH PRZEZ PRACODAWCĘ.	47
S.5.2.	LICZBA PRACOWNIKÓW PODNOSZĄCYCH KWALIFIKACJE ZAWODOWE, KTÓRYM PRZYSŁUGUJĄ OKREŚLONE UPRAWNIENIA Z TEGO TYTUŁU W STOSUNKU DO PRACODAWCY (NP. URLOPY SZKOLENIOWE), ZE WSKAZANIEM LICZBY PRACOWNIKÓW, KTÓRYM PRACODAWCA WSPÓŁFINANSUJE LUB FINANSUJE PODNOSZENIE KWALIFIKACJI ZAWODOWYCH.	47
S.6.1.	INFORMACJA, CZY U PRACODAWCY ZOSTAŁA WDROŻONA POLITYKA ANTYMOBBINGOWA I POLITYKA ANTYDYSKRYMINACYJNA.	20
S.6.2.	LICZBA ZGŁOSZONYCH PRZYPADKÓW DYSKRYMINACJI, - MOBBINGU, MOLESTOWANIA SEKSUALNEGO ITP.	22
S.6.3.	LICZBA POTWIERDZONYCH PRZYPADKÓW DYSKRYMINACJI, MOBBINGU, MOLESTOWANIA SEKSUALNEGO ITP.	22
S.6.4.	LICZBA AUDYTÓW PRZEPROWADZONYCH U PODWYKONAWCÓW POD KĄTEM PRZECIWDZIAŁANIA DYSKRYMINACJI.	32
S.7.1.	LICZBA ZGŁOSZONYCH PRZYPADKÓW NARUSZANIA PRAW CZŁOWIEKA, W TYM U PODWYKONAWCÓW.	22
S.7.2.	LICZBA POTWIERDZONYCH PRZYPADKÓW NARUSZANIA PRAW CZŁOWIEKA, W TYM U PODWYKONAWCÓW.	22
S.7.3.	ODSETEK (%) UMÓW Z KONTRAHENTAMI, W KTÓRYCH ZNALAZŁA SIĘ KLAUZULA ODNOSZĄCA SIĘ DO PRAW CZŁOWIEKA (W UJĘCIU WARTOŚCIOWYM).	34
S.7.4.	LICZBA AUDYTÓW PRZEPROWADZONYCH U PODWYKONAWCÓW POD KĄTEM POSZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA.	32
S.7.5.	UWZGLĘDNIENIE KWESTII POSZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA W POLITYCE KREDYTOWEJ/POŻYCZKOWEJ ORAZ INWESTYCYJNEJ [DOTYCZY SEKTORA FINANSOWEGO].	-
S.7.6.	OPIS ZAGROŻEŃ DLA PRAW CZŁOWIEKA ORAZ PRZYPADKÓW NARUSZANIA PRAW CZŁOWIEKA POZA ŁAŃCUCHEM DOSTAW (NP. WYKORZYSTYWANIE PRODUKTÓW LUB USŁUG ŚWIADCZONYCH PRZEZ PRZEDSIĘBIORSTWO PRZEZ OSOBY LUB PODMIOTY W SPOSÓB ZAGRAŻAJĄCY NARUSZENIEM PRAW CZŁOWIEKA).	22, 32

S.8.1.	LICZBA ZGŁOSZONYCH PRZYPADKÓW PRACY DZIECI LUB PRACY PRZYMUSOWEJ (W TYM U PODWYKONAWCÓW).	22
S.8.2.	LICZBA POTWIERDZONYCH PRZYPADKÓW PRACY DZIECILUB PRACY PRZYMUSOWEJ (W TYM U PODWYKONAWCÓW).	22
S.8.3.	ODSETEK (%) UMÓW Z KONTRAHENTAMI, W KTÓRYCH ZNALAZŁA SIĘ KLAUZULA ODNOSZĄCA SIĘ DO PRAW CZŁOWIEKA Z UWZGLĘDNIENIEM ZAKAZU PRACY DZIECI LUB PRACY PRZYMUSOWEJ (W UJĘCIU WARTOŚCIOWYM).	34
S.8.4.	LICZBA AUDYTÓW PRZEPROWADZONYCH U PODWYKONAWCÓW POD KĄTEM POSZANOWANIA PRAW CZŁOWIEKA W ZAKRESIE PRZECIWDZIAŁANIA PRACY DZIECI I PRACY PRZYMUSOWEJ.	32
S.9.1.	OPIS EWENTUALNYCH UCIĄŻLIWOŚCI, JAKIE MOŻE ODCZUWAĆ LOKALNA SPOŁECZNOŚĆ W ZWIĄZKU Z PROWADZENIEM PRZEZ SPÓŁKĘ DZIAŁALNOŚCI OPERACYJNEJ ITP.	24,28
S.9.2.	LICZBA SKARG ZGŁOSZONYCH PRZEZ SPOŁECZNOŚĆ LOKALNĄ, ICH TEMATYKA ORAZ DZIAŁANIA SPÓŁKI W ODPOWIEDZI NA NIE.	28
S.9.3.	OPIS POLITYKI I KIERUNKÓW ZAANGAŻOWANIA SPOŁECZNEGO SPÓŁKI ORAZ ZREALIZOWANE DZIAŁANIA PROSPOŁECZNE, W TYM TE NA RZECZ LOKALNEJ SPOŁECZNOŚCI, W KTÓREJ PROWADZONA JEST DZIAŁALNOŚĆ.	24
S.9.4.	CAŁKOWITA KWOTA DAROWIZN NA CELE SPOŁECZNE W OKRESIE SPRAWOZDAWCZYM (ZE WSKAZANIEM NAJWIĘKSZYCH OBDAROWANYCH).	24,28
S.9.5.	CAŁKOWITA KWOTA WYDATKOWANA NA SPONSORING (ZE WSKAZANIEM NAJWIĘKSZYCH SPONSOROWANYCH PARTNERÓW).	24,29
S.9.6.	CAŁKOWITA LICZBA GODZIN PRZEPRACOWANYCH PRZEZ PRACOWNIKÓW-WOLONTARIUSZY ORAZ LICZBA WOLONTARIUSZY, W RAMACH PROGRAMU WOLONTARIATU (JEŻELI TAKI ISTNIEJE).	24,28
S.10.1.	OBSZARY BIZNESOWE POTENCJALNIE NARAŻONE NA ZACHOWANIA KORUPCYJNE.	30
S.10.2.	LICZBA ZGŁOSZONYCH PRZYPADKÓW ZACHOWAŃ NOSZĄCYCH ZNAMIONA KORUPCJI.	30
S.10.3.	LICZBA POTWIERDZONYCH PRZYPADKÓW KORUPCJI.	30
S.11.1.	LICZBA PRZYPADKÓW NARUSZENIA PROCEDUR DOTYCZĄCYCH BEZPIECZEŃSTWA PRODUKTÓW I USŁUG.	37
S.11.2.	POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE PROWADZONE PRZECIWKO SPÓŁCE (NP. PRZEZ UOKIK)	37

S.11.3.	WARTOŚĆ FINANSOWA KAR ZA NIEZGODNOŚĆ Z PRAWEM I REGULACJAMI W KWESTIACH ZWIĄZANYCH Z BEZPIECZEŃSTWEM KLIENTÓW (W PODZIALE NA PRAWOMOCNE I NIEPRAWOMOCNE).	37
S.12.1.	LICZBA PRZYPADKÓW NIEZGODNOŚCI Z REGULACJAMI I DOBROWOLNYMI KODEKSAMI DOTYCZĄCYMI KOMUNIKACJI MARKETINGOWEJ (W TYM REKLAMY, PROMOCJI, SPONSORINGU).	36
S.12.2.	POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE PROWADZONE PRZECIWKO SPÓŁCE (NP. PRZEZ UOKIK)	37
S.12.3.	WARTOŚĆ FINANSOWA KAR ZA NIEZGODNOŚĆ Z PRAWEM I REGULACJAMI W KWESTIACH ZWIĄZANYCH Z RZETELNOŚCIĄ I ETYKĄ KOMUNIKACJI MARKETINGOWEJ (W PODZIALE NA PRAWOMOCNE I NIEPRAWOMOCNE).	37
S.13.1.	LICZBA ZDARZEŃ DOTYCZĄCYCH WYCIEKU LUB NIEUPRAWNIONEGO WYKORZYSTANIA DANYCH OSOBOWYCH (KLIENTÓW, PRACOWNIKÓW).	37
S.13.2.	POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE PROWADZONE PRZECIWKO SPÓŁCE (NP. PRZEZ GIODO)	37
S.13.3.	WARTOŚĆ FINANSOWA KAR ZA NIEZGODNOŚĆ Z PRAWEM I REGULACJAMI W KWESTIACH ZWIĄZANYCH Z OCHRONĄ DANYCH OSOBOWYCH (W PODZIALE NA PRAWOMOCNE I NIEPRAWOMOCNE).	37
S.14.1.	LICZBA PRZYPADKÓW NIEZGODNOŚCI ZWIĄZANYCH Z NIEWŁAŚCIWYM OZNAKOWANIEM PRODUKTU.	37
S.14.2.	POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE PROWADZONE PRZECIWKO SPÓŁCE, NP. PRZEZ UOKIK.	37
S.14.3.	WARTOŚĆ FINANSOWA KAR ZWIĄZANYCH Z NIEWŁAŚCIWYM OZNAKOWANIEM PRODUKTU. (W PODZIALE NA PRAWOMOCNE I NIEPRAWOMOCNE)	37
S.15.1.	RZECZYWISTY OKRES ROTACJI ZOBOWIĄZAŃ.	32
S.15.2.	RZECZYWISTY OKRES ROTACJI NALEŻNOŚCI.	34
S.15.3.	OKRES PŁATNOŚCI ZOBOWIĄZAŃ STANDARDOWO ZAPISYWANY W UMOWACH Z DOSTAWCAMI.	32
S.15.4.	ODSETEK (%) ZOBOWIĄZAŃ PŁACONYCH W TERMINIE UMOWNYM (WARTOŚCIOWO).	32
S.15.5.	POSTĘPOWANIA ADMINISTRACYJNE PROWADZONE PRZECIWKO SPÓŁCE PRZEZ UOKIK	37
S.15.6.	WARTOŚĆ FINANSOWA KAR ZWIĄZANYCH ZACHOWANIAMI ANTYKONKURENCYJNYMI I ANTYRYNKOWYMI (W PODZIALE NA PRAWOMOCNE I NIEPRAWOMOCNE).	37

Comarch S.A.

Al. Jana Pawła II 39a

31-864 Kraków

ir@comarch.pl

+48 (12) 687 78 22

www.comarch.pl/relacje-inwestorskie/

COMARCH

Oświadczenie Zarządu w sprawie rzetelności sporządzenia sprawozdań finansowych

Zarząd Comarch S.A. oświadcza, że wedle naszej najlepszej wiedzy, roczne jednostkowe sprawozdanie finansowe za rok 2018 i dane porównywalne sporządzone zostały zgodnie z obowiązującymi zasadami rachunkowości oraz że odzwierciedlają w sposób prawdziwy, rzetelny i jasny sytuację majątkową i finansową emitenta oraz jego wynik finansowy, oraz że sprawozdanie z działalności emitenta zawiera prawdziwy obraz rozwoju i osiągnięć oraz sytuacji emitenta, w tym opis podstawowych zagrożeń i ryzyka.

Kraków, 29 kwietnia 2019 r.

IMIĘ I NAZWISKO	STANOWISKO/FUNKCJA	PODPIS
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu	
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu	
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	

OŚWIADCZENIE ZARZĄDU COMARCH S.A. O STOSOWANIU ŁADU KORPORACYJNEGO W 2018 ROKU

Spis treści

1. Określenie zbioru zasad ładu korporacyjnego, któremu podlega emitent 3
2. Postanowienia zbioru zasad ładu korporacyjnego, od których emitent odstąpił i wyjaśnienie przyczyn tego odstąpienia.....3
3. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji wg stanu na dzień 29 kwietnia 2019 r. 5
4. Posiadacze papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne wraz z opisem tych uprawnień 5
5. Wszelkie ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu, takie jak ograniczenie wykonywania prawa głosu przez posiadanie określonej części lub liczby głosów, ograniczenia czasowe dotyczące prawa głosu lub zapisy, zgodnie z którymi, przy współpracy spółki, prawa kapitałowe związane z papierami wartościowymi są oddzielone od posiadania papierów wartościowych 5
6. Wszelkie ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych emitenta.....5
7. Zasady dotyczące powoływania i odwoływania osób zarządzających oraz ich uprawnień, w szczególności prawo do podjęcia decyzji o emisji lub wykupie akcji 6
8. Opis zasad zmiany statutu lub umowy spółki emitenta.....6
9. Sposób działania walnego zgromadzenia i jego zasadnicze uprawnienia oraz opis praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania, w szczególności zasady wynikające z regulaminu walnego zgromadzenia, jeżeli taki regulamin został uchwalony, o ile informacje w tym zakresie nie wynikają wprost z przepisów prawa.....6
10. Skład osobowy i zmiany, które w nim zaszły w ciągu ostatniego roku obrotowego, oraz opis działania organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących emitenta oraz ich komitetów 8
11. Opis głównych cech stosowanych w przedsiębiorstwie emitenta systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych.....18
12. Opis polityki różnorodności.....18

Oświadczenie Zarządu Comarch S.A. dotyczące stosowania w spółce zasad ładu korporacyjnego sporządzone zgodnie z § 70 ust. 6 pkt 5) Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (tekst jednolity - Dz.U. z 2018, poz. 757).

1. Określenie zbioru zasad ładu korporacyjnego, któremu podlega emitent

Comarch S.A., Spółka notowana na Giełdzie Papierów Wartościowych w Warszawie S.A., podlegała w 2018 roku zasadom ładu korporacyjnego określonym w dokumencie „Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016" (załącznik do uchwały Rady Giełdy Nr 26/1413/2015 z 13 października 2015 r.). Treść zasad jest dostępna na stronie internetowej https://www.gpw.pl/pub/GPW/files/PDF/GPW_1015_17_DOBRE_PRAKTYKI_v2.pdf, która jest oficjalną stroną Giełdy Papierów Wartościowych w Warszawie poświęconą tym zagadnieniom.

Dokument dzieli się na sześć części:

- Polityka informacyjna i komunikacja z inwestorami,
- Zarząd i Rada Nadzorcza,
- Systemy i funkcje wewnętrzne,
- Walne zgromadzenie i relacje z akcjonariuszami,
- Konflikt interesów i transakcje z podmiotami powiązanymi,
- Wynagrodzenia.

Ponadto, w dniu 29 kwietnia 2016 r., Zarząd Comarch S.A. przekazał Informację na temat stanu stosowania przez spółkę rekomendacji i zasad zawartych w Zbiorze Dobre Praktyki Spółek Notowanych na GPW 2016., która jest także dostępna na stronie http://www.comarch.pl/relacje-inwestorskie/lad-korporacyjny/.

2. Postanowienia zbioru zasad ładu korporacyjnego, od których emitent odstąpił i wyjaśnienie przyczyn tego odstąpienia

a) Rekomendacje dotyczące dobrych praktyk spółek giełdowych

IV.R.2. Jeżeli jest to uzasadnione z uwagi na strukturę akcjonariatu lub zgłaszane spółce oczekiwania akcjonariuszy, o ile spółka jest w stanie zapewnić infrastrukturę techniczną niezbędna dla sprawnego przeprowadzenia walnego zgromadzenia przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, powinna umożliwić akcjonariuszom udział w walnym zgromadzeniu przy wykorzystaniu takich środków, w szczególności poprzez:

1) transmisję obrad walnego zgromadzenia w czasie rzeczywistym,

2) dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym, w ramach której akcjonariusze mogą wypowiadać się w toku obrad walnego zgromadzenia, przebywając w miejscu innym niż miejsce obrad walnego zgromadzenia,

3) wykonywanie, osobiście lub przez pełnomocnika, prawa głosu w toku walnego zgromadzenia.

Zasada nie jest w pełnym zakresie stosowana przez Spółkę. Akcjonariusz może uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika. Pełnomocnictwo do uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu i wykonywania prawa głosu powinno być udzielone na piśmie lub w postaci elektronicznej. Udzielenie pełnomocnictwa w postaci elektronicznej nie wymaga opatrzenia bezpiecznym podpisem elektronicznym weryfikowanym przy pomocy ważnego kwalifikowanego certyfikatu. Spółka nie przewiduje możliwości głosowania korespondencyjnego, głosowania przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej ani uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej, jednakże zapewnia transmisję obrad Walnego Zgromadzenia w czasie rzeczywistym i dwustronną komunikację w czasie rzeczywistym. Ze względu na aktualną strukturę akcjonariatu (stosunkowo małe rozproszenie akcjonariuszy) w opinii Spółki

wprowadzenie głosowania korespondencyjnego lub głosowania przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej nie jest w chwili obecnej uzasadnione.

b) Zasady szczegółowe dotyczące dobrych praktyk spółek giełdowych

VI.Z.4. Spółka w sprawozdaniu z działalności przedstawia raport na temat polityki wynagrodzeń, zawierający co najmniej:

1) ogólną informację na temat przyjętego w spółce systemu wynagrodzeń,

2) informacje na temat warunków i wysokości wynagrodzenia każdego z członków zarządu, w podziale na stałe i zmienne składniki wynagrodzenia, ze wskazaniem kluczowych parametrów ustalania zmiennych składników wynagrodzenia i zasad wypłaty odpraw oraz innych płatności z tytułu rozwiązania stosunku pracy, zlecenia lub innego stosunku prawnego o podobnym charakterze – oddzielnie dla spółki i każdej jednostki wchodzącej w skład grupy kapitałowej,

3) informacje na temat przysługujących poszczególnym członkom zarządu i kluczowym menedżerom pozafinansowych składników wynagrodzenia,

4) wskazanie istotnych zmian, które w ciągu ostatniego roku obrotowego nastąpiły w polityce wynagrodzeń, lub informację o ich braku,

5) ocenę funkcjonowania polityki wynagrodzeń z punktu widzenia realizacji jej celów, w szczególności długoterminowego wzrostu wartości dla akcjonariuszy i stabilności funkcjonowania przedsiębiorstwa.

Spółka w zakresie ujawniania wynagrodzeń stosuje powszechnie obowiązujące przepisy prawa. Spółka spełnia zasadę VI.Z.4 częściowo. Comarch S.A. posiada politykę wynagrodzeń, która określa formę, strukturę i poziom wynagrodzeń pracowników Spółki, w tym członków organów zarządzających i nadzorczych. Wynagrodzenie dla członków zarządu Spółki ustala Rada Nadzorcza w oparciu o kwalifikacje, doświadczenie oraz zakres obowiązków członka zarządu. Wynagrodzenia członków zarządu zawierają zmienne składniki, których wysokość jest uzależniona od osiągniętych wyników finansowych oraz od stopnia realizacji wyznaczonych przez Radę Nadzorczą celów. Wynagrodzenie członków zarządu jest wypłacane przez Spółkę oraz przez jednostki zależne, w zależności od stopnia zaangażowania danego członka zarządu w działalność operacyjną poszczególnych jednostek zależnych. Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej określa Walne Zgromadzenie, nie zawiera ono składników zmiennych. Spółka w sprawozdaniu z działalności przedstawia wysokość łącznego wynagrodzenia członków zarządu (bez podziału na składniki stałe i zmienne) oraz rady nadzorczej, w podziale na wypłacone przez Spółkę oraz łącznie przez pozostałe jednostki Grupy.

3. Akcjonariusze posiadający bezpośrednio lub pośrednio znaczne pakiety akcji wg stanu na dzień 29 kwietnia 2019 r.

Akcjonariusze	Ilość akcji	% kapitału zakładowego	Liczba głosów na WZA Spółki	% głosów na WZA Spółki
Janusz Filipiak	1 997 027	24,55	5 569 027	36,82
Elżbieta Filipiak	1 323 461	16,27	4 707 461	31,12
Pozostali członkowie Zarządu	84 904	1,04	122 504	0,81
MetLife OFE	841 097	10,34	841 097	5,56
Inni akcjonariusze	3 886 860	47,80	3 886 860	25,69
Razem	**8 133 349**	**100,00**	**15 126 949**	**100,00**

4. Posiadacze papierów wartościowych, które dają specjalne uprawnienia kontrolne wraz z opisem tych uprawnień

Janusz Filipiak, Prezes Zarządu Comarch S.A., jest posiadaczem 893 000 akcji uprzywilejowanych co do głosu (1:5). Przysługuje z nich 4 465 000 głosów na walnym zgromadzeniu Spółki. Elżbieta Filipiak, Przewodniczący Rady Nadzorczej Comarch S.A. jest posiadaczem 846 000 akcji uprzywilejowanych co do głosu (1:5). Przysługuje z nich 4 230 000 głosów na walnym zgromadzeniu Spółki. Paweł Prokop, Wiceprezes Zarządu Comarch S.A. jest posiadaczem 9 400 akcji uprzywilejowanych co do głosu (1:5). Przysługuje z nich 47 000 głosów na walnym zgromadzeniu Spółki.

5. Wszelkie ograniczenia odnośnie do wykonywania prawa głosu, takie jak ograniczenie wykonywania prawa głosu przez posiadanie określonej części lub liczby głosów, ograniczenia czasowe dotyczące prawa głosu lub zapisy, zgodnie z którymi, przy współpracy spółki, prawa kapitałowe związane z papierami wartościowymi są oddzielone od posiadania papierów wartościowych

Nie dotyczy.

6. Wszelkie ograniczenia dotyczące przenoszenia prawa własności papierów wartościowych emitenta

Zgodnie z treścią art. 8 pkt 7 statutu Comarch S.A.

> *„7. Zbycie akcji imiennych wymaga zgody Zarządu udzielonej w formie pisemnej. W przypadku odmowy zbycia, Zarząd w terminie 2 miesięcy od zgłoszenia Spółce zamiaru przeniesienia akcji wyznacza nabywcę oraz cenę akcji. Cena akcji nie może być niższa niż średnia cena giełdowa z trzech ostatnich miesięcy poprzedzających miesiąc zgłoszenia, pod warunkiem, że akcje Spółki będą w obrocie giełdowym. W przeciwnym przypadku cena akcji nie może być niższa niż wartość księgowa przypadająca na akcję na ostatni dzień bilansowy. Cena jest płatna w terminie jednego miesiąca od dnia uchwały Zarządu wskazującej nabywcę akcji."*

7. Zasady dotyczące powoływania i odwoływania osób zarządzających oraz ich uprawnień, w szczególności prawo do podjęcia decyzji o emisji lub wykupie akcji

a) Zasady powoływania i odwoływania

Zgodnie z treścią statutu Spółki Zarząd Spółki składa się z 2 do 8 osób powoływanych i odwoływanych przez Walne Zgromadzenie. Członków Zarządu powołuje się na okres wspólnej kadencji trwającej trzy lata. Walne Zgromadzenie ustala zasady i regulaminy wynagrodzenia dla członków Zarządu, przy czym kompetencja ta może zostać przekazana częściowo lub w całości Radzie Nadzorczej. Rada Nadzorcza może z ważnych powodów zawiesić w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków Zarządu oraz może delegować członków Rady Nadzorczej na okres nie dłuższy niż 3 miesiące do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu, którzy zostali odwołani, złożyli rezygnację lub z innych przyczyn nie mogą sprawować swoich czynności.

b) Uprawnienia zgodnie z art. 9, 20 - 22 Statutu Comarch S.A. i Kodeksem Spółek Handlowych (KSH)

- Zarząd może ustanawiać prokurentów.
- Do składania oświadczeń w imieniu Spółki oraz reprezentowania Spółki przed Sądem i poza Sądem upoważnieni byli w 2018 roku jednoosobowo Prezes Zarządu albo dwóch członków Zarządu działających łącznie lub też jeden członek Zarządu działający łącznie z prokurentem.
- W umowach pomiędzy Spółką, a członkami Zarządu oraz w sporach z nimi reprezentuje Spółkę Rada Nadzorcza lub pełnomocnik powołany uchwałą Walnego Zgromadzenia. Rada Nadzorcza może upoważnić w drodze uchwały jednego lub więcej członków Rady Nadzorczej do dokonywania takich czynności prawnych.
- Organizację wewnętrzną Spółki określa Zarząd.
- Zgodnie z art. 445 i art. 446 Kodeksu Spółek Handlowych walne zgromadzenie podejmuje uchwałę w sprawie zmiany statutu przewidującą upoważnienie zarządu do podwyższenia kapitału zakładowego w granicach kapitału docelowego. Zgodnie z art. 9 ust. pkt 5 Statutu Comarch S.A. w ramach kapitału docelowego Zarząd Spółki może wydawać akcje tylko w zamian za wkłady pieniężne oraz nie może wydawać akcji uprzywilejowanych lub przyznawać akcjonariuszowi osobistych uprawnień, o których mowa w art. 354 Kodeksu Spółek Handlowych. W zakresie wszystkich spraw związanych z podwyższeniem kapitału zakładowego w ramach kapitału docelowego, w szczególności w sprawie wyłączenia lub ograniczenia prawa poboru oraz ustalenia ceny emisyjnej, wymagane jest uzyskanie zgody Rady Nadzorczej.

8. Opis zasad zmiany statutu lub umowy spółki emitenta

Podejmowanie uchwał w sprawie zmian w statucie, w tym podwyższenia lub obniżenia kapitału zakładowego oraz uchwały o istotnej zmianie przedmiotu działalności Spółki należy do kompetencji walnego zgromadzenia.

9. Sposób działania walnego zgromadzenia i jego zasadnicze uprawnienia oraz opis praw akcjonariuszy i sposobu ich wykonywania, w szczególności zasady wynikające z regulaminu walnego zgromadzenia, jeżeli taki regulamin został uchwalony, o ile informacje w tym zakresie nie wynikają wprost z przepisów prawa

1. Walne Zgromadzenia są zwyczajne i nadzwyczajne.
2. Zwyczajne Walne Zgromadzenie Zarząd zwołuje najpóźniej do końca czerwca każdego roku.

3. Walne Zgromadzenia zwołuje się zgodnie z Kodeksem Spółek Handlowych, Statutem Spółki i Regulaminem Walnego Zgromadzenia Akcjonariuszy z dnia 28 czerwca 2010 r.
4. Zgromadzenia odbywają się w siedzibie Spółki.
5. W Walnym Zgromadzeniu powinno uczestniczyć co najmniej dwóch członków Zarządu Spółki i co najmniej dwóch członków Rady Nadzorczej.
6. Na Walnym Zgromadzeniu obecny jest biegły rewident, jeżeli przedmiotem obrad Walnego Zgromadzenia są sprawy finansowe Spółki.
7. Dopuszczalny jest udział w Walnym Zgromadzeniu przedstawicieli mediów jako publiczności.
8. Prawo uczestniczenia w Walnym Zgromadzeniu Spółki przysługuje osobom będącym akcjonariuszami Spółki na 16 (szesnaście) dni przed datą Walnego Zgromadzenia.
9. Akcjonariusz będący osobą fizyczną może uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu osobiście lub przez pełnomocnika.
10. Akcjonariusz nie będący osobą fizyczną może uczestniczyć w Walnym Zgromadzeniu oraz wykonywać prawo głosu przez osobę uprawnioną do składania oświadczeń woli w jego imieniu lub przez pełnomocnika.
11. Przewodniczący Walnego Zgromadzenia kieruje obradami, podejmuje decyzje w sprawach proceduralnych i porządkowych oraz jest uprawniony od interpretowania niniejszego Regulaminu.
12. Do czynności Przewodniczącego Walnego Zgromadzenia należy m.in.:
    - czuwanie nad sprawnym przebiegiem obrad zgodnie z ustalonym porządkiem i procedurą,
    - udzielanie głosu,
    - przyjmowanie wniosków i projektów uchwał, poddawanie ich pod dyskusję oraz
    - zarządzanie i przeprowadzanie głosowań.
13. Walne Zgromadzenie dokonuje wyboru trzyosobowej Komisji Skrutacyjnej spośród kandydatów zgłoszonych przez Przewodniczącego Zgromadzenia. Do jej obowiązków należy czuwanie nad prawidłowym przebiegiem każdego głosowania, nadzorowanie obsługi głosowania oraz sprawdzanie i ogłaszanie wyników. W przypadku gdy w Walnym Zgromadzeniu bierze udział niewielka ilość akcjonariuszy nie przeprowadza się wyborów Komisji Skrutacyjnej, chyba że akcjonariusz lub pełnomocnik zgłosi wniosek o dokonanie wyboru Komisji Skrutacyjnej. W przypadku nie przeprowadzenia wyborów Komisji Skrutacyjnej jej uprawnienia wykonuje Przewodniczący Walnego Zgromadzenia.
14. Walne Zgromadzenie podejmuje decyzje w formie uchwał, przyjmowanych w głosowaniu jawnym z następującym zastrzeżeniem, że tajne głosowanie zarządza się w przypadku:
    - głosowania nad wyborem lub odwołaniem członków organów Spółki lub likwidatorów,
    - wniosków o pociągnięcie do odpowiedzialności członków organów Spółki lub likwidatorów,
    - w sprawach osobowych,
    - żądania zgłoszonego przez choćby jednego akcjonariusza,
    - w innych przypadkach określonych w obowiązujących przepisach.
15. Akcjonariusze zgłaszają kandydatów na członków Rady Nadzorczej Przewodniczącemu Walnego Zgromadzenia na piśmie lub ustnie.
16. Zgłaszający kandydaturę na członka Rady Nadzorczej powinien ją szczegółowo uzasadnić, wskazując w szczególności na wykształcenie i doświadczenie zawodowe kandydata.
17. Przed podjęciem uchwał o wyborze członków Rady Nadzorczej, Walne Zgromadzenie podejmuje uchwałę o ilości członków Rady Nadzorczej.
18. Spółka może zorganizować Walne Zgromadzenie w sposób umożliwiający akcjonariuszom udział w Walnym Zgromadzeniu przy wykorzystaniu środków komunikacji elektronicznej.

10. Skład osobowy i zmiany, które w nim zaszły w ciągu ostatniego roku obrotowego, oraz opis działania organów zarządzających, nadzorujących lub administrujących emitenta oraz ich komitetów

a) Rada Nadzorcza wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.:

Imię i nazwisko	Funkcja
Elżbieta Filipiak	Przewodniczący Rady
Maciej Brzeziński	Wiceprzewodniczący Rady
Robert Bednarski	Członek Rady
Danuta Drobniak	Członek Rady
Wojciech Kucharzyk	Członek Rady
Anna Ławrynowicz	Członek Rady
Anna Pruska	Członek Rady

Rada Nadzorcza Comarch S.A. sprawuje stały nadzór nad działalnością Spółki we wszystkich dziedzinach jej działalności. Rada Nadzorcza Spółki działa na podstawie przepisów Kodeksu Spółek Handlowych, Statutu, zasad Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW obowiązujących w Spółce oraz Regulaminu Rady Nadzorczej Spółki uchwalonego dnia 30 czerwca 2003 r. przez Walne Zgromadzenie Akcjonariuszy (wraz z późniejszymi zmianami). Szczegółowy opis działania Rady Nadzorczej znajduje się w powyższych dokumentach.

b) Główne zapisy Regulaminu Rady Nadzorczej Comarch S.A.:

1. Rada Nadzorcza składa się z 3 - 7 osób wybieranych przez Walne Zgromadzenie. Walne Zgromadzenie ustala, w drodze uchwały, przed głosowaniem nad kandydatami na członków Rady Nadzorczej, liczbę członków Rady Nadzorczej.
2. Członków Rady Nadzorczej powołuje się na okres wspólnej kadencji trwającej trzy lata.
3. Członkowie Rady Nadzorczej wykonują swoje czynności osobiście. Każdy z członków Rady Nadzorczej może być odwołany przed upływem kadencji. Członkowie Rady Nadzorczej mogą być wybierani ponownie.
4. Walne Zgromadzenie wybiera spośród członków Rady Nadzorczej – Przewodniczącego, Wiceprzewodniczącego, a w miarę potrzeb także Sekretarza Rady.
5. Przewodniczący Rady Nadzorczej:
   - zwołuje posiedzenia Rady Nadzorczej;
   - prowadzi posiedzenia Rady Nadzorczej; oraz
   - otwiera obrady Walnego Zgromadzenia Spółki.
6. W razie nieobecności Przewodniczącego funkcje te sprawuje Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej.
7. Spośród swoich członków Rada Nadzorcza może wybierać komitety nadzorujące określony sektor działalności Spółki, w szczególności komitet ds. audytu.
8. Komitety te mogą odbywać odrębne posiedzenia. Komitety mogą podejmować uchwały, których przedmiotem mogą być wnioski pokontrolne dotyczące funkcjonowania Spółki.
9. Posiedzenia Rady Nadzorczej zwołuje Przewodniczący Rady Nadzorczej. Zarząd lub inny członek Rady Nadzorczej może żądać od Przewodniczącego Rady Nadzorczej zwołania posiedzenia Rady Nadzorczej, podając proponowany porządek posiedzenia. Przewodniczący Rady Nadzorczej zobowiązany jest do zwołania posiedzenia w terminie 2 tygodni od otrzymania wniosku. Jeżeli

posiedzenie nie zostanie zwołane zgodnie ze zdaniami powyższymi wnioskodawca może zwołać posiedzenie samodzielnie.

10. Porządek posiedzenia Rady Nadzorczej jest ustalany przez podmiot zwołujący posiedzenie Rady Nadzorczej i wraz z materiałami jest przekazywany członkom Rady Nadzorczej 3 (trzy) dni przed planowaną datą posiedzenia, chyba że zachodzą okoliczności uzasadniające skrócenie tego terminu.
11. Porządek posiedzenia Rady Nadzorczej może być zmieniony lub uzupełniony.
12. Posiedzenia Rady Nadzorczej powinny odbywać się co najmniej cztery razy w roku obrotowym.
13. Uchwały Rady Nadzorczej zapadają większością głosów obecnych. W przypadku równej ilości głosów decydujący jest głos Przewodniczącego.
14. Uchwała Rady Nadzorczej jest ważnie podjęta, jeżeli na posiedzenie Rady Nadzorczej zostali zaproszeni wszyscy jej członkowie i w posiedzeniu uczestniczy więcej niż połowa członków Rady Nadzorczej, w tym Przewodniczący lub Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej.
15. Uchwały Rady Nadzorczej mogą być podjęte także bez odbycia posiedzenia w drodze pisemnego głosowania, o ile wszyscy członkowie Rady Nadzorczej wyrażą zgodę na piśmie na podejmowanie uchwał w takim trybie.
16. Posiedzenia Rady Nadzorczej mogą się również odbywać przy wykorzystaniu środków bezpośredniego porozumiewania się na odległość, takich jak telefon, fax, poczta elektroniczna bądź wykorzystanie sieci "Internet" w inny sposób, telekonferencja, i innych środków telekomunikacyjnych.
17. Członkowie Rady Nadzorczej mogą brać udział w podejmowaniu uchwał Rady Nadzorczej oddając swój głos na piśmie za pośrednictwem innego członka Rady Nadzorczej.
18. Podejmowanie uchwał przez Radę Nadzorczą w trybie, o którym mowa powyżej jest niedopuszczalne w sprawach opisanych w art. 388 § 4 Kodeksu Spółek Handlowych, tj.:
    - wyboru Przewodniczącego i Wiceprzewodniczącego Rady Nadzorczej;
    - powołania i odwołania członka Zarządu;
    - zawieszenia w czynnościach członka Zarządu.
19. W posiedzeniach Rady Nadzorczej mogą brać udział członkowie Zarządu. Zarząd Spółki jest zawiadamiany o terminie i porządku obrad posiedzeniach Rady Nadzorczej.
20. Rada Nadzorcza może zapraszać wskazanych członków Zarządu do uczestniczenia w danym posiedzeniu.
21. Na każdym posiedzeniu Rada Nadzorcza jest informowana przez Spółkę o bieżących wynikach finansowych jednostkowych i skonsolidowanych oraz o istotnych sprawach dotyczących działalności Spółki, w tym - jeśli uzasadnia to sytuacja Spółki - o ryzyku związanym z działalnością i sposobach zarządzania tym ryzykiem.
22. Członkowie Zarządu nie uczestniczą w tych częściach posiedzeń Rady Nadzorczej, które dotyczą odwołania, odpowiedzialności oraz ustalania wynagrodzenia członków Zarządu.
23. Posiedzenia Rady Nadzorczej są protokołowane. Protokół powinien zawierać ustalony porządek obrad, imiona i nazwiska obecnych członków Rady Nadzorczej oraz wyniki głosowania nad poszczególnymi uchwałami.
24. Rada Nadzorcza sprawuje stały nadzór nad działalnością Spółki.
25. Do szczególnych kompetencji Rady Nadzorczej należy:
    - ocena rocznego sprawozdania finansowego Spółki oraz skonsolidowanego sprawozdania finansowego Grupy Kapitałowej Comarch;
    - ocena sprawozdania Zarządu z działalności Spółki i z działalności Grupy Kapitałowej Comarch oraz wniosków Zarządu Spółki co do podziału zysku albo pokrycia strat;

- składanie Walnemu Zgromadzeniu pisemnego sprawozdania z wyników czynności, o których mowa w punktach powyżej;
- nadzorowanie wykonania przez Zarząd uchwał Walnego Zgromadzenia;
- dokonywanie wyboru podmiotu uprawnionego do badania sprawozdania finansowego Spółki i Grupy Kapitałowej Comarch; Rada Nadzorcza może podjąć uchwałę w przedmiocie określenia ostrzejszych niż wymagane przepisami prawa kryteria niezależności biegłego rewidenta;
- powoływanie i odwoływanie członków Zarządu oraz ustalanie wynagrodzenia z tytułu pełnienia funkcji członka Zarządu, a także zawieszanie z ważnych powodów w czynnościach poszczególnych lub wszystkich członków Zarządu oraz delegowanie członków Rady Nadzorczej do czasowego wykonywania czynności członków Zarządu;
- wyrażanie zgody na podwyższenie kapitału zakładowego w ramach kapitału docelowego;
- wyrażanie zgody na nabycie i zbycie nieruchomości, użytkowania wieczystego lub udziału w nieruchomości;
- wyrażanie zgody na zasiadanie członków Zarządu Spółki w zarządach lub radach nadzorczych spółek spoza Grupy Kapitałowej Comarch;
- wyrażanie zgody na zawarcie przez Spółkę istotnej umowy z akcjonariuszem posiadającym co najmniej 5% ogólnej liczby głosów w Spółce lub podmiotem powiązanym;
- wyrażanie zgody na zawarcie z subemitentem umowy, o której mowa w art. 433 § 3 Kodeksu Spółek Handlowych;
- wykonywanie względem członków Zarządu w imieniu Spółki uprawnień wynikających ze stosunków pracy;
- zatwierdzanie strategii rozwoju Spółki;
- opiniowanie przedkładanych przez Zarząd i akcjonariuszy projektów uchwał Walnego Zgromadzenia.

26. Raz w roku Rada Nadzorcza podejmuje uchwałę, w której zawarte są ocena sytuacji Spółki, sprawozdanie z działalności Rady Nadzorczej, ocena sposobu wypełniania przez Spółkę obowiązków informacyjnych dotyczących stosowania zasad ładu korporacyjnego, ocena racjonalności prowadzonej przez Spółkę polityki w zakresie działalności sponsoringowej, charytatywnej lub innej o zbliżonym charakterze. Dokument ten Rada Nadzorcza przedkłada Walnemu Zgromadzeniu.

27. W celu wykonywaniu swoich obowiązków Rada Nadzorcza ma prawo badać wszystkie dokumenty Spółki, żądać od Zarządu i pracowników Spółki sprawozdań i wyjaśnień oraz dokonywać rewizji stanu majątku Spółki. Rada Nadzorcza ma prawo żądania dla swoich potrzeb wykonywania niezbędnych ekspertyz i badań w zakresie spraw będących przedmiotem nadzoru i kontroli.

28. Rada Nadzorcza wykonuje swe czynności kolegialnie. Może jednak delegować członków Rady Nadzorczej do indywidualnego wykonywania poszczególnych czynności nadzorczych.

29. Członek Rady Nadzorczej powinien mieć przede wszystkim na względzie interes Spółki. Członek Rady Nadzorczej powinien unikać podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstawania konfliktu interesów lub wpływać negatywnie na jego reputację jako członka organu spółki, a w przypadku powstania konfliktu interesów powinien niezwłocznie go ujawnić.

30. Członek Rady Nadzorczej zobowiązuje się do informowania pozostałych członków Radny Nadzorczej o zaistniałym konflikcie interesów oraz nie uczestniczy w obradach dotyczących danej sprawy. W przypadku wątpliwości Rada Nadzorcza podejmuje uchwałę w przedmiocie istnienia konfliktu interesów.

31. Członkowie Rady Nadzorczej zobowiązani są do zachowania w tajemnicy wszelkich informacji na temat działalności Spółki lub podmiotów wchodzących w skład Grupy Kapitałowej Comarch uzyskanych w związku z pełnioną funkcją.

32. Każdy z członków Rady Nadzorczej w terminie 14 dni od dnia wyboru powinien złożyć pisemne oświadczenie o spełnianiu lub niespełnianiu kryteriów niezależności członka Rady Nadzorczej. W przypadku osiągnięcia przez jakikolwiek podmiot co najmniej 5% głosów na Walnym Zgromadzeniu Spółki, Zarząd informuje o tym członków Rady Nadzorczej na piśmie na najbliższym posiedzeniu

Rady Nadzorczej. W takiej sytuacji członkowie Rady Nadzorczej zobowiązani są do złożenia pisemnej informacji o powiązaniach z takim podmiotem w terminie 14 dni od dnia posiedzenia, na którym otrzymali informację Zarządu. Członek Rady Nadzorczej ma obowiązek bez wezwania Spółki aktualizować przekazane wcześniej oświadczenie w terminie 14 dni od zaistnienia zmiany w zakresie spełniania lub niespełniania kryteriów niezależności.

33. Członek Rady Nadzorczej delegowany do stałego i indywidualnego sprawowania nadzoru nie może bez zgody Spółki zajmować się interesami konkurencyjnymi ani też uczestniczyć w spółce konkurencyjnej jako wspólnik, lub członek organu spółki kapitałowej, bądź uczestniczyć w innej osobie prawnej jako członek organu. Zakaz ten obejmuje także udział w konkurencyjnej spółce kapitałowej, w przypadku posiadania w niej przez członka Rady Nadzorczej co najmniej 10% udziałów lub akcji bądź prawa do powoływania co najmniej jednego członka zarządu.
34. Zgodę na prowadzenie działalności konkurencyjnej przez członka Rady Nadzorczej delegowanego do stałego i indywidualnego sprawowania nadzoru podejmuje Rada Nadzorcza.
35. Członek Rady Nadzorczej nie może przyjmować korzyści, które mogłyby mieć wpływ na bezstronność i obiektywizm przy podejmowaniu przez niego decyzji lub rzutować negatywnie na ocenę niezależności jego opinii i sądów.
36. W przypadku uznania przez członka Rady Nadzorczej, że decyzja Rady Nadzorczej, stoi w sprzeczności z interesem Spółki, może on zażądać zamieszczenia w protokole posiedzenia rady nadzorczej jego stanowiska na ten temat.
37. Obowiązki członków Rady Nadzorczej
    - Członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do sporządzenia listy osób blisko z nimi związanych oraz do przekazania jej Spółce niezwłocznie, nie później niż w terminie 7 dni.
    - Członkowie Rady Nadzorczej oraz osoby blisko z nimi związane są zobowiązani do przekazywania Spółce oraz Komisji Nadzoru Finansowego informacji o każdej transakcji zawieranej na ich własny rachunek w odniesieniu do akcji lub instrumentów dłużnych Spółki lub do instrumentów pochodnych bądź innych powiązanych z nimi instrumentów finansowych – jeśli wartość takiej transakcji lub suma wartości transakcji przekracza 5 000 euro. Obowiązek powiadomienia o transakcji ma zastosowanie do każdej kolejnej transakcji, gdy zostanie osiągnięta łączna kwota 5 000 euro w trakcie jednego roku kalendarzowego. Próg w wysokości 5 000 euro oblicza się poprzez dodanie bez kompensowania pozycji wszystkich transakcji. Członkowie Rady Nadzorczej zobowiązani są do przekazywania informacji o transakcjach niezwłocznie, jednak nie później niż w ciągu dwóch dni roboczych po dniu transakcji. Członkowie Rady Nadzorczej są zobowiązani do pisemnego powiadomienia osób blisko z nimi związanych o ich obowiązkach wynikających z treści powyżej oraz do przechowywania kopii tego powiadomienia. W przypadku pojawienia się nowych osób blisko związanych, członek Rady Nadzorczej jest zobowiązany do pisemnego powiadomienia ich o obowiązkach wynikających z treści wyżej oraz sankcjach za naruszenie tych obowiązków, a także do przechowywania kopii tego powiadomienia. Oświadczenie podpisane przez osobę blisko związaną należy przekazać do Spółki niezwłocznie, jednak nie później niż w terminie 7 dni.
    - Członek Rady Nadzorczej oddelegowany do stałego pełnienia nadzoru zobowiązany jest co miesiąc składać Radzie Nadzorczej pisemne sprawozdania z pełnionej funkcji.
    - Członek Rady Nadzorczej nie powinien rezygnować z pełnienia tej funkcji w trakcie kadencji, jeżeli mogłoby to uniemożliwić działanie Rady Nadzorczej, a w szczególności, jeśli mogłoby to uniemożliwić terminowe podjęcie istotnej dla Spółki uchwały.
    - Członkowie Rady Nadzorczej są wynagradzani za swe czynności według zasad określonych przez Walne Zgromadzenie.
    - Dwóch członków Rady Nadzorczej zobowiązanych jest do uczestniczenia w obradach Walnego Zgromadzenia. Członkowie Rady Nadzorczej wskazują między sobą osoby, które będą reprezentowały Radę Nadzorczą na Walnym Zgromadzeniu.
    - Członek Rady Nadzorczej powinien dokładać wszelkich starań, aby uczestniczyć w posiedzeniach Rady Nadzorczej.

- W przypadku wyboru członków Rady Nadzorczej w drodze głosowania oddzielnymi grupami, każda grupa ma prawo delegować jednego spośród wybranych przez siebie członków Rady Nadzorczej do stałego, indywidualnego wykonywania czynności nadzorczych.
- Członkowie delegowani do stałego i indywidualnego wykonywania czynności nadzorczych mają prawo uczestniczenia w posiedzeniach Zarządu.

38. Wynagrodzenie członków Rady Nadzorczej delegowanych do stałego i indywidualnego wykonywania nadzoru ustala Rada Nadzorcza.
39. Koszty działalności Rady Nadzorczej pokrywa Spółka.
40. Rada Nadzorcza korzysta z pomieszczeń biurowych, urządzeń i materiałów Spółki.
41. Obsługę administracyjno-techniczną Rady Nadzorczej zapewnia Zarząd Spółki.

c) Komitety

W 2018 roku w skład Komitetu Audytu (odpowiednik Komisji Rewizyjnej w rozumieniu *załącznika I do Zalecenia Komisji Europejskiej z dnia 15 lutego 2005 r. dotyczącego roli dyrektorów niewykonawczych (…)*), wchodzili Pani Danuta Drobniak jako Przewodnicząca Komitetu Audytu, Pani Elżbieta Filipiak jako Członek Komitetu Audytu oraz Pan Robert Bednarski jako Członek Komitetu Audytu. W 2018 roku Komitet Audytu odbył 3 posiedzenia.

Zgodnie z informacjami posiadanymi przez spółkę dwóch członków Komitetu Audytu spełnia ustawowe kryteria niezależności (Pani Danuta Drobniak oraz Pan Robert Bednarski).

Wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych posiadają Pani Danuta Drobniak (biegły rewident nr w rejestrze 9578) oraz Pan Robert Bednarski (doświadczenie zawodowe, m.in. na stanowiskach dyrektora Biura Zarządzania Finansami w PKN ORLEN S.A., członek Zarządu i dyrektora finansowego w firmie Basell Orlen Polyolefins, wiceprezesa Zarządu ds. ekonomiczno-finansowych w spółce Boryszew S.A., członek ACCA od 2005 roku).

Wiedzę w zakresie branży IT posiadają Pani Elżbieta Filipiak (absolwentka AGH, jedna z założycieli Comarch S.A.) i Pan Robert Bednarski (doświadczenie zawodowe, m.in. jako członek Zarządu i dyrektor finansowy w firmie Basell Orlen Polyolefins, w której odpowiadał za koordynację, od strony finansowej, podatkowej oraz IT, inwestycji w rozbudowę zdolności wytwórczych przedsiębiorstwa, związany ze spółką Ciech S.A. jako członek Zarządu, był odpowiedzialny za finanse i IT).

d) Główne zapisy Regulaminu Komitetu Audytu Comarch S.A.:

1. Komitet Audytu działa zgodnie z Regulaminem Komitetu Audytu Rady Nadzorczej Comarch S.A. przyjętym 27 listopada 2017 r. Uchwałą nr 2/11/2017 Komitetu Audytu Comarch S.A.
2. Składa się z co najmniej trzech członków, w tym z Przewodniczącego Komitetu Audytu, powołanych lub odwoływanych przez Radę Nadzorczą na okres jej kadencji spośród członków Rady Nadzorczej.
3. Większość członków Komitetu Audytu, w tym Przewodniczący jest niezależna od Spółki tj. spełnia kryteria niezależności.
4. Przynajmniej jeden członek Komitetu Audytu posiada wiedzę i umiejętności w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych.
5. Przynajmniej jeden członek Komitetu Audytu posiada wiedzę i umiejętności z zakresu branży, w której działa Comarch S.A. lub poszczególni członkowie w określonych zakresach posiadają wiedzę i umiejętności z zakresu tej branży.
6. Komitet sprawuje swoje funkcje kolegialnie.
7. Posiedzenia Komitetu odbywają się w siedzibie Spółki lub innym miejscu wskazanym przez osobę zwołującą posiedzenie.
8. Przewodniczący Komitetu Audytu może zapraszać na posiedzenia Komitetu Audytu pozostałych członków Rady Nadzorczej, członków Zarządu i pracowników Spółki, biegłego rewidenta oraz inne

osoby, których udział w posiedzeniach Komitetu uznaje za ważny z punku widzenia realizacji zadań Komitetu.

9. Komitet obraduje tak często jak jest to konieczne do skutecznej realizacji swoich zadań, ale nie rzadziej niż cztery razy w roku obrotowym.
10. Prawo wnoszenia spraw na posiedzenia Komitetu przysługuje każdemu jego członkowi, a także członkom Rady Nadzorczej oraz Zarządu.
11. Uchwała Komitetu Audytu jest ważnie podjęta, jeżeli na posiedzenie Komitetu Audytu zostali zaproszeni wszyscy jej członkowie i w posiedzeniu uczestniczy co najmniej połowa członków Komitetu Audytu.
12. Uchwały Komitetu Audytu zapadają większością głosów obecnych. W przypadku równej ilości głosów decydujący jest głos Przewodniczącego.
13. Protokoły z posiedzeń Komitetu Audytu wraz z wnioskami, zaleceniami i rekomendacjami Komitetu Audytu przedkładane są Radzie Nadzorczej, a także Zarządu Spółki.
14. Zadania i uprawnienia Komitetu Audytu:
    - monitorowanie procesu sprawozdawczości finansowej;
    - przedkładanie zaleceń mających na celu zapewnienie rzetelności procesu sprawozdawczości finansowej w Spółce;
    - monitorowanie wykonywania czynności rewizji finansowej;
    - kontrolowanie i monitorowanie niezależności biegłego rewidenta i firmy audytorskiej;
    - informowanie Rady Nadzorczej o wynikach badania;
    - dokonywanie oceny niezależności biegłego rewidenta oraz wyrażanie zgody na świadczenie przez niego dozwolonych usług niebędących badaniem w Spółce;
    - opracowywanie polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania;
    - opracowywanie polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, przez podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem;
    - określanie procedury wyboru firmy audytorskiej przez Spółkę;
    - przedstawianie Radzie Nadzorczej rekomendacji dotyczącej wyboru firmy audytorskiej;
    - badanie kwestii będących powodem rezygnacji z usług rewidenta zewnętrznego i wydawanie zaleceń w sprawie wymaganych czynności;
    - monitorowanie skuteczności systemów kontroli wewnętrznej i systemów zarządzania ryzykiem oraz audytu wewnętrznego;
    - Komitet ma prawo badać każdą sprawę leżącą w zakresie jego odpowiedzialności.
15. Raz na pół roku przed terminem zatwierdzania sprawozdań rocznych i półrocznych, Komitet sporządza i składa Radzie Nadzorczej sprawozdanie ze swojej działalności.
16. Członek Komitetu Audytu powinien dokładać wszelkich starań, aby uczestniczyć w posiedzeniach Komitetu Audytu.

Wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r. Rada Nadzorcza Comarch S.A. nie powołała komitetu ds. nominacji i komitetu ds. wynagrodzeń.

e) Komitet Audytu a biegły audytor – polityki, procedury

Na rzecz emitenta nie były świadczone przez firmę audytorską badającą jego sprawozdanie finansowe usługi niebędące badaniem.

Rekomendacja dotycząca wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzenia badania spełniała obowiązujące warunki ustawowe i była zgodna z zasadami zawartymi w dokumencie „Polityka i procedury wyboru firmy audytorskiej do badania ustawowego sprawozdania finansowego Spółki COMARCH S.A. i Grupy Kapitałowej COMARCH oraz polityka w zakresie świadczenia dodatkowych usług przez firmę audytorską, podmiot powiązany z firmą audytorską lub członka jego sieci przyjęte Uchwałą przez Komitet Audytu Comarch S.A." dostępną na https://www.comarch.pl/files-pl/file_381/Polityka-

wyboru-firmy-audytorskiej-27112017.pdf. Została sporządzona w następstwie zorganizowanej przez emitenta procedury wyboru spełniającej obowiązujące emitenta kryteria.

Główne założenia opracowanej polityki wyboru firmy audytorskiej do przeprowadzania badania oraz polityki świadczenia przez firmę audytorską przeprowadzającą badanie, przez podmioty powiązane z tą firmą audytorską oraz przez członka sieci firmy audytorskiej dozwolonych usług niebędących badaniem:

Polityka COMARCH S.A. w zakresie wyboru firmy audytorskiej do badania ustawowego sprawozdań finansowych

1. Zgodnie z regulacjami obowiązującymi Spółkę, wyboru firmy audytorskiej do badania dokonuje Rada Nadzorcza w formie uchwały, działając na podstawie rekomendacji Komitetu Audytu.
2. Zakazane jest wprowadzanie jakichkolwiek klauzul umownych, które nakazywałyby Radzie Nadzorczej wybór firmy audytorskiej spośród określonej kategorii lub wykazu podmiotów uprawnionych do badania. Klauzule takie są nieważne z mocy prawa.
3. Rada Nadzorcza podczas dokonywania wyboru, a Komitet Audytu w trakcie przygotowywania rekomendacji, kierują się następującymi wytycznymi dotyczącymi firmy audytorskiej:
    - Potwierdzenie bezstronności, niezależności oraz najwyższej jakości wykonywanych prac audytorskich,
    - Znajomość branży informatycznej, w której działają Spółki w Grupie Kapitałowej Comarch,
    - Prowadzenie przez firmę audytorską działającą w sieci międzynarodowej prowadzenia działalności w większości państw, w których działają Spółki Grupy Kapitałowej Comarch,
    - Dotychczasowe doświadczenie firmy audytorskiej w badaniu sprawozdań jednostek zainteresowania publicznego.
    - Możliwość zapewnienia świadczenia wymaganego zakresu usług, w terminach określonych przez Spółkę.
    - Kwalifikacje zawodowe i doświadczenie osób bezpośrednio zaangażowanych w prowadzone badanie,
    - Cena zaproponowana przez podmiot uprawniony do badania.

4. Umowa z firmą audytorską o badanie sprawozdania finansowego zawierana jest w terminie umożliwiającym firmie audytorskiej udział w inwentaryzacji znaczących składników majątkowych.
5. W przypadku badania ustawowego w rozumieniu art. 2 pkt 1 ustawy o biegłych rewidentach, pierwsza umowa o badanie sprawozdania finansowego jest zawierana z firmą audytorską na okres nie krótszy niż dwa lata z możliwością przedłużenia na kolejne co najmniej dwuletnie okresy. Koszty przeprowadzenia badania sprawozdania finansowego ponosi badana jednostka.
6. Maksymalny czas nieprzerwanego trwania zleceń badań ustawowych przeprowadzanych przez tę samą firmę audytorską lub firmę audytorską powiązaną z tą firmą audytorską lub jakiegokolwiek członka sieci działającej w państwach Unii Europejskiej, do której należą te firmy audytorskie, nie może przekraczać 5 lat. Kluczowy biegły rewident nie może przeprowadzać badania ustawowego w Spółce COMARCH S.A. przez okres dłuższy niż 5 lat. Kluczowy biegły rewident może ponownie przeprowadzać badanie ustawowe Spółce po upływie co najmniej 3 lat od zakończenia ostatniego badania ustawowego.

Procedura wyboru firmy audytorskiej do badania ustawowego sprawozdania finansowego

Zapytanie ofertowe dla wyboru firmy audytorskiej do ustawowego badania sprawozdania finansowego Spółki COMARCH S.A. i ustawowego badania sprawozdania skonsolidowanego Grupy Kapitałowej COMARCH S.A. sporządzane jest przez Dyrektora Finansowego Comarch w terminie do końca marca roku podlegającego badaniu i podlega zamieszczeniu na stronie internetowej www.comarch.pl oraz przesłaniu do wybranych podmiotów świadczących usługi audytorskie. Spółki Grupy Kapitałowej COMARCH S.A. działające poza granicami Rzeczpospolitej Polskiej, powinny być badane w większości przez spółki danej firmy audytorskiej działającej w sieci międzynarodowej.

W przypadkach innych niż przedłużenie umowy o badanie sprawozdań finansowych z dotychczasową firmą audytorską Spółka przeprowadza postępowanie przetargowe zgodnie z poniższymi procedurami.

Przygotowana przez Comarch S.A. dokumentacja przetargowa dla zaproszonych firm audytorskich:

- umożliwia tym firmom poznanie działalności Spółki oraz Grupy Kapitałowej COMARCH S.A.,
- zawiera wskazanie sprawozdań finansowych podlegających badaniu,
- zawiera przejrzyste i niedyskryminujące kryteria wyboru, które są stosowane do oceny ofert złożonych przez firmy audytorskie.

Nie wyklucza się z udziału w procedurze wyboru firmy audytorskiej firm, które uzyskały mniej niż 15% swojego całkowitego wynagrodzenia z tytułu badań od jednostek zainteresowania publicznego w danym państwie Unii Europejskiej w poprzednim roku kalendarzowym, zamieszczonych w wykazie firm audytorskich, o których mowa w art. 91 ustawy o biegłych rewidentach.

Firmy audytorskie działające w sieci międzynarodowej, które badają jednostki zainteresowania publicznego składają oferty na ustawowe badanie sprawozdania finansowego COMARCH S.A. i na ustawowe badanie sprawozdania skonsolidowanego Grupy Kapitałowej COMARCH S.A. do Dyrektora Finansowego Spółki COMARCH S.A. w terminie zgodnym jak w zapytaniu ofertowym zamieszczonym na stronie internetowej Spółki.

Zebrane oferty firm audytorskich działających w sieci międzynarodowej przedkładane są dla Członków Komitetu Audytu Spółki COMARCH S.A.

Członkowie Komitetu Audytu Spółki COMARCH S.A. dokonują analizy złożonych ofert firm audytorskich, wyznaczają terminy spotkań z przedstawicielami tych firm audytorskich, które złożyły oferty i na podstawie tych działań dokonują rekomendacji wyboru firmy audytorskiej przez Radę Nadzorczą COMARCH S.A.. Komitet Audytu przedstawia Radzie Nadzorczej rekomendację dotyczącą wyboru firmy audytorskiej. W swojej rekomendacji członkowie Komitet Audytu:

- Wskazują firmę audytorską, której proponują powierzyć badanie ustawowe,
- Oświadczają, że rekomendacja jest wolna od wpływów stron trzecich,
- Stwierdzają, że Spółka nie zawarła umów zawierających klauzule umowne, które nakazywałyby Radzie Nadzorczej wybór firmy audytorskiej spośród określonej kategorii lub wykazu podmiotów uprawnionych do badania.

Rekomendacja zawiera przynajmniej dwie możliwości wyboru firmy audytorskiej wraz z uzasadnieniem oraz wskazanie uzasadnionej preferencji Komitetu Audytu wobec jednej z nich

COMARCH S.A. ocenia oferty złożone przez firmy audytorskie zgodnie z kryteriami wyboru określonymi w dokumentacji przetargowej oraz przygotowuje sprawozdanie zawierające wnioski z procedury wyboru zatwierdzane przez Komitet Audytu.

COMARCH S.A. oraz Komitet Audytu uwzględniają podczas przeprowadzania procedury wyboru firmy audytorskiej wszelkie ustalenia lub wnioski zawarte w rocznym sprawozdaniu, o którym mowa w art. 90 ust. 5 ustawy o biegłych rewidentach, mogące wpłynąć na wybór firmy audytorskiej.

Jeżeli decyzja Rady Nadzorczej w zakresie wyboru firmy audytorskiej odbiega od rekomendacji Komitetu Audytu, Rada Nadzorcza uzasadnia przyczyny niezastosowania się do rekomendacji Komitetu Audytu oraz przekazuje takie uzasadnienie do wiadomości organu zatwierdzającego sprawozdanie finansowe.

Zarząd przekazuje do widomości publicznej w formie raportu bieżącego decyzję Rady Nadzorczej o wyborze firmy audytorskiej.

Rada Nadzorcza na podstawie rekomendacji Komitetu Audytu może przedłużyć umowę z dotychczasową firmą audytorską o badanie sprawozdań finansowych na kolejne co najmniej dwuletnie okresy bez konieczności przeprowadzania postępowania przetargowego z uwzględnieniem wynikających z przepisów prawa zasad rotacji firmy audytorskiej i kluczowego biegłego rewidenta.

Polityka w zakresie świadczenia dodatkowych usług przez firmę audytorską, podmiot powiązany z firmą audytorską lub członka jego sieci

Biegły rewident lub firma audytorska przeprowadzający ustawowe badania Spółki lub podmiot powiązany z firmą audytorską ani żaden z członków sieci, do której należy biegły rewident lub firma audytorska, nie świadczą bezpośrednio ani pośrednio na rzecz Spółki ani jednostek przez nią kontrolowanych żadnych zabronionych usług niebędących badaniem sprawozdań finansowych.

Usługami zabronionymi nie są usługi wskazane w art. 136 ust. 2 ustawy o biegłych rewidentach. Świadczenie usług, które nie są zabronione możliwe jest w zakresie niezwiązanym z polityką podatkową Spółki, po zatwierdzeniu przez Komitet Audytu poprzedzonym przeprowadzeniem przez Komitet Audytu oceny zagrożeń i zabezpieczeń niezależności firmy audytorskiej.

W stosownych przypadkach Komitet Audytu wydaje wytyczne dotyczące usług, które nie są zabronione.

f) Zarząd wg stanu na dzień 31 grudnia 2018 r.:

Imię i nazwisko	Funkcja
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu

Zarząd Comarch S.A. prowadzi sprawy Spółki i działa na podstawie przepisów Kodeksu Spółek Handlowych, Statutu Comarch S.A., zasad Dobrych Praktyk Spółek Notowanych na GPW obowiązujących w Spółce, uchwał Rady Nadzorczej, uchwał Walnego Zgromadzenia, Regulaminu Zarządu Spółki z dnia 15 września 2017 r. oraz powszechnie obowiązujących przepisów prawa. Szczegółowy opis działania walnego zgromadzenia znajduje się w powyższych dokumentach.

g) Główne zapisy Regulaminu Zarządu Comarch S.A.:

1. Zarząd wykonuje swe obowiązki kolegialnie, podejmując uchwały na posiedzeniach Zarządu oraz w trybie określonym poniżej.
2. Posiedzenia Zarządu odbywają się co najmniej raz w miesiącu. W roku 2018 posiedzenia Zarządu odbywały się w budynku spółki SSE4 w Krakowie, przy ul. Prof. Michała Życzkowskiego 23 Krakowie lub w innym miejscu wskazanym przez zwołującego posiedzenie.
3. Posiedzenia Zarządu zwołuje Prezes Zarządu lub w razie jego nieobecności członek Zarządu zastępujący Prezesa Zarządu.
4. Posiedzenie Zarządu może odbyć się również bez formalnego zwołania, jeżeli na posiedzeniu Zarządu są obecni wszyscy członkowie Zarządu.
5. Prezes Zarządu lub w razie jego nieobecności osoba zastępująca Prezesa Zarządu zwołuje posiedzenia Zarządu na żądanie każdego z członków Zarządu z porządkiem posiedzenia wskazanym przez wnioskodawcę. Na takim posiedzeniu Zarządu mogą być rozpoznawane również inne sprawy, o ile zostaną zamieszczone w porządku obrad.
6. Posiedzeniom Zarządu przewodniczy Prezes Zarządu lub osoba zastępująca Prezesa Zarządu albo osoba wskazana przez Prezesa Zarządu.
7. Zarząd podejmuje decyzje w formie uchwał w drodze głosowania jawnego.

8. Na żądanie chociażby jednego z uczestniczących w posiedzeniu członków Zarządu, przewodniczący posiedzenia zarządza głosowanie tajne.
9. Uchwały zapadają bezwzględną większością głosów oddanych.
10. Dla ważności uchwał podejmowanych na posiedzeniu Zarządu niezbędne jest aby w posiedzeniu Zarządu uczestniczyło co najmniej 4 członków Zarządu, a w tym Prezes Zarządu lub osoba zastępująca Prezesa Zarządu.
11. Zarząd może podjąć uchwałę poza posiedzeniem Zarządu w drodze:
    - głosowania pisemnego – w takim przypadku każdy z członków Zarządu oddaje głos na piśmie i przekazuje Prezesowi Zarządu lub osobie zastępującej Prezesa Zarządu,
    - głosowania pisemnego – w trybie obiegowym – przez każdego z członków Zarządu poprzez złożenie podpisu pod treścią uchwały i jej przekazania Prezesowi Zarządu lub osobie zastępującej Prezesa Zarządu,
    - głosowania przy użyciu środków telekomunikacyjnych w postaci faksu, poczty e-mail, Internetu lub innych środków porozumiewania się na odległość.
    - Głosy oddane w sposób określony w punktach powyżej podlegają wpisaniu do księgi uchwał oraz są załączane do protokołów z posiedzeń Zarządu,
    - Do skutecznego podjęcia uchwały w sposób opisany tiret trzecim konieczne jest oddanie głosów przez wszystkich członków Zarządu.
12. W posiedzeniach Zarządu mogą brać udział osoby zaproszone.
13. Z posiedzeń Zarządu sporządza się protokół, który zawiera co najmniej:
    - datę i miejsce posiedzenia;
    - porządek posiedzenia;
    - imiona i nazwiska obecnych członków Zarządu;
    - imiona i nazwiska osób zaproszonych na posiedzenia Zarządu i obecnych na posiedzeniu;
    - dokładną treść uchwał;
    - liczbę głosów oddanych za lub przeciw uchwale oraz głosy wstrzymujące się;
    - informację o zagadnieniach będących przedmiotem dyskusji;
    - treść zgłoszonego zdania odrębnego;
    - podpisy obecnych na posiedzeniu członków Zarządu.
14. Protokoły z posiedzeń Zarządu gromadzone są w zbiorze protokołów posiedzeń Zarządu – zwanym Księgą Protokołów. Księgę Protokołów prowadzi Biuro Prezesa Zarządu.
15. Protokoły z posiedzeń Zarządu sporządzane są niezwłocznie przez Biuro Prezesa Zarządu.
16. Pełnienie funkcji w Zarządzie Spółki stanowi główny obszar aktywności zawodowej członka Zarządu. Dodatkowa aktywność zawodowa członka Zarządu nie może prowadzić do takiego zaangażowania czasu i nakładu pracy, aby negatywnie wpływać na właściwe wykonywanie pełnionej funkcji w Spółce. W szczególności członek Zarządu nie powinien być członkiem organów innych podmiotów, jeżeli czas poświęcony na wykonywanie funkcji w innych podmiotach uniemożliwia mu rzetelne wykonywanie obowiązków w Spółce.
17. W przypadku rezygnacji lub niemożności sprawowania czynności przez członka Rady Nadzorczej Zarząd Spółki niezwłocznie podejmuje odpowiednie działania w celu uzupełnienia lub dokonania zmiany w składzie Rady Nadzorczej.
18. Zarząd Spółki odpowiada za wdrożenie i utrzymanie skutecznych systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem, compliance oraz funkcji audytu wewnętrznego.
19. Zarząd Spółki co najmniej raz w roku przedstawia Radzie Nadzorczej własną ocenę skuteczności funkcjonowania systemów i funkcji wraz z odpowiednim sprawozdaniem.
20. Członek Zarządu Spółki powinien unikać podejmowania aktywności zawodowej lub pozazawodowej, która mogłaby prowadzić do powstawania konfliktu interesów lub wpływać negatywnie na jego reputację jako członka organu Spółki. Członek Zarządu w przypadku bezpośredniej lub pośredniej

sprzeczności interesów Spółki z interesami członka Zarządu ma obowiązek powiadomić Radę Nadzorczą Spółki o zaistniałym konflikcie.

21. Członek Zarządu nie może przyjmować korzyści, które mogłyby mieć wpływ na bezstronność i obiektywizm przy podejmowaniu przez niego decyzji lub rzutować negatywnie na ocenę niezależności jego opinii i sądów.
22. W przypadku uznania przez członka Zarządu, że decyzja Zarządu stoi w sprzeczności z interesem Spółki może on zażądać zamieszczenia w protokole posiedzenia Zarządu jego stanowiska na ten temat.
23. Członek Zarządu w przypadku bezpośredniej lub pośredniej sprzeczności interesów Spółki z interesami członka Zarządu ma obowiązek powiadomić Radę Nadzorczą Spółki o zaistniałym konflikcie.
24. Dwóch członków Zarządu zobowiązanych jest do uczestniczenia w obradach Walnego Zgromadzenia. Członkowie Zarządu wskazują między sobą osoby, które będą reprezentowały Zarząd na Walnym Zgromadzeniu.

11. Opis głównych cech stosowanych w przedsiębiorstwie emitenta systemów kontroli wewnętrznej i zarządzania ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych i skonsolidowanych sprawozdań finansowych

Zarząd Spółki jest odpowiedzialny za prowadzenie rachunkowości spółki zgodnie Ustawą z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości (tekst jednolity - Dz.U. 2018, poz. 395 z późn. zm.) oraz zgodnie z przepisami Rozporządzenia Ministra Finansów z dnia 29 marca 2018 roku w sprawie informacji bieżących i okresowych przekazywanych przez emitentów papierów wartościowych oraz warunków uznawania za równoważne informacji wymaganych przepisami prawa państwa niebędącego państwem członkowskim (tekst jednolity - Dz.U. z 2018, poz. 757).

Kontrola wewnętrzna i zarządzanie ryzykiem w odniesieniu do procesu sporządzania sprawozdań finansowych w Comarch S.A. są realizowane zgodnie z obowiązującymi w Spółce wewnętrznymi procedurami sporządzania i zatwierdzania sprawozdań finansowych. Spółka prowadzi dokumentację (zgodną z Ustawą o rachunkowości z dnia 29 września 1994 r.) opisującą przyjęte przez nią zasady rachunkowości, która zawiera między innymi informacje dotyczące sposobu wyceny aktywów i pasywów oraz ustalania wyniku finansowego, sposobu prowadzenia ksiąg rachunkowych, systemu ochrony danych i ich zbiorów. Księgowania wszystkich zdarzeń gospodarczych są dokonywane przy użyciu komputerowego systemów ewidencji księgowej EGERIA i XL, które posiadają zabezpieczenia przed dostępem osób nieuprawnionych oraz funkcyjne ograniczenia dostępu.

Zarówno sprawozdania jednostkowe jak i skonsolidowane sporządzane są wspólnie przez pracowników działów księgowości, rynku kapitałowego, controllingu, finansowego pod kontrolą Głównej Księgowej i Dyrektora Finansowego. Sprawozdania roczne jednostkowe i skonsolidowane podlegają badaniu natomiast sprawozdania półroczne przeglądowi przez niezależnego biegłego rewidenta wybieranego przez Radę Nadzorczą Spółki.

12. Opis polityki różnorodności

Spółka dokłada wszelkich starań, aby zapewnić zrównoważony udział kobiet i mężczyzn w wykonywaniu funkcji zarządu i nadzoru w przedsiębiorstwach. Zgodnie z Regulaminem pracy pracowników Comarch S.A., pracodawca jest zobowiązany m.in. „przeciwdziałać dyskryminacji w zatrudnieniu, w szczególności ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związkową, pochodzenie etniczne, wyznanie, orientację seksualną.” Ponadto pracownicy Comarch S.A. „powinni być równo traktowani w zakresie nawiązania i rozwiązania stosunku pracy, warunków zatrudnienia, awansowania oraz dostępu do szkolenia w celu podnoszenia kwalifikacji zawodowych, w szczególności bez względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość,

przekonania polityczne, przynależność związkową, pochodzenie etniczne, wyznanie, orientację seksualną, a także bez względu na zatrudnienie na czas określony lub nieokreślony albo w pełnym lub w niepełnym wymiarze czasu pracy." Polityka Comarch S.A. nie stawia żadnych barier ze względu na płeć, poglądy, orientację seksualną, pochodzenie rasowe lub etniczne w zakresie zatrudniania i polityki kadrowej, nie przyczynia się do dyskryminacji, bezpośredniej lub pośredniej, ze względu na płeć, wiek, niepełnosprawność, rasę, religię, narodowość, przekonania polityczne, przynależność związkową, pochodzenie etniczne, wyznanie, orientację seksualną.

W składzie siedmioosobowej rady nadzorczej Comarch S.A. znajdują się cztery kobiety. W skład siedmioosobowego zarządu Comarch S.A. wchodzą wyłącznie mężczyźni, co związane jest przede wszystkim z charakterem prowadzonej przez Spółkę działalności i specyfiką branży IT, w której mężczyźni stanowią znaczącą większość. Należy również podkreślić, że obecni członkowie zarządu Comarch S.A. to osoby związane ze Spółką od wielu lat, (stanowiska zarządcze pełnią powyżej 5 lat), posiadające szeroką wiedzę w zakresie wiedzy technologicznej z obszaru IT i kwalifikacje konieczne na sprawowanych stanowiskach. W związku z powyższym należy zakładać, że w najbliższej przyszłości w tym organie zarządczym nie nastąpią zmiany w zakresie udziału kobiet.

Comarch S.A. stale zwiększa procentowy udział zatrudnienia kobiet, jednak przy podejmowaniu decyzji o zatrudnieniu brane są pod uwagę przede wszystkim kwalifikacje pracownika a nie płeć. Panie stanowią ok. 30% pracowników zatrudnionych w Comarch S.A. i ok. 24% kadry kierowniczej Spółki, co stanowi wysoki udział kobiet w całości zatrudnienia, szczególnie biorąc pod uwagę techniczny charakter działalności Comarch S.A.

Struktura wiekowa Spółki jest bardzo zróżnicowana. Comarch S.A. zatrudnia bardzo dużo osób poniżej 30 roku życia, co charakterystyczne jest dla branży. Osoby na stanowiskach menedżerskich sa przeważnie w grupie wiekowej 30-50 lat, co cechuje także zarząd i radę nadzorczą.

COMARCH

Informacja Zarządu Comarch S.A. sporządzona na podstawie oświadczenia Rady Nadzorczej Comarch S.A. w sprawie wyboru firmy audytorskiej

Zarząd Comarch S.A. informuje, że:

a) wybór firmy audytorskiej przeprowadzającej badanie rocznego jednostkowego sprawozdania finansowego Comarch S.A. został przeprowadzony zgodnie z przepisami, w tym dotyczącymi wyboru i procedury wyboru firmy audytorskiej,

b) firma audytorska oraz członkowie zespołu wykonującego badanie spełniali warunki do sporządzenia bezstronnego i niezależnego sprawozdania z badania rocznego sprawozdania finansowego zgodnie z obowiązującymi przepisami, standardami wykonywania zawodu i zasadami etyki zawodowej,

c) są przestrzegane obowiązujące przepisy związane z rotacją firmy audytorskiej i kluczowego biegłego rewidenta oraz obowiązkowymi okresami karencji,

d) Spółka posiada politykę w zakresie wyboru firmy audytorskiej oraz politykę w zakresie świadczenia na rzecz Spółki przez firmę audytorską, podmiot powiązany z firmą audytorską lub członka jego sieci dodatkowych usług niebędących badaniem, w tym usług warunkowo zwolnionych z zakazu świadczenia przez firmę audytorską.

Kraków, 29 kwietnia 2019 r.

IMIĘ I NAZWISKO	STANOWISKO/FUNKCJA	PODPIS
Janusz Filipiak	Prezes Zarządu	
Marcin Dąbrowski	Wiceprezes Zarządu	
Paweł Prokop	Wiceprezes Zarządu	
Andrzej Przewięźlikowski	Wiceprezes Zarządu	
Zbigniew Rymarczyk	Wiceprezes Zarządu	
Konrad Tarański	Wiceprezes Zarządu	
Marcin Warwas	Wiceprezes Zarządu	

COMARCH

Ocena dokonana przez Radę Nadzorczą Comarch S.A. wraz z uzasadnieniem, dotycząca sprawozdania z działalności emitenta i sprawozdania finansowego w zakresie ich zgodności z księgami, dokumentami oraz ze stanem faktycznym

W okresie objętym sprawozdaniem Rada Nadzorcza Comarch S.A. monitorowała aktualną sytuację Spółki oraz opiniowała bieżące oraz planowane działania Comarch S.A. W szczególności Rada Nadzorcza dokonała przeglądu kwartalnych, półrocznych oraz rocznych sprawozdań finansowych Comarch S.A. Każdorazowo po publikacji raportów finansowych miały miejsce posiedzenia Rady Nadzorczej, na których Rada zapoznawała się z wynikami finansowymi oraz analizowała zakres, rzetelność, prawidłowość oraz przejrzystość danych prezentowanych w publikowanych przez Spółkę jednostkowych sprawozdaniach finansowych. Komitet Audytu Rady Nadzorczej odbył również spotkania z przedstawicielami podmiotu uprawnionego do badania i przeglądu sprawozdań finansowych Comarch S.A. Na podstawie podjętych czynności Rada Nadzorcza stwierdza, że sprawozdanie finansowe oraz sprawozdanie z działalności Spółki przedstawia wymagane informacje w sposób rzetelny, prawidłowy i jasny, a przyjęte przez Spółkę metody rachunkowości zostały zastosowane zgodnie z obowiązującymi w tej mierze przepisami prawa. Zdaniem Rady Nadzorczej sprawozdanie z działalności emitenta i sprawozdanie finansowe są zgodne z księgami, dokumentami oraz ze stanem faktycznym.

Kraków, 29 kwietnia 2019 r.

IMIĘ I NAZWISKO	STANOWISKO/FUNKCJA	PODPIS
Elżbieta Filipiak	Przewodnicząca Rady Nadzorczej	
Maciej Brzeziński	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	
Robert Bednarski	Członek Rady Nadzorczej	
Danuta Drobniak	Członek Rady Nadzorczej	
Wojciech Kucharzyk	Członek Rady Nadzorczej	
Anna Ławrynowicz	Członek Rady Nadzorczej	
Anna Pruska	Członek Rady Nadzorczej	

COMARCH

Oświadczenie Rady Nadzorczej w sprawie Komitetu Audytu

Rada Nadzorcza Comarch S.A. oświadcza, że:

a) są przestrzegane przepisy dotyczące powołania, składu i funkcjonowania Komitetu Audytu, w tym dotyczące spełnienia przez jego członków kryteriów niezależności oraz wymagań odnośnie do posiadania wiedzy i umiejętności z zakresu branży, w której działa Spółka oraz w zakresie rachunkowości lub badania sprawozdań finansowych,

b) Komitet Audytu wykonywał zadania komitetu audytu przewidziane w obowiązujących przepisach.

Kraków, 29 kwietnia 2019 r.

IMIĘ I NAZWISKO	STANOWISKO/FUNKCJA	PODPIS
Elżbieta Filipiak	Przewodnicząca Rady Nadzorczej	
Maciej Brzeziński	Wiceprzewodniczący Rady Nadzorczej	
Robert Bednarski	Członek Rady Nadzorczej	
Danuta Drobniak	Członek Rady Nadzorczej	
Wojciech Kucharzyk	Członek Rady Nadzorczej	
Anna Ławrynowicz	Członek Rady Nadzorczej	
Anna Pruska	Członek Rady Nadzorczej	